

ІНДЕКС ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОСТУПУ В УКРАЇНІ

У цьому звіті на основі даних Державної служби статистики України та її територіальних органів проведено компаративний аналіз показників за 2014 рік, що дозволяють виявити поточний стан регіонів з позицій їх готовності включення у процеси економічної інтеграції з ЄС, а також у перспективі відстежити прогрес регіонів у реалізації цілей входження у єдиний економічний простір країн Європейського Союзу. Публікація розрахована на широке коло читачів, в тому числі – експертів у сфері економіки, науковців, громадських активістів та зацікавлених громадян.

Звіт підготовлено в рамках проекту «Сприяння країн Вишеградської четвірки в оцінці економічних реформ регіонів України в умовах інтеграції до ЄС», що здійснюється Поліським фондом міжнародних та регіональних досліджень (м. Чернігів) і Асоціацією регіональних аналітичних центрів за підтримки Міжнародного Вишеградського Фонду (Словаччина) у партнерстві з Центром досліджень словацької асоціації зовнішньої політики (Словаччина), Міжнародним центром демократичних перетворень ICDT (Угорщина), Фондацією українсько-польської співпраці PAUCI (Польща), Асоціацією аналітичних центрів за відкрите суспільство PASOS (Чехія) та Чернігівським національним технологічним університетом.

Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу в Україні / упоряд. М. Корявець. – Чернігів: Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, 2015. - 104с.

Відповідальність за зміст даної публікації покладається виключно на Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень та Асоціацію регіональних аналітичних центрів. Інформація, наведена в даній публікації, ні за яких обставин не може розглядатися як така, що відбиває позицію Міжнародного Вишеградського Фонду.

ЗМІСТ

	Вступ.....	5
Розділ 1.	Теоретико-методологічне обґрунтування побудови Індексу Євроінтеграційного Поступу у регіональному вимірі.....	6
Розділ 2.	Рейтинг євроінтеграційного поступу регіонів України у 2014 році.....	14
	Додаток А. Показники та їх ваги у складі трирівневої структури Індексу Євроінтеграційного Поступу.....	62
	Додаток Б. Структура Індексу Євроінтеграційного Поступу (внесок блоків в загальний результат відповідно до методики).....	66
Розділ 3.	Регіональні описові звіти за результатами розрахунку Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу в областях України.....	67

Вступ

Повноправне залучення України до європейського співтовариства передбачає створення та підтримання умов для посилення економічних та торговельних відносин, які сприятимуть поступовій інтеграції національної економіки до європейського ринку.

Наявність в Україні суттєвих регіональних диспропорцій у соціально-економічному розвитку потребує диференційованих підходів до розробки заходів регіонального розвитку, покликаних сприяти створенню зони вільної торгівлі, а також зміцнювати економічне та галузеве співробітництво між Україною та ЄС. Звідси виникає необхідність моніторингу та оцінювання прогресу економічних реформ у регіонах України у контексті процесів європейської інтеграції задля виявлення сильних та слабких сторін, обґрунтування пріоритетів та засобів їх досягнення, а також можливості їх своєчасного коригування задля підвищення здатності регіону рухатись за вектором європейської інтеграції.

У цьому звіті на основі даних Державної служби статистики України та її територіальних органів ми проводимо компаративний аналіз показників, що дозволяють виявити поточний стан регіонів з позицій їх готовності включення у процеси економічної інтеграції з ЄС, а також у перспективі відстежити прогрес регіонів у реалізації цілей входження у єдиний економічний простір країн Європейського Союзу.

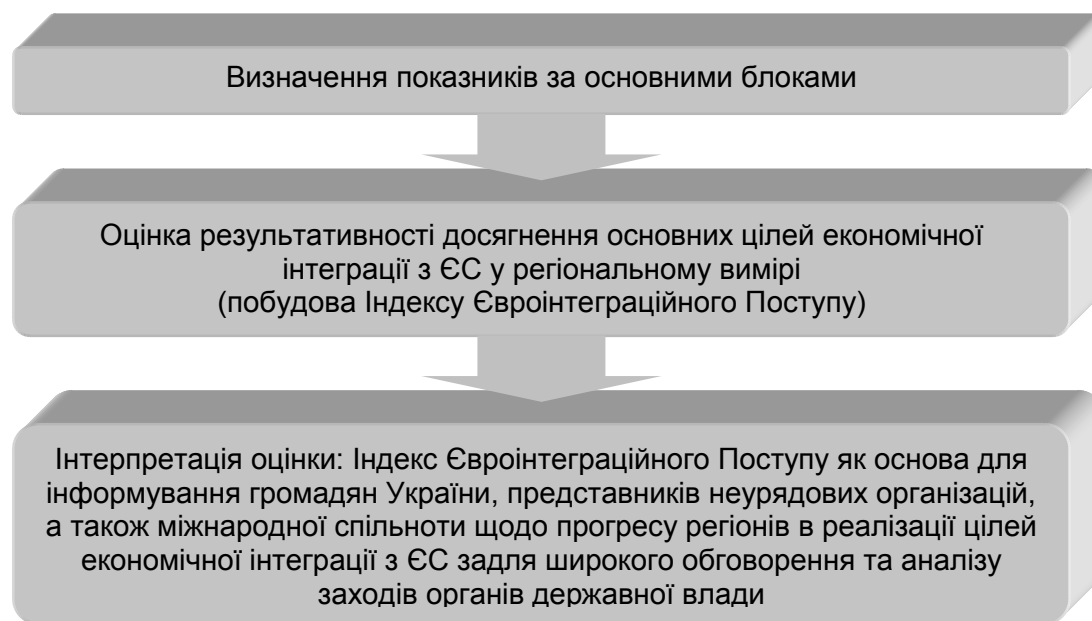
Розділ 1. Теоретико-методологічне обґрунтування побудови Індексу Євроінтеграційного Поступу у регіональному вимірі

Сучасна наука пропонує широкий інструментарій для визначення показників оцінки стану та динаміки різних процесів, що відбуваються у житті суспільства. Зважаючи на особливу актуальність проблематики, пов'язаної з виконанням основних положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС¹ і Порядку денного асоціації (ПДА)², виникає необхідність у розробці методики, що дозволяє кількісно оцінити прогрес у здійсненні відповідних економічних реформ у регіонах України. Для реалізації даної мети нами було запропоновано Індекс Євроінтеграційного Поступу (I_{EP}) – інтегральну величину, що розраховується на основі агрегування одиничних показників, котрі відображають результативність досягнення основних цілей економічної інтеграції з ЄС у регіональному вимірі.

При побудові Індексу була використана наступна структурно-логічна схема (рис. 1). У цілому, індекс – це відносна величина, яка є узагальненою мірою певного явища, утвореного з різномірних елементів, що не підлягають безпосередньому підсумовуванню. Складовими частинами індексу можуть бути різномірні величини, однак їх підбір повинен відповідати предмету дослідження для того, щоб можна було проводити обґрунтовані порівняння.

Хоча предметом цього дослідження є оцінка стану та динаміки економічних реформ євроінтеграційного спрямування регіонів, об'єктом дослідження є їх соціально-економічне становище, що відображається рядом показників, котрі відповідно до структури ПДА було об'єднано у два основні напрями:

- I. Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею;
- II. Економічне та галузеве співробітництво.

¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820

² Порядок денний асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію від 16.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fshowHidden=1&art_id=243281941&cat_id=223345338&ctime=1266423569791

Рис. 1. Структурно-логічна схема побудови та інтерпретації Індексу Євроінтеграційного Поступу

Кожен з них включає відповідні блоки показників, котрі відображають пріоритетні напрями реформ (рис. 2). Для їх опису були відібрані легко вимірювані статистичні індикатори, інформація щодо яких є у публічному доступі:

1.1. Торгівля товарами. Оскільки однією із умов функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС є забезпечення вільного доступу товарів українського походження до країн Європейського Союзу та навпаки, в якості кількісних індикаторів даного процесу було обрано показники:

- питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі, %;
- питома вага імпорту товарів з країн ЄС у загальному обсязі, %.

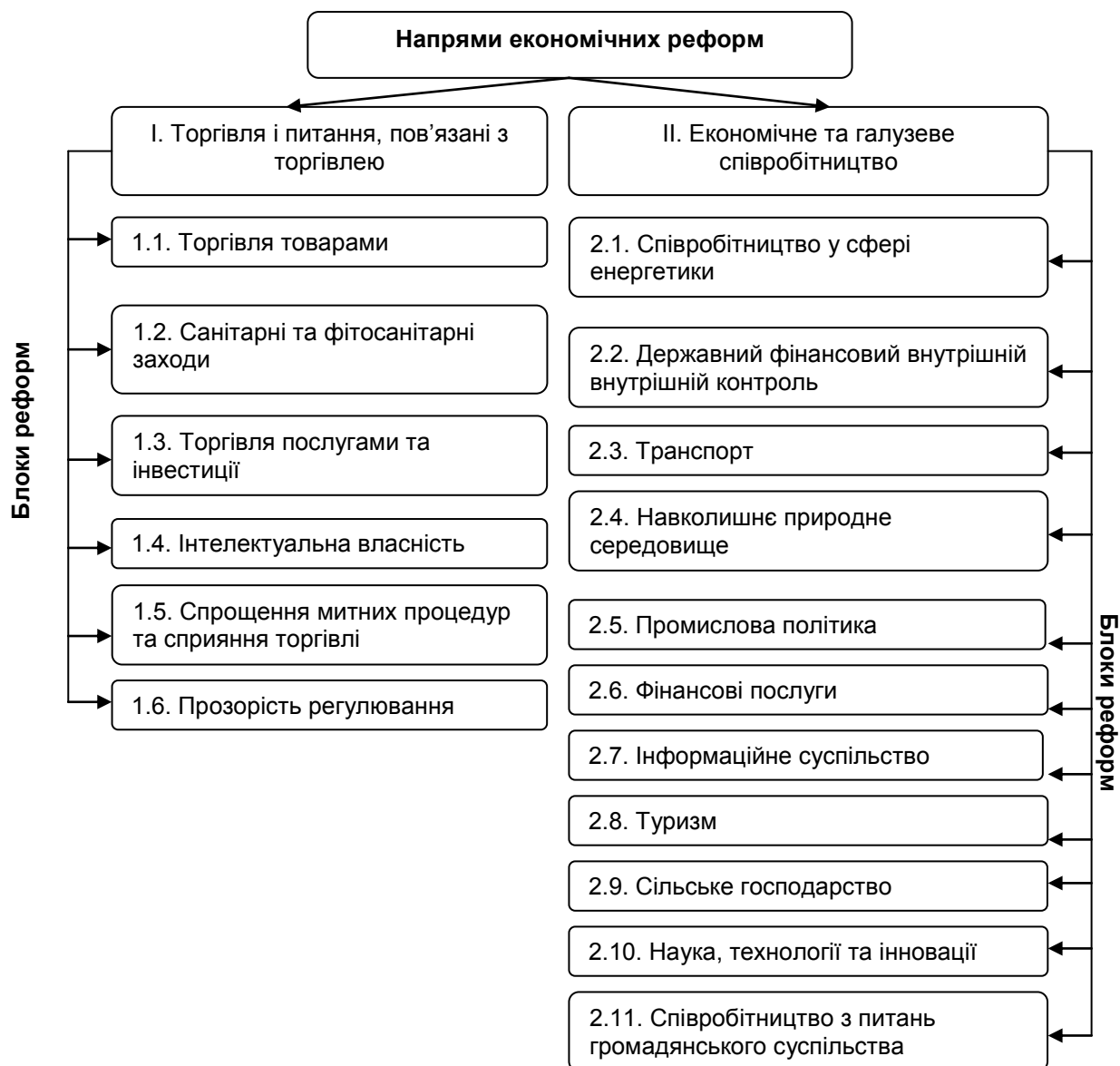

Рис. 2. Напрями економічних реформ, що визначені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС

1.2. Санітарні та фітосанітарні заходи. До складу індикаторів, що опосередковано відображають економічні результати наближення законодавства України у сфері санітарних та фітосанітарних заходів до законодавства ЄС, нами

було включено показники, що відображають кількість об'єктів, яким Держветфітослужбою надано право експорту продуктів харчування (молокопродукції, м'ясопродукції, яєць та яйцепродуктів, меду та продуктів бджільництва, майонезу, майонезних соусів та маргарину) до країн ЄС.

1.3. Торгівля послугами та інвестиції. Важливим напрямом Державної політики у сфері заснування підприємницької діяльності, торгівлі послугами та електронної торгівлі має бути, зокрема, спрощення створення та функціонування компаній, філій та представництв, захисту прав інвесторів шляхом подальшого наближення законодавства у цих сферах до законодавства, стандартів та практик ЄС. Свідченням досягнутих цілей буде зростання таких показників, як:

- частка експорту послуг до країн ЄС, %
- частка імпорту послуг з країн ЄС, %
- частка прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі, %.

1.4. Інтелектуальна власність. Одним із пріоритетних векторів реформ в Україні в умовах європейської інтеграції є удосконалення національного законодавства з урахуванням кращої світової практики. Результатом цього повинно стати перетворення інтелектуальної власності на стратегічний ресурс у системі формування національного багатства та підвищення конкурентоспроможності економіки України, прискорення інноваційного розвитку та інтеграції України у міжнародний економічний простір³. Відповідно, до результатуючих статистичних індикаторів, котрі відображають дієвість механізмів набуття правової охорони у сфері інтелектуальної власності, створення сприятливого інноваційного клімату, ми пропонуємо включити наступні показники:

- кількість заявок на винаходи;
- кількість заявок на корисні моделі від національних заявників.

1.5. Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі. Оскільки реформування митної сфери здійснюється на базі нової редакції Митного кодексу України, який розроблено з урахуванням положень Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, Конвенції про тимчасове ввезення, Митного кодексу ЄС, єдиним фактором котрий може негативно впливати на митні процедури залишається людський. Опосередковано відобразити подібний негативний вплив на рівні регіону можна шляхом аналізу показників кількості звернень фізичних та юридичних осіб у розрізі зон діяльності митниці. Іншим важливим завданням у контексті євроінтеграційного поступу України є зменшення кількості точок дотику бізнесу і держави, що доцільно відобразити показником кількості перевірок суб'єктів господарювання Департаментом податкового та митного аудиту відносно до кількості суб'єктів господарювання.

1.6. Прозорість регулювання. Показником, що, на наш погляд, відображає прозорість регулювання, є кількість припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади в регіональному розрізі.

2.1. Співробітництво у сфері енергетики. Зважаючи, що основною метою співробітництва України з країнами ЄС є підвищення енергетичної безпеки, конкурентоспроможності та стабільності, в якості показників результативності за даним блоком реформ було обрано статистичний індикатор – дестимулятор: втрати енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при розподілі, транспортуванні, % до загального обсягу. З іншого боку, співробітництво у сфері енергетики спрямовано на забезпечення доступних енергетичних ресурсів для споживачів, тому в якості другого показника, що має дестимулюючий вплив на Індекс, було обрано рівень заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, %.

³ Проект Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України на період до 2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sips.gov.ua/ua/plans_reports.html

2.2. Державний фінансовий внутрішній контроль. Співробітництво в галузі управління державними фінансами спрямовується на забезпечення розвитку бюджетної політики і надійних систем внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту, що базуються на міжнародних стандартах, а також відповідають основоположним принципам підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності. Тож основними ознаками прогресивності зрушень у даній сфері повинні стати зменшення таких показників:

- незаконні і не за цільовим призначенням проведені витрати, недостачі (розкрадання) коштів і матеріальних цінностей, тис. грн.;
- обсяг недоотриманих фінансових ресурсів, тис. грн.

2.3. Транспорт. Оскільки до базових векторів співпраці в галузі транспорту відносяться, зокрема, здійснення ефективних і безпечних транспортних перевезень, а також посилення основних транспортних зв'язків між територіями сторін, то до переліку показників даного блоку реформ нами було включено такі статистичні індикатори:

- питома вага експорту транспортних послуг загальному обсязі експорту послуг до країн ЄС, %;
- питома вага імпорту транспортних послуг у загальному обсязі імпорту послуг з країн ЄС, %;

Показник кількості дорожньо-транспортних пригод на дорогах і вулицях області у співвідношенні до пасажирообороту наземного виду транспорту, од. на млн. пас. км., було обрано з огляду на важливість досягнення завдання щодо підвищення ефективності та безпечності транспортних перевезень.

2.4. Навколишнє природне середовище. Реалізація довгострокових цілей сталого розвитку і зеленої економіки передбачає наявність належного інвестиційного забезпечення процесів екологізації у регіонах України. Тому в якості індикатора за даним блоком обрано показник частки капітальних інвестицій на охорону та раціональне використання природних ресурсів у загальному обсязі, %.

2.5. Промислова та підприємницька політика. Пріоритетним напрямом співробітництва України та ЄС у сфері промисловості та підприємництва є покращення умов для підприємницької діяльності. Тому позитивні здобутки у даній сфері мають проявитися у зростанні наступних показників:

- частка прямих іноземних інвестицій у промисловість у загальному обсязі, %;
- питома вага експорту послуг з переробки матеріальних ресурсів у загальному обсязі експорту послуг, %;
- питома вага імпорту послуг з переробки матеріальних ресурсів у загальному обсязі імпорту послуг, %;
- частка експорту промислової продукції у загальному обсязі експорту товарів до країн ЄС, %;
- частка імпорту промислової продукції у загальному обсязі імпорту товарів з країн ЄС, %.

Натомість, модернізаційні зрушення повинні відображатись у поступовому зменшенні показників:

- частка ветхих та аварійних водопровідних мереж у % до загальної протяжності;
- частка ветхих та аварійних теплових і парових мереж у % до загальної протяжності.

2.6. Фінансові послуги. Враховуючи важливість розвиненості сфери фінансових послуг для становлення повноцінної ринкової економіки для оцінки результативності реформ за даним блоком доцільно використати показники:

- питома вага експорту фінансових послуг у загальному обсязі експорту послуг, %;

- питома вага імпорту фінансових послуг у загальному обсязі експорту послуг, %;
- частка підприємств, що надають фінансові послуги та послуги зі страхування у загальній кількості підприємств, %.

2.7. Інформаційне суспільство. Співробітництво у даній сфері охоплює, зокрема, сприяння широкосмуговому доступу, поліпшення безпеки мереж та широкому використанню ІКТ приватними особами, бізнесом та адміністративними органами шляхом розвитку локальних ресурсів Інтернет і впровадження онлайн-послуг. Тому в якості статистичних індикаторів нами було обрано показники:

- частка підприємств, які використовували комп'ютери у загальній кількості підприємств, %;
- частка працівників, що використовували комп'ютер серед загальної кількості працівників, %;
- частка підприємств, які мали доступ до Інтернет у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, %;
- частка підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку у загальній кількості підприємств, які мали доступ до Інтернет, %;
- частка підприємств, що здійснювали автоматизований обмін даними у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, %;
- частка абонентів мережі Інтернет у загальній кількості населення, %;
- частка абонентів мобільного зв'язку у загальній кількості населення, %;
- Індекс RITS рівня проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства.

2.8. Туризм. Економічні реформи за даним блоком повинні спрямовуватись на просування та розвиток туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур, нарощення потенціалу в галузі туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг. До складу показників, що дозволяють кількісно оцінити результативність реформ у сфері туризму, нами віднесено:

- частка суб'єктів туристичної діяльності у загальній кількості суб'єктів господарювання, %;
- кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності;
- питома вага експорту послуг, що пов'язані з подорожами у загальному обсязі експорту послуг, %;
- питома вага імпорту послуг, що пов'язані з подорожами у загальному обсязі імпорту послуг, %.

2.9. Сільське господарство. Реформи даного блоку спрямовані на покращення конкурентоспроможності сільськогосподарської галузі та ефективності і прозорості ринків, а також умов для інвестування, обмін найкращими практиками щодо механізмів підтримки політики у сфері сільського господарства та розвитку сільських територій. Статистичними індикаторами результативності реформ слугують показники:

- виробництво продукції сільського господарства на 1 особу, грн.;
- продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах, на 1 зайнятого, грн.
- рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва в сільськогосподарських підприємствах, %;
- частка малих та середніх підприємств у % до загальної кількості підприємств сільського господарства;
- частка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі, %.

2.10. Наука, технології та інновації. Співробітництво у даній сфері повинно сприяти Україні у підтримці реформування та реорганізації системи управління

науковою сферою та дослідних установ (зокрема в розвитку її потенціалу щодо розвитку науки і технологій) з метою сприяння розвитку конкурентоспроможної економіки та суспільства, яке базується на знаннях. Зважаючи на це, нами були відібрані наступні показники результативності реформ з точки зору їх впливу на створення сприятливих умов для розробки, освоєння та комерціалізації суб'єктами господарювання інновацій:

- частка організацій, що виконували наукові та науково-технічні роботи у загальній кількості підприємств, %;
- частка промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у % до загальної кількості промислових підприємств;
- частка фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок коштів іноземних держав, %;
- кількість упроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах;
- кількість освоєних інноваційних видів продукції на промислових підприємствах;
- частка реалізованої інноваційної продукції промисловості у загальному обсязі продукції промисловості, %.

2.11. Співробітництво з питань громадянського суспільства. Оскільки реформи даного блоку покликані сприяти процесу інституційної розбудови та консолідації організацій громадянського суспільства, у якості кількісного індикатора прогресивних зрушень було обрано показник кількості легалізованих громадських організацій у співвідношенні до чисельності населення області.

Нормалізація статистичних індикаторів.

Після того, як остаточно визначено множину змінних, які характеризують результативність економічних реформ регіону у контексті євроінтеграції, необхідно провести їх нормалізацію. Серед методів нормалізації нами було обрано метод Min-Max, котрий дозволяє уникнути спотворюючого впливу екстремально великих значень і приводить всі дані до одного діапазону в межах від 0 до 1. Цей метод, хоча і дещо ускладнює процес розрахунку в динаміці, але водночас дозволяє більш адекватно відобразити амплітуду коливання відповідних величин. Крім того, метод Min-Max дозволяє краще перевести дані у тих випадках, коли значення статистичних даних знаходяться близько один до одного по областях. Для нормування показників-стимуляторів будемо використовувати формулу (1), а для показників-дестимуляторів, використовувати формулу (2)⁴.

$$y_{ij} = \frac{X_{ij} - X_{i \min}}{X_{i \max} - X_{i \min}} \quad (1)$$

де y_{ij} – безрозмірне (нормалізоване) значення i -го статистичного показника в j -му регіоні;

X_{ij} – значення i -го статистичного показника в j -му регіоні;

$X_{\max}$ та $X_{\min}$ – максимальне та мінімальне значення i -го статистичного показника.

$$y_{ij} = \frac{X_{i \max} - X_{ij}}{X_{i \max} - X_{i \min}} \quad (2)$$

Таким чином, використовуючи формули (1) та (2) на даному етапі побудови Індексу ми отримаємо систему нормалізованих показників, що характеризують

⁴ Приймак В.І. Математичні методи економічного аналізу / В.І. Приймак – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 296 с.

економічну результативність реформування за кожним блоком реформ у межах двох основних напрямів.

Ваги статистичних індикаторів.

Наступним етапом побудови Індексу є визначення ваги кожного показника. У даному дослідженні використовується трирівнева структура побудови Індексу, саме:

- рівень двох напрямів реформ (I. Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею; II. Економічне та галузеве співробітництво).
- рівень блоків реформ у межах одного напрямку .
- рівень статистичних індикаторів у межах одного блоку реформ.

З урахуванням цього визначення вагових коефіцієнтів та агрегування показників повинно проходити на кожному з зазначених рівнів (Додаток А).

Агрегування даних в інтегральний Індекс.

На завершальному етапі побудови Індексу Євроінтеграційного Поступу регіону є агрегування, що пропонується здійснювати за допомогою методу середнього арифметичного зваженого, котрий дозволяє нівелювати вплив “випадкових відхилень”. У загальному вигляді формула для розрахунку Індексу Євроінтеграційного Поступу набуває вигляду:

$$I_{\text{СП}} = \frac{N_t * wt + N_e * we}{2} \quad (3)$$

де $I_{\text{СП}}$ – Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу регіону;

N_t – проміжний Індекс, що характеризує напрям реформ I. “Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею”;

N_e – проміжний Індекс, що характеризує напрям реформ II. “Економічне та галузеве співробітництво”;

wt , we – ваги напрямів.

Індекс Євроінтеграційного Поступу є інтегральним показником, який, у свою чергу складається з двох Індексів за кожним із напрямів реформ. Для їх обчислення слід використовувати наступні формули:

Для напрямку “торгівля і питання, пов'язані з торгівлею”:

$$N_t = \sum_{i=1}^{m_t} \frac{tF_i * w_i}{m_t} \quad (4)$$

Для напрямку “ економічне та галузеве співробітництво ”

$$N_e = \sum_{i=1}^{m_e} \frac{eF_i * w_i}{m_e} \quad (5)$$

F_i – показник, що характеризує результативність реформ у межах одного блоку;

W_i – вага показника;

m – кількість блоків у межах одного напрямку реформ.

Індекси Євроінтеграційного Поступу за блоками реформ теж є інтегральними показниками, які складаються з Індексів, обчислених з використанням статистичних індикаторів. Кожен з таких Індексів визначається за формулою:

Для напрямку “торгівля і питання, пов'язані з торгівлею”:

$${}^t F_i = \sum_{i=1}^{n_t} \frac{y_{ij} * w_i}{n_t} \quad (6)$$

Для напрямку “ економічне та галузеве співробітництво ”

$${}^e F_i = \sum_{i=1}^{n_e} \frac{y_{ij} * w_i}{n_e} \quad (7)$$

y_{ij} – безрозмірне (нормалізоване) значення i -го статистичного індикатора в j -му регіоні, що характеризує відповідний показник у межах блоку реформ;

w_i – вага індикатора;

n_t, n_e – кількість індикаторів, що відображають відповідний показник у межах блоку реформ.

Оскільки процес обрахунку Індексу Євроінтеграційного Поступу регіону починається з агрегації статистичних показників, процедура обрахунку відбувається наступним чином:

Вибір та нормалізація статистичних індикаторів

1. Обирається група індикаторів, яка відображає певний блок реформ.
2. Кожен з цих індикаторів нормалізується за формулами (1) або (2). У результаті цього ми отримуємо масив даних, де для кожної сфери є нормалізований статистичний індикатор.

Агрегація I-го рівня:

3. Використовуючи формули (6, 7) знаходимо Індекс Євроінтеграційного Поступу за певним блоком реформ (F_i).

4. Повторюємо процедури 1-3 для всіх інших факторів групи. В результаті цього отримуємо ряд Індексів Євроінтеграційного Поступу за кожним з блоком реформ для кожного регіону України.

Агрегація II-го рівня:

5. За допомогою формул (4, 5) знаходимо проміжні Індекси за напрямками реформ “торгівля і питання, пов’язані з торгівлею” (N_t) та “економічне та галузеве співробітництво” (N_e).

Агрегація III-го рівня:

6. За допомогою формули (3) знаходимо значення Індексу Євроінтеграційного Поступу.

У результаті проведених обрахунків отримується інтегральний Індекс Євроінтеграційного Поступу кожного регіону, який складається з двох проміжних Індексів за напрямками реформ, які, в свою чергу, складаються з Індексів за кожним окремим блоком реформ в межах відповідного напрямку.

Розділ 2. Рейтинг євроінтеграційного поступу регіонів України у 2014 році

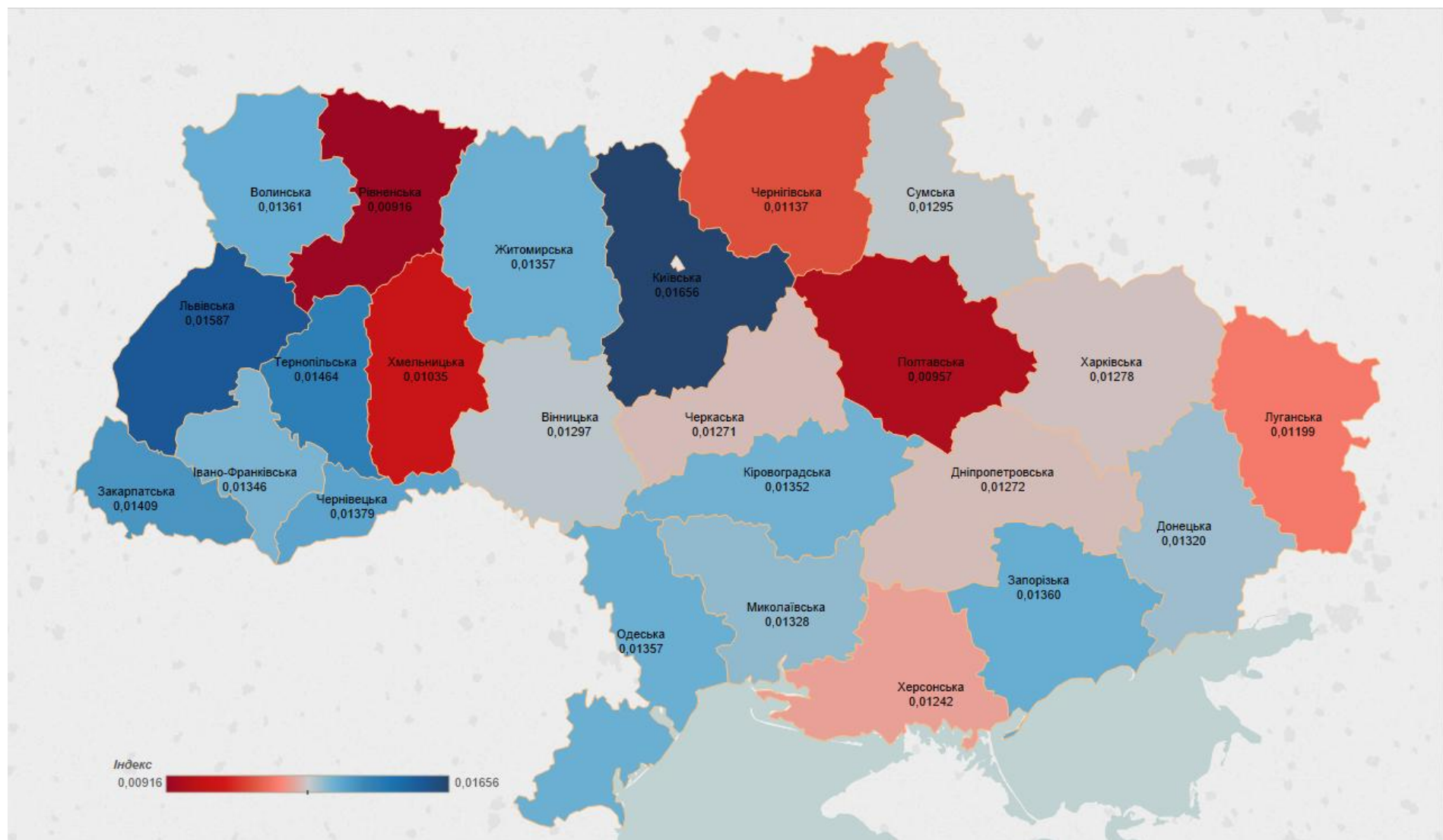

Рис. 3. Показники Індексу Євроінтеграційного Поступу регіонів України у 2014 р.

У 2014 р. у рейтингу євроінтеграційного поступу регіонів найкращі позиції належали Київській області (1 місце, $I_{EP} = 0,01656$), Львівській області (2 місце, $I_{EP} = 0,01587$) та Тернопільській області (3 місце, $I_{EP} = 0,01464$). Найнижчі сходинки рейтингу розподілились між Хмельницькою областю (22 місце, $I_{EP} = 0,01035$), Полтавською областю (23 місце, $I_{EP} = 0,00957$), Рівненською областю (24 місце, $I_{EP} = 0,00916$) (рис. 4).

Рис. 4. Рейтинг регіонів України за Індексом Євроінтеграційного Поступу у 2014 році

До групи регіонів зі значенням Індексу Євроінтеграційного Поступу вище середнього рівня ($I_{еп}^{сер} = 0,01299$) увійшли наступні області: Закарпатська (4 місце, $I_{еп} = 0,01409$), Чернівецька (5 місце, $I_{еп} = 0,01379$), Волинська (6 місце, $I_{еп} = 0,01361$), Запорізька (7 місце, $I_{еп} = 0,01360$), Одеська (8 місце, $I_{еп} = 0,01357$), Житомирська (9 місце, $I_{еп} = 0,01357$), Кіровоградська (10 місце, $I_{еп} = 0,01352$), Івано-Франківська (11 місце, $I_{еп} = 0,01346$), Миколаївська (12 місце, $I_{еп} = 0,01328$), Донецька (13 місце, $I_{еп} = 0,01320$).

Групу регіонів зі значенням Індексу Євроінтеграційного Поступу нижче середнього сформували Вінницька область (14 місце, $I_{еп} = 0,01297$), Сумська область (15 місце, $I_{еп} = 0,01295$), Харківська область (16 місце, $I_{еп} = 0,01278$), Дніпропетровська область (17 місце, $I_{еп} = 0,01272$), Черкаська область (18 місце, $I_{еп} = 0,01271$), Херсонська область (19 місце, $I_{еп} = 0,01242$), Луганська область (20 місце, $I_{еп} = 0,01199$).

Зважаючи, що отриманий числовий ряд утворений показниками, які є суттєво меншими за одиницю, а також на той факт, що досліджувана сукупність показників є однорідною (коефіцієнт варіації дорівнює 13%), можна стверджувати про недостатньо міцні позиції регіонів України з точки зору їх здатності успішно та швидко досягнути цілей економічної інтеграції.

Рис. 5 та рис. 6 демонструють, що у рейтингу регіонів України за напрямом І. "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею" лідерами виступали Львівська область (1 місце, $N_t = 0,06511$), Київська область (2 місце, $N_t = 0,05930$), Тернопільська область (3 місце, $N_t = 0,05815$), Закарпатська область (4 місце, $N_t = 0,05678$), Волинська область (5 місце, $N_t = 0,05611$). У складі аутсайдерів опинились Луганська область (21 місце, $N_t = 0,04243$), а також Хмельницька (22 місце, $N_t = 0,03822$), Полтавська (23 місце, $N_t = 0,03218$) та Рівненська (24 місце, $N_t = 0,02963$) області. До складу регіонів зі значенням проміжного Індексу вище за середнє ($N_t^{сер} = 0,05024$) потрапили Харківська (6 місце, $N_t = 0,05474$), Чернівецька (7 місце, $N_t = 0,05452$), Житомирська (8 місце, $N_t = 0,05366$), Кіровоградська (9 місце, $N_t = 0,05235$), Вінницька (10 місце, $N_t = 0,05223$), Одеська (11 місце, $N_t = 0,05105$) та Сумська (12 місце, $N_t = 0,05098$) області. Гірші показники продемонстрували такі області, як Запорізька (13 місце, $N_t = 0,04950$), Миколаївська (14 місце, $N_t = 0,04937$), Донецька (15 місце, $N_t = 0,04910$), Херсонська (16 місце, $N_t = 0,04717$), Дніпропетровська (17 місце, $N_t = 0,04694$), Чернігівська (18 місце, $N_t = 0,04571$), Черкаська (19 місце, $N_t = 0,04563$), Івано-Франківська (20 місце, $N_t = 0,04451$).

У рейтингу регіонів за напрямом ІІ. "Економічне та галузеве співробітництво" найвищих щаблів досягли Київська область (1 місце, $N_e = 0,01904$), Івано-Франківська область (2 місце, $N_e = 0,01743$), Запорізька область (3 місце, $N_e = 0,01519$). Високі показники (вище за $N_e^{сер} = 0,01337$) були зафіксовані у Черкаській області (4 місце, $N_e = 0,01453$), в Одеській області (5 місце, $N_e = 0,01428$), Миколаївській області (6 місце, $N_e = 0,01428$), Донецькій області (7 місце, $N_e = 0,01416$), Луганській області (8 місце, $N_e = 0,01405$), Дніпропетровській області (9 місце, $N_e = 0,01386$), Львівській області (10 місце, $N_e = 0,01377$), Тернопільській області (11 місце, $N_e = 0,01374$), Кіровоградській області (12 місце, $N_e = 0,01342$) (рис. 7 та рис. 8).

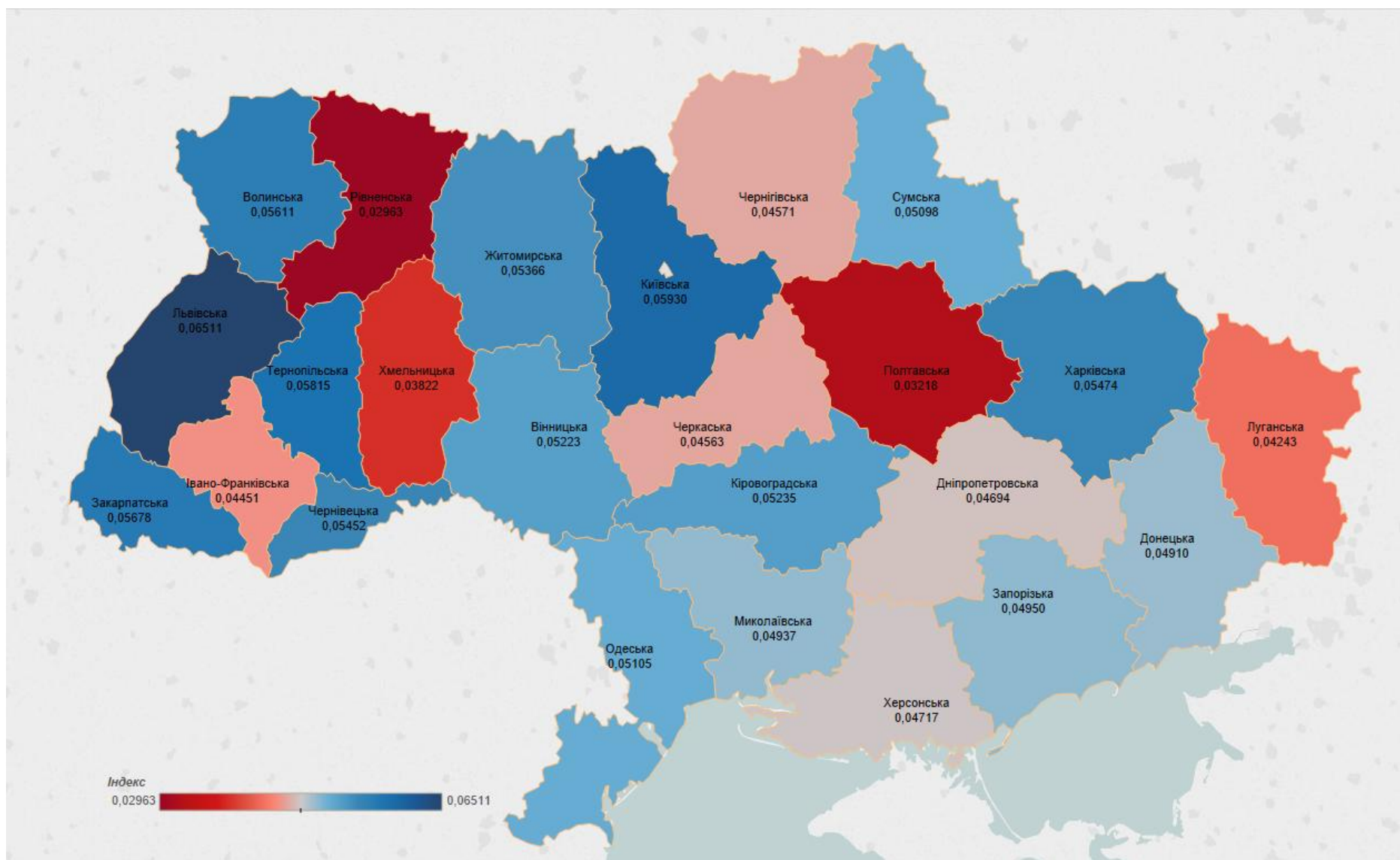

Рис. 5. Показники проміжного Індексу “Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею” регіонів України у 2014 р.

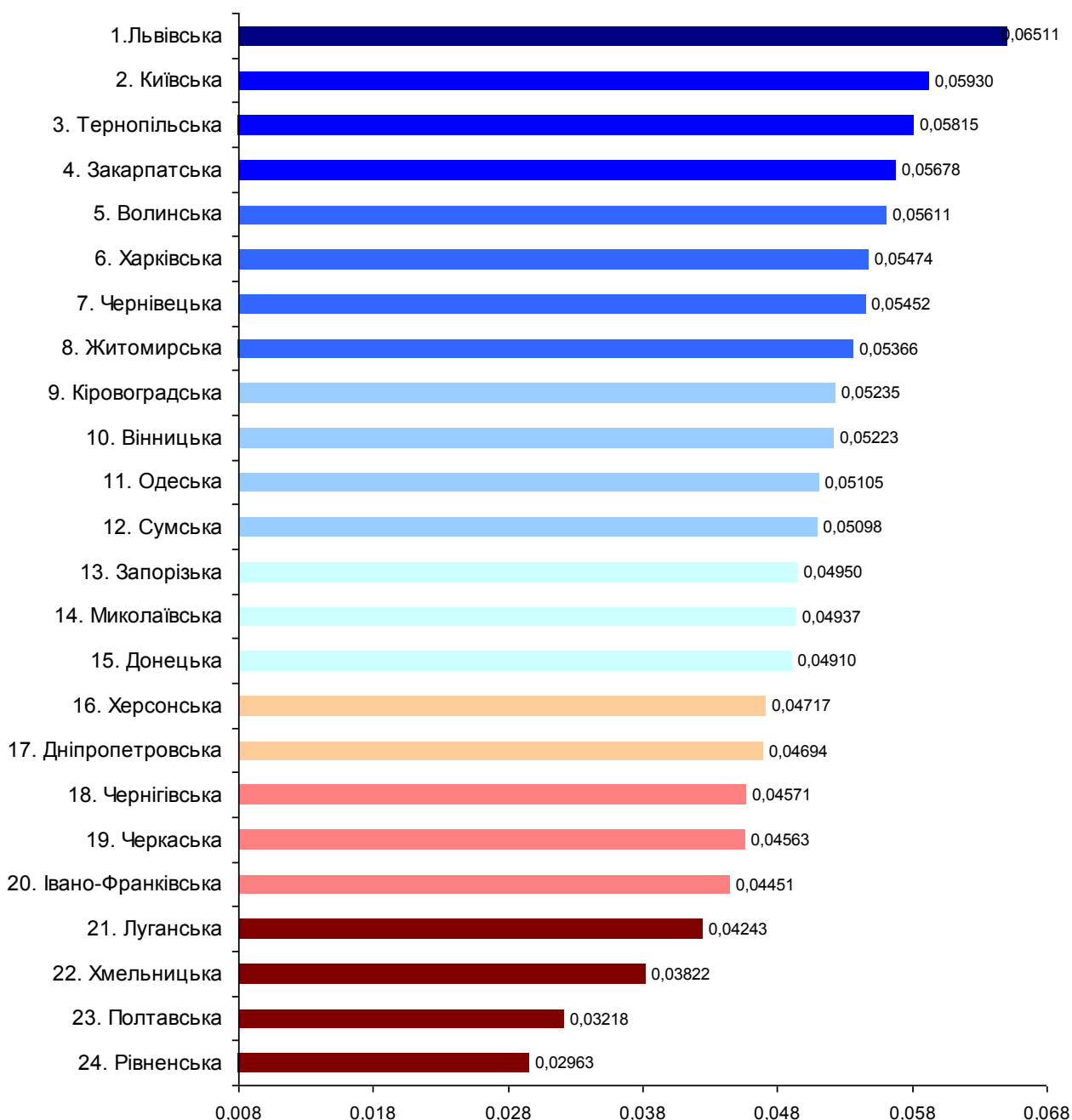

Рис. 6. Рейтинг регіонів України за напрямом І. “Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею” у 2014 р.

Порівняно гіршими показниками у сфері економічного та галузевого співробітництва відрізнялись Чернівецька область (13 місце, $N_e = 0,01306$), Житомирська область (14 місце, $N_e = 0,01286$), Херсонська область (15 місце, $N_e = 0,01283$), Закарпатська область (16 місце, $N_e = 0,01277$), Сумська область (17 місце, $N_e = 0,01239$), Рівненська область (18 місце, $N_e = 0,01222$), Полтавська область (19 місце, $N_e = 0,01210$), Вінницька область (20 місце, $N_e = 0,01179$), Волинська область (21 місце, $N_e = 0,01168$). Внизу даного рейтингу опинились Хмельницька (22 місце, $N_e = 0,01128$), Чернігівська (23 місце, $N_e = 0,01037$) та Харківська (24 місце, $N_e = 0,00983$) області.

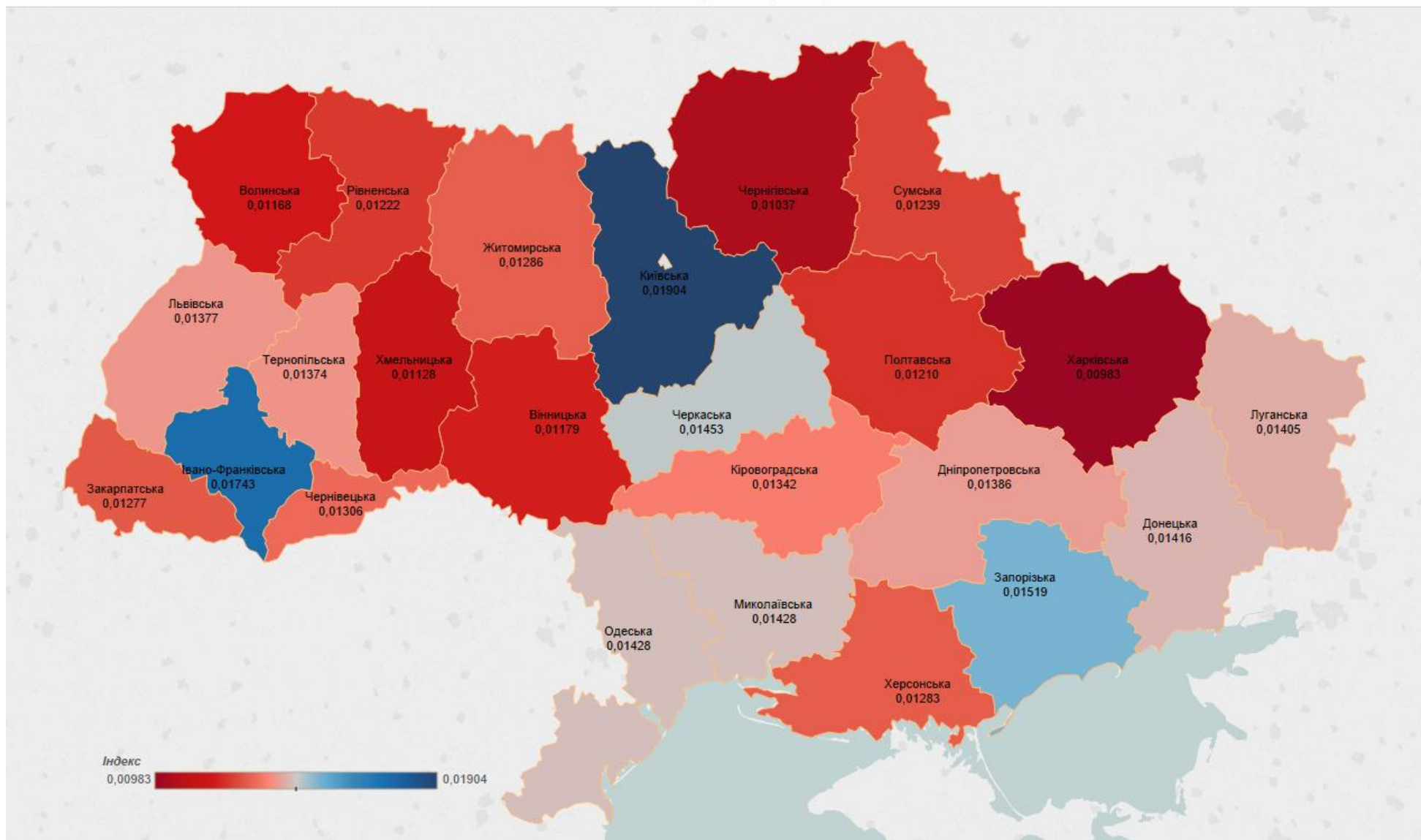

Рис. 7. Показники проміжного Індексу “Економічне та галузеве співробітництво” регіонів України у 2014 р.

Рис. 8. Рейтинг регіонів України за напрямом II. Економічне та галузеве співробітництво у 2014 р.

Порівнюючи значення проміжного Індексу N_t зі значеннями проміжного Індексу N_e , можна з високим ступенем ймовірності говорити, що за показниками, котрі відображають здатність долучитися до вільних торгівельних відносин з ЄС, регіони України мають сильніші позиції, ніж за показниками, які відображають рівень

готовності до економічного та галузевого співробітництва. З одного боку, це є позитивним явищем, оскільки зовнішня торгівля, зокрема, нарощування обсягів експорту та формування позитивного торговельного сальдо, виступає одним із найважливіших джерел зростання виробництва, національного доходу та ВВП. З іншого боку, така ситуація несе в собі певні загрози для економічного інтегрування регіонів у єдиний ринок ЄС, оскільки, як показує довід багатьох країн світу, обсяги та структура експорту залежать від темпів та типу економічного зростання країни.

В Україні наразі сформована сировинно орієнтована модель експорту, структура якого утворена переважно за рахунок продажу чорних металів (23,9% загального обсягу експорту у 2014 р.), продуктів рослинного походження (16,2% у 2014 р.) та мінеральних продуктів (11,3% у 2014 р.). Збереження подібної моделі не тільки є малоперспективним з позицій економічного співробітництва з європейськими торговельними партнерами, а й несе ризик вичерпання динаміки сировинного експорту, гальмування розвитку нових конкурентоспроможних на ринку ЄС експортних секторів, зменшення стимулів для надходження іноземних інвестицій у технологічні галузі національної економіки.

Розглядаючи рейтинг регіонів України за показниками, що відображають ефективність економічних реформ за блоком 1.1. “Торгівля товарами” (рис. 9), можна визначити, що найбільш активно у 2014 р. підтримували торговельні відносини з країнами ЄС Тернопільська (питома вага експорту 70,1%, імпорту – 85,2%), Львівська (72,2% та 65,7% відповідно), Волинська (68,5% та 62,6% відповідно), Закарпатська (84,7% та 44,2% відповідно) та Івано-Франківська (51,4% та 62,6% відповідно) області. Найменш активно вели торгівлю товарами з країнами ЄС Запорізька (питомі показники експорту та імпорту з країнами ЄС – по 23,4%), Луганська (28,7% та 14,3%, відповідно), Харківська (16,5% та 25,5%, відповідно) та Миколаївська області (11,0% та 21,5%) (рис. 10).

Така ситуація в основному пояснюється територіальним чинником, а саме наближеністю кордонів областей-лідерів до ринків збуту таких країн ЄС, як Польща, Німеччина, Угорщина, Румунія, Чехія. Наприклад, переважна частка імпорту Тернопільської області (56,2% у 2014 р.) походила з Польщі, куди також спрямовувалась і найбільша за географічною структурою частка експорту регіону (49,8%). Найбільші експортні потоки Львівської області розподілялись між Польщею (23,8%), Німеччиною (12,9%), Чехією (6,6%). Натомість, 22,5% імпорту Львівська область отримувала з Польщі, 11,4% – з Німеччини, 10,1% – з Литви. Найбільшими торговельними партнерами Волинської області з числа країн ЄС у 2014 р. були Німеччина (33,7% експорту та 22,8% імпорту), Угорщина (20% експорту та 17,9% імпорту) та Польща (21,7% експорту та 17,9% імпорту). Суттєва частка експорту Закарпатської області (45,7%) була спрямована до Угорщини, тоді як найбільші імпортні потоки до ЄС були орієнтовані на Німеччину (11,3%), Угорщину (8,9%) та Чехію (6,3%). Показники зовнішньоторговельної активності Івано-Франківської області з країнами ЄС свідчать, що найбільші обсяги експорту надійшли до Румунії (10,8%), а імпортні товарні потоки до регіону мали переважно німецьке (18,9%) та польське (9,7%) походження.

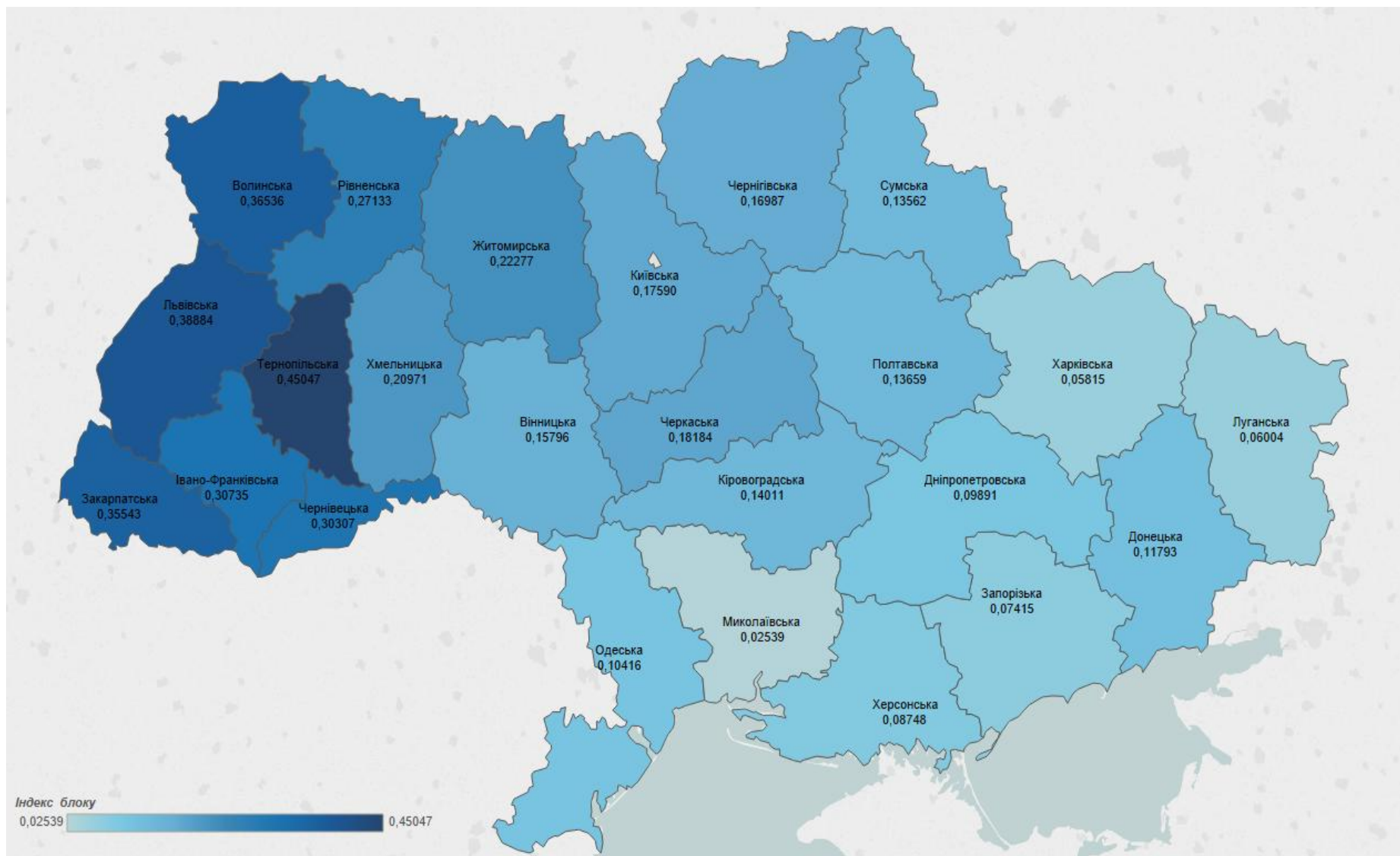

Рис. 9. Проміжні Індекси регіонів України за блоком 1.1. “Торгівля товарами” у 2014 р.

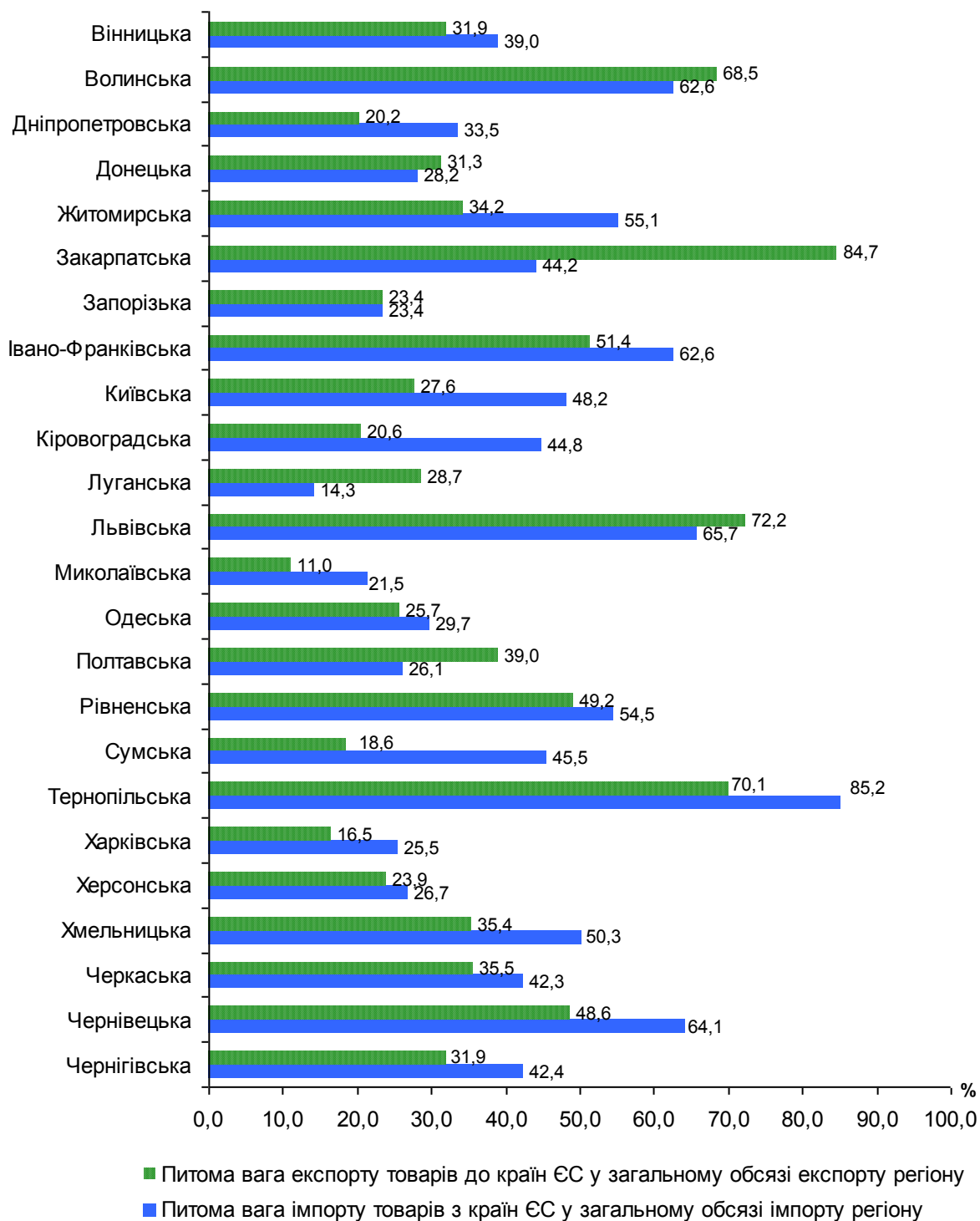

Рис. 10. Показники зовнішньої торгівлі товарами регіонів України з країнами ЄС у 2014 р.

Дані щодо кількості об'єктів, яким надано право експорту продуктів харчування до країн ЄС (табл. 1) вказують, що найбільше таких суб'єктів господарювання розташовано в Кіровоградській області (8 об'єктів: ПП "Кошлатий Я.А.", Приватна фірма "Роман", ТОВ "АТС – Україна", ПП "Альфа-Фенікс", ТОВ "НГК-ТРЕЙД", ТОВ "Медовий експрес", ТОВ "Стімул Плюс Д", Приватне акціонерне товариство "Креатив") та Київській області (7 об'єктів: ТОВ "Комплекс Агромарс",

Миронівський м'ясоперобний завод "Легко", ТОВ "Овостар", ТОВ "Сан Бі Україна", ТОВ "Мед України", ТОВ "Українське товариство меду", ФГ "Апіс Україна", ТОВ "БІ СЕЛ").

Таблиця 1

Дані щодо кількості об'єктів, яким надано право експорту продуктів харчування до країн ЄС

Області	Кількість об'єктів, яким надано право експорту молокопродукції до країн ЄС	Кількість об'єктів, яким надано право експорту м'ясопродукції до країн ЄС	Кількість об'єктів, яким надано право експорту яєць та яйцепродуктів до країн ЄС	Кількість об'єктів, яким надано право експорту меду та продуктів бджільництва до країн ЄС	Кількість об'єктів, яким надано право експорту майонезу, майонезних соусів та маргарину до країн ЄС	Разом
Вінницька	4	1	0	1	1	6
Волинська	2	0	0	1	3	6
Дніпропетровська	2	0	0	4	0	6
Донецька	1	0	0	1	0	2
Житомирська	2	0	1	0	0	3
Закарпатська	0	0	0	2	0	2
Запорізька	0	0	0	1	0	1
Івано-Франківська	0	1	1	0	0	2
Київська	0	2	1	4	0	7
Кіровоградська	0	0	0	7	1	8
Луганська	0	0	0	0	0	0
Львівська	1	0	0	0	0	1
Миколаївська	0	2	1	1	0	4
Одеська	0	0	0	4	1	5
Полтавська	4	0	0	2	0	6
Рівненська	0	0	0	3	0	3
Сумська	4	0	0	0	0	4
Тернопільська	0	0	0	0	0	0
Харківська	0	1	0	0	0	1
Херсонська	0	0	0	2	1	3
Хмельницька	2	0	1	2	0	5
Черкаська	0	1	0	1	0	2
Чернівецька	0	0	0	0	0	0
Чернігівська	1	1	0	0	0	2

Відтак, саме дані регіони зайняли найвищі позиції у рейтингу за показниками ефективності економічних реформ за блоком 1.2. "Санітарні та фітосанітарні заходи". У таких областях, як Луганська, Тернопільська та Чернівецька жоден з суб'єктів господарювання не мав права експорту продуктів харчування до країн, що відносяться до ЄС. Тому дані області знаходяться на найнижчих сходинках рейтингу за розглянутим блоком (рис. 11). Втім, у 2014 р. за даними Держветфітослужби лише 17 українських підприємств постачали до Євросоюзу продукцію тваринного походження. При цьому жодне з них не експортувало готові харчові продукти. Дана ситуація зумовлена наявністю суворих вимог до імпорту такої продукції на ринок ЄС. Країна-імпортер повинна спочатку схвалити виробничі потужності переробних підприємств, що знаходяться на території України.

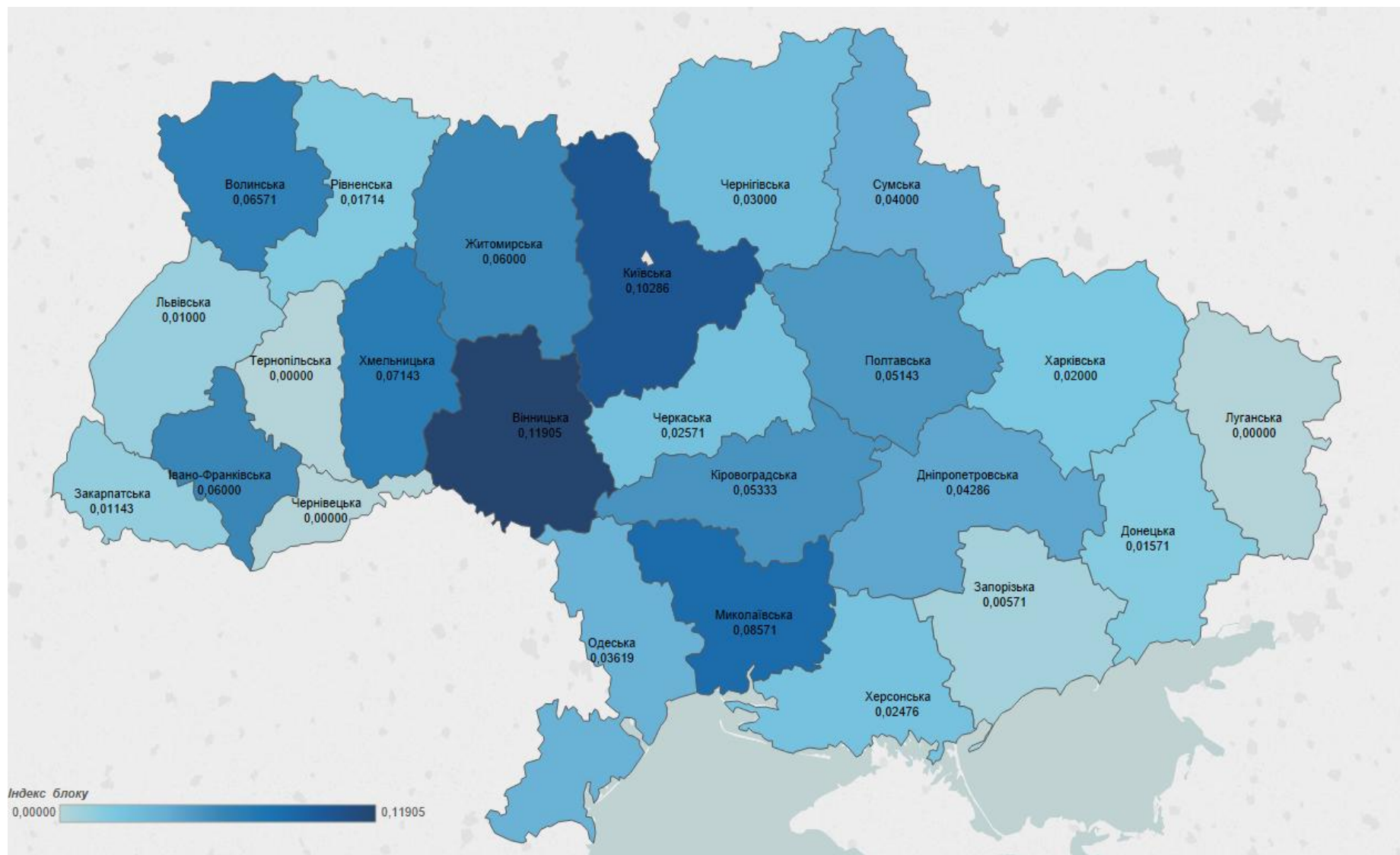

Рис. 11. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 1.2. “Санітарні та фітосанітарні заходи” у 2014 р.

Схвалення переробних потужностей до визнання еквівалентності – складний, однак необхідний етап економічного інтегрування, покликаний сприяти здійсненню торгівлі товарами, що охоплюються санітарними та фітосанітарними заходами, між українськими підприємствами та ЄС. Тому однією із найважливіших умов покращення показників торгівлі товарами з країнами ЄС для регіональних товаровиробників, чия продукція підпадає під дію санітарних та фітосанітарних заходів, є забезпечення суворого дотримання вимог якості та безпечності, а також посилення репутаційної відповідальності.

У рейтингу регіонів України за показниками, що відображають ефективність економічних реформ за блоком 1.3. “Торгівля послугами та інвестиції”, найкращі позиції належали західним областям: Закарпатській (1 місце, $tF_{1.3} = 0,31765$), Тернопільській (2 місце, $tF_{1.3} = 0,31695$), Волинській (3 місце, $tF_{1.3} = 0,31014$), Івано-Франківській (4 місце, $tF_{1.3} = 0,29518$), Львівській (5 місце, $tF_{1.3} = 0,27836$). Найгірші показники за блоком 1.3 зафіксовано у Херсонській області (21 місце, $tF_{1.3} = 0,14117$), Полтавській області (22 місце, $tF_{1.3} = 0,13120$), Запорізькій області (23 місце, $tF_{1.3} = 0,12600$), Черкаській області (24 місце, $tF_{1.3} = 0,11544$) (рис. 12).

До групи регіонів з найвищими показниками торгівлі послугами з країнами ЄС увійшли Закарпатська (частка експорту 90,2%, частка імпорту 81,6%), Тернопільська (частка експорту 83,1%, частка імпорту 88,1%), Волинська (частка експорту 93,7%, частка імпорту 80,3%), Івано-Франківська (частка експорту 84,1%, частка імпорту 77,0%), Львівська (частка експорту 79,9%, частка імпорту 76,6%) області. Найменші питомі показники експорту послуг до країн ЄС мали такі області, як Запорізька (15,9%), Харківська (16,5%), Вінницька (18,8%), Миколаївська (19,1%), Сумська (20,14%). Найменшими питомими показниками імпорту відрізнялись Луганська (11,8%), Сумська (37,2%), Запорізька (38,5%) області (рис. 13). Як в експорті, так і в імпорті прикордонних областей основними країнами-партнерами ЄС виступали:

- у Закарпатської області – Угорщина (23,6% експорту та 17,9% імпорту послуг), Австрія (22,2% експорту та 13,1% імпорту), Німеччина (12,4% експорту та 11,3% імпорту);

- у Волинської області – Німеччина (33,8% експорту та 22,8% імпорту) та Польща (21,7% експорту 12,9% імпорту).

- у Львівської області – Польща (23,8% експорту та 22,4% імпорту) та Німеччина (12,9% експорту та 11,4% імпорту).

При цьому у структурі експорту послуг за досліджуваний період із значним відривом переважає частка транспортних послуг, на які припадає близько 46% сукупного обсягу послуг, експортованих Україною до ЄС. Істотна частка експорту послуг до ЄС належить торгівлі послугами у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг (37,1%), а такою послугам з переробки матеріальних ресурсів (33,8% від загального обсягу послуг до ЄС). До основних видів послуг, котрі Україна у 2014 р. імпортувала з країн ЄС, належали фінансові послуги (19,4%), ділові послуги (14,5%), послуги, пов'язані з подорожами (13,9%), транспортні послуги, переважно повітряного та автомобільного транспорту (9,6% та 5,3% відповідно).

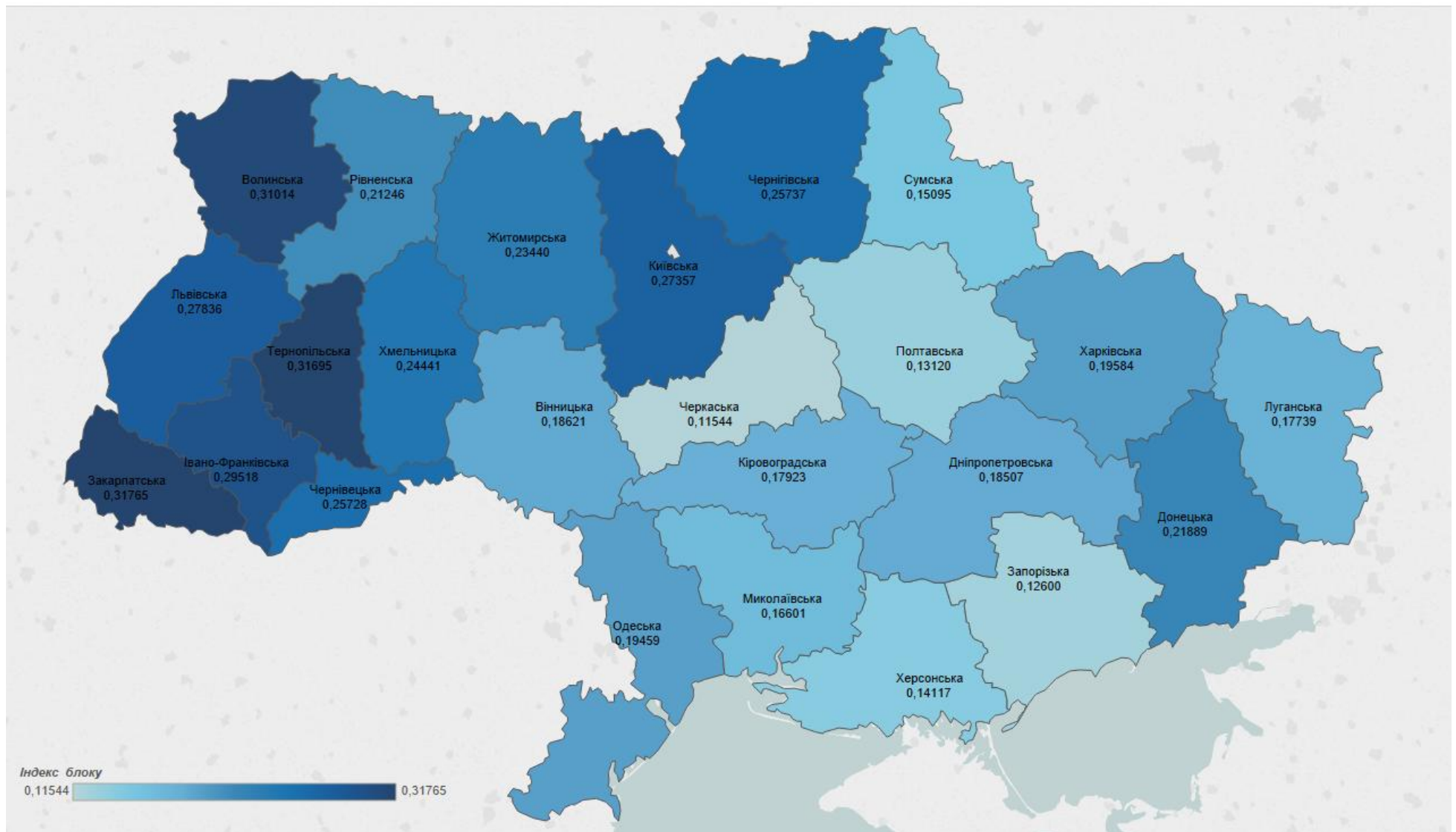

Рис. 12. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 1.3. “Торгівля послугами та інвестиції” у 2014 р.

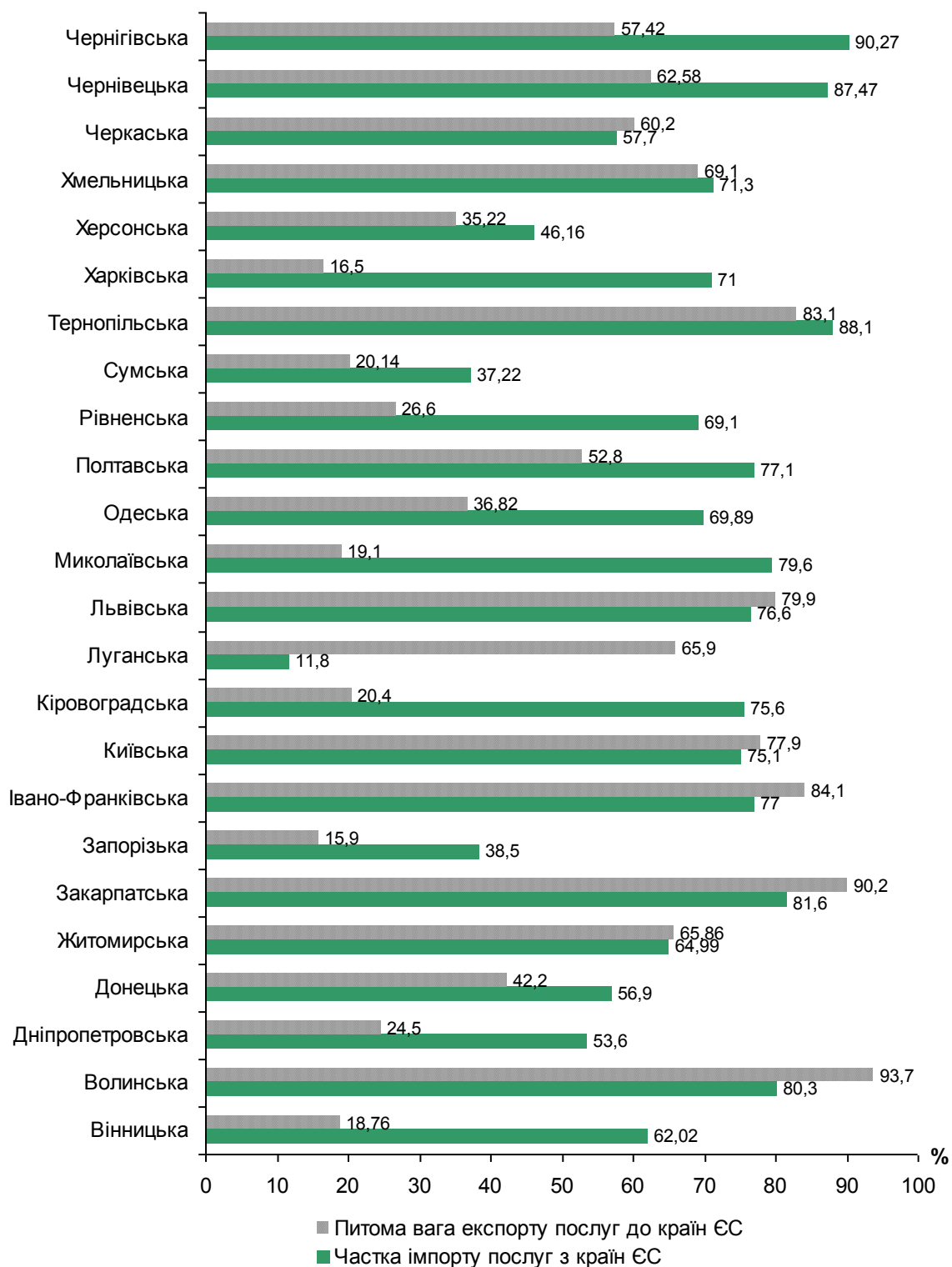

Рис. 13. Показники зовнішньої торгівлі товарами регіонів України з країнами ЄС у 2014 р.

З рис. 14 видно, що іноземні інвестиції з країн ЄС домінують в усіх регіонах України, окрім Полтавської та Черкаської областей, де їхня частка у 2014 р. становила 23,3% та 23% відповідно. Станом на 31.12.2014 р. до числа найбільших інвесторів в економіку України серед країн ЄС входили Кіпр (13710,6 млн. дол. США або 38,5% від сукупного обсягу інвестицій з країн Євросоюзу), Німеччина (5720,5 млн.

дол. США або 16,1%) та Нідерланди (14,4%). Така структура інвестицій пояснюється привабливістю Кіпрського офшорної зони для українських підприємців: між Україною і Кіпром вже багато років існує договір про уникнення подвійного оподаткування. Близькість Кіпру та наявність даної угоди роблять країну зручною платформою для інвестування. Таким чином, значну частину коштів, які надходять з Кіпру, слід розглядати як прямі інвестиції українського походження, що мають “тіньовий характер”.

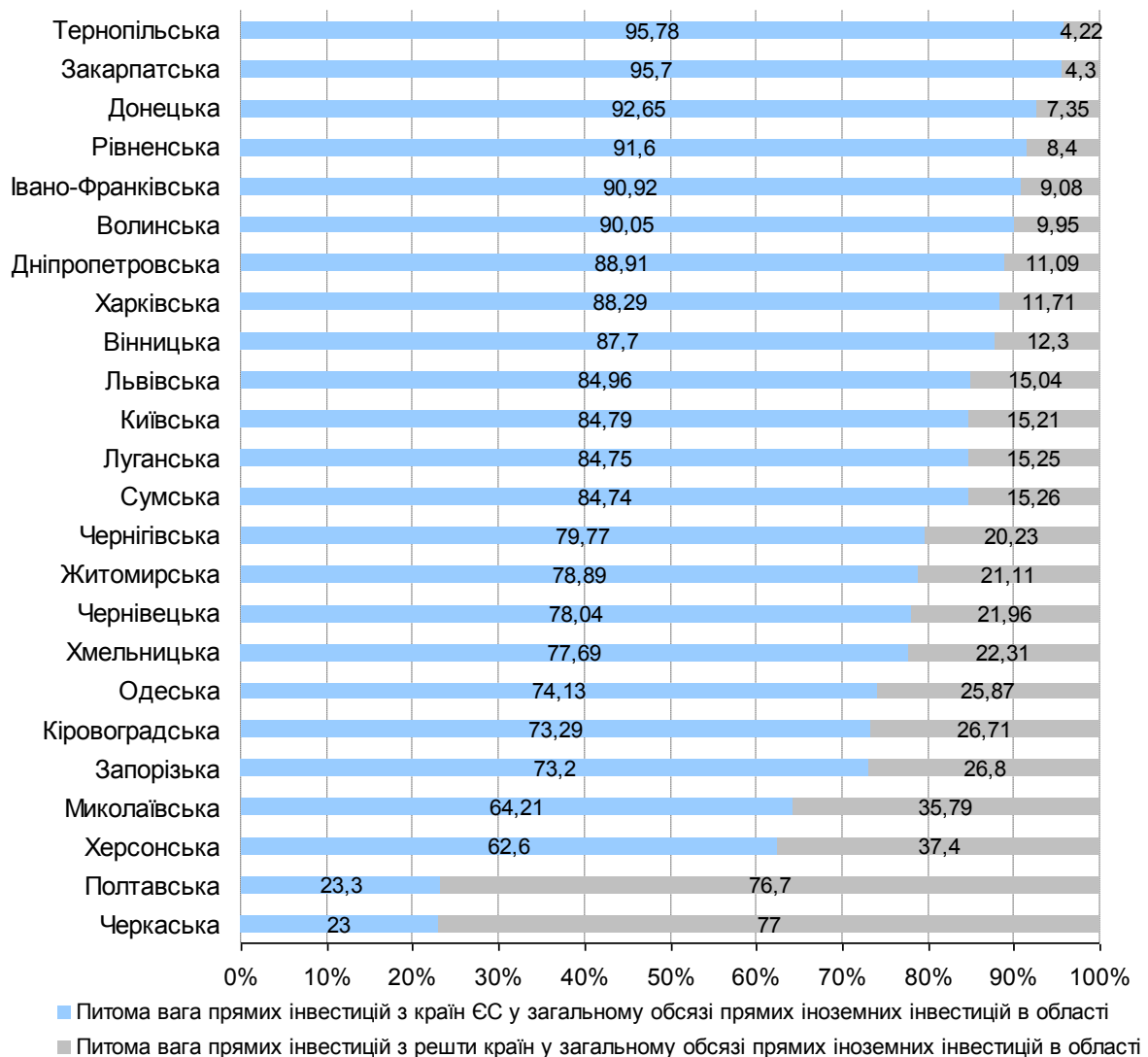

Рис. 14. Структура прямих іноземних інвестицій в регіонах ЄС у 2014 р

При цьому інвестиції з офшорних зон в регіонах України розподілені нерівномірно. Вкрай значною є їх обсяг у Черкаській області (понад 70%, з яких на Кіпр припадає 17,7%), Херсонській області (63% інвестицій з Кіпру), Донецькій області (50,3%), Івано-Франківській області (50,1%), Житомирській області (49,6%). У той же час ряд регіонів демонструє низький показник інвестицій з Кіпру в економіку області, зокрема: Чернівецька область (4,0%), Закарпатська область (5,3%), Полтавська область (7,4%). Чітких регіональних закономірностей в даній статистиці немає. Ситуація, що склалася в областях, пояснюється переважно встановленими в

них традиціями і позицією місцевої влади щодо інвестицій і форм їх залучення в той чи інший регіон з подальшими соціально-економічними наслідками.

На рис. 15 представлено рейтинг регіонів України за блоком показників 1.4 “Інтелектуальна власність”. Лідерами рейтингу є Харківська та Дніпропетровська області з показниками $tF1.4 = 0,50000$ та $tF1.4 = 0,35446$ відповідно. Замикають рейтинг Хмельницька (21 місце, $tF1.4 = 0,01981$), Волинська (22 місце, $tF1.4 = 0,01024$), Чернігівська (23 місце, $tF1.4 = 0,00608$) та Кіровоградська області (24 місце,).

У табл. 2 подана інформація щодо показників, які вплинули на позиції регіонів у даному рейтингу. За даними 2014 р. найбільшу кількість заявок на винаходи було подано у Харківській (335 заявок), Дніпропетровській (273 заявок), Одеській (142 заявки) та Львівській (119 заявок) областях. Найменша кількість заявок на винаходи припадала на Кіровоградську (6), Чернівецьку (11 заявок), Хмельницьку (12 заявок), області. Харківська та Вінницька області виступили лідерами за кількістю заявок на корисні моделі (1121 та 806 відповідно). Високу активність сфері набуття права власності на корисні моделі проявили також Дніпропетровська область (695 заявок), Львівська (399 заявок), Донецька (377 заявок), Одеська (376 заявок). Найменше відзначилися за даним показником Кіровоградська (39 заявок), Чернігівська (39 заявок), Волинська (57 заявок), Житомирська (58 заявок), Закарпатська (75 заявок) та Херсонська (80 заявок) області. Очевидно, що переважна частка заявок на винаходи та корисні моделі подана підприємствами та організаціями, що розташовані у промислово розвинутих регіонах. Так, протягом аналізованого періоду заявниками Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Львівської, Одеської, Харківської областей і м. Київ подано близько 80% від загальної кількості заявок на винаходи та корисні моделі.

Рейтинг регіонів за блоком 1.5 “Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі” було сформовано за показником кількості перевірок суб'єктів господарювання Департаментом податкового та митного аудиту відносно до кількості суб'єктів господарювання (рис. 16). Найвищі значення даного показника-дестимулятора було встановлено у Рівненській (140 перевірок на 1000 суб'єктів господарювання) та Івано-Франківській (100 перевірок на 1000 суб'єктів господарювання) областях, що зумовило їх найнижчі позиції у рейтингу (23 та 24 місце відповідно). Найменша кількість перевірок у розрахунку на 1 суб'єкта господарювання була проведена у Луганській та Донецькій областях, що зумовлено складнощами здійснення контролю за дотриманням податкового і митного законодавства на окупованих територіях, а також Волинській, Запорізькій, Київській, Львівській та Чернівецькій областях. В усіх них у середньому припадало по 10 перевірок на кожну тисячу суб'єктів господарювання. В решті областей показник кількості перевірок Департаментом податкового та митного аудиту коливався від 20 (Кіровоградська, Миколаївська, Сумська, Харківська, Херсонська області) до 50 (Вінницька та Чернігівська області) перевірок на кожен 1000 господарюючих суб'єктів.

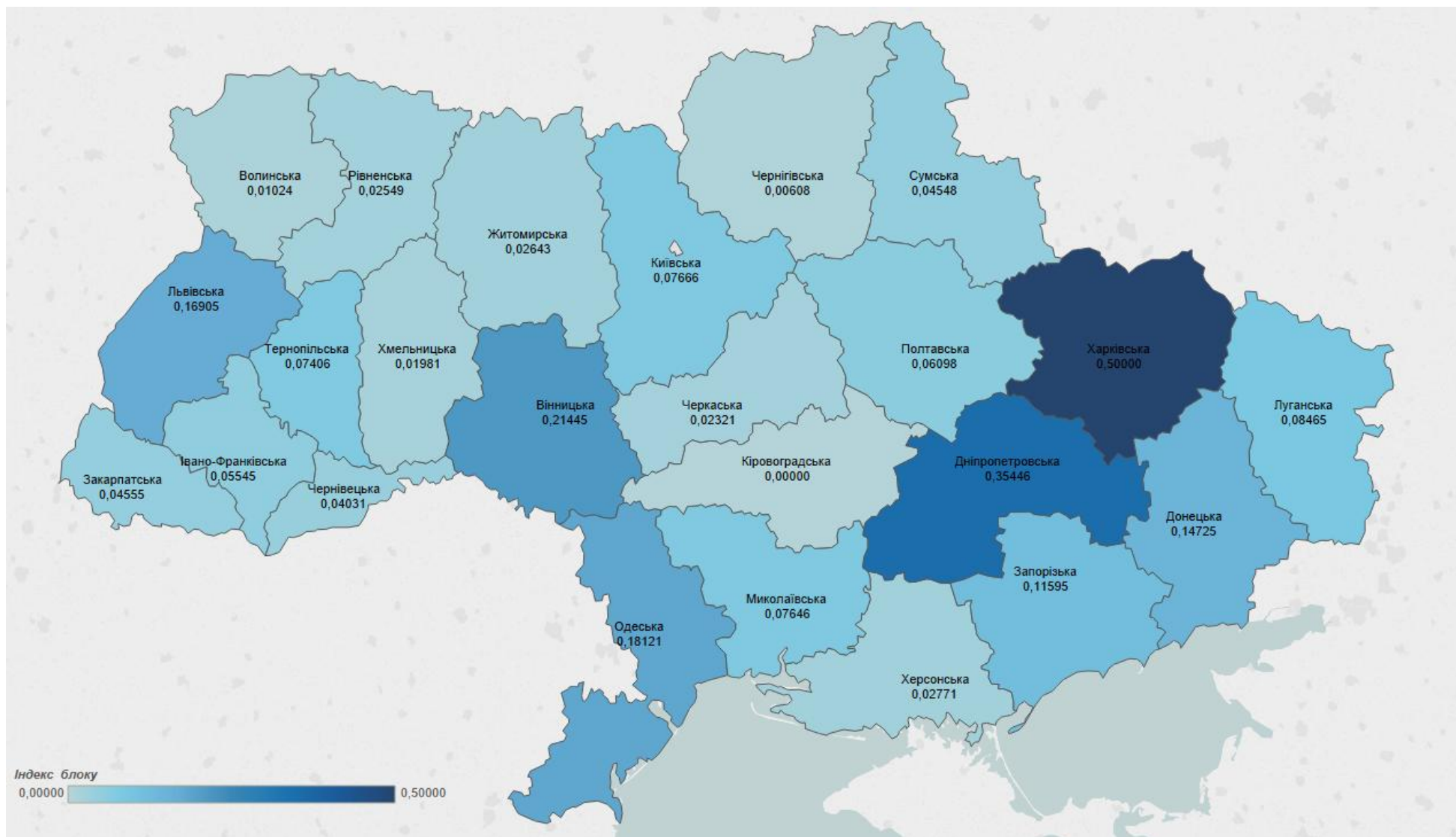

Рис. 15. Проміжні Індекси регіонів України за блоком 1.4. "Інтелектуальна власність"

Показники регіонів за блоком 1.4. “Інтелектуальна власність”

Області	Кількість заявок на винаходи	Кількість заявок на корисні моделі від національних заявників
Вінницька	55,00	806,00
Волинська	14,00	57,00
Дніпропетровська	273,00	695,00
Донецька	97,00	377,00
Житомирська	35,00	58,00
Закарпатська	55,00	75,00
Запорізька	85,00	281,00
Івано-Франківська	51,00	131,00
Київська	71,00	157,00
Кіровоградська	6,00	39,00
Луганська	35,00	310,00
Львівська	119,00	399,00
Миколаївська	68,00	166,00
Одеська	142,00	376,00
Полтавська	23,00	247,00
Рівненська	14,00	123,00
Сумська	40,00	124,00
Тернопільська	46,00	228,00
Харківська	335,00	1121,00
Херсонська	30,00	80,00
Хмельницька	12,00	105,00
Черкаська	18,00	100,00
Чернівецька	11,00	197,00
Чернігівська	14,00	39,00

Розглядаючи рейтинг регіонів за блоком 1.6 “Прозорість регулювання” слід звернутися до показника кількості припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади (рис. 17). Антиконкурентні дії органами влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління і контролю спрямовані на заборону, перешкоджання або унеможливлення діяльності суб’єктів господарювання, що порушує принцип прозорості, визначений в Угоді про асоціацію. Найменша кількість порушень була виявлена та припинена у таких областях, як Кіровоградська (3 порушення), Херсонська (11 порушень), Сумська (17 порушень), Київська (18 порушень), Запорізька (20 порушень), Житомирська (21 порушення), Миколаївська (25 порушень). Найгірші показники прозорості регулювання продемонстрували Хмельницька (190 порушень), Полтавська (176 порушень), Дніпропетровська (125 порушень), Волинська (114 порушень), Луганська (107 порушень). Наведені показники є свідченням значного втручання владних органів вказаних регіонів у економічні процеси завдяки використанню набору певних інструментів економічної політики, що дозволяють підтримувати окремих учасників ринку або цілі галузі. Серед виявлених органами Антимонопольного Комітету антиконкурентних узгоджених дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю найбільшу частину становили порушення у вигляді дій чи бездіяльності, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції (49% від загальної кількості), випадки створення умов чи схилення до порушень законодавства про захист економічної конкуренції (41% від загальної кількості).

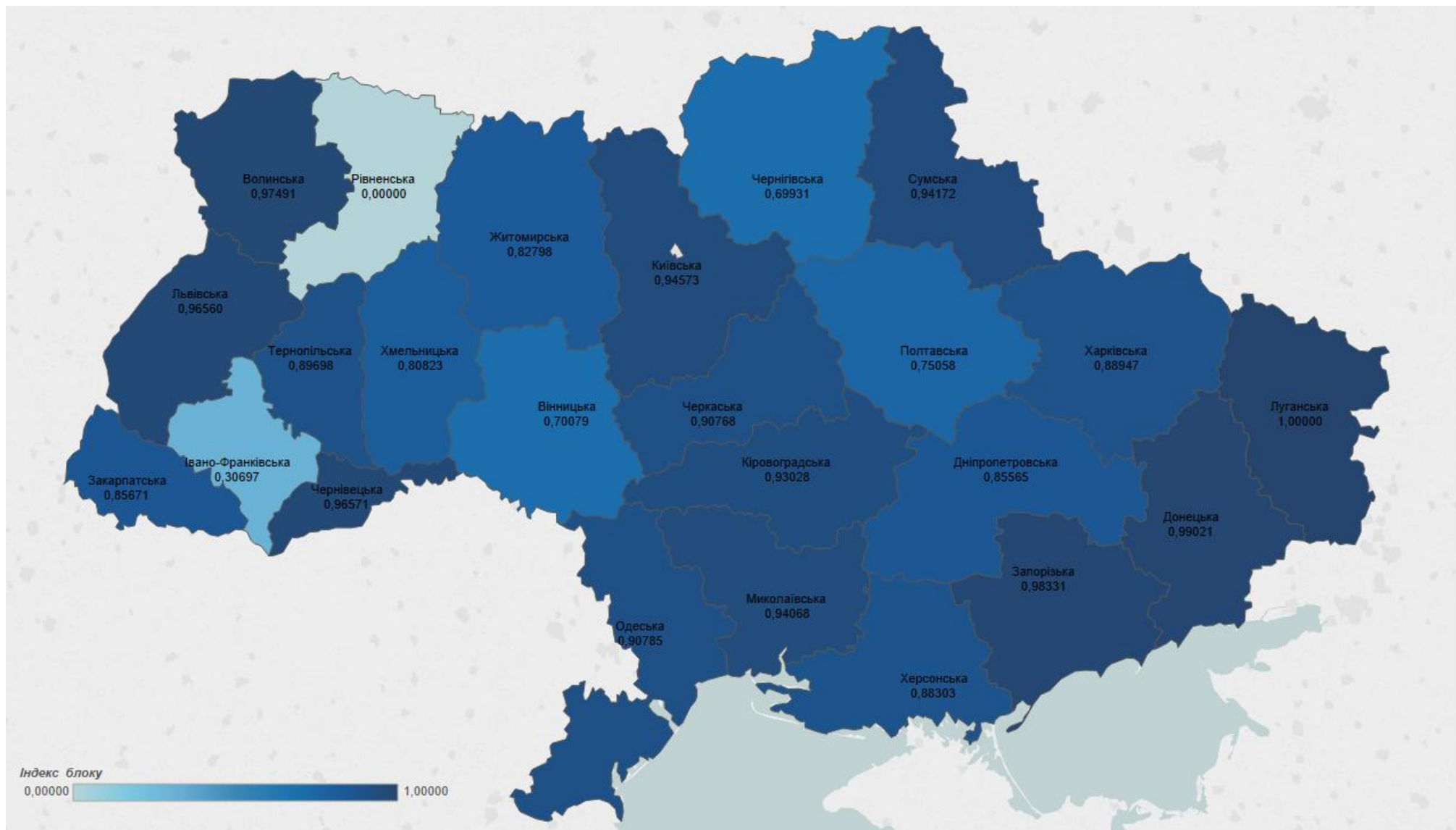

Рис. 16. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 1.5. “Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі” у 2014 р.

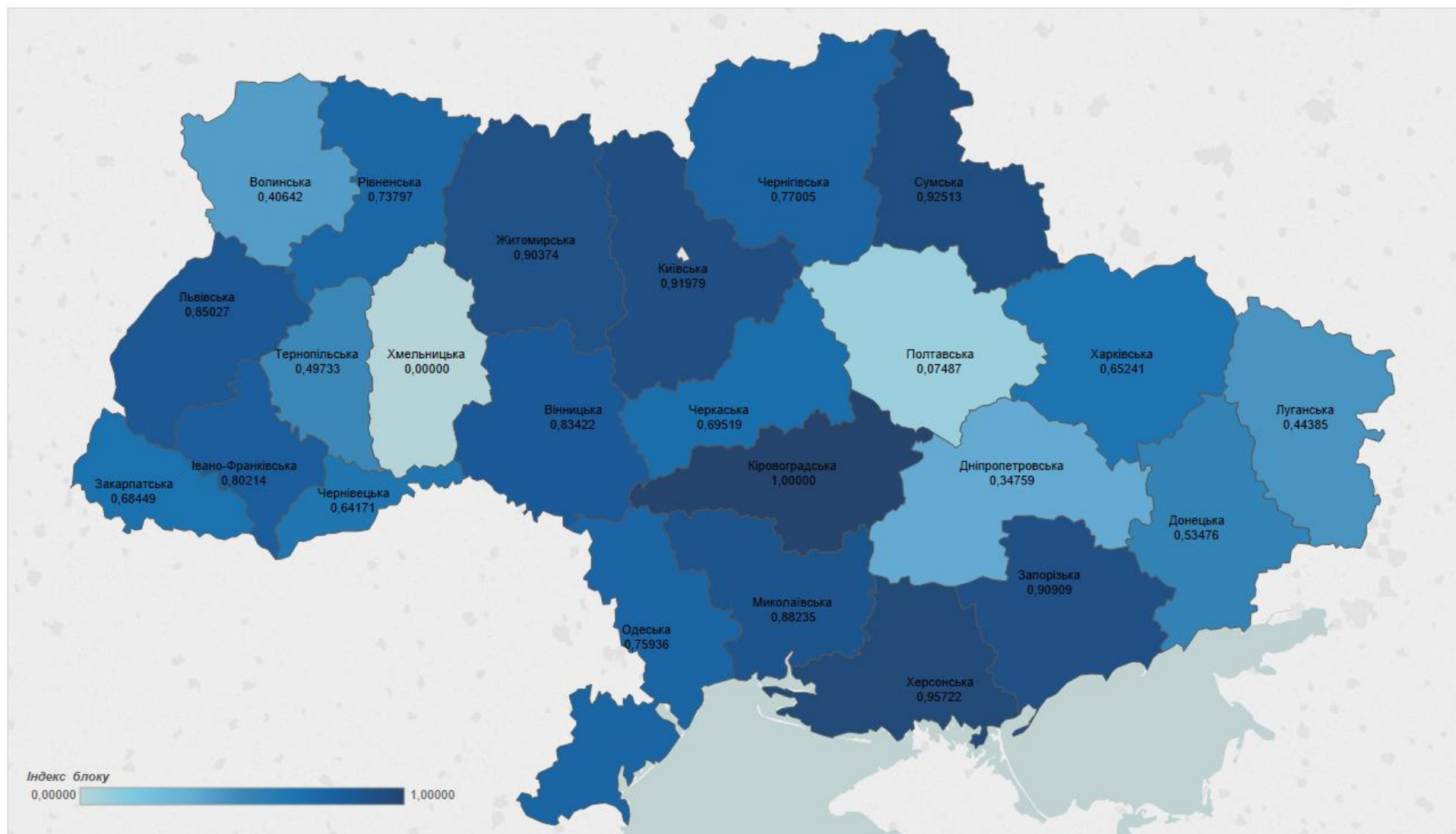

Рис. 17. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 1.6. “Прозорість регулювання” у 2014 р.

У рейтингу регіонів за блоком показників 2.1. “Співробітництво у сфері енергетики” найвищі позиції розподілились наступним чином 1 місце – Івано-Франківська область ($eF2.1 = 0,42647$), 2 місце – Чернівецька область ($eF2.1 = 0,40564$), 3 місце Донецька область ($eF2.1 = 0,34191$), 4 місце – Вінницька область ($eF2.1 = 0,32966$). Останні п’ять сходинок рейтингу займали Волинська область (20 місце, $eF2.1 = 0,18505$), Хмельницька область (21 місце, $eF2.1 = 0,17034$), Сумська область (22 місце, $eF2.1 = 0,16544$), Чернігівська область (23 місце, $eF2.1 = 0,15931$), Закарпатська область (24 місце, $eF2.1 = 0,11029$) (рис. 18). Підвищення енергетичної безпеки, конкурентоспроможності та стабільності як передумов прогресу у напрямку ринкової інтеграції у значній мірі залежить від ефективності проведеної у державі політики щодо енергоефективності, що, серед іншого повинна, спрямовуватись на зменшення втрат енергетичних матеріалів при розподілі, транспортуванні та зберіганні. Стрімке зростання вартості енергоносіїв гостро ставить проблему раціонального та ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів у регіонах. Аналіз показника “Втрати енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при розподілі, транспортуванні та зберіганні, % до загального обсягу”, котрий є дестимулятором за блоком 2.1, показує, що найбільші проблеми у цій сфері мають Закарпатська область (втрати 3,4%), Львівська область (3%), Волинська область (2,5%), Сумська область (2,4%), Чернігівська область (2,3%), Хмельницька область (2,1%), Запорізька та Хмельницька області (по 2,1%). Подальше зростання втрат енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти потребуватиме детального аналізу з боку органів регіональної влади та вжиття відповідних управлінських заходів. У 2014 р. повністю відсутніми були втрати енергетичних матеріалів у Дніпропетровській, Полтавській та Чернівецькій областях. Менше 1% втрат було зафіксовано у Харківській (0,1%), Донецькій (0,3%), Одеській (0,3%), Луганській (0,5%), Черкаській (0,5%), Київській (0,7%) областях (рис. 19).

Низький рівень енергоефективності послуг у секторі ЖКГ обумовлює зростання витрат енергетичних ресурсів. Це призводить до нераціонального зростання обсягів спожитих населенням послуг, що в умовах зростання тарифів та зниження купівельної спроможності населення знижує доступність таких послуг для споживачів, зокрема найбільш вразливих верств населення. Результатом цього є зростання рівня заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, що, у свою чергу, підриває стабільність функціонування ЖКГ, а відтак соціальну стабільність на місцях. У 2014 р. найкраща ситуація з оплатою житлово-комунальних послуг склалася у Івано-Франківській області (рівень оплати послуг – 108,2%), Вінницькій області (102,1%), Житомирській області (102%), Львівській області (102%), Миколаївській області (100,7%), Чернівецькій області (100,5%). Найнижчий рівень оплати за житлово-комунальні послуги спостерігався у Харківській (87,8%), Херсонській (91,9%), Дніпропетровській (92,2%) областях. Зважаючи, що суттєва частка споживання електроенергії регіонів припадає на населення, виникає об’єктивна необхідність впровадження комплексу заходів, спрямованих на зниження енерговитрат з використанням інструментів морально-етичного впливу та переконання (соціальної реклами, пропаганди, популяризації енергоощадних технологій та приладів), інструментів екологічного маркетингу (енергомаркування приладів, цінового стимулювання споживання та продажу енергоощадних продуктів та технологій) та ін.

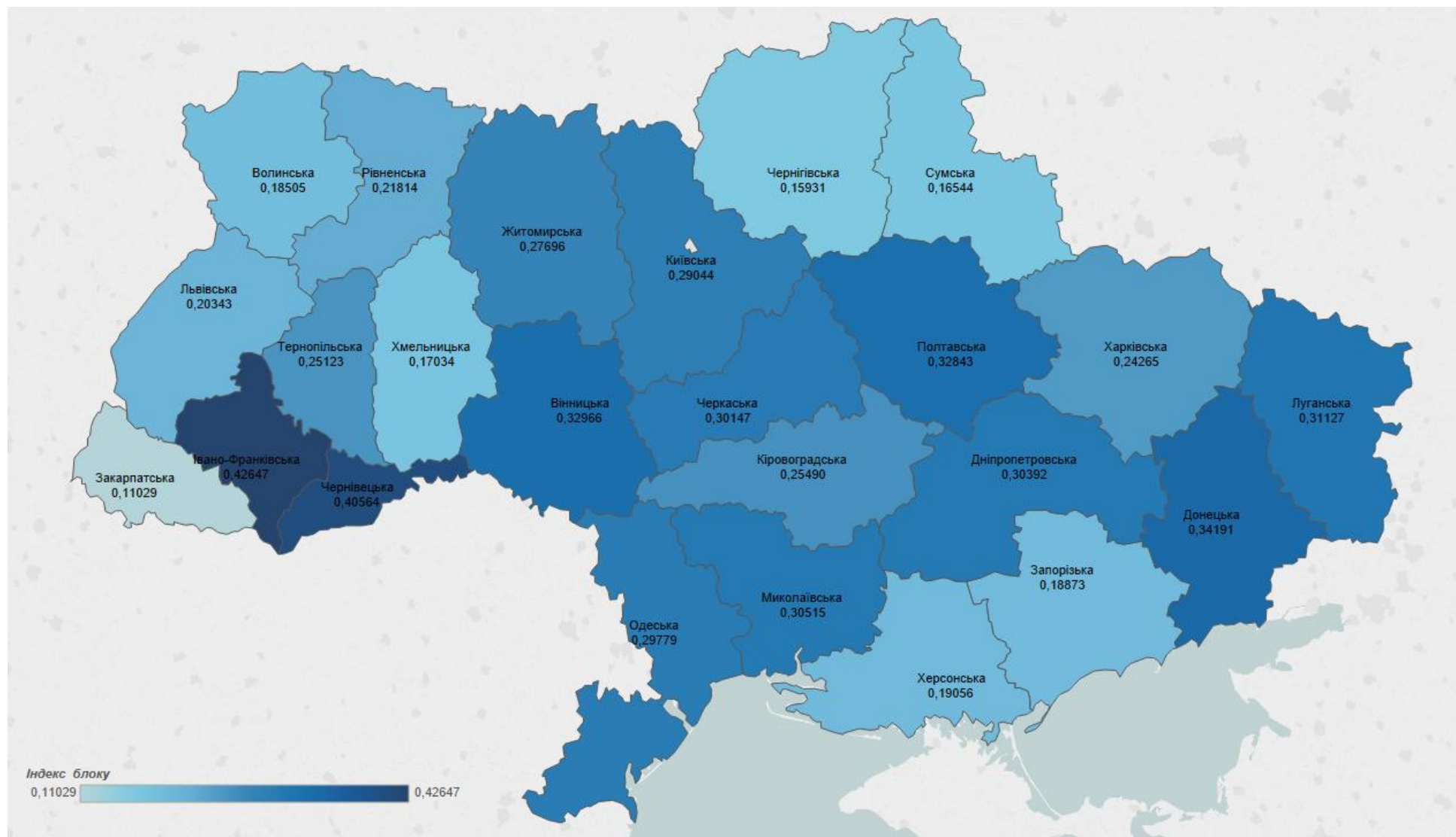

Рис. 18. Проміжні Індекси регіонів України за блоком 2.1. “Співробітництво у сфері енергетики” у 2014 р.

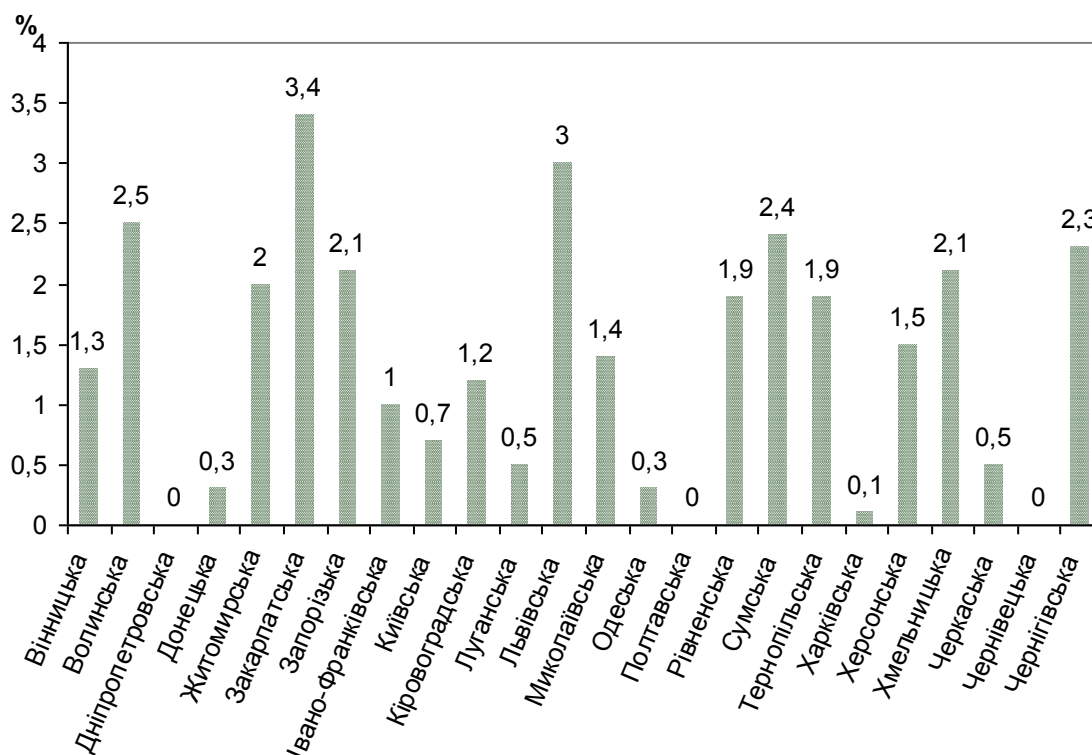

Рис. 19. Втрати енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при розподілі, транспортуванні та зберіганні, % до загального обсягу у регіонах України у 2014 р.

На рис. 20 представлено Індекси регіонів за блоком 2.2. “Державний фінансовий внутрішній контроль”. Першу п’ятірку рейтингу сформували Волинська область (1 місце, $eF2.2 = 0,49361$), Черкаська область (2 місце, $eF2.2 = 0,48438$), Тернопільська область (3 місце, $eF2.1 = 0,48247$), Хмельницька область (4 місце, $eF2.2 = 0,47835$), Чернігівська область (5 місце, $eF2.2 = 0,46408$). Найнижчі позиції зайняли Полтавська область (20 місце, $eF2.2 = 0,27068$), Дніпропетровська область (21 місце, $eF2.2 = 0,26159$), Одеська область (22 місце, $eF2.2 = 0,24498$), Київська область (23 місце, $eF2.2 = 0,22763$), та Харківська область (24 місце, $eF2.2 = 0,18329$). Саме в них на кожного суб’єкта-порушника припадали найбільші суми незаконних витрат і витрат, проведених не за цільовим призначенням, недостатч коштів і матеріальних цінностей (рис. 21). Зокрема, у Харківській області цей показник сягнув 4425,84 тис. грн. на 1 суб’єкта, у Полтавській – 1188,09 тис. грн. на 1 суб’єкта, у Дніпропетровській області – 1014,57 тис. грн. на 1 суб’єкта, Донецькій – 903,2 тис. грн. на 1 суб’єкта. Найменші показник незаконних витрат було зафіксовано у Закарпатській області (76,7 тис. грн. на 1 суб’єкта), Івано-Франківській області (123,29 тис. грн. на 1 суб’єкта), Тернопільській області (141,8 тис. грн. на 1 суб’єкта), Волинській області (156,54 тис. грн. на 1 суб’єкта), Рівненській області (176,5 тис. грн. на 1 суб’єкта). Аналіз виявлених фінансових порушень свідчить про те, що найбільш поширеними серед них залишаються нецільове та незаконне витрачання бюджетних коштів при виконанні державних цільових програм, оплаті вартості будівельних і ремонтних робіт, послуг, матеріальних цінностей. Численними є порушення при наданні у користування природних і матеріальних ресурсів, реалізації товарів і послуг тощо.

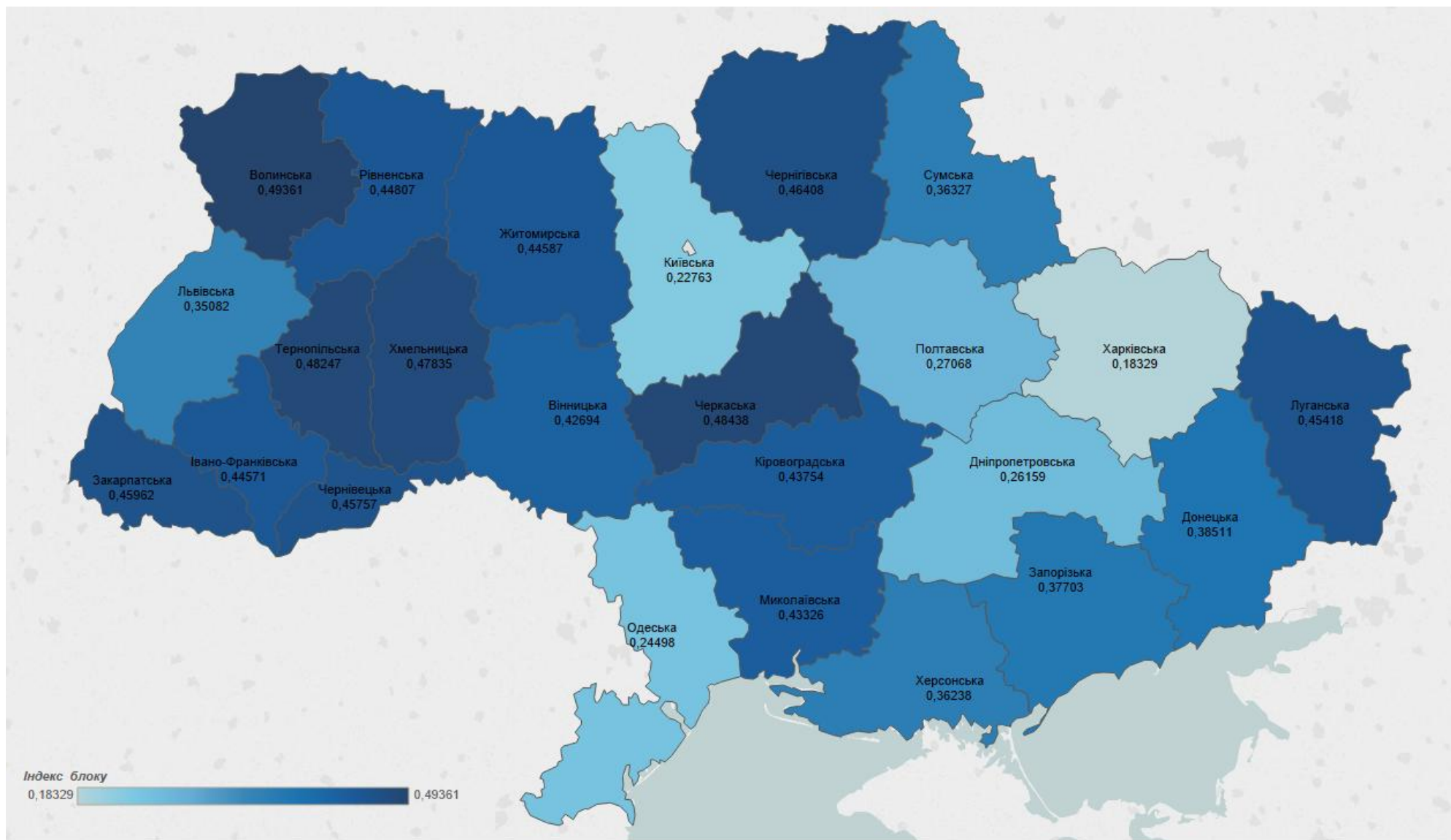

Рис. 20. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 2.2. “Державний фінансовий внутрішній контроль” у 2014 р.

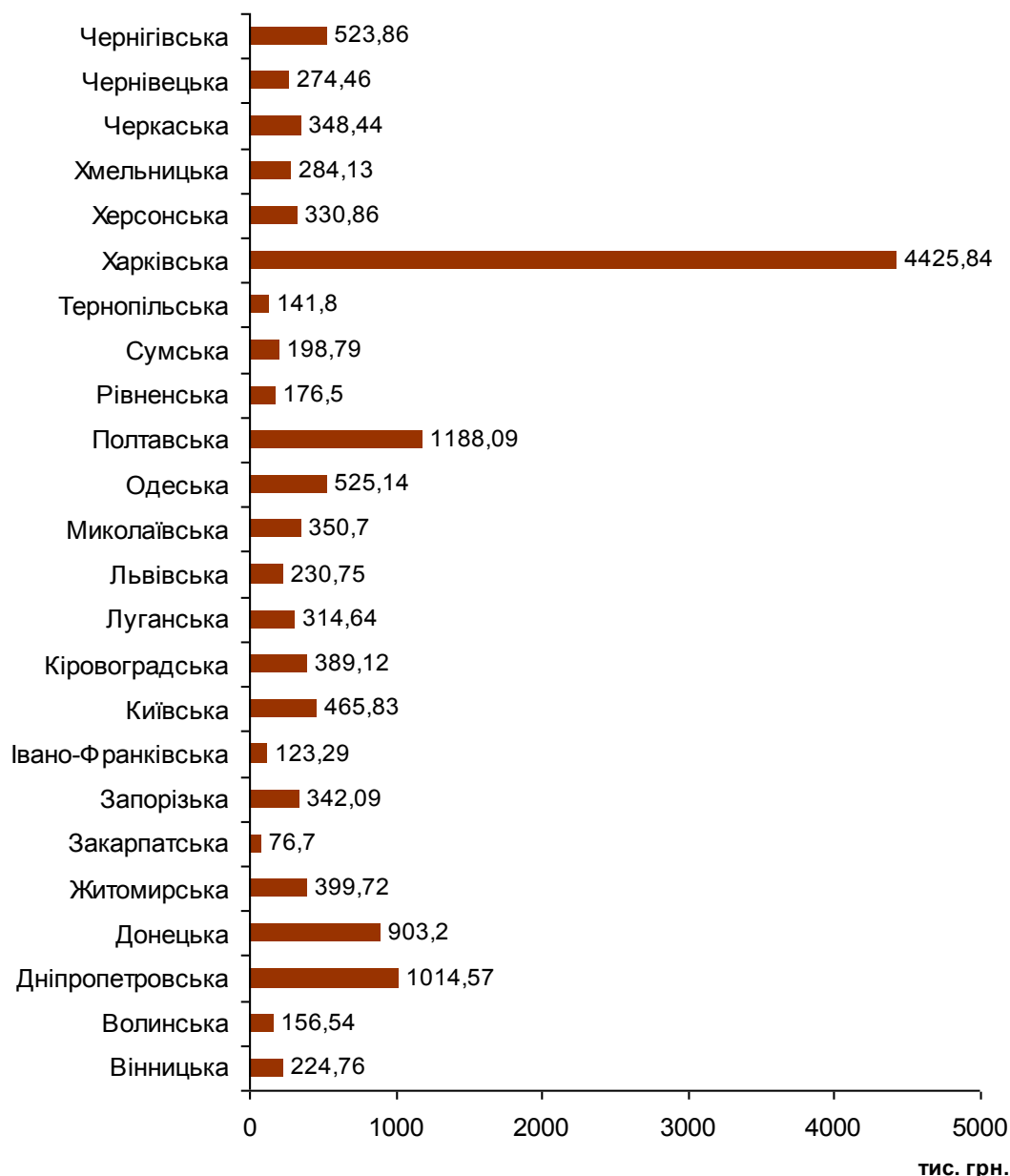

Рис. 21. Суми незаконних витрат і витрат, проведених не за цільовим призначенням, недостач коштів і матеріальних цінностей, виявлених у регіонах України у 2014 р., тис. грн. на 1 суб'єкта

За даними Державної фінансової інспекції, найбільші суми недоотриманих фінансових ресурсів, було виявлено у Київській (46884,6 тис. грн.), Одеській (43293,2 тис. грн.), Дніпропетровській (35551,6 тис. грн.), Полтавській (32253 тис. грн.) областях, найменші – у Черкаській (3630,6 тис. грн.), Волинській (3942,35 тис. грн.), Чернігівській (5398,3 тис. грн.) та Хмельницькій (5313,6 тис. грн.) областях. Серед основних причин втрати можливості отримати бюджетні доходи виділяються: безпідставне надання пільги зі сплати податків, безоплатне надання в оренду природних і матеріальних ресурсів тощо. Враховуючи наявність значної кількості порушень у регіонах України, необхідно забезпечити подальший розвиток системи державного внутрішнього фінансового контролю з урахуванням кращих практик ЄС, інформація щодо яких повинна доводитися до відповідних органів виконавчої влади.

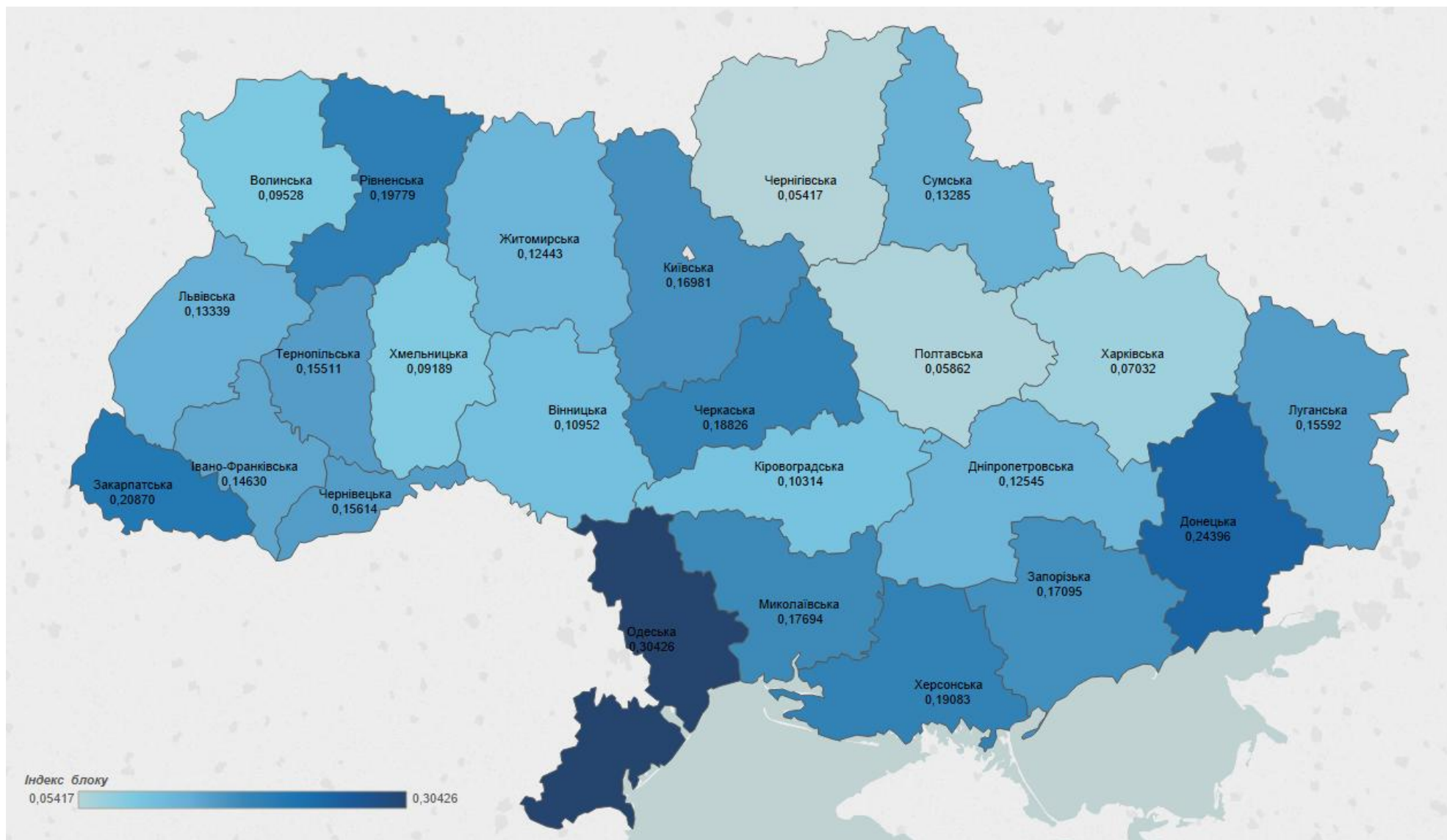

Рис. 22. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 2.3. “Транспорт” у 2014 р.

Рис. 22 демонструє Індеси регіонів України за показниками блоку 2.3. “Транспорт”. У даному рейтингу найвищі щаблі у 2014 р. займали Одеська область (1 місце, $eF2.3 = 0,30426$), Донецька область (2 місце, $eF2.3 = 0,24396$), Закарпатська область (3 місце, $eF2.3 = 0,20870$), Рівненська область (4 місце, $eF2.3 = 0,19779$), Херсонська область (5 місце, $eF2.3 = 0,19083$). Найнижчі позиції належали Волинській (20 місце, $eF2.3 = 0,09528$), Хмельницькій (21 місце, $eF2.3 = 0,09189$), Харківській (22 місце, $eF2.3 = 0,07032$), Полтавській (23 місце, $eF2.3 = 0,05862$), Чернігівській (24 місце, $eF2.3 = 0,05417$).

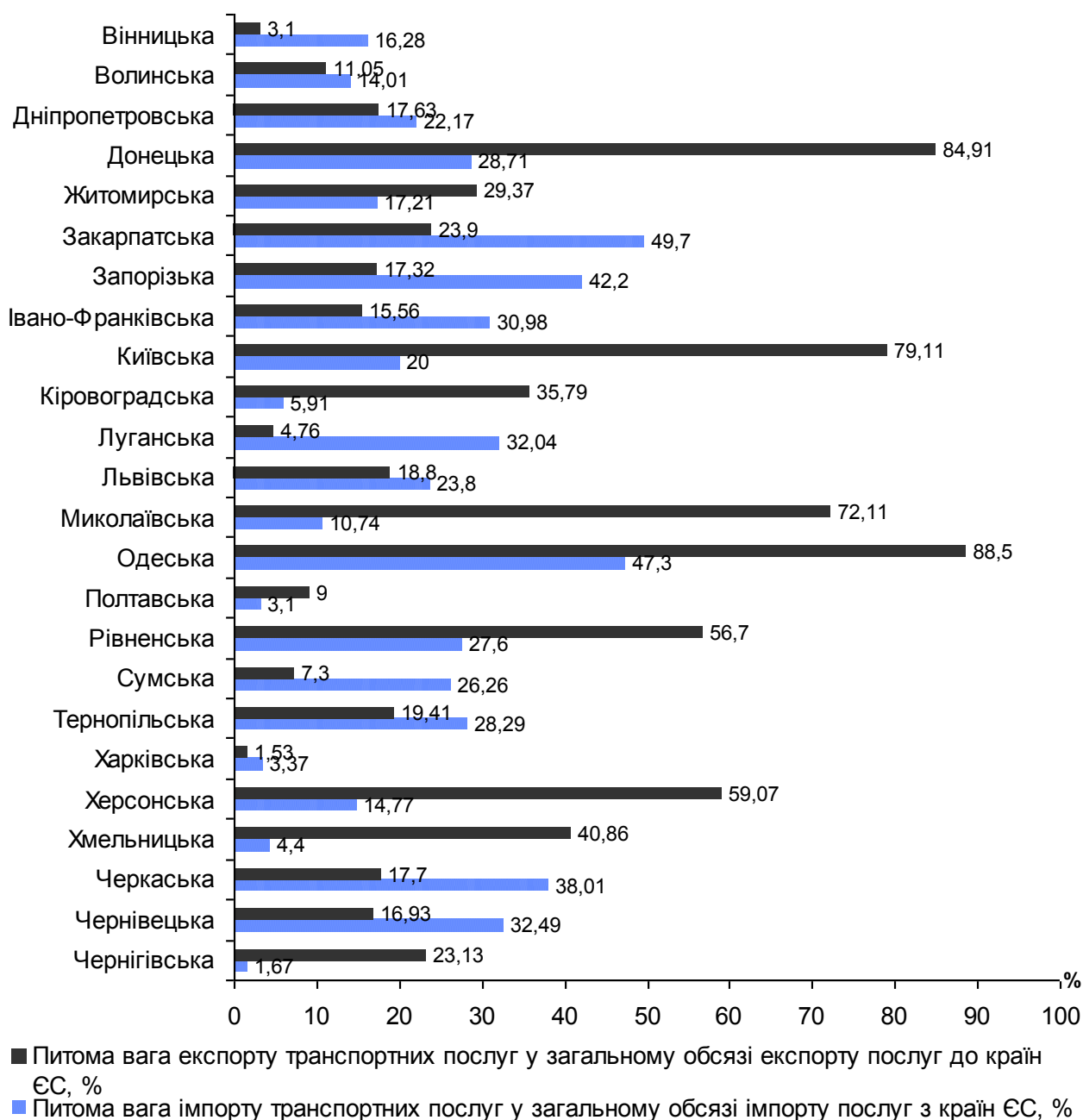

Рис. 23. Показники зовнішньої торгівлі транспортними послугами регіонів України з країнами ЄС у 2014 р.

Переважний вплив на формування рейтингу мали показники зовнішньої торгівлі транспортними послугами регіонів України з країнами ЄС (рис. 23). За показниками питомої ваги експорту (імпорту) у загальному обсязі експорту (імпорту) можна судити про ступінь інтеграції регіональних транспортників до ринку транспортних послуг країн ЄС. Найбільші питомі показники експорту транспортних послуг до країн ЄС у 2014 р. мали Одеська область (88,5%), Донецька область (84,91%), Київська область (79,11%), Миколаївська область (72,11%). Найменші питомі показники експорту транспортних послуг до країн ЄС мали Харківська область (1,53%), Вінницька область (3,1%), Луганська область (4,76%). Найбільша питома вага імпорту транспортних послуг з країн ЄС була зафіксована у Закарпатській (49,7%), Одеській (47,3%) та Запорізькій областях (42,2%), найменша – у Чернігівській (1,67%), Полтавській (3,1%) та Харківській (3,37%) областях.

Структура експортно-імпоротної діяльності з надання послуг транспорту у регіонах свідчить про наявність потенційної загрози втрати Україною певної частки ринку та перетворення її з провідного експортера до імпортера зазначених послуг: якщо у 2005 р. загальне співвідношення між експортом та імпортом послуг у грошовому вимірі складало 7,14 : 1, то у 2014 р. воно скоротилося до 2,52 : 1. Збільшення імпорту послуг залізничного та повітряного транспорту у більшості регіонів свідчить про загострення конкуренції на українському ринку між українськими та європейськими компаніями, що створює потенційну загрозу експансії іноземними компаніями на ринок України та потребує пошуку і реалізації нових шляхів підвищення стабільності та конкурентоспроможності національних компаній, нових напрямків їх реформування та модернізації.

З точки зору ефективності та безпечності транспорту слід виділити області з найнижчими показниками кількості дорожньо-транспортних пригод на дорогах і вулицях області у співвідношенні до пасажирообороту наземного виду транспорту: Харківську область (0,0700 од. на млн. пас. км), Херсонську область (0,0299 од. на млн. пас. км), Вінницьку область (0,0104 од. на млн. пас. км) та Луганську область (0,0035 од. на млн. пас. км). Натомість, найбільш небезпечними були дороги у Київській (4,1871 од. на млн. пас. км), Чернігівській (2,8655 од. на млн. пас. км), Хмельницькій (2,6793 од. на млн. пас. км) та Запорізькій (2,0398 од. на млн. пас. км) областях.

Повне уявлення щодо рейтингу регіонів за блоком 2.4. “Навколишнє природне середовище” надають рис. 24 та рис. 25. Останній відображає показники інвестування у сферу природокористування, включаючи інвестиції в основний капітал природоохоронного призначення та інші необоротні матеріальні активи, витрати на капітальний ремонт природоохоронних споруд та обладнання; інвестиції в основний капітал, спрямовані на будівництво і реконструкцію природоохоронних об’єктів, придбання обладнання для реалізації заходів екологічного спрямування.

Перше місце зі значним відривом посіла Київська область з показником 89,85% капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів. Високі позиції займали також Івано-Франківська область (42,8%) та Запорізька область (40,88%). Половина областей України мала питомі показники капітальних інвестицій, що не перевищували 10%. При цьому найнижчі значення було зафіксовано у Волинській (4,52%), Одеській (4,49%) та Хмельницькій (4,07%) областях. Загалом, стан інвестиційного забезпечення процесів екологізації у регіонах України є нерівномірним, необхідний рівень концентрації інвестиційних ресурсів для впровадження природоохоронних та ресурсоощадних проектів наразі не досягнутий. Інвестиції, що спрямовані на охорону навколишнього природного середовища, є вкрай обмеженими відносно накопичених у регіонах проблем у сфері охорони й відновлення якості довкілля і природних ресурсів, відтворення національного природного багатства, перспектив сталого розвитку.

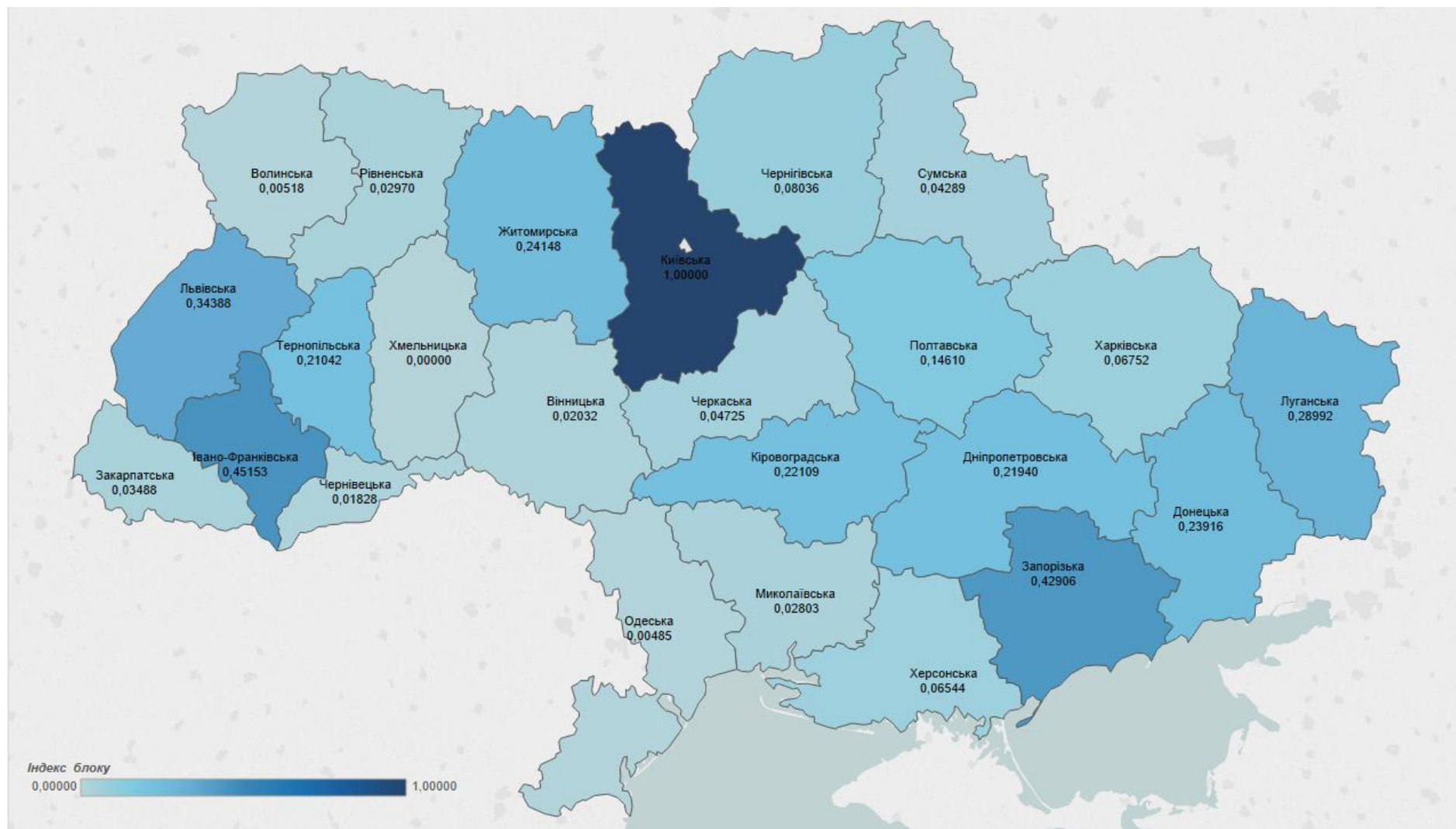

Рис. 24. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 2.4. “Навколишнє природне середовище” у 2014 р.

Рис. 25. Питомі показники капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів, % у регіонах України у 2014 р.

Як видно з рис. 26. лідерами у рейтингу регіонів України за блоком 2.5. “Промислова політика” у 2014 р. виступали Івано-Франківська область (1 місце, $eF2.5 = 0,22966$), Закарпатська область (2 місце, $eF2.5 = 0,18412$), Житомирська область (3 місце, $eF2.5 = 0,17657$), Полтавська область (4 місце, $eF2.5 = 0,17147$), Черкаська область (5 місце, $eF2.5 = 0,16911$). В даних регіонах питомі показники прямих іноземних інвестицій у промисловість є найвищими і становили: 95,73% в Івано-Франківській області, 83,3% – у Полтавській області, 81,23% – у Черкаській області (рис. 27). Найменші показники питомої ваги прямих іноземних інвестицій у промисловість були у Тернопільській (15,73%), Харківській (17,52%), Херсонській (17,59%) та Чернівецькій (17,97%) областях.

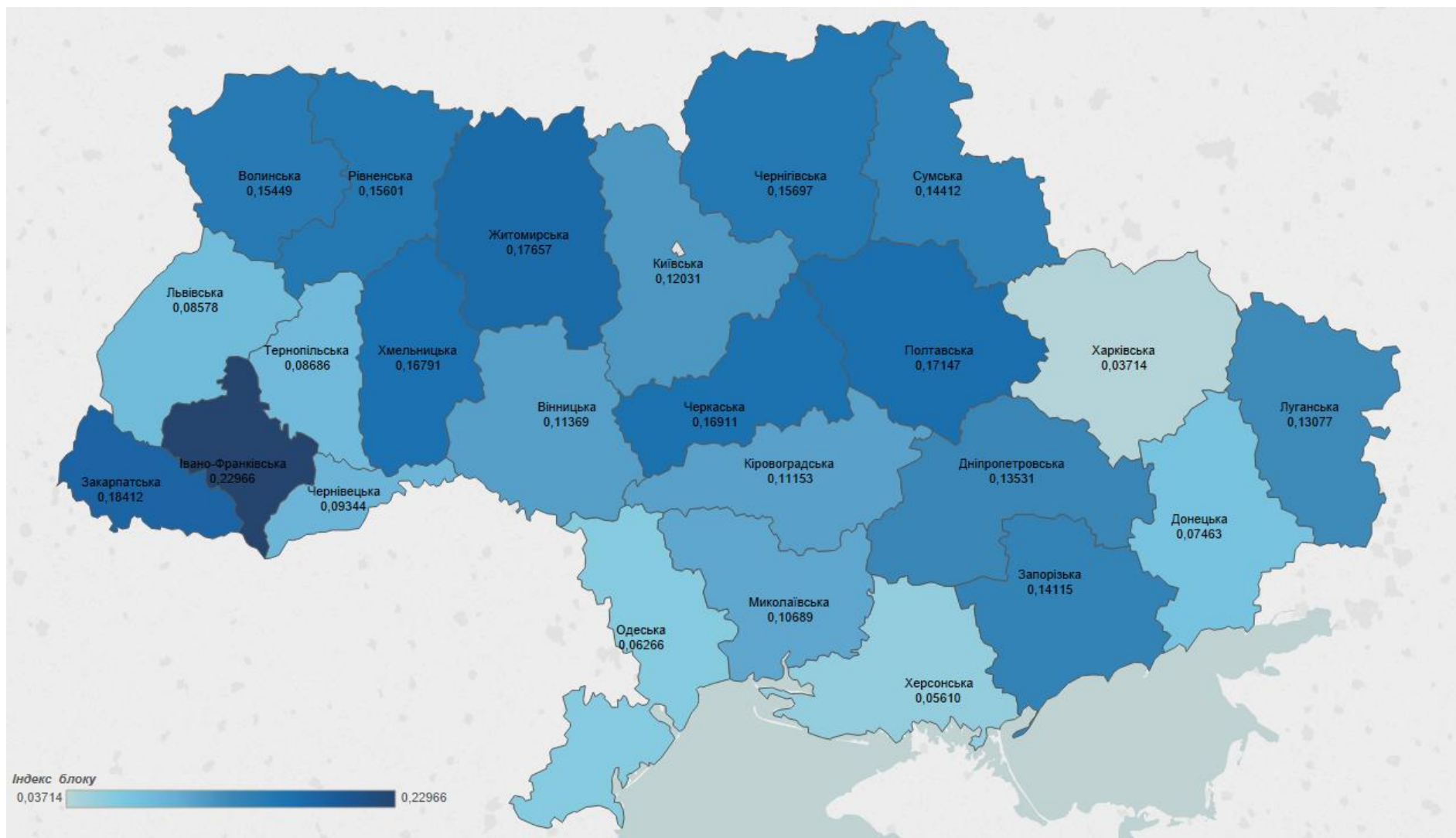

Рис. 26. Проміжні Індекси регіонів України за блоком 2.5. “Промислова політика” у 2014 р.

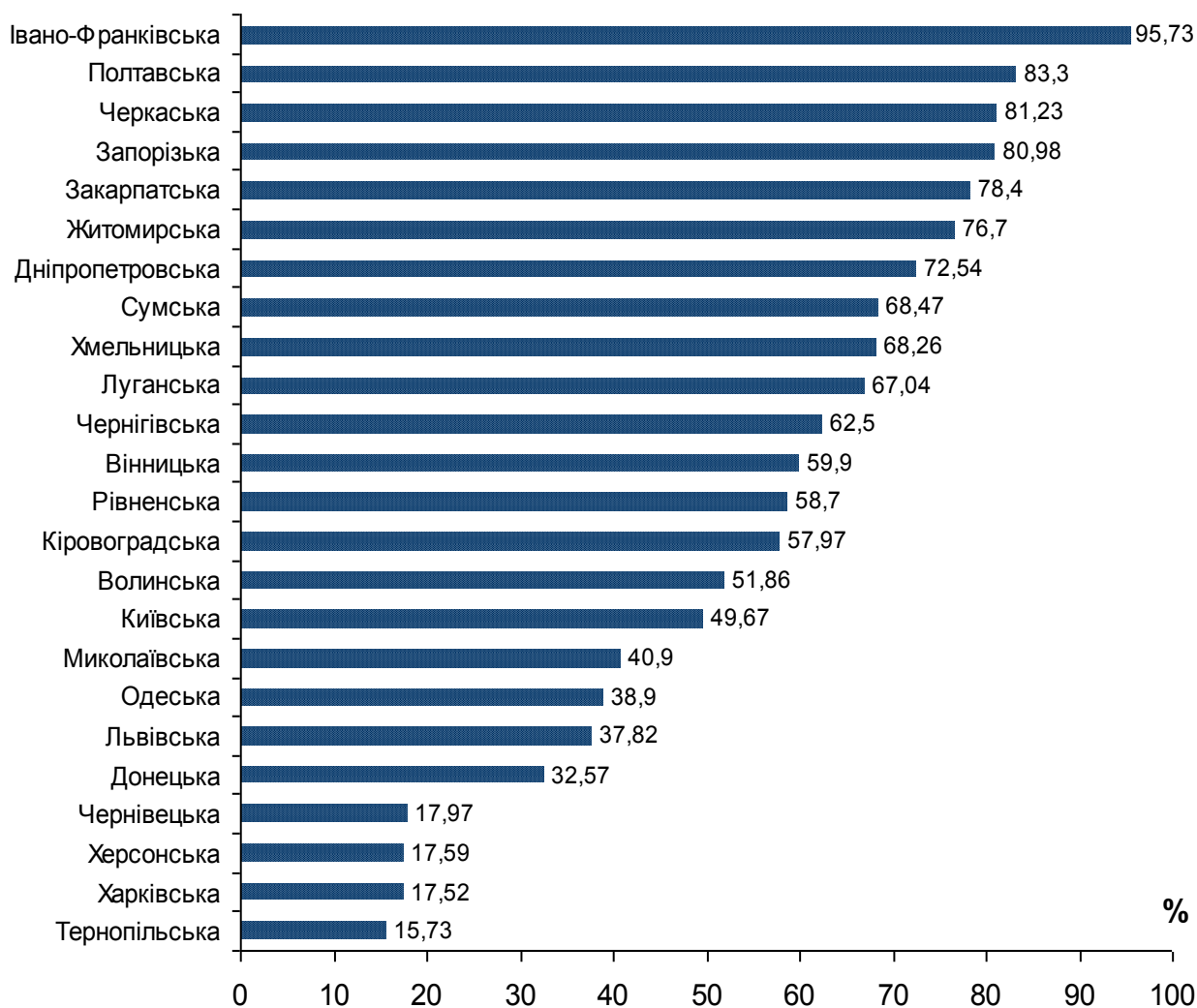

Рис. 27. Питомі показники прямих іноземних інвестицій у промисловість у регіонах України у 2014 р.

Високі показники надходження прямих іноземних інвестицій у промисловість є свідченням спроможності регіону здійснювати модернізацію та реструктуризацію галузей промисловості. За умови спрямування коштів у високотехнологічні види діяльності, а також на комерціалізацію науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт, регіони зможуть отримати суттєві конкурентні переваги, у тому числі за рахунок збільшення експорту промислової продукції з високою доданою вартістю, а також послуг з переробки продукції на місцях до країн ЄС.

У 2014 р. високі питомі показники експорту послуг з переробки продукції на місцях до країн ЄС показали Івано-Франківська (95,7%), Волинська область (86,02%), Тернопільська область (77,31%), Чернігівська область (72,44%), Закарпатська область (72,3%), Хмельницька область (72,26%). Незначною була частка експорту послуг з переробки продукції на місцях до країн ЄС у таких областях, як: Миколаївська (0,07%), Одеська (0,42%), Донецька (2,08%), Полтавська (2,4%).

Відповідно до положень Угоди про асоціацію, промислова політика повинна спрямовуватись на підвищення рівня енергоефективності та чистого виробництва. Водночас, у багатьох регіонах України водопровідно-каналізаційні та теплоенергетичні мережі перебували у незадовільному стані (рис. 28). За даними 2014 р. найбільша питома вага ветхих та аварійних водопровідних мереж від загальної їх протяжності перебувала у Луганській області – 54%, Львівській – 45,9%,

Дніпропетровській області – 45,2%, найменша – у Рівненській – 21,2, Черкаській – 21,2%, Сумській – 22%. Така ситуація призводить до значного зростання кількості аварій (від 100 до 400 випадків за рік на 100 км трубопроводів), що у десятки разів перевищує відповідний показник країн Західної Європи. Четверта частина водопровідних очисних споруд потребують відновлення, кожна п'ята насосна станція відпрацювала нормативний термін амортизації.

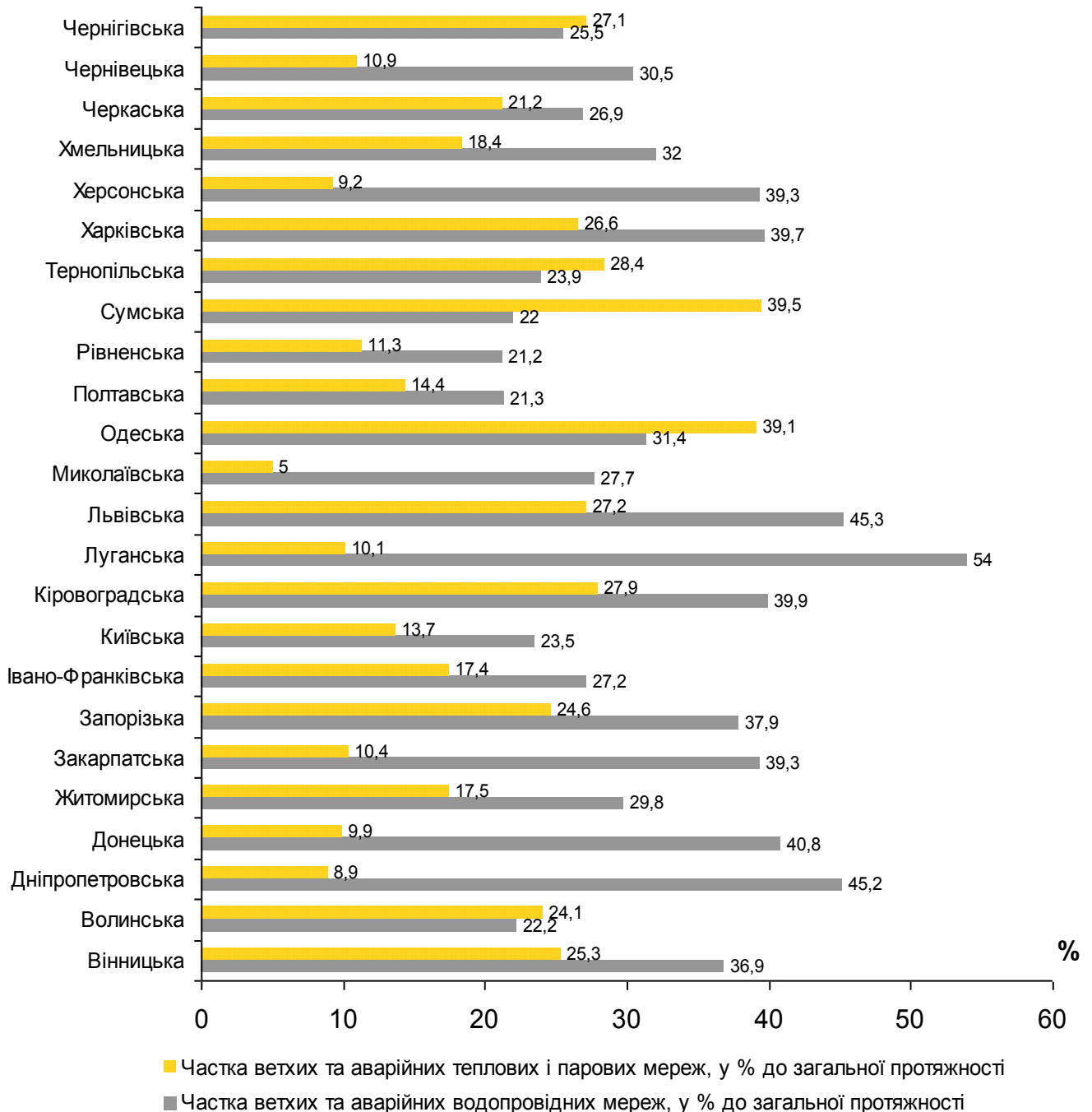

Рис. 28. Частка ветхих та аварійних об'єктів інженерної інфраструктури у регіонах України у 2014 р.

Каналізаційні насосні станції у містах всіх регіонів України потребують суттєвого оновлення, заміни насосних агрегатів і приведення їх потужності у відповідність з

існуючою потребою. Стан більшої частини каналізаційних очисних споруд не відповідає наявній ситуації у секторі водовідведення, а їх виробнича потужність перевищує обсяги пропущеної через них стічної води⁵.

Найбільша частка ветхих та аварійних теплових і парових мереж у 2014 р. експлуатувалася у Сумській (39,5%) та Одеській (39,1%) областях, найменша – у Миколаївській області (5%), Дніпропетровській (8,9%) та Херсонській областях (9,2%). Незадовільний стан теплових мереж зумовлює значні втрати тепла (в середньому понад 14 відсотків, а в окремих випадках до 25 відсотків).

Значення проміжних Індексів за блоком 2.6. “Фінансові послуги” надають уявлення щодо здатності регіонів адаптувати сферу фінансових послуг до потреб відкритої економіки (рис. 29). Найвищі позиції у рейтингу належали Дніпропетровській області (1 місце, $eF2.6 = 0,32276$), Луганській області (2 місце, $eF2.6 = 0,17342$), Харківській області (3 місце, $eF2.6 = 0,13897$) та Полтавській області (4 місце, $eF2.6 = 0,13172$). Найгірші показники за даним блоком показників продемонстрували Чернівецька (20 місце, $eF2.6 = 0,02250$), Чернігівська (21 місце, $eF2.6 = 0,02218$), Сумська (22 місце, $eF2.6 = 0,02101$), Миколаївська (23 місце, $eF2.6 = 0,01535$) та Житомирська області (24 місце, $eF2.6 = 0,01310$).

Аналізуючи абсолютні та питомі показники зовнішньої торгівлі фінансовими послугами, можна констатувати, що у більшості регіонів даний вид послуг або взагалі не експортується (Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька області), або ж величина експорту є незначною і у відносному вимірі не перевищує 1% (Запорізька, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Харківська, Черкаська та Чернігівські області). Так, навіть у Дніпропетровській області, де питома вага експорту фінансових послуг є найвищою – 46,74%, обсяги імпорту таких послуг на 22% перевищують обсяги експорту. Натомість, питома вага імпорту фінансових послуг у багатьох регіонах є доволі істотною і становить: 58,15% – у Дніпропетровській області, 55,16% – у Луганській області, 48,45% – у Полтавській області, 31,65% – у Кіровоградській області, 31,25% – у Харківській області. Мінімальні показники питомої ваги імпорту фінансових послуг були зафіксовані у Чернівецькій області (0%), Чернігівській області (0,09%), Житомирській області (0,37%), Миколаївській області (0,65%).

Що стосується забезпеченості регіонів України суб'єктами фінансової інфраструктури, то найбільші питомі показники підприємств, що надають фінансові послуги та послуги зі страхування у загальній кількості підприємств, мали Харківська область – 1,3% та Дніпропетровська – 1,12% області, найменші – Кіровоградська (0,39%), Миколаївська (0,39%), Житомирська (0,36%) та Хмельницька (0,15%). Найбільше банків було розташовано в розвинутих промислових регіонах України. У м. Києві та Київській області було зосереджено 71% від загальної кількості банківських установ. У Дніпропетровській, Донецькій, Одеській областях у цілому діяло майже 16% від загальної кількості банків. Така концентрація пояснювалася насамперед тим, що зазначені регіони є найбільш розвинутим промисловими регіонами України і мають досить високий інвестиційний рейтинг.⁶ В цих областях було зафіксовано і найвищі показники величини вкладів населення відносно його чисельності (12050 тис. грн. на особу у Дніпропетровській області, 4063 тис. грн. на одну особу у Донецькій області, 9535 грн. на особу в Одеській області).

⁵ Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2014 році [Електронний ресурс] / Державною службою України з надзвичайних ситуацій. – Режим доступу: http://www.mns.gov.ua/files/prognoz/report/2014/ND_2014.pdf

⁶ Річний звіт Національного банку України за 2014 рік [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>

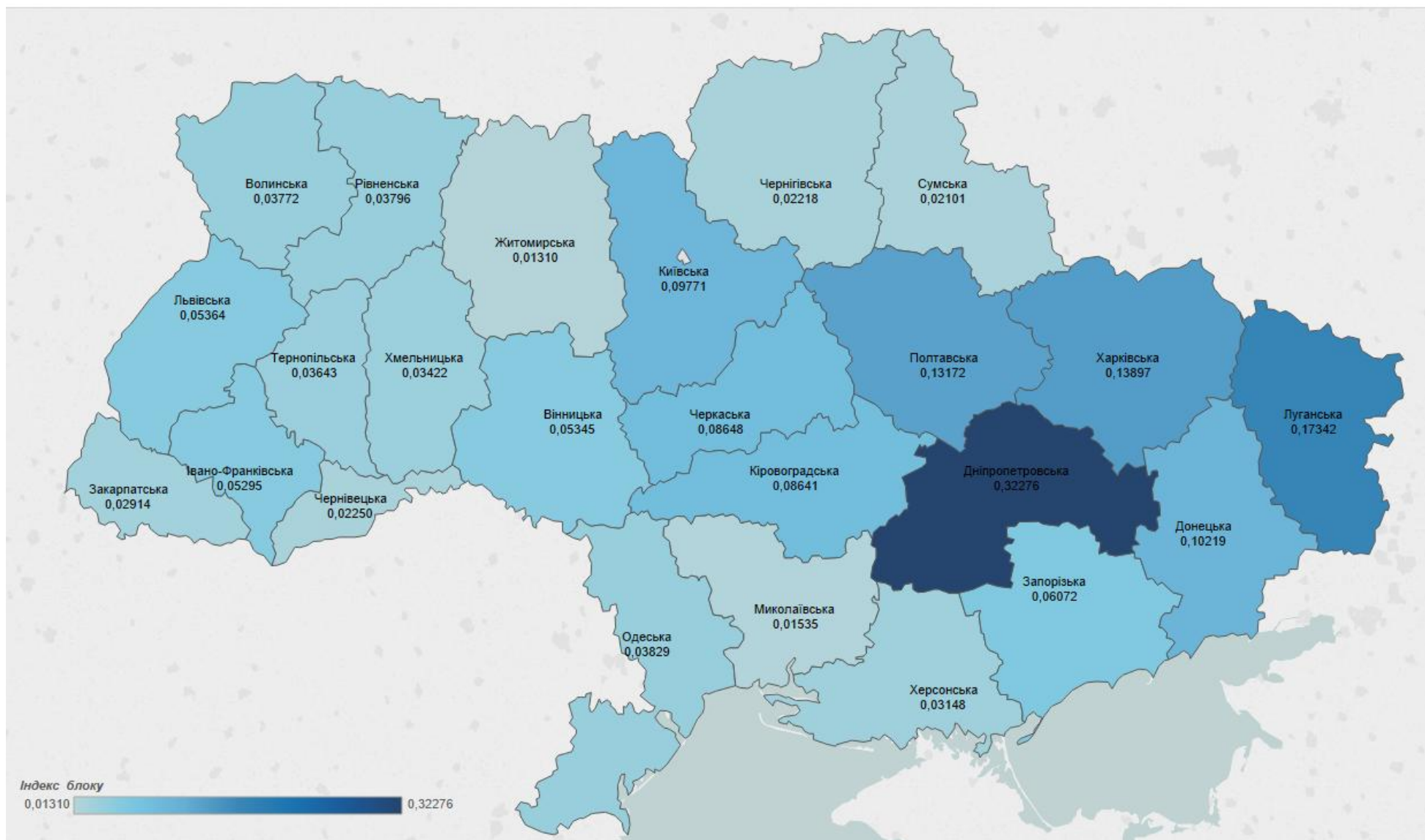

Рис. 29. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 2.6. "Фінансові послуги" у 2014 р.

За значеннями проміжних показників блоку 2.7. “Інформаційне суспільство” (рис. 30) у 2014 р. найвищі позиції займали Одеська область (1 місце, $eF2.7 = 0,08342$), Запорізька область (2 місце, $eF2.7 = 0,07955$), Донецька область (3 місце, $eF2.7 = 0,06697$), Харківська область (4 місце, $eF2.7 = 0,06306$), Дніпропетровська область (5 місце, $eF2.7 = 0,05620$) та Київська область (6 місце, $eF2.7 = 0,05110$). Аутсайдерами рейтингу виявились Чернігівська (20 місце, $eF2.7 = 0,03062$), Вінницька (21 місце, $eF2.7 = 0,03226$), Луганська (22 місце, $eF2.7 = 0,02885$), Тернопільська (23 місце, $eF2.7 = 0,02716$) та Чернівецька (24 місце, $eF2.7 = 0,01522$) області. Аналізуючи конкретні статистичні індикатори (табл. 3), котрі вплинули на рейтингову оцінку за блоком 2.7, можна прийти до наступних висновків:

- частка підприємств, які використовували комп'ютери була високою і у більшості регіонів перевищила 90%, винятком були Вінницька (87,96%), Волинська (77,63%), Житомирська (86,44%), Івано-Франківська (85,98%), Рівненська (88,58%), Хмельницька (82,37%) та Чернівецька (81,1%) області;

- найбільша частка працівників, котрі використовували комп'ютери, серед загальної кількості працівників, була виявлена у Київській (31,29%), Харківській (30,09%) областях, найменша – у Хмельницькій (19%), Чернівецькій (19,16%), Кіровоградській (19,78) областях;

- понад 90% від усіх підприємств, що використовували комп'ютери, мали доступ до Інтернет (найвищий показник – 98,71% – у Запорізькій області, найнижчий – 90,27% – у Сумській);

- найвищі показники частки підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, були зафіксовані у Закарпатській (50,15%), Харківській (45,74%), Львівській (45,32%) областях, найнижчі – у Запорізькій (20,47%), Кіровоградській (29,22%), Чернігівській (29,34%);

- до регіонів, котрі мали найбільші питомі показники підприємств, що здійснювали автоматизований обмін даними, відносились Полтавська область (92,89%) та Житомирська область (75,59%), натомість у Сумській, Тернопільській, Івано-Франківській, Чернівецькій та Чернігівській областях дані показники не перевищували 60%;

- найбільша кількість абонентів мережі Інтернет була в Одеській (1375,5 тис. осіб) області, найменша – у Рівненській (55 тис. осіб), Чернігівській (56,6 тис. осіб), Житомирській (57%) та Закарпатській (57,6%) областях;

- найбільша кількість абонентів мобільного зв'язку була у Донецькій (5879,1 тис. осіб), Дніпропетровській (4530,2 тис. осіб), Харківській (4227,2 тис. осіб) областях, найменша – у Чернівецькій (1171,4 тис. осіб), Кіровоградській (1059,17 тис. осіб), Тернопільській (1049,8 тис. осіб);

- індекс RITS рівня проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства у регіонах України не перевищував 41,64% (Запорізька область). Найнижчі значення індексу було зафіксовано у Луганській області (30,63%), Херсонській області (30,7%), Закарпатській області (30,91%). За субіндексом розвитку рівня ІТ найперше місце посідала Запорізька область (22,77%) та Івано-Франківська область (20,41%), останні місця з показниками 14,3% та 14,82% відповідно Вінницька та Луганська області. За субіндексом рівня використання ІТ лідируючі позиції займали Одеська область (20,34%) та Запорізька область (18,87), у кінці рейтингу опинились Київська (14,95%) та Сумська (15,78%) області.

Таким чином, регіони з найвищим рейтингом мають вищий рівень забезпечення загальнодоступними інформаційно-комунікаційними технологіями як з позицій бізнесу, так і з позицій приватних осіб, що розширює їх можливості отримання доступу до європейського інформаційного суспільства та пов'язані з цим переваги.

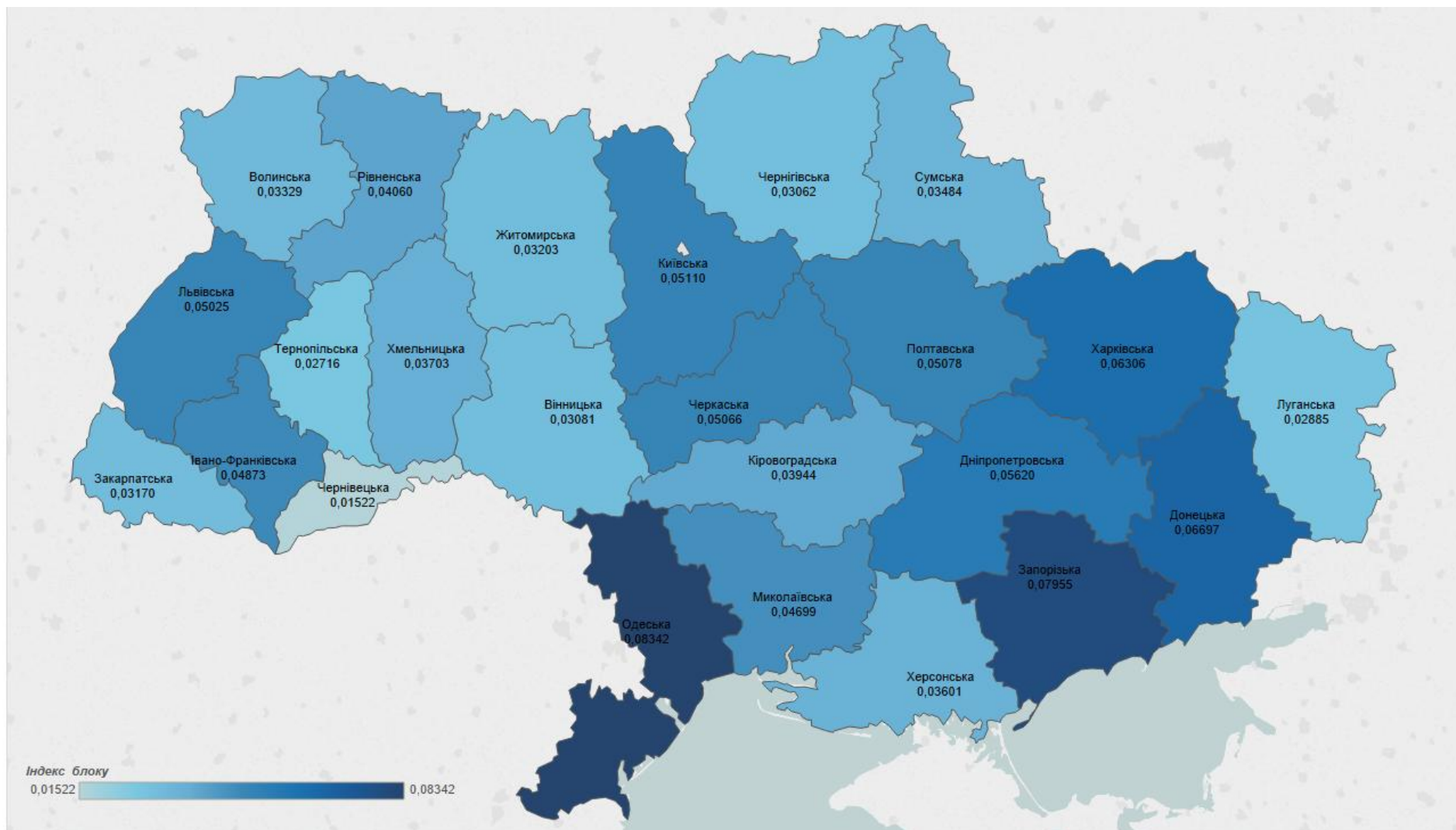

Рис. 30. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 2.7. “Інформаційне суспільство” у 2014 р.

Показники інформатизації суспільства в регіонах України за блоком 2.7.
“Інтелектуальна власність”

Області	Частка підприємств, які використовували комп'ютери у загальній кількості підприємств, %	Частка працівників, що використовували комп'ютер серед загальної кількості працівників, %	Частка підприємств, які мали доступ до Інтернет у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, %	Частка підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, %	Частка підприємств, що здійснювали автоматизований обмін даними у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, %	Кількість абонентів мережі Інтернет, тис. осіб	Кількість абонентів мобільного зв'язку, тис. осіб	Індекс RITS рівня проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства, %
Вінницька	87,96	20,41	94,05	36,49	60,00	102,60	1991,30	31,95
Волинська	77,63	27,13	96,40	33,13	61,22	67,50	1464,20	32,58
Дніпропетровська	92,70	26,24	95,07	38,89	67,22	288,40	4530,20	32,85
Донецька	91,45	25,27	94,83	37,73	63,96	326,40	5879,10	35,97
Житомирська	86,44	20,13	91,76	32,26	75,59	57,00	1574,00	33,26
Закарпатська	84,12	23,78	91,83	50,15	68,27	57,60	1649,68	30,91
Запорізька	95,44	26,48	98,71	20,47	68,54	161,20	2366,40	41,64
Івано-Франківська	85,98	21,80	93,17	34,99	58,70	69,40	1756,20	38,16
Київська	92,45	31,29	94,28	43,21	66,88	115,70	2246,40	31,95
Кіровоградська	93,07	19,78	95,79	29,22	65,05	62,90	1059,17	34,12
Луганська	90,44	20,75	93,14	32,29	62,00	126,50	3043,70	30,63
Львівська	90,32	23,21	95,44	45,32	64,30	255,10	3497,10	32,68
Миколаївська	91,19	24,10	93,77	35,05	60,15	100,40	1778,50	35,39
Одеська	90,07	27,70	95,71	37,28	63,63	1375,50	3529,10	38,93
Полтавська	91,31	23,37	95,12	35,65	92,89	102,80	1898,60	32,98
Рівненська	88,58	23,32	93,61	33,77	63,00	55,00	1328,00	34,72
Сумська	92,29	21,96	90,27	30,09	52,22	70,90	1426,90	35,43
Тернопільська	90,43	22,34	93,71	32,82	56,65	65,10	1049,80	31,52
Харківська	90,75	30,09	94,55	45,74	65,53	169,10	4227,70	34,21
Херсонська	94,40	24,88	94,90	35,03	63,03	77,70	1625,70	30,70
Хмельницька	82,37	19,00	93,01	33,33	63,97	77,00	1273,70	36,45
Черкаська	91,05	21,90	95,82	34,55	63,73	67,80	1799,50	36,07
Чернівецька	81,10	19,16	91,89	33,09	56,25	56,60	1171,40	31,61
Чернігівська	91,13	22,97	90,68	29,34	58,18	81,80	1711,40	33,26

На рис. 31 представлені проміжні Індекси регіонів за блоком 2.8. “Туризм” у 2014 р. Їхні найбільші значення отримали Харківська область (1 місце, $eF_{2.8} = 0,13733$), Тернопільська область (2 місце, $eF_{2.8} = 0,13324$), Львівська область (3 місце, $eF_{2.8} = 0,12832$). Високі позиції у рейтингу посіли також Івано-Франківська (4 місце, $eF_{2.8} = 0,12390$) та Чернівецька (5 місце, $eF_{2.8} = 0,10993$) області. Найменші значення показників були у Донецької (21 місце, $eF_{2.8} = 0,02972$), Луганської (22 місце, $eF_{2.8} = 0,02468$), Київської (23 місце, $eF_{2.8} = 0,01941$) та Житомирської областей (24 місце, $eF_{2.8} = 0,01145$).

Позиції у рейтингу були зумовлені, передусім, значеннями показників питомої ваги експорту та імпорту послуг, що пов'язані з подорожами (рис. 31).

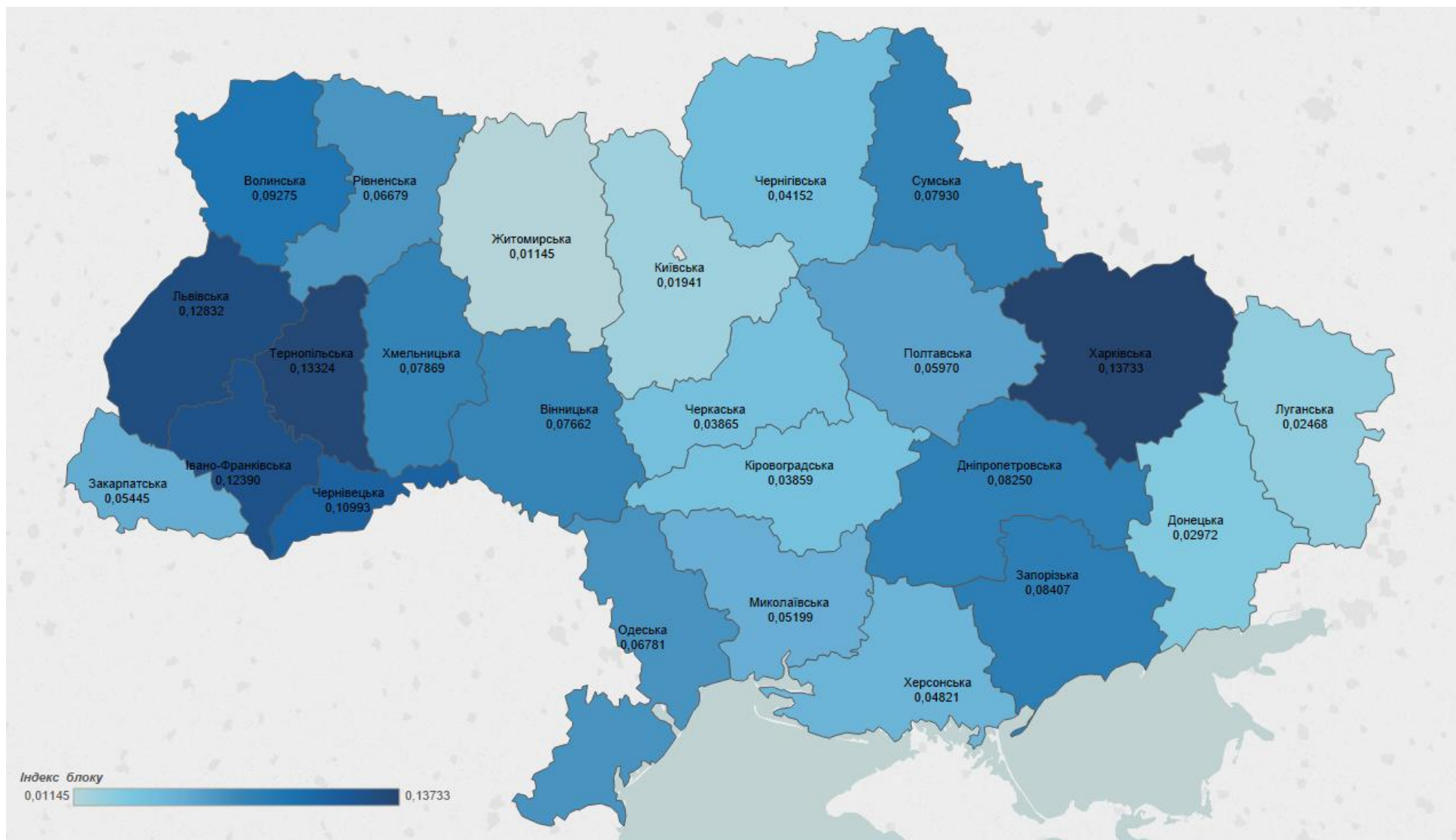

Рис. 30. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 2.8. “Туризм” у 2014 р.

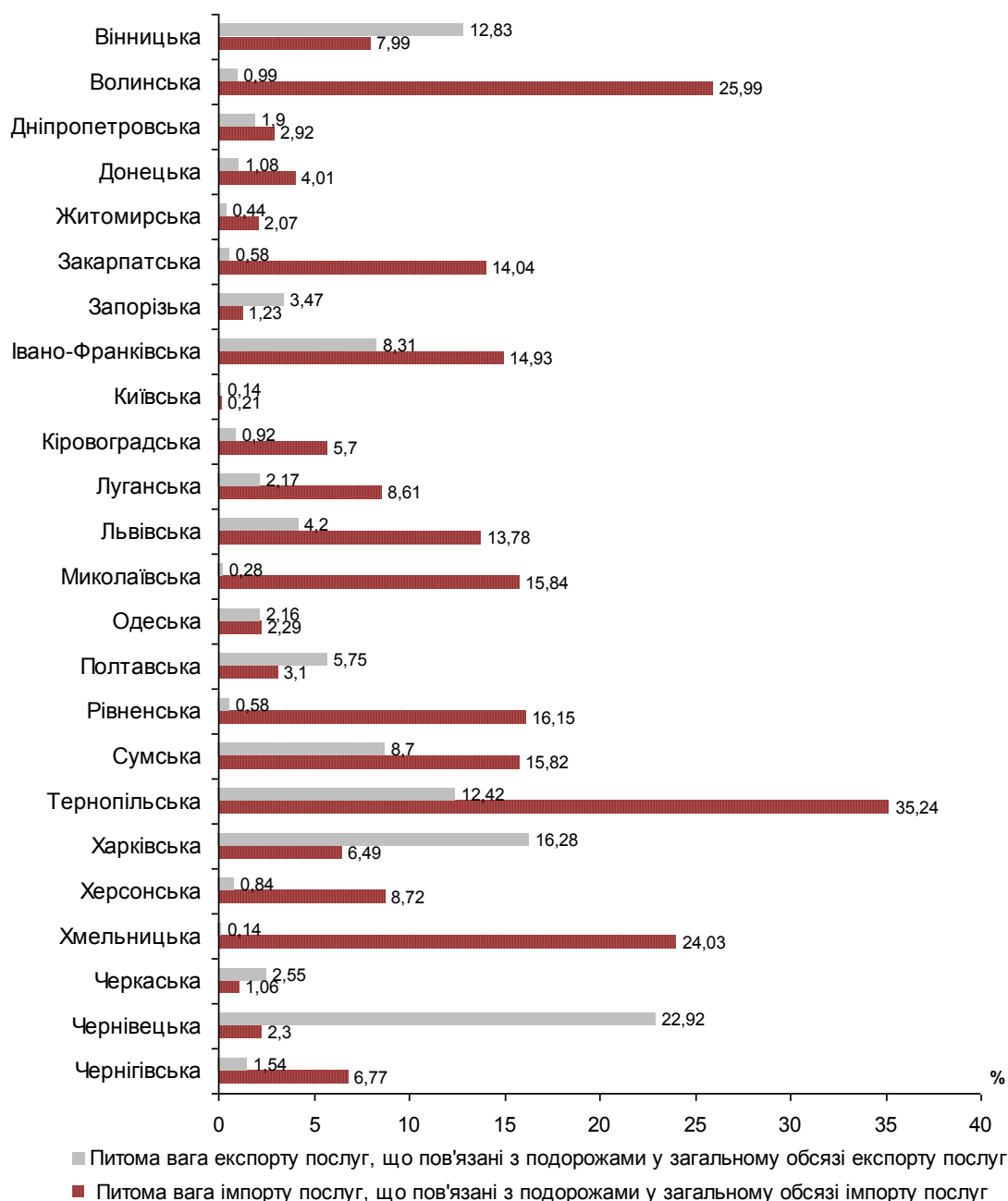

Рис. 31. Показники зовнішньої торгівлі послугами, пов'язаними з подорожами, регіонів України у 2014 р.

У Чернівецькій області їх експорт становив 22,94% від сукупного обсягу, у Харківській області – 16,28%, Тернопільській області – 12,42%. Менше 1% займала частка послуг, пов'язаних з подорожами, у загальному обсязі експорту послуг, у Київській (0,14%), Хмельницькій (0,14%), Миколаївській (0,28%), Житомирській (0,44%), Рівненській (0,58%), Закарпатській (0,58%), Херсонській (0,84%) областях.

Найбільші питомі обсяги імпорту послуг, пов'язаних з подорожами були зафіксовані у Тернопільській області (35,24%), Волинській області (25,9%), Хмельницькій області (24,03%), найменші – у Київській (0,21%), Черкаській (1,06%), Запорізькій (1,23%) областях.

Судячи з показників кількості туристів, котрі обслуговувались регіональними суб'єктами туристичної діяльності, найбільшу роль у генеруванні економічного

зростання, забезпечення зайнятості, валютних надходжень сфера туризму відігравала у Львівській (92128 осіб), Харківській (71437 осіб), Івано-Франківській (63848 осіб), Дніпропетровській (56803 особи) та Одеській (43382 особи) областях. Цілком логічно, що показники частки суб'єктів туристичної діяльності у загальній кількості суб'єктів господарювання були одними з найвищих у Дніпропетровській області (0,22%), у Львівській області (0,20%), в Одеській області (0,19%), в Івано-Франківській та Харківській (по 0,18%) областях. До регіонів, в яких спостерігався низький туристичний потік, входили Сумська область (8574 особи), Кіровоградська область (8484 особи), Чернігівська область (7689 осіб) та Житомирська область (6060 осіб). Найменша кількість туристів за об'єктивних причин відвідала у 2014 р. Луганську область – 791 особа.

У рейтингу регіонів за блоком показників 2.9. “Сільське господарство” у 2014 р. лідирували Херсонська область (1 місце, $eF2.9 = 0,15987$), Тернопільська область (2 місце, $eF2.9 = 0,14267$) та Хмельницька (3 місце, $eF2.9 = 0,13817$) (рис. 32). Низькі значення проміжних Індексів за блоком 2.9 визначили останні позиції Запорізької (22 місце, $eF2.9 = 0,05891$), Одеської (23 місце, $eF2.9 = 0,05253$) та Закарпатської (24 місце, $eF2.9 = 0,03290$) (рис. 32).

Статистичні індикатори, що вплинули на формування рейтингу, представлені у табл. 4. Зокрема, найвищі показники випуску валової продукції сільського господарства на одну особу мали Вінницька область (12292 грн.), Черкаська область (11713 грн.), Кіровоградська область (11442 грн.). Високі значення даного показника мали також Полтавська (10677 грн.) та Хмельницька (10192 грн.) області. Найменші обсяги валової продукції сільського господарства припадали на 1 особу у Закарпатській (3424 грн.), Донецькій (2474 грн.) та Луганській (2327 грн.) областях.

Значення показників продуктивності праці доводять, що найбільш ефективно з точки зору використання ресурсів праці функціонували підприємства, розташовані у Хмельницькій області (332367,7 грн. на 1 зайнятого), Сумській області (309758,5 грн. на 1 зайнятого), Вінницькій області (299603,8 грн. на 1 зайнятого). Найнижчі показники продуктивності праці мали сільськогосподарські підприємства Одеської (160278,1 грн. на 1 зайнятого), Запорізької (145084,7 грн. на 1 зайнятого), Закарпатської (75071 грн. на 1 зайнятого) областей.

Порівняння показників рентабельності виробництва сільськогосподарських підприємств у регіонах з середнім показником по галузі (у 2014 р. – 25,8%) дозволяє виділити регіони з найбільшими конкурентними перевагами. Це такі області, як Хмельницька (рівень рентабельності виробництва 48,3%), Кіровоградська (36,3%), Львівська (36%), Рівненська (32,6%), Миколаївська (32%), Волинська (28,7%), Сумська (28,4%), Херсонська (27,9%) та ін. Натомість, менш конкурентоспроможними з огляду на здатність знижувати собівартість продукції та здатність диференціювати свою продукцію у напрямках, які цінуються покупцями, виступали Одеська область (рівень рентабельності 12,7%), Закарпатська (7,2%) та Чернігівська (6,8%) області.

Якщо високі показники рентабельності є свідченням спроможності акумулювати внутрішні джерела розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва, то показники прямих іноземних інвестицій відображають можливості використання зовнішніх джерел для досягнення таких результатів: збереження існуючих та створення нових робочих місць у сфері сільськогосподарського виробництва та суміжних видів діяльності, зростання заробітної плати та доходів населення регіону, підвищення кваліфікації робочої сили, трансфер технологій та інновацій, зміцнення співпраці вітчизняних аграріїв з зарубіжними компаніями-партнерами, полегшення доступу до нових ринків, інфраструктури, інституцій, що позитивно позначиться на динаміці експорту аграрної продукції до країн ЄС.

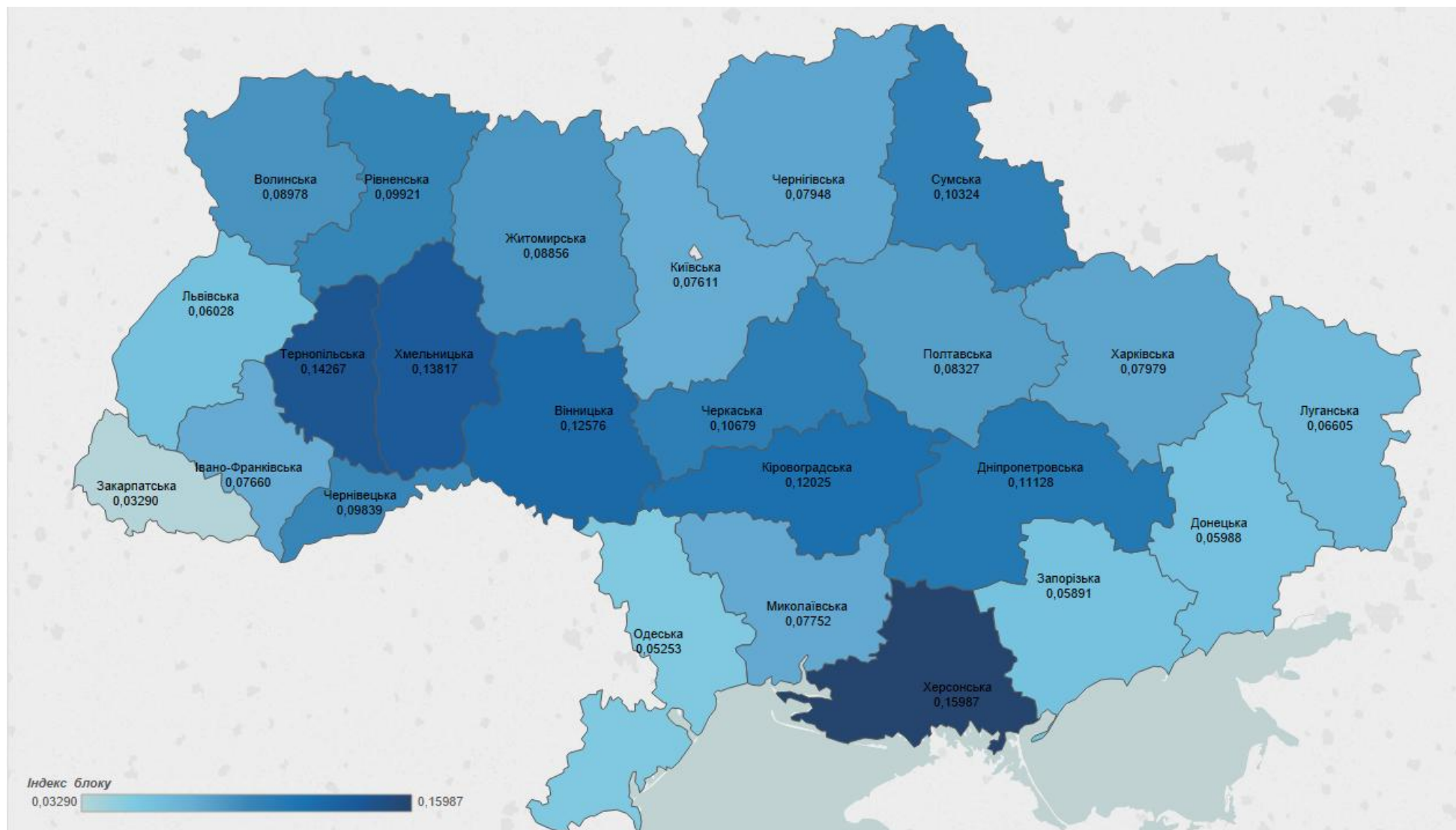

Рис. 32. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 2.9. “Сільське господарство” у 2014 р.

**Показники, що вплинули на формування рейтингу регіонів України за блоком
2.9. “Сільське господарство”**

Області	Виробництво валової продукції сільського господарства на 1 особу, грн.	Продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах, на 1 зайнятого, грн.	Рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва в сільськогосподарських підприємствах, %	Частка малих та середніх підприємств у % до загальної кількості підприємств сільського господарства, %	Частка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі, %
Вінницька	12292,00	299603,80	20,10	99,88	12,44
Волинська	6472,00	219387,00	28,70	100,00	5,38
Дніпропетровська	4336,00	193779,70	27,90	99,90	17,11
Донецька	2474,00	222748,80	16,00	99,92	0,45
Житомирська	7018,00	235765,90	20,30	100,00	5,84
Закарпатська	3424,00	75071,00	7,20	100,00	0,50
Запорізька	5197,00	145084,70	22,10	100,00	0,80
Івано-Франківська	4316,00	263684,70	26,20	99,77	0,40
Київська	3447,00	236029,50	14,20	99,73	5,90
Кіровоградська	11442,00	223871,40	36,30	100,00	10,84
Луганська	2327,00	205526,40	28,60	100,00	0,34
Львівська	3664,00	274253,30	36,00	92,34	2,45
Миколаївська	7516,00	175271,80	32,00	100,00	1,61
Одеська	4740,00	160278,10	12,70	100,00	0,41
Полтавська	10677,00	185060,90	23,40	99,91	3,30
Рівненська	5953,00	224364,10	32,60	100,00	8,00
Сумська	9150,00	309758,50	28,40	100,00	3,18
Тернопільська	8557,00	278858,00	21,10	99,92	22,66
Харківська	5523,00	258113,70	24,20	100,00	1,23
Херсонська	9639,00	204270,10	27,90	99,96	30,88
Хмельницька	10192,00	332267,70	48,30	99,73	9,29
Черкаська	11713,00	288798,40	27,80	99,95	4,06
Чернівецька	5174,00	160569,80	26,00	100,00	13,89
Чернігівська	9531,00	220032,10	6,80	99,92	5,22

Найбільша частка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі інвестицій регіону концентрувалась у Херсонській області – 30,88%, Тернопільській області – 22,66%, Дніпропетровській області – 17,11%. Суттєве значення мав даний показник у Вінницькій (12,44%), Кіровоградській (10,84%) та Чернівецькій (13,89%) областях. Найменші питомі показники прямих іноземних інвестицій у сільське господарство були виявлені у Донецькій (0,45%), Закарпатській (0,50%), Запорізькій (0,80%), Івано-Франківській (0,40%), Луганській (0,34%), Одеській (0,41%) областях. У решти регіонів досліджуваний показник не перевищував позначки у 10%.

Рис. 33 демонструє результати порівняння статистичних індикаторів регіонів за блоком 2.10 “Наука, технології та інновації”. У 2014 р. позиції першості належали Запорізькій області (1 місце, $eF2.10 = 0,09710$), Сумській області (2 місце, $eF2.10 = 0,08530$) та Харківській областям (3 місце, $eF2.10 = 0,08375$) (рис. 32). На останніх щаблях рейтингу опинились Вінницька область (22 місце, $eF2.10 = 0,00759$), Закарпатська область (23 місце, $eF2.10 = 0,00483$) та Хмельницька область (24 місце, $eF2.10 = 0,00347$).

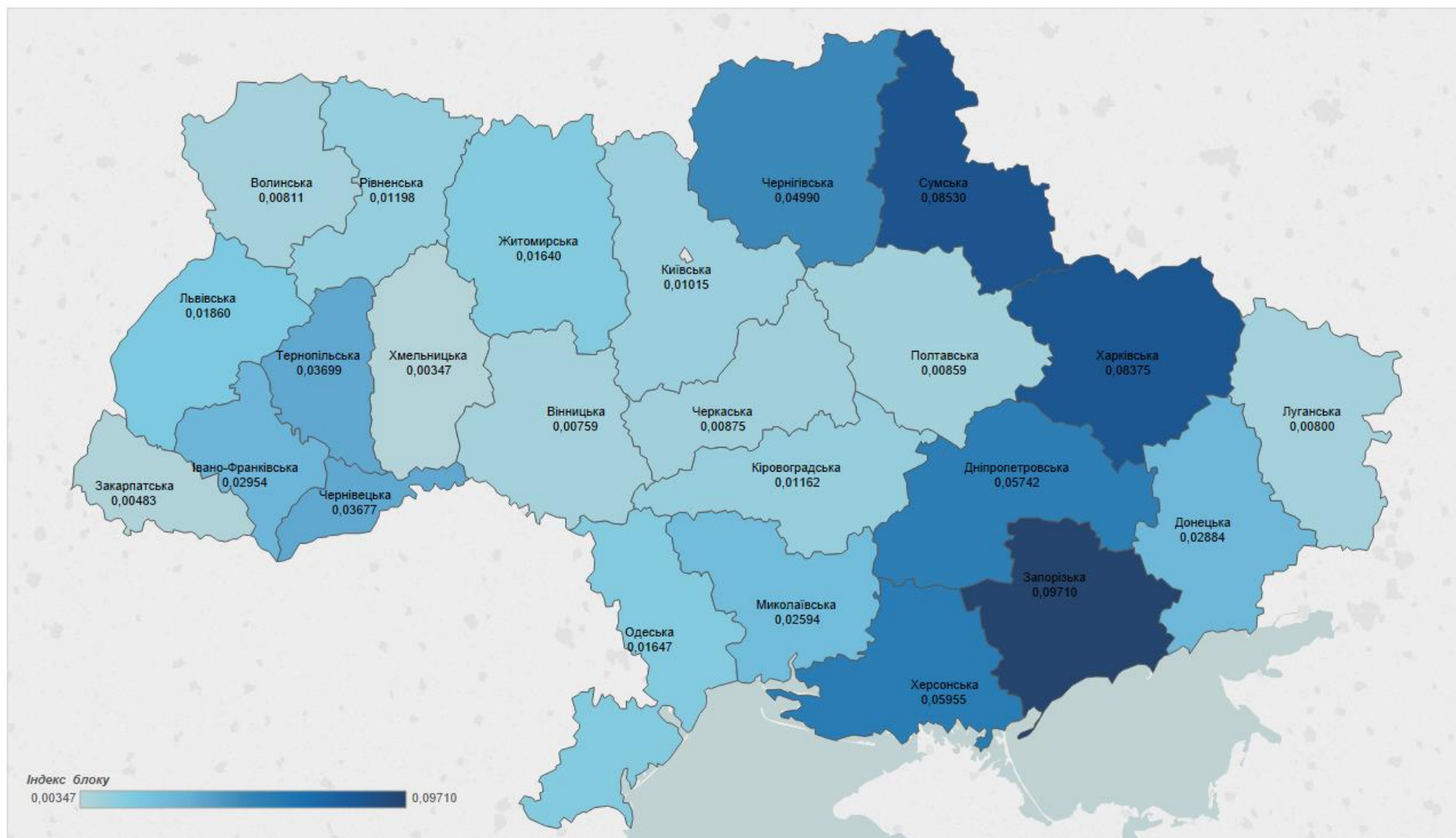

Рис. 33. Проміжні Індекси регіонів України за блоком 2.10. “Наука, технології та інновації” у 2014 р.

Рис. 34 ілюструє, що найбільш сприятливі умови для проведення досліджень та впровадження нових технологій у 2014 р. склалися у Запорізький, Харківський, Херсонській, Сумській областях, де було впроваджено найбільшу кількість нових технологічних процесів і освоєно найбільшу кількість інноваційних видів продукції. Вочевидь, недостатні дослідні потужності та людський потенціал накопичено у Закарпатській, Хмельницькій, Чернівецькій, Рівненській областях.

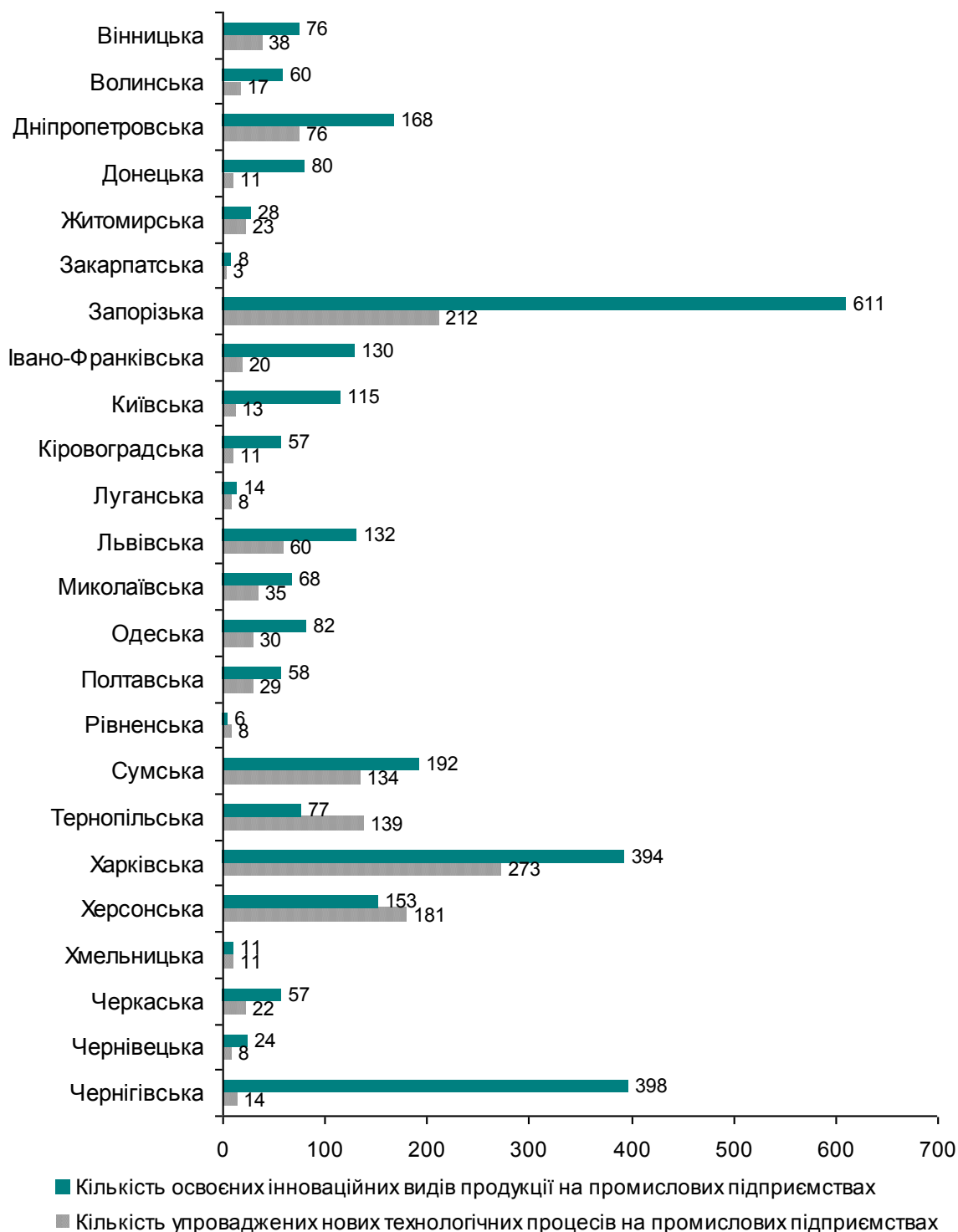

Рис. 34. Показники інноваційної діяльності промислових підприємств у регіонах України у 2014 р.

Найбільш успішними з точки зору комерціалізації результатів інноваційної діяльності у 2014 р. виявились промислові підприємства Сумської області, де питомий показник реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі продукції промисловості сягнув 9%. Водночас, у більшості областей даний показник не перевищував 1%.

Дослідження рейтингу регіонів за показником “Співробітництво з питань громадянського суспільства” (рис. 35) зумовлено особливою роллю неурядових, легалізованих об’єднань громадян у реалізації економічної частини Угоди про асоціацію, зокрема моніторингу її виконання, а також у сфері розвитку двосторонніх відносин Україна – ЄС. Для визначення рейтингових позицій регіонів за блоком 2.11 було використано показники кількості легалізованих об’єднань громадян у співвідношенні до чисельності населення області. У 2014 р. найбільша кількість легалізованих громадських об’єднань відносно чисельності населення діяла у Київській області (25 організацій на кожні 10 тис. осіб населення), Одеській (близько 20 організацій на кожні 10 тис. осіб), Львівській (19 організацій на 10 тис. осіб). У Чернігівській, Вінницькій, Чернівецькій та Рівненській областях на кожні 10 тис. осіб населення припадало в середньому по 12 організацій, що є найнижчим показником серед регіонів України.

Підводячи підсумки, зауважимо, що перспективи успішного розгортання процесів економічної інтеграції України до ЄС залежатимуть від підвищення конкурентоспроможності регіонів, що передбачає здійснення якісних структурних зрушень шляхом переходу на інвестиційно-інноваційну модель розвитку. Саме здійснення прогресивних інституційних та структурних перетворень, поглиблення європейської інтегрованості регіонів має вивести українську економіку до групи країн, що здатні до динамічного зростання на засадах базових європейських цінностей. Результати проведеного дослідження показали, що позиції регіонів з точки зору їх здатності успішно та швидко досягнути цілей економічної інтеграції залишаються хиткими та потребують зміцнення за рахунок об’єднання зусиль публічного сектора, представників бізнесу та громадянського суспільства. На нинішньому етапі основою регіональної політики має стати формування організаційних та соціально-економічних умов для ефективного розвитку економічного та галузевого співробітництва у сферах енергетики, державного фінансового внутрішнього контролю, промислової політики, транспорту, охорони навколишнього природного середовища, фінансових послуг, туризму, сільського господарства, наукової та інноваційної діяльності. У сукупності це слугуватиме фундаментом для нарощування обсягів експорту продукції високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю, кваліфікованих послуг до країн ЄС, а також надходження інвестицій у пріоритетні для сталого розвитку сфери та види діяльності.

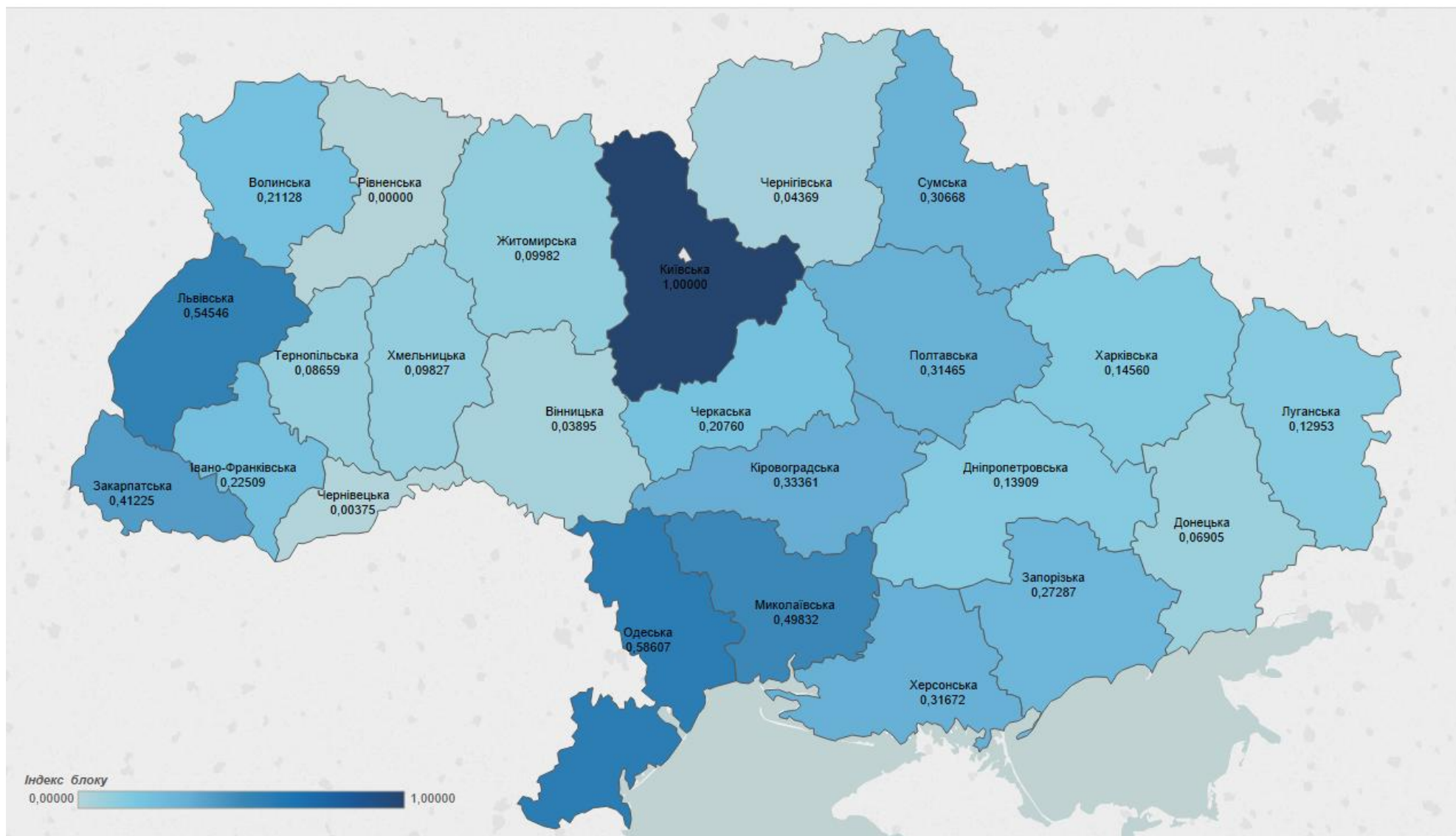

Рис. 35. Проміжні Індеси регіонів України за блоком 2.11. “Співробітництво з питань громадянського суспільства” у 2014 р.

Показники та їх ваги у складі трирівневої структури Індексу Євроінтеграційного Поступу

Напрямок реформ	Блок реформ	Статистичні індикатори	Стимулятор +/ Дестимулятор –
1	2	3	4
І. Торгівля і питання пов'язані з торгівлею (35%)	1.1. Торгівля товарами (20%)	1.1.1. Питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі, % (50%)	+
		1.1.2. Питома вага імпорту товарів з країн ЄС у загальному обсязі, % (50%)	+
	1.2. Санітарні та фітосанітарні заходи (20%)	1.2.1. Кількість об'єктів, яким надано право експорту молокопродукції до країн ЄС (20%)	+
		1.2.2. Кількість об'єктів, яким надано право експорту м'ясопродукції до країн ЄС (20%)	+
		1.2.3. Кількість об'єктів, яким надано право експорту яєць та яйцепродуктів до країн ЄС (20%)	+
	1.2. Санітарні та фітосанітарні заходи (20%)	1.2.4. Кількість об'єктів, яким надано право експорту меду та продуктів бджільництва до країн ЄС (20%)	+
		1.2.5. Кількість об'єктів, яким надано право експорту майонезу, майонезних соусів та маргарину до країн ЄС (20%)	+
	1.3. Торгівля послугами, свобода заснування та інвестиції (20%)	1.3.1. Частка експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі % (30%)	+
		1.3.2. Частка імпорту послуг з країн ЄС у загальному обсязі % (30%)	+
		1.3.3. Частка прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі, % (40%)	+
	1.4. Інтелектуальна власність (15%)	1.4.1. Кількість заявок на винаходи (50%)	+
		1.4.2. Кількість заявок на корисні моделі від національних заявників (50%)	+
	1.5. Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі (15%)	1.5.1. Кількість перевірок суб'єктів господарювання Департаментом податкового та митного аудиту відносно до кількості суб'єктів господарювання (100%)	–
	1.6. Прозорість регулювання (10%)	1.6.1. Кількість припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади (100%)	–

Продовження дод. А

1	2	3	4
II. Економічне та галузеве співробітництво (65%)	2.1. Співробітництво у сфері енергетики (10%)	2.1.1. Втрати енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при розподілі, транспортуванні та зберіганні, % до загального обсягу (50%)	—
		2.1.9. Рівень оплати населенням житлово-комунальних послуг, % (50%)	+
	2.2. Державний фінансовий внутрішній контроль (10%)	2.2.1. Незаконні і не за цільовим призначенням проведені витрати, недостачі (розкрадання) коштів і матеріальних цінностей, тис. грн. / 1 суб'єкта (50%)	—
		2.2.2. Недоотримано фінансових ресурсів, тис. грн. (50%)	—
	2.3. Транспорт (15%)	2.3.1. Питома вага експорту транспортних послуг у загальному обсязі експорту послуг до країн ЄС, % (40%)	+
		2.3.2. Питома вага імпорту транспортних послуг у загальному обсязі імпорту послуг з країн ЄС, % (40%)	+
		2.3.3. Кількість дорожньо-транспортних пригод на дорогах і вулицях області у співвідношенні до пасажирообороту наземного виду транспорту, од. на млн. пас. км (20%)	—
	2.4. Навколишнє природне середовище (5%)	2.4.1. Частка капітальних інвестицій на охорону та раціональне використання природних ресурсів у загальному обсязі, % (100%)	+
	2.5. Промислова політика (10%)	2.5.1. Частка прямих іноземних інвестицій у промисловість у загальному обсязі, % (50%)	+
		2.5.2. Питома вага експорту послуг з переробки матеріальних ресурсів у загальному обсязі експорту послуг, % (20%)	+
		2.5.3. Частка ветхих та аварійних водопровідних мереж у % до загальної протяжності (15%)	—
		2.5.4. Частка ветхих та аварійних теплових і парових мереж у % до загальної протяжності (15%)	—
	2.6. Фінансові послуги (5%)	2.6.1. Питома вага експорту фінансових послуг у загальному обсязі експорту послуг, % (40%)	+
		2.6.2. Питома вага імпорту фінансових послуг у загальному обсязі імпорту послуг, % (40%)	+
		2.6.3. Частка підприємств, що надає фінансові послуги та послуги зі страхування у загальній кількості підприємств, % (20%)	+

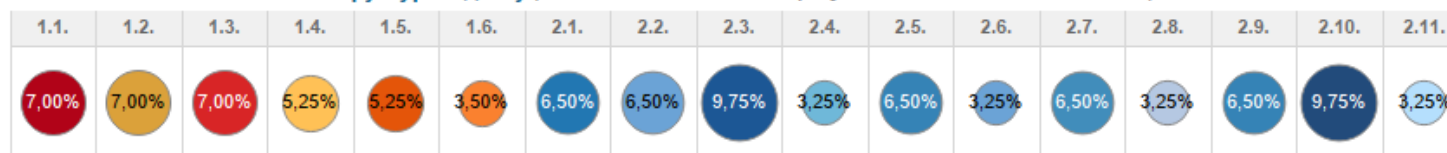
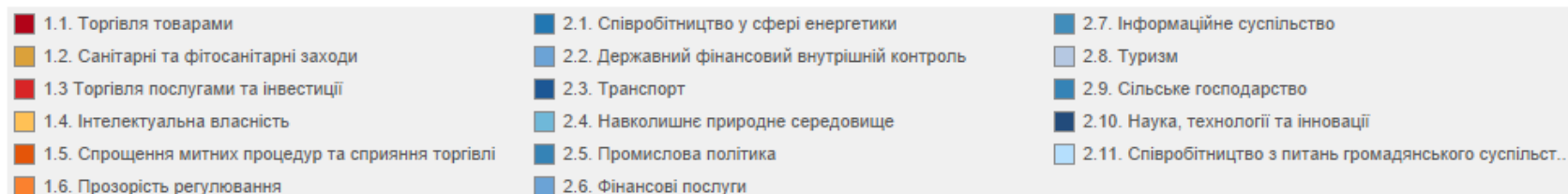
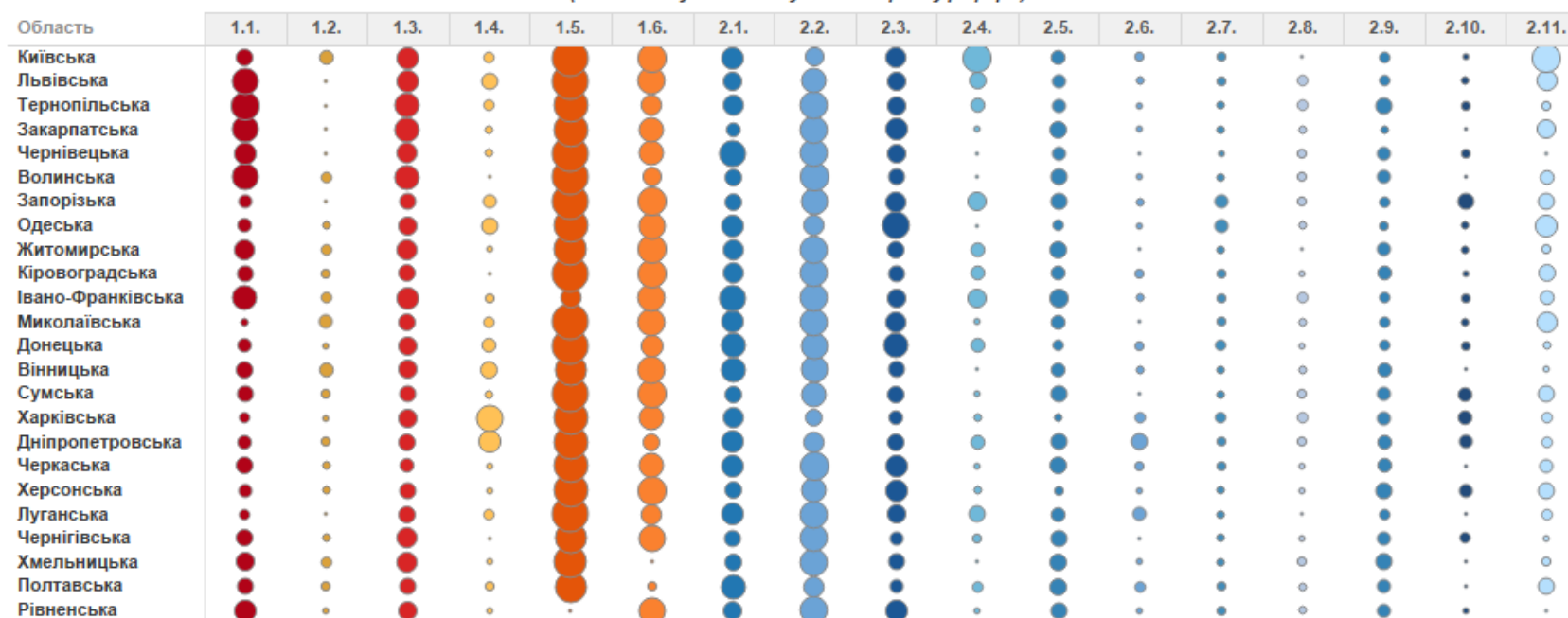
1	2	3	4
II. Економічне та галузеве співробітництво (65%)	2.7. Інформаційне суспільство (10%)	2.7.1. Частка підприємств, які використовували комп'ютери у загальній кількості підприємств, % (10%)	+
		2.7.2. Частка працівників, що використовували комп'ютер серед загальної кількості працівників, % (10%)	+
		2.7.3. Частка підприємств, які мали доступ до Інтернет у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, % (10%)	+
		2.7.4. Частка підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку у загальній кількості підприємств, які мали доступ до Інтернет, % (10%)	+
		2.7.5. Частка підприємств, що здійснювали автоматизований обмін даними у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери, % (10%)	+
		2.7.6. Кількість абонентів мережі Інтернет, тис. (10%)	+
		2.7.7. Кількість абонентів мобільного зв'язку, тис. (10%)	+
		2.7.8. Індекс RITS рівня проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства по регіонах України (30%)	+
	2.8. Туризм (5%)	2.8.1. Частка суб'єктів туристичної діяльності у загальній кількості суб'єктів господарювання (20%)	+
		2.8.2 Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності (20%)	+
		2.8.3. Питома вага експорту послуг, що пов'язані з подорожами у загальному обсязі експорту послуг, % (30%)	+
		2.8.4. Питома вага імпорту послуг, що пов'язані з подорожами у загальному обсязі імпорту послуг, % (30%)	+
	2.9. Сільське господарство (10%)	2.9.1. Виробництво продукції сільського господарства на 1 особу, грн. (10%)	+
		2.9.2. Продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах, на 1 зайнятого, грн. (20%)	+
		2.9.3. Рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва в сільськогосподарських підприємствах (15%)	+
		2.9.4. Частка малих та середніх підприємств у % до загальної кількості підприємств сільського господарства (15%)	+

1	2	3	7
II. Економічне та галузеве співробітництво (65%)	2.9. Сільське господарство (10%)	2.9.5. Частка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі, % (40%)	+
	2.10. Наука, технології та інновації (15%)	2.10.1. Частка організацій, що виконували наукові та науково-технічні роботи у загальній кількості підприємств, % (10%)	+
		2.10.2 Частка фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок коштів іноземних держав, % (20%)	+
		2.10.3. Частка промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у % до загальної кількості промислових підприємств (10%)	
		2.10.4. Кількість упроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах (15%)	+
		2.10.5. Кількість освоєних інноваційних видів продукції на промислових підприємствах (15%)	+
		2.10.6. Частка реалізованої інноваційної продукції промисловості у загальному обсязі продукції промисловості, % (30%)	+
	2.11. Співробітництво з питань громадянського суспільства (5%)	2.11.1. Кількість громадських організацій у співвідношенні до чисельності населення області, на тис. осіб (100%)	+

Структура Індексу Євроінтеграційного Поступу (внесок блоків в загальний результат відповідно до методики)

Структура Індексу (внесок блоків в загальний результат відповідно до методики)

Зважені показники блоків реформ в розрізі регіонів
(індекс блоку* вага блоку* вага напрямку реформ)

Розділ 3. Регіональні описові звіти за результатами розрахунку Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу в областях України

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Значення Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу для Вінницької області становить 0,01297. Це відповідає 14-му місцю у загальному рейтингу регіонів України. Для Вінницької області характерними є висхідні тенденції зростання експорту, скорочення імпорту товарів та послуг, позитивне сальдо зовнішньоторговельного обігу. За останні роки в загальній структурі імпорту та експорту понад 90% займають товари, а решту – послуги. Серед партнерів Вінницької області чільне місце посідають країни ЄС, розширення співпраці з якими є особливо актуальним за умов погіршення зв'язків із Росією. Значною перешкодою на шляху розвитку Євроінтеграційного Поступу Вінницької області є неформована регіональна інноваційна політика, відсутність інфраструктури підтримки інноваційного бізнесу (інноваційні центри з експертними, навчальними та інформаційними функціями, венчурні фонди).

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» - 10-те місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,05223. У 2009-2014 роках показники обсягів експорту та імпорту товарів демонструють коливання. У 2010 році спостерігається стрибок зростання темпів обсягів експорту та імпорту товарів до попереднього року, у 2012 році – значний спад експорту та зростання імпорту. За період з 2009 до 2014 року експортні поставки товарів з Вінницької області зросли на 55%. Доцільно надалі нарощувати регіональний експорт і при цьому дбати не лише про збільшення його обсягів, належну увагу слід приділити і створенню довгострокових конкурентних переваг, стабільному розширенню та якісному поліпшенню на їх основі позиції регіону.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво» - 20-те місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,01179. Точками зростання за цим сумарним показником є розвиток енергетичної сфери, сільського господарства, туризму. Проблемними залишаються реформи у сфері інформатизації, розбудови громадянського суспільства, захист навколишнього середовища та модернізація транспортної інфраструктури.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

В області існує значний потенціал щодо розвитку агропромислового комплексу, наукового співробітництва, залучення інвестицій, проте він не використовується у повній мірі через низку причин. Головна з них – відсутність системного та стратегічного бачення розвитку кожної з галузей, застарілі підходи до управління та матеріально-технічна зношеність установ.

Переваги:

- Потужний сільськогосподарський комплекс та експортний потенціал аграрної продукції;
- Наявність конкурентоспроможних підприємств машинобудування, переробної, харчової, енергогенеруючої, будівельної, хімічної промисловості та військово-промислового комплексу;
- Наявність родючих сільськогосподарських угідь, відсутність потужних об'єктів-забруднювачів довкілля та зон екологічного лиха.

Перешкоди:

- Значний ступінь фізичного зносу основних фондів підприємств при недостатніх об'ємах інвестицій в їх оновлення та модернізацію (технічна та моральна зношеність комунальної інфраструктури, недостатні потужності очисних споруд каналізації та низький рівень каналізування населених пунктів);

- Недостатній рівень поглибленої переробки сільськогосподарської продукції, домінування сировинної складової у структурі експорту продукції підприємств області;
- Реєстрація і сплата податків потужними підприємствами-експортерами за межами області.

Рейтинг регіону за показниками, що характеризують блоки реформ

Напрямок реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею».

Блок реформ «Торгівля товарами»: значення Індексу – 0,15796; місце у рейтингу – 13. З економічних факторів, які впливають на обсяг товарообігу, основними є: стан платоспроможного попиту населення; зміни роздрібних цін на товари народного споживання, рівень конкуренції.

Блок реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи»: значення Індексу - 0,11905; місце у рейтингу – 1.

Колектив Державної фітосанітарної інспекції Вінницької області та підпорядкована їй Державна установа Вінницька обласна фітосанітарна лабораторія представлені 140-ма висококваліфікованими фахівцями. Усі фітосанітарні процедури, оформлення документів здійснюються відповідно до вимог та загальноприйнятих міжнародних стандартів країн-членів СОТ.

Блок реформ «Торгівля послугами та інвестиції»: значення Індексу – 0,18621; місце у рейтингу – 15. На даний час, як на рівні області, так і на рівні територіальних громад області реалізується понад 300 Угод про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво з адміністративно-територіальними одиницями іноземних держав. Зокрема, з регіонами Республіки Польща, Російської Федерації, Республіки Білорусь, Румунії, Республіки Молдова та ін. Протягом 2014 року було реалізовано 40 інвестиційних проектів у промисловості та суміжних галузях, що дозволило створити більше 1150 нових робочих місць. В області підтримується впровадження 54 довготермінових інвестиційних проектів у промисловості та суміжних галузях, що реалізуються приватними інвесторами. Завершення реалізації даних проектів дозволить створити 4500 нових робочих місць.

Блок реформ «Інтелектуальна власність»: значення Індексу – 0,21445; місце у рейтингу – 3. Високий показник зумовлений потенціалом області у науковій та комерційній сфері – значна кількість кандидатів та докторів наук, активний розвиток малого та середнього бізнесу.

Блок реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі»: значення Індексу – 0,70079; місце у рейтингу – 21. Вінниця має найбільшу кількість сусідів-областей в Україні – 7, а також межує із республікою Молдова. Втім, нормативно-правові механізми регулювання митних відносин є надто ускладненими. Спрощеними є процедури торговельно-економічного та культурного співробітництва між територіальними громадами Вінницької області та воеводствами Республіки Польща.

Блок реформ «Прозорість регулювання»: значення Індексу – 0,83422; місце у рейтингу – 9. Регіону притаманні використання інформаційних технологій для забезпечення прозорості регулювання (е-закупівлі, електронні адміністративні послуги, зокрема, дозвільні документи) та боротьба з тіньовою економікою.

Напрямок реформ: «Економічне та галузеве співробітництво».

Блок реформ «Співробітництво у сфері енергетики»: значення Індексу – 0,32966; місце у рейтингу – 4. Високий рейтинг зумовлений сприятливим географічним положенням області, перехрестям транспортних шляхів та трубопроводів, наявністю диверсифікованої ресурсної бази для розвитку енергетики (виробництво біодизеля, етанолу, використання відновних джерел енергії (пелети, солома, гідро- та сонячна енергетика) та енергозберігаючих технологій).

Блок реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль»: значення Індексу – 0,42694; місце у рейтингу – 14.

В регіоні існує потреба у дотриманні міжнародних сертифікатів якості, розвитку міжбюджетних відносин та децентралізації влади.

Блок реформ «Транспорт»: значення Індексу – 0,10952; місце у рейтингу – 18. В регіоні існує потреба у матеріально-технічному оновленні транспортних систем. Існує суттєва диспропорція у розвитку транспортних мереж в обласному центрі і районах.

Блок реформ «Навоколишнє природне середовище»: значення Індексу – 0,02032; місце у рейтингу – 20. Екологічна ситуація у Вінницькій області в цілому відповідає державним нормативам – якість води і повітря є прийнятною, рівень промислового забруднення – незначний. Але політика збереження навоколишнього середовища не відповідає європейським стандартам, зокрема це стосується сортування та переробки відходів. Актуальність врахування потреб охорони довкілля до програм соціально-економічного розвитку посилилась із змінами в законодавстві, згідно яких кошти від екологічного податку надходять не до спеціального екологічного фонду, а до загального фонду бюджету.

Блок реформ «Промислова політика»: значення Індексу – 0,11369; місце у рейтингу – 15. В області є три значні проблеми у цій сфері – орієнтація на сировинне виробництво, матеріально-технічна зношеність підприємств, низький рівень заробітних плат.

Блок реформ «Фінансові послуги»: значення Індексу – 0,05345; місце у рейтингу – 11. Регіон потребує більшої підтримки процесів адаптації регулювання фінансових послуг до потреб відкритої ринкової економіки, сприяння співробітництву між різними суб'єктами фінансової системи, в тому числі – наглядовими органами.

Блок реформ «Інформаційне суспільство»: значення Індексу – 0,03081; місце у рейтингу – 20. Існує значний дисбаланс у розвитку інформаційних технологій на рівні Вінниці (міська рада) та області загалом. Також суттєвою залишається проблема цифрової нерівності територій – доступ до Інтернету та рівень комп'ютерної грамотності різний для жителів сільських та міських територій. Також існує потреба створювати ширшу кооперацію та залучати досвід країн-членів ЄС щодо створення проєктів громадських ЗМІ та досвід регулювання ринків аудіовізуальної продукції в ЄС.

Блок реформ «Туризм»: значення Індексу – 0,07662; місце у рейтингу – 11. Середнє значення показника зумовлене, з одного боку, наявністю ресурсів для нарощування туристичного потенціалу – велика кількість замків, музеїв, парків, а з іншого боку – відсутністю належного сервісу, особливо це стосується рекреаційної сфери (застарілі підходи до утримання баз відпочинку, санаторіїв, музеїв).

Блок реформ «Сільське господарство»: значення Індексу – 0,12576; місце у рейтингу – 4. Сільське господарство традиційно є точкою росту Вінницької області. Високі

показники індексу зумовлені зростанням кооперації сільського господарства з переробними підприємствами; розвиненою інфраструктурою для зберігання рослинницької продукції (елеваторне господарство, плодоовочеві сховища), потужним буряко-цукровим комплексом; високим потенціалом імпортозаміщення, самозабезпечення регіонального ринку власним виробництвом.

Блок реформ «Наука, технології та інновації»: значення Індексу – 0,00759; місце у рейтингу – 22. В області не використовується науковий потенціал регіону для створення технічних та наукових парків. Проблема – відсутність компетенції та співробітництва між навчальними закладами та бізнес-структурами у цій сфері. У Вінниці зосереджено кілька потужних вищих навчальних закладів, відомих не лише в Україні, а й закордоном. Через низький рівень оплати праці в державних структурах ІТ-спеціалісти надають перевагу роботі на закордонних замовників.

Блок реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства»: значення Індексу – 0,03895; місце у рейтингу – 22. У Вінницькій області зареєстровано 998 громадських організацій, проте активними є не більше 100. Активними є організації правозахисного спрямування, організації, що займаються міжнародною співпрацею та розвитком громад, організації з підтримки інвалідів і ветеранів, культурницькі, просвітницькі та патріотичні.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Вінницької області

Світові ринки, зокрема ринки країн ЄС, є досить привабливими для місцевих підприємств не лише з точки зору обсягу платоспроможного попиту, але й з точки зору стимулів вдосконалення матеріально-технічної, виробничої бази, підвищення конкурентоздатності продукції через дотримання високих європейських стандартів щодо якості продукції.

Рекомендації:

1) Вдосконалити законодавчо-нормативне регулювання митних процедур та системи оподаткування експортно-імпортних операцій.

2) Постійно проводити роботу щодо створення позитивного іміджу регіону та держави в цілому як надійного партнера зовнішньоекономічних відносин.

3) Розширювати масштаби співпраці в рамках транскордонного співробітництва регіону.

4) Проводити переорієнтацію вітчизняних виробників на виробництво товарів-аналогів до товарів, що імпортуються, на основі всебічного аналітичного дослідження ситуації на світовому ринку.

5) Нарощувати компетенцію у потенційних «точках зростання» – енергозберігаючі та інформаційні технології, екологічний туризм.

ВОЛИНЬСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

У загальному рейтингу по Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Волинська область займає 6-те місце зі значенням відповідного показника – 0,01361.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Волинь займає 5-те місце по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею». Значення Індексу для Волинської області у цьому напрямку становить 0,05611.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Волинська область має низький рівень показника, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво», а саме – 0,01168. У рейтингу по даному Індексу Волинь займає 21-ше місце.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Основними перевагами, які впливають на здійснення реформ у напрямку «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», є спільний кордон Волині та Польщі (протяжність українсько-польського кордону на території Волині – 190 км.), наявність важливих транспортних сполучень з відносно

якісним дорожнім покриттям, активність місцевого бізнесу у цій сфері.

Водночас, частка Волині у зовнішній торгівельній діяльності України є незначною. Це свідчить про недостатній рівень розвитку міжнародних економічних зв'язків, який є проявом периферійності та низької конкурентоспроможності регіону. Основними проблемами, які потрібно вирішити у цьому напрямку є: підвищення ефективності використання експортного потенціалу, передусім – через використання переваг преференційного режиму у торговельних взаєминах Україна – ЄС; нарощування обсягів експорту послуг, передусім у туристичній та рекреаційних сферах; подолання корупційних та бюрократичних державних схем.

Щодо переваг на шляху до здійснення реформ у напрямку «Економічне та галузеве співробітництво», то варто відзначити: високий потенціал розвитку сільського господарства та туристично-рекреаційної сфери; багату мінерально-сировинну базу; наявність важливих транспортних сполучень через територію Волинської області; позитивну динаміку розвитку економічно активного населення.

Перешкодами на шляху до здійснення реформ у цій сфері є: низька технологічна оснащеність виробництва; низька конкурентоздатність та якість продукції; низький розвиток

туристично-рекреаційного потенціалу; недостатній рівень кооперації між підприємствами і науковими організаціями; державне керівництво областю здійснюється за принципом утримання наявного економічного стану, а не за принципом розвитку.

Рейтинг регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Як зазначалось вище, Волинь займає 5-те місце в рейтингу по показнику, що характеризує **напрямок реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»**.

У рейтингу в рамках блоку реформ «Торгівля товарами» Волинська область займає 3-тє місце (зі значенням відповідного Індексу – 0,36536). Експорт товарів до країн ЄС у 2014 р. – 474,6 дол. США (69,2% у загальному обсязі). Імпорт товарів до країн ЄС у 2014 р. становить – 626,5 дол. США (81,8% у загальному обсязі). В останні роки виразно спостерігається переорієнтація економіки регіону у сфері міжнародних торгових зв'язків. У результаті цього найважливішим торговим партнером Волині стала Німеччина та інші країни Європейського Союзу.

У рейтингу в рамках блоку реформ «Санітарні та фіто санітарні заходи» Волинь займає 5-те місце (зі значенням відповідного Індексу – 0,06571). Трьом об'єктам на території Волині надано право експорту майонезу, майонезних соусів, маргарину до ЄС. Одному об'єкту надано право експорту меду та продуктів бджільництва до країн ЄС. Двом об'єктам надано право експорту молокопродукції до країн ЄС.

Волинська область займає 3-тє місце за рейтингом в рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції». Експорт послуг до країн ЄС у 2014 році становить 56,5 млн. дол. США (93,7% від загального обсягу). Імпорт послуг до країн ЄС у 2014 р. – 20,5 млн. дол. США. (80,3% від загального обсягу імпорту послуг в області). Основними державами-партнерами у цій позиції є Німеччина, Польща, Австрія. Щодо інвестицій, то у 2014 р. в економіку Волині надійшло з країн ЄС 236,9 млн. дол. США.

Значення показника регіону в рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність» є досить низьким – 0,01024 (22-ге місце в рейтингу серед регіонів). Це зумовлено тим, що підприємства області у своїй роботі ґрунтуються на старих технологіях. Кількість поданих заявок на видачу охоронних документів в Україні та інших країнах у 2014 р. дорівнює 0. Кількість заявок на корисні моделі від національних заявників – 57. Кількість заявок на винаходи – 14.

Волинь займає 4-те місце у рейтингу в рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі». Так, Департамент податкового та митного аудиту провів у 2013 р. 359 перевірок суб'єктів господарювання. Кількість звернень фізичних та юридичних осіб у розрізі зони діяльності митниці за 2014 р. склала 234 одиниці.

Щодо блоку реформ «Прозорість регулювання», то тут Волинь займає 21-ше перше місце в загальноукраїнському рейтингу (зі значенням відповідного Індексу – 0,40642). Загалом за 2014 р. у Волинській області припинено 114 порушень у вигляді антикорупційних дій органів влади.

В рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» Волинь займає 21-ше місце в загальноукраїнському рейтингу.

Волинь займає 20-те місце в загальноукраїнському рейтингу в рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики» зі значенням відповідного Індексу – 0,18505. При цьому, втрати енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при розподілі, транспортуванні та зберіганні становили 2,5% до загального обсягу, що є доволі високим показником. Коефіцієнт використання вторинних горючих ресурсів – 99,4%.

У загальному рейтингу в рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» Волинська область займає перше місце зі значенням відповідного Індексу – 0,49361. Незаконні витрати і ті, що проведені не за цільовим призначенням, недостачі (розкрадання) коштів і матеріальних цінностей у 2014 р. становлять 156,540 тис. грн. Водночас сума недоотриманих фінансових ресурсів – 3942,35 тис. грн.

Волинська область займає 20-те місце в рамках блоку реформ «Транспорт» з величиною відповідного Індексу – 0,09528. Це, насамперед, зумовлено низькою питомою вагою імпорту та експорту транспортних послуг.

Низьке значення показника має Волинь і в рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище» – 0,00518 (що відповідає 22-му місцю в загальному рейтингу). Першочергово це зумовлено низькою часткою капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів (4,52%).

У загальному рейтингу в рамках блоку реформ «Промислова політика» Волинь займає 9-те місце (зі значенням відповідного Індексу – 0,15449). Так, валова додана вартість промисловості області – 0,07 тис. грн./ос. Частка прямих іноземних інвестицій у промисловість області – 51,86%. Частка малих та середніх підприємств у загальній кількості підприємств промисловості – 99,56%.

В рамках блоку реформ «Фінансові послуги» Волинь займає 15-те місце в загальноукраїнському рейтингу (зі значенням відповідного Індексу – 0,03772). При цьому питома вага експорту фінансових послуг у загальному обсязі експорту послуг дорівнює нулю. Незначною в порівнянні з іншими областями є питома вага імпорту фінансових послуг у загальному обсязі імпорту послуг. Питома вага імпорту фінансових послуг у загальному обсязі – 2,89%. Загальна частка підприємств, що надають фінансові послуги та послуги із страхування, – 0,69%.

У загальному рейтингу в рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство» Волинь займає 17-те місце (зі значенням відповідного Індексу – 0,03329). Зокрема, частка підприємств, які використовують комп'ютери, серед загальної кількості підприємств – 77,63%. Загальна кількість працівників, які використовують комп'ютери, – 27,13%. Частка підприємств, що мають власну веб-сторінку, – 33,13%.

В рамках блоку реформ «Туризм» Волинь має значення відповідного Індексу у розмірі 0,09275 (що відповідає 6-му місцю в загальноукраїнському рейтингу). Хоча на території області є значна кількість туристичних принад, санаторних закладів, але в цілому мало підприємств задіяні в розвитку цієї сфери. Держава теж не приймає активної участі в розвитку туризму на Волині.

У загальному рейтингу в рамках блоку реформ «Сільське господарство» Волинь займає 11-те місце (зі значенням відповідного Індексу – 0,08978). Це зумовлено сприятливими умовами та значної кількістю підприємств, які задіяні у цій сфері. Водночас проблемними моментами у цій сфері залишаються низька частка наукоємності с/г та низька ефективність працівників цієї галузі.

В рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» Волинь має значення відповідного Індексу у розмірі 0,00811 (що відповідає 20-му місцю в загальному рейтингу серед всіх регіонів України). Це зумовлено низькою часткою використання нових технологій на підприємствах області та повільними темпами розвитку науки в області.

У загальному рейтингу в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Волинська область займає 12-те місце (зі значенням відповідного Індексу – 0,21128). Так, кількість легалізованих об'єднань громадян у співвідношенню до чисельності населення області – 0,01. Кількість проєктів транскордонного співробітництва, які здійснювалися на Волині впродовж 2014 року – 32.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Волинської області

1) Насамперед слід звернути увагу на рейтинг області в рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики», адже саме він потребує найбільшого доопрацювання на Волині.

2) Задля підвищення конкурентоспроможності та якості продукції підприємствам області потрібно працювати над вдосконаленням обладнання, з яким вони працюють, та над підвищенням наукоємності виробництва. Держава, у свою чергу, повинна сприяти розвитку науки в регіоні та створювати максимально сприятливі умови для використання різноманітних інновацій в економіці області.

3) Виконавча влада області має розробити чітку, реальну стратегію туристичного розвитку Волині, адже цей потенціал майже не розвивається. Потрібно працювати над залученням інвестицій в дану сферу. Потрібно провести якісну інформаційну кампанію, щоб про Волинь дізналося більше українських та європейських туристів.

4) Боротьба з корупцією на Волині, нажаль, часто залишається тільки в деклараціях влади. Громада нарікає на тотальні корупційні зловживання державних органів влади, які гальмують економічний розвиток краю та процес реформ.

5) Підвищення контролю над створенням комунальних підприємств щодо видобутку бурштину, на Волині не тільки стабілізує конфліктну ситуацію в області, а й принесе значні прибутки до бюджету. Водночас для вирішення цієї проблеми сама влада має перейти від декларацій до реальних дій.

6) Представники виконавчої влади області разом з активною громадськістю мають розробити конкретну

покрокову якісну програму розвитку сільської місцевості. Адже значна частина сільських жителів живуть в умовах безробіття, зuboжіння, надзвичайно низького рівня інфраструктури.

7) Представникам НГО області потрібно активніше та якісніше працювати над вирішенням конкретних актуальних проблем. Сьогодні важливою є робота НГО в соціальній, природоохоронній, правозахисній сферах. Адже організацій, які б системно займалися роботою у цих напрямках, на Волині немає.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Дніпропетровська область у загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу (далі – Євроіндекс) зайняла 17 сходинку з показником 0,01272. За цим інтегральним показником Дніпропетровська область випереджає Черкаську область, але поступається Харківській області.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

У загальному рейтингу регіонів за показником, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Дніпропетровська область займає 17-ту позицію з його значенням 0,04694, пропускаячи вперед Херсонську, Донецьку, Миколаївську та Запорізьку області.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

У рейтингу регіонів за показником, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво» Дніпропетровська область отримала 9-ту позицію із показником 0,01386. За цим показником Дніпропетровська область суттєво поступається Одеській, Миколаївській та Запорізькій областям.

Преваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Враховуючи той факт, що 10% ВВП України та понад 20% всієї реалізованої продукції на території України припадає на Дніпропетровську область, важливість проведення реформ здатних більш ефективно та результативно використовувати потенціал Дніпропетровської області має стати пріоритетом в діяльності урядових структур. Наразі достатньо велика кількість негативних факторів впливають на можливість здійснення та ефективності реформ, зокрема, військовий конфлікт на сході країни, наближеність Дніпропетровської області до зони проведення антитерористичної операції, значна кількість внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО). На сьогодні Дніпропетровщина посідає четверте місце щодо кількості ВПО. За даними Дніпропетровської облдержадміністрації станом на початок жовтня 2015 р. у Дніпропетровській області налічувалося 74 621 особа, що переміщені з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції. Важливо, що реальна кількість ВПО перевищує офіційні дані, що стало викликом та одночасно можливістю для інтеграції людей в економіку області. Наразі, дана можливість не була використана, і з часом можливість її використання суттєво зменшується. За даними державної служби зайнятості, протягом січня–жовтня 2015р. у регіоні зареєстровано 57,9 тис. безробітних, що перевищує минулорічний показник на 5,7%.

Згідно з офіційними статистичними даними індекс промислового виробництва Дніпропетровської області за січень–жовтень 2015 р. у порівнянні до аналогічного періоду у 2014 р. склав 90,8%. На фоні загального падіння в промисловості, у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, галузі виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів вдалося перевищити від 6 до 25% рівень випуску продукції, зокрема, з виробництва борошномельно-круп'яної та крохмальної продукції, перероблення та консервування риби, випуску хліба, хлібобулочних і борошняних виробів, м'яса та м'ясних продуктів, інших харчових продуктів. Незначне зростання (на 3,7%) відбулося у галузі сільськогосподарського виробництва

У галузі з випуску хімічних речовин і хімічної продукції зменшено на 10,2% випуск фарб та лаків на основі акрилових або вінілових полімерів у водному середовищі, на 28,4% - засобів мийних та для чищення, на 32,7% - фарб та лаків на основі акрилових або вінілових полімерів. За часткою (10,7%) у загальному обсязі будівельних робіт в Україні, виконаних власними силами підприємств, Дніпропетровська область займає друге місце.

За 9 місяців 2015 р. промисловими підприємствами Дніпропетровської області реалізовано продукції (товарів, послуг) на суму 218,3 млрд.грн., що є найбільшим за вагою вкладу в загальноукраїнський обсяг обороту від промислової діяльності (20,3%).

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Аналізуючи складові загального показника, що характеризує **напрямок реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»**, за яким Дніпропетровська область займає 17-ту позицію із показником 0,04694, доцільно розглянути вплив кожного блоку на загальний показник.

За блоком «Торгівля товарами» Дніпропетровська область займає лише 19-ту позицію з показником 0,9891. Не зважаючи на велику кількість країн партнерів (141) у зовнішньоторговельних товарних операціях, обсяги експорту з Дніпропетровської області зменшилися протягом останнього року на 25,3%, а імпорту – на 29,6%. У січні–вересні 2015р. до країн Європейського Союзу експортовано товарів на 1020,7 млн.дол. (20,4% експорту області), імпортовано – на 801,9 млн.дол. (34% імпорту області), але у порівнянні із аналогічним періодом 2014 р. обсяги експорту товарів зменшилися на 23,4%, а імпорту – на 37,3%.

За блоком «Санітарні та фітосанітарні заходи» Дніпропетровська область займає 10-ту позицію з показником 0,04286. Дана позиція пояснюється незначною кількістю суб'єктів господарювання, яким надано право експорту молокопродукції, м'ясопродукції, яєць та яйце продуктів, меду та продуктів бджільництва, майонезу, майонезних соусів та маргарину до країн ЄС. Основною перешкодою на шляху покращення даного показника є складна та коштовна процедура сертифікації продукції та виробництва, яка є занадто високою для місцевих виробників.

За блоком «Торгівля послугами та інвестиції» Дніпропетровська область займає 16-ту позицію з показником 0,18507, що є низьким показником, який не відповідає потенціалу та можливостям Дніпропетровської області. Поясненням такої невідповідності може бути невелика частка експорту та імпорту послуг до та із країн ЄС, а також незначна частка прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в Дніпропетровській області у загальному обсязі інвестицій. Протягом січня – вересня 2015 р. обсяги експорту та імпорту послуг зменшилися на 24,5% та на 22,7% порівняно з аналогічним періодом 2014 року.

За блоком «Інтелектуальна власність» Дніпропетровська область займає 2-гу позицію з показником 0,35446, пропустивши попереду лише Харківську область, що відповідає потенціалу. Даний показник було досягнуто завдяки значній кількості заявок на винаходи, заявок на корисні моделі від національних заявників, що підтверджує значний науковий потенціал Дніпропетровської області.

За блоком «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» Дніпропетровська область займає 17-ту позицію з показником 0,85565, що є доволі низьким показником, який переважно сформувався через високу кількість перевірок

суб'єктів господарювання, здійснених в області Департаментом податкового та митного аудиту.

За блоком «Прозорість регулювання» Дніпропетровська область займає 22-гу позицію з показником 0,34759, що є найгіршим показником для області за напрямом реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею». До можливих причин такого низького показника можна віднести значну кількість припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади у 2014 р.

Аналізуючи складові загального показника, що характеризує **напрямок реформ «Економічне та галузеве співробітництво»**, за яким Дніпропетровська область займає 9-ту позицію із показником 0,01386, доцільно розглянути вплив кожного блоку на загальний показник.

За блоком «Співробітництво у сфері енергетики» Дніпропетровська область займає 8-му позицію з показником 0,30392, достатньо високий показник, якщо зважати, що він урахував рівень оплати населенням житлово-комунальних послуг.

За блоком «Державний фінансовий внутрішній контроль» Дніпропетровська область займає 21-шу позицію з показником 0,26159, що може свідчити про достатньо високу кількість незаконних витрат, проведених не за цільовим призначенням, недотримання (розкрадання) коштів і матеріальних цінностей, а також недоотримання через це фінансових ресурсів.

За блоком «Транспорт» Дніпропетровська область займає 16-ту позицію з показником 0,12545. Такий незначний результат пояснюється малою часткою експорту та імпорту транспортних послуг у загальному обсязі експорту послуг до країн ЄС. Варто зауважити, що протягом січня–жовтня 2015 р. усіма видами транспорту в Дніпропетровській області було перевезено 86 млн.т вантажів, що на 6% менше від минулорічного показника. Також суттєво зменшився вантажооборот - на 21,9%, а пасажирооборот зменшився на 17,2%.

За блоком «Навколишнє природне середовище» Дніпропетровська область займає 9-ту позицію з показником 0,21940. Даний показник пояснюється високим рівнем концентрації металургійної, хімічної, добувної та металобробної промисловості, що є основними забруднювачами навколишнього середовища в області, що, в свою чергу, вимагає постійного збільшення частки капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів.

За блоком «Промислова політика» Дніпропетровська область займає 12-ту позицію з показником 0,13531. Значення даного показника пояснюється значною часткою прямих іноземних інвестицій у промисловість у загальному обсязі. Так, обсяг внесених з початку інвестування в економіку області прямих іноземних інвестицій на 1 жовтня 2015р. становив 7,26 млрд.дол., у т.ч. з країн ЄС отримано 6205,2 млн.дол. (85,5% обсягу прямих інвестицій), з інших країн світу – 1054 млн.дол. (14,5%).

За блоком «Фінансові послуги» Дніпропетровська область займає 1-шу позицію з показником 0,32276, що є кращим показником області в рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» та в рамках Індексу Євроінтеграційного поступу загалом.

За блоком «Інформаційне суспільство» Дніпропетровська область займає 5-ту позицію з показником 0,05620. За даним показником Дніпропетровська область обіймає гідне місце у рейтингу, що є свідченням значної частки підприємств, які використовували комп'ютери у загальній кількості підприємств, частки працівників, що використовували комп'ютер серед загальної кількості працівників, частки підприємств, які мали доступ до мережі Інтернет у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери. Індекс RITS рівня проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства у Дніпропетровській області становить 32,85.

За блоком «Туризм» Дніпропетровська область займає 8-му позицію з показником 0,08250. Сфера туризму у Дніпропетровській області недостатньо розвинута зі значним ухилом у промисловий та бізнес-туризм. Незначна кількість туристичних маршрутів, а також невикористання потенціалу області в культурній сфері обумовили достатньо низьку позицію у рейтингу. Частка суб'єктів туристичної діяльності у загальній кількості суб'єктів господарювання складає 0,22%,

що є фактичним підтвердженням того, що туристична галузь в Дніпропетровській області не є пріоритетною. Одним із напрямів для підвищення рейтингу по даному показнику може стати збільшення питомої ваги експорту послуг, пов'язаних з подорожами у загальному обсязі експорту послуг.

За блоком «Сільське господарство» Дніпропетровська область займає 6-ту позицію з показником 0,11128, що є достатньо високим показником для типової «промислової» області. Протягом січня–жовтня 2015 р. індекс обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з січнем–жовтнем 2014р. становив 103,7%. Такі показники, отримані в умовах кризи, свідчать про значний потенціал для нарощування значення даного показника у разі стабілізації ситуації в країні.

За блоком «Наука, технології та інновації» Дніпропетровська область займає 5-ту позицію з показником 0,05742, що є підтвердженням високого наукового потенціалу області. Наявність наукових шкіл у різних наукових галузях, відомих дослідницьких установ і конструкторських бюро створюють значні конкурентні переваги для Дніпропетровської області. Даний показник може бути покращений в межах виконання Плану реалізації Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року на 2015 – 2017 роки.

За блоком «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Дніпропетровська область займає 15-ту позицію з показником 0,13909. Відповідно до даних на кінець 2014 р. кількість легалізованих громадських організацій у Дніпропетровській області становить 4389 одиниць, що у співвідношенні до чисельності населення Дніпропетровської області становить: 1 організація на 713 жителів області.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Дніпропетровської області»

До основних рекомендацій, які можуть позитивно вплинути на показники Дніпропетровської області у рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу, слід віднести застосування стратегії поліпшення рейтингу за рахунок підвищення показників, які мають найнижчий рівень.

1) За блоком «Торгівля товарами» Дніпропетровська область займає лише 19-ту позицію з показником 0,9891. Як рекомендацію можна розглянути вжиття заходів для стабілізації падіння та стимулювання збільшення обсягів експорту товарів, вироблених в області, до країн Європейського Союзу. Подібні заходи можуть бути реалізовані у тісній співпраці влади із бізнесом, особливо в частині державної підтримки сертифікації продукції та її виробництва відповідно до європейських норм і стандартів. Іншим актуальним напрямом може бути освоєння європейських технологій, що дозволить впевнено вийти на ринки країн-членів ЄС.

2) За блоком «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Дніпропетровська область займає лише 15-ту позицію з показником 0,13909. На даний час Дніпропетровська область має значний потенціал для поліпшення цього показника, зокрема, шляхом належного виконання регіональної програми розвитку громадянського суспільства. Внутрішньо переміщені особи з тимчасово окупованих територій та зони проведення АТО, які перебувають на території Дніпропетровської області, інтенсивно створюють громадські організації для захисту своїх прав, що може вплинути на існуючий показник співвідношення кількості інститутів громадянського суспільства до чисельності населення.

3) За блоком «Санітарні та фітосанітарні заходи» Дніпропетровська область займає 10-ту позицію з показником 0,04286. Даний показник у перспективі може бути покращений шляхом реалізації програми збільшення експортного потенціалу суб'єктів господарювання та збільшення кількості суб'єктів господарювання, яким надано право експорту молокопродукції, м'ясопродукції, яєць та яйця продуктів, меду та продуктів бджільництва, майонезу, майонезних соусів та маргарину до країн ЄС. Наразі аналогічна продукція з Дніпропетровської області експортується до інших країн світу. Основною перешкодою на шляху покращення даного показника є складна та коштовна процедура сертифікації продукції та виробництва, яка є занадто високою для місцевих виробників. Проходження цієї складної процедури

можливо організувати за підтримки регіональних та місцевих програм розвитку підприємництва.

4) За блоком «Транспорт» Дніпропетровська область займає 16-ту позицію з показником 0,12545, що може бути виправлено більш продуманою реалізацією регіональних та місцевих програм розвитку транспортної інфраструктури,

утримання шляхів у належному стані, профілактики дорожньо-транспортних пригод на території області, а також переорієнтацією вивільнених потужностей на забезпечення транзитних перевезень, розвитку логістичної інфраструктури та ін.

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

У ході дослідження було встановлено, що Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу Донецької області становить 0,1320. За даним показником Донецька область посідає тринадцяте місце серед двадцяти чотирьох областей України.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Показник «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» для Донецької області складає 0,04910. За даним показником Донецька область займає п'ятнадцяте місце серед двадцяти чотирьох областей України.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Показник «Економічне та галузеве співробітництво» Донецької області становить 0,01416. У рейтингу областей за даним показником Донецька область є сьомою.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

На даний момент ключовим фактором динаміки економічного розвитку Донецької області є політичний і збройний конфлікт на її території та зумовлений ним поділ на підконтрольну і не підконтрольну Україні частини. Фактор політичного і збройного конфлікту послабив сильні сторони (переваги) економіки Донецької області, до яких можна віднести високу частку експорту у валовому регіональному продукті, високий (у порівнянні з іншими регіонами України) інноваційний потенціал, досить розвинутий фінансовий ринок і розвинуту транспортну інфраструктуру. У той же час, фактор конфлікту проявив існуючі проблеми економіки регіону, а саме: високу енерго- та матеріалоемність промислового виробництва, а також дефіцит коштів для його модернізації, надмірну залежність від зовнішньої кон'юнктури на ринках експортних товарів.

Окрім зазначених проблем економіки Донецької області, що створюють перешкоди на шляху до впровадження реформ, варто відзначити і ті проблемні явища, що безпосередньо зумовлені збройним конфліктом. По-перше, у ході розгортання конфлікту були порушені інфраструктурні зв'язки регіону, в тому числі транспортне сполучення між окупованою та не окупованою територіями. По-друге, господарські та соціальні зв'язки регіону були послаблені. Частина виробничих потужностей Донецької області, що залишається на окупованій території, була знищена у ході збройного конфлікту або не може використовуватись у виробничому циклі підприємств на підконтрольній Україні території. Фактор конфлікту, зокрема політична і економічна нестабільність у регіоні, значно знизив інвестиційну привабливість Донецької області.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

У рамках дослідження *напряму реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»* оцінювався за шістьма показниками.

Показник по блоку «Торгівля товарами» у Донецькій області складає 0,11793. За даним Індексом область займає сімнадцяте місце. Відносно невисока позиція області у рейтингу пояснюється тим, що для вимірювання даного показника використовувались індикатори експорту та імпорту з країн ЄС. ЄС не є цільовим ринком експорту промислових товарів для Донецької області, а обсяги імпорту з країн ЄС є невисокими.

Показник по блоку «Санітарні та фітосанітарні заходи» Донецької області становить 0,01571. Область посідає вісімнадцяте місце за даним Індексом. Для вимірювання даного показника використовувався індикатор дозволу на експорт харчових продуктів до країн ЄС. За офіційними даними два об'єкти Донецької області мають право експорту

харчових продуктів до країн ЄС, що є низьким показником у порівнянні з іншими областями України.

Показник по блоку «Торгівля послугами та інвестиції» Донецької області складає 0,21889. За даним Індексом область займає одинадцяте місце, що можна пояснити достатньо значною часткою експорту та імпорту послуг з країн ЄС. Варто зазначити, що частка прямих іноземних інвестицій з країн ЄС в економіку Донецької області переважає 90% від загального обсягу інвестицій.

Показник по блоку «Інтелектуальна власність» Донецької області становить 0,14725. За даним Індексом область посідає шосту позицію в рейтингу двадцяти чотирьох областей. Досить висока позиція області у рейтингу пояснюється кількістю поданих заявок на винаходи і підтверджує інноваційний потенціал регіону у порівнянні з іншими областями України.

Показник по блоку «Прозорість регулювання» Донецької області становить 0,53476. Область посідає вісімнадцяте місце за даним Індексом, що можна пояснити тим, що кількість припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади у Донецькій області є більшою, ніж в середньому по Україні.

Показник по блоку «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» Донецької області становить 0,99021. За даним Індексом область займає друге місце у рейтингу. Високе місце області у рейтингу відносно інших областей пояснюється відносно невеликою кількістю перевірок суб'єктів господарювання Донецької області Департаментом податкового та митного аудиту.

У рамках дослідження *напряму реформ «Економічне та галузеве співробітництво»* оцінювався за одинадцятьма індикаторами.

Показник по блоку «Співробітництво у сфері енергетики» Донецької області становить 0,34191. За даним Індексом область займає третє місце у рейтингу. Високу позицію області у рейтингу можна пояснити тим, що втрати енергетичних матеріалів при розподілі, транспортуванні та зберіганні є незначними у порівнянні з іншими областями України.

Показник по блоку «Державний фінансовий внутрішній контроль» Донецької області становить 0,38511. Область посідає п'ятнадцяте місце у рейтингу областей за даним Індексом, що можна пояснити значною кількістю незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат, значними обсягами розкрадання коштів та недоотриманих фінансових ресурсів.

Показник по блоку «Транспорт» Донецької області становить 0,24396. Область займає друге місце у рейтингу за даним індикатором. Висока позиція області у рейтингу пояснюється великими обсягами експорту транспортних послуг до країн ЄС та досить значними обсягами імпорту транспортних послуг з країн ЄС у порівнянні з іншими областями.

Показник по блоку «Навколишнє природне середовище» Донецької області становить 0,23916. За даним індикатором область займає сьому позицію у рейтингу областей. У порівнянні з іншими областями України частка капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів у Донецькій області є досить значною.

Показник по блоку «Промислова політика» Донецької області складає 0,07463. Область посідає двадцять перше місце за даним Індексом, що можна пояснити скороченням обсягів прямих іноземних інвестицій у промисловість регіону у зв'язку із збройним конфліктом, незначним обсягом експорту послуг з переробки продукції до країн ЄС, а також великою кількістю застарілих теплових і парових мереж, що використовуються у промисловості.

Показник по блоку «Фінансові послуги» Донецької області становить 0,10219. За даним Індексом область посідає п'яте місце у рейтингу областей. Донецька область має досить розвинутий фінансовий ринок, відповідно, обсяги експорту та імпорту фінансових послуг є значними у порівнянні з іншими областями України.

Індекс по блоку «Інформаційне суспільство» Донецької області складає 0,06697. Область займає третю позицію у рейтингу за даним індикатором, що можна пояснити тим, що у порівнянні з іншими областями Донецька область має велику кількість підприємств, які використовують комп'ютери та мають доступ до Інтернету, а також значну кількість абонентів мережі Інтернет і мобільного зв'язку.

Показник по блоку «Туризм» Донецької області становить 0,02972. За даним Індексом область посідає двадцять перше місце в рейтингу. Невисоке місце області в рейтингу можна пояснити зниженням туристичного потоку в регіоні внаслідок збройного конфлікту, а також малою кількістю суб'єктів туристичної діяльності в області.

Індекс блоку «Сільське господарство» Донецької області становить 0,05988. Область посідає двадцять перше місце у рейтингу за даним індикатором, що можна пояснити промисловою спеціалізацією регіону та невеликими обсягами сільськогосподарського виробництва. Впливовим фактором з 2014 року є збройний конфлікт, внаслідок якого аграрний сектор регіону зазнав значних втрат.

Показник по блоку «Наука, технології та інновації» Донецької області становить 0,02884. Область займає десяте місце за даним Індексом. З огляду на промислову спрямованість регіону, кількість організацій, що виконують

наукові та науково-технічні роботи, а також іноземне фінансування наукових і науково-технічних робіт у регіоні є більшим, ніж у більшості областей України.

Індекс по блоку «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Донецької області становить 0,06905. За даним показником область займає двадцять місце у рейтингу. У порівнянні з іншими областями України кількість легалізованих об'єднань громадян у Донецькій області є достатньо малою.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Донецької області

1) Диверсифікація експортних поставок, пошук альтернативних ринків збуту для промислової продукції Донецької області.

2) Відновлення інфраструктури (у тому числі транспортної) Донецької області на умовах державного та приватного фінансування із залученням іноземних інвестицій.

3) Запровадження спеціального режиму залучення інвестицій для підприємств Донецької області, що зазнали збитків у ході бойових дій.

4) Запровадження системи ефективного моніторингу (контролю) на центральному та місцевому рівнях за державними цільовими коштами, що призначені для Донецької області.

5) Активізація та моніторинг діяльності Державного агентства України з питань відновлення Донбасу, основним завданням якого є реалізація державної політики з відновлення Донецької області.

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

В загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Житомирська область займає дев'яте місце серед усіх регіонів України із значенням величини Індексу 0,01357. Даний показник розрахований на основі Індексів по напрямкам реформ «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею» і «Економічне та галузеве співробітництво».

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

За напрямом реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Житомирська область посідає восьме місце серед усіх регіонів України з показником 0,05366.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

За напрямом реформ, що характеризують «Економічне та галузеве співробітництво» Житомирщина на чотирнадцятому місці серед усіх регіонів України з показником 0,01286.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Аналіз стану реформування економіки Житомирської області дозволяє виокремити наступні перешкоди та переваги на шляху здійснення реформ.

Потужна ресурсна база Житомирської області: значні поклади корисних копалин (торф, граніти, лабрадорити, габро, перекристалізовані вапняки, камінь та пісок будівельний, берилієві руди, каолін та сланці пірофілітові, кварцити та кварцевий пісок, апатит - ільменітові руди, вапняки) та значні обсяги лісових ресурсів визначають структуру експорту регіону - сировинна продукція та продукція низького ступеня переробки є головними статтями експорту Житомирської області.

Житомирська область має сприятливі умови для розвитку сільського господарства, в т.ч. органічного, регіон має також потужний промисловий потенціал (переважно в переробній промисловості), але через низький рівень диверсифікації промисловості, орієнтованість виробників на внутрішні ринки збуту та ринки країн СНГ продукція промислових підприємств регіону практично відсутня на європейському ринку. Виключення становлять ряд великих та середніх підприємств з іноземними інвестиціями, що працюють в області в легкій промисловості, у сфері виробництва керамічних виробів, косметики, деревообробки, сільському господарстві.

Причиною відсутності національних товаровиробників Житомирської області на європейському ринку є низька

конкурентоспроможність продукції, невідповідність її європейським стандартам, що, в свою чергу, є наслідком слабких зв'язків між науково-дослідними установами регіону та місцевим бізнесом, низької інноваційної активності підприємств.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

На рейтинг області в рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» вплинули значення Індексів Євроінтеграційного Поступу по шести нижченаведеним блокам реформ.

В рамках блоку реформ «Торгівля товарами» Житомирська область серед усіх регіонів України посідає в рейтингу восьме місце з величиною Індексу 0,22277.

В рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» Житомирська область посідає в рейтингу шосте місце, маючи значення відповідного Індексу у розмірі 0,06000. Доволі високий показник у цьому блоці реформ обумовлюється розвитком тваринницької галузі в області.

В рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» область посідає в загальноукраїнському рейтингу десяте місце з величиною Індексу 0,23440.

В рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність» Житомирська область посідає в рейтингу вісімнадцяте місце з величиною відповідного Індексу 0,02643. Показник низький та обумовлений відсутністю провідних науково-дослідницьких центрів на території області та суттєвою нестачею якісних наукових кадрів.

В рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» Житомирська область посідає в рейтингу вісімнадцяте місце з величиною відповідного Індексу 0,82798.

В рамках блоку реформ «Прозорість регулювання» регіон в рейтингу посідає шосте місце з величиною відповідного Індексу 0,90374.

На рейтинг області в рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» вплинули значення Індексів Євроінтеграційного Поступу по одинадцяти нижченаведеним блокам реформ.

В рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики» Житомирська область посідає в рейтингу дванадцяте місце з величиною відповідного Індексу 0,27696. Рейтинг регіону за цим показником пояснюється в цілому застарілою інфраструктурою, екстенсивним способом господарювання у переважній більшості галузей.

В рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» область посідає в рейтингу десяте місце з величиною відповідного Індексу 0,44587.

В рамках блоку реформ «Транспорт» Житомирська область посідає в рейтингу сімнадцяте місце з величиною відповідного Індексу 0,12443.

В рамках блоку реформ «Навоколишнє природне середовище» Житомирський регіон посідає в рейтингу шосте місце з величиною відповідного Індексу 0,24148.

В рамках блоку реформ «Промислова політика» Житомирська область посідає в рейтингу 3-тє місце з величиною відповідного Індексу 0,17657.

В рамках блоку реформ «Фінансові послуги» регіон посідає останнє двадцять четверте місце в рейтингу з усіх областей України з величиною відповідного Індексу 0,01310.

В рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство» Житомирщина посідає в рейтингу вісімнадцяте місце з величиною відповідного Індексу 0,03203.

В рамках блоку реформ «Туризм» Житомирська область посідає в рейтингу найнижче двадцять четверте місце з величиною відповідного Індексу 0,01145. Не зважаючи на значний туристичний потенціал, Житомирщина має такий низький показник. Він, в першу чергу, обумовлений відсутністю розвинутої туристичної інфраструктури в області і незначною питомою вагою експорту туристичних послуг.

В рамках блоку реформ «Сільське господарство» Житомирська область посідає в рейтингу дванадцяте місце з величиною відповідного Індексу 0,08856. Сільське господарство є провідною галуззю економіки Житомирщини і галуззю, яка активно розвивається, проте на значення цього показника негативно впливає як рівень розвитку сільських територій, так і незначний рівень диверсифікації сільськогосподарського виробництва в поєднанні з низькою діловою активністю регіону.

В рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» Житомирська область посідає в рейтингу чотирнадцяте місце з величиною відповідного Індексу 0,01640. В регіоні відсутні потужні науково-дослідницькі центри, а також в цілому рівень наукової активності є низьким.

В рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Житомирська область посідає в рейтингу 17-те місце з величиною відповідного Індексу 0,09982.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Житомирської області

Покращити становище Житомирської області у рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу дозволить досягнення позитивних результатів за наступними напрямками:

- 1) Створення кластеру в харчовій промисловості, сприяння кооперації сільськогосподарських підприємств.
- 2) Створення індустріальних парків.
- 3) Розвиток альтернативної та відновлювальної енергетики.
- 4) Стимулювання виробництва альтернативних видів палива з відходів лісового господарства, вирощування високоенергетичних культур та використання побічної продукції сільськогосподарського виробництва (соломи, рослинних решток).
- 5) Створення логістичних центрів.
- 6) Розбудова інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу: створення бізнес-інкубаторів.
- 7) Розвиток державно-приватного партнерства через стимулювання соціальної відповідальності бізнесу та створення агенції регіонального розвитку.

ЗАКАРПАТСКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Закарпатська область в загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу знаходиться на четвертому місці, що є закономірним як для прикордонного регіону на межі з 4-ма країнами ЄС. Зважаючи на вагомі історичні взаємозв'язки, подібність екології, економічного потенціалу, сміливо можна називати цей регіон транскордонним. Також область входить до «Карпатського Євро регіону», що залишило свій слід в розвитку області та дозволило укласти багатосторонні угоди з країнами-сусідами.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Закарпатська область в рейтингу по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», знаходиться на четвертому місці. Однією з головних причин цього є реалізація політики підтримки транскордонної співпраці з прилеглими територіями країн ЄС у сфері торгівлі та інвестицій. Основу торгівлі складають механічне та електричне обладнання, текстильні матеріали та текстильні вироби, різні промислові товари, зорієнтовані виробником на реалізацію в країнах ЄС, деревина і вироби з деревини, що є одним з головних ресурсів регіону. Ключову роль в цьому відіграли спеціальні економічні зони, які дозволили через іноземні інвестиції створити виробничу інфраструктуру та налагодити в області виробництво товарів, зорієнтованих на ринок споживачів з ЄС.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

В рейтингу по напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» Закарпатська область знаходиться на 16-й позиції. Однією з головних причин цього є внутрішні виробничі фактори, слабка підтримка економічних програм в регіоні та низька активність неурядових структур, інститутів громадянського суспільства, що також не сприяє зростанню економічного співробітництва.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Закарпатська область має спільний кордон з чотирма країнами Європейського Союзу. Через це регіон має важливе

значення в забезпеченні транспортно-торгівельних зв'язків. Відтак, наявність шести міжнародних та чотирьох міждержавних залізничних та автомобільних переходів, міжнародного аеропорту (з системним розширенням потенціалу V транспортного коридору «Лісабон-Трієст-Будапешт-Київ») посилюють ключову роль регіону в транзитних відносинах Європи та Азії.

Лісове господарство області є перспективним напрямком, де виробництво деревини та виробів з неї може дозволити залучати іноземні інвестиції. Сьогодні лісовий сектор відіграє одну з ключових ролей в економіці Закарпаття. Привабливим напрямком в експортних відносинах регіону є целюлозно-паперове виробництво.

Вартою уваги є також і сфера туризму та курортно-рекреаційна сфера. В них чітко виокремились два пікові сезони: зимовий та літній. Однак, дані сфери потребують розширення пропозиції туристично-рекреаційних послуг, де, в першу чергу, фокус має лягати на іноземного туриста (враховуючи мету його подорожі), відновлення та розбудову туристично-рекреаційних закладів та супутньої інфраструктури.

Суттєву роль у євроінтеграційному процесі відіграє освіта. Вища освіта в Закарпатті потребує корекції пріоритетів. Недостатня увага приділяється вивченню іноземних мов, серед яких важливим є володіння англійською, що вважається міжнародною. Самі ж університети повинні стати методологічними центрами новаторства та суспільних перетворень в області.

Рейтинг регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

В рейтингу в рамках блоку реформ «Торгівля товарами» Закарпатська область займає 4-те місце серед інших областей. Область має потужний ресурс незадіяного експортного потенціалу підприємств в галузі промислового виробництва.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» Закарпатська область посідає 19-те місце серед інших областей.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» Закарпатська область знаходиться на першому місці серед інших областей. Це пояснюється високою часткою

прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в область. Загалом за 2014 рік інвестиції в регіон надійшли із 48-ми країн світу. Основними інвесторами є країни: Японія, Німеччина, Польща, Австрія, Нідерланди, США, Кіпр, на які припадає 71,0 % загального обсягу інвестицій.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність» регіон знаходиться на 14-му місці серед інших. Значна кількість інновацій стосується підприємств харчової промисловості, машинобудування, оброблення деревини та виробництва виробів з неї. Більшість інноваційних процесів впроваджується великими підприємствами з іноземним капіталом. На жаль, при наявному значному сільськогосподарському потенціалі в цій сфері інновацій впроваджено значно менше.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» Закарпатська область знаходиться на 16-му місці серед інших областей. Департаментом податкового та митного аудиту області за 2014 рік здійснено 538 перевірок суб'єктів господарювання.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Прозорість регулювання» Закарпаття перебуває на 15-му місці серед інших областей. Загалом за 2014 рік припинено 632 порушення у вигляді антиконкурентних дій органів влади.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики» Закарпаття займає останнє 24-те місце серед інших регіонів. При цьому втрати енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при розподілі, транспортуванні та зберіганні у 2014 році становили 3,4% до загального обсягу, що є доволі високим показником.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» Закарпатська область посідає 6-те місце. При цьому обсяг незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат, недостач (розкрадання) коштів і матеріальних цінностей по області є найнижчим показником серед всіх областей.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Транспорт» Закарпатська область знаходиться на 3-му місці. В першу чергу, це стало можливим завдяки транзитному потенціалу регіону, зокрема, через область проходять важливі міжнародні транспортні коридори. Послуги з перевезення здійснюються автомобільним і залізничним транспортом.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище» Закарпатська область перебуває на 17-му місці. Головними чинниками низького рейтингу області за даним показником є: незадовільний та зношений стан споруд і обладнання з очищення виробничих і комунальних стічних вод населених пунктів регіону; відсутність заходів з рекультивації порушених земель (особливо проблема стосується гірських територій, де проводились лісозаготівельні роботи).

В рейтингу в рамках блоку реформ «Промислова політика» Закарпатська область знаходиться на 2-му місці серед інших областей. Провідну роль в цьому відіграє машинобудування, об'єкти якого є результатом іноземних інвестицій у промисловість, що здійснювались із набуттям чинності законів «Про спеціальну економічну зону «Закарпаття» та «Про пріоритетний розвиток регіону». Значний обсяг сировини в дану галузь постачається від іноземних партнерів. Значного розвитку зазнала і деревообробна галузь, продукція підприємств якої здебільшого реалізується за межами країни.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Фінансові послуги» Закарпатська область знаходиться на 19-му місці. При цьому питома вага експорту фінансових послуг у загальному обсязі експорту послуг дорівнює нулю. Незначною, порівняно з іншими областями, є питома вага імпорту фінансових послуг у загальному обсязі імпорту послуг до області.

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Запорізька область займає сьоме місце серед інших областей України в загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу з величиною Індексу у 0,01360. У порівняльному аспекті найвищу відповідну величину та перше загальноукраїнське місце має Київська область зі значенням Індексу у 0,01656, а найнижчою величиною Індексу у розмірі 0,00916 характеризуються

В рейтингу в рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство» Закарпатська область знаходиться на 19-му місці. Вагомою причиною низького рейтингу є мала кількість абонентів мережі Інтернет, що зумовлено відсутністю належної інфраструктури в населених пунктах гірської місцевості, значна частина яких в силу географічних особливостей знаходиться на віддалених та важкодоступних територіях області.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Туризм» Закарпатська область посіла 15-те місце серед інших областей України. Попри значне просування та розвиток туристичних продуктів, нарощуванні потенціалу в галузі туризму, стримуючим фактором розвитку даної сфери на Закарпатті та збільшення потоку туристів є складне транспортне сполучення та внутрішня інфраструктура. Велика частина туристично-привабливих об'єктів є важкодоступними через складність їх досягнення європейськими та внутрішніми туристами.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Сільське господарство» Закарпатська область перебуває на 24-му місці. При малоземельності області третина землі перебуває в користуванні громадян. Більше 90% виробництва валової с/г продукції забезпечується приватними селянськими господарствами. Існує проблема неефективного використання земельних площ через радгоспи, які щороку демонструють свою неефективність, маючи застарілу базу, та неспроможні обробляти всю довірену їм площу земель. Виробництво алкогольної продукції з плодово-ягідного матеріалу ускладнюється високою ціною на купівлю ліцензії. Через це численні виноградники області занепадають, а для їх рекультивації потрібні фінансові вкладення.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» область знаходиться на 23-му місці. Навіть спільний кордон області з чотирма країнами ЄС, наявність спільних проблем та інтересів, відсутність мовного бар'єру не сприяє тісній та успішній взаємодії між науковими організаціями і науковими середовищами та виконанню спільних наукових та науково-технічних робіт.

В рейтингу в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Закарпатська область знаходиться на 5 місці серед інших областей. Значною мірою стимулює появу інститутів громадянського суспільства в області потреба захисту інтересів малих громад від дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, а також перспектива співпраці з інститутами громадянського суспільства сусідніх держав, можливість отримання таким чином матеріально-технічної допомоги.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Закарпатської області

1) Місцевим органам влади потрібно підтримувати ініціативи по налагодженню взаємовигідного співробітництва між суб'єктами економічного, політичного і суспільного життя регіону.

2) Слід сприяти розвитку інститутів транскордонного співробітництва, спроможних аналізувати та виявляти існуючий корисний потенціал по обидва боки кордону, та прогнозувати актуальні проблеми і сценарії розвитку взаємодії транскордонних регіонів.

3) Потрібно посилити роль органів місцевого самоврядування в питаннях євроінтеграції, надати їм більшу незалежність від органів державної влади та її структур.

4) Необхідно реформувати статистичну систему на відповідність стандартам європейської статистики, щоб мати достовірну та повну статистичну інформацію задля прийняття ефективних управлінських рішень для успішного розвитку.

досягнення Рівненської області, що знаходиться на останньому двадцять четвертому місці.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Рейтинг Запорізького регіону за показником, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» складає тринадцяту позицію серед інших регіонів України при величині Індексу цього напрямку – 0,04950.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

За напрямом реформ «Економічне та галузеве співробітництво» Запорізька область посідає третє рейтингове місце серед інших областей із величиною відповідного Індексу – 0,01519.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Аналіз процесу економічних реформ Запорізької області дає можливість виділити існуючі в регіоні переваги та перешкоди на шляху до їх здійснення.

Перевагами на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» і «Економічне та галузеве співробітництво» у Запорізькій області є розвинута промисловість, значні транзитний потенціал і транспортна та енергетична інфраструктура, сприятливі географічне розташування та погодно-кліматичні умови, наявність достатньої природно-ресурсної бази, розвинута мережа освітніх та наукових закладів, наявність кваліфікованих трудових ресурсів, зокрема, інженерно-технічних кадрів, умови для організації нових, у т.ч. високотехнологічних виробництв, а також рекреаційного, туристичного, аграрного та інших інноваційних видів бізнесу. Реалізація вказаних напрямків могла б дозволити Запорізькій області розпочати перехід до інноваційної економіки і якісно вийти на європейські ринки збуту.

Але реальні показники свідчать, що потенціал регіону залишається нереалізованим через існуючі перешкоди на шляху до здійснення реформ у вищезазначених напрямках. Серед таких негативних чинників: наявні проблеми несприятливого регуляторного клімату, прояви корупції, зокрема, в судовій системі, існування тіньових економічних відносин, інфраструктурні проблеми, пов'язані із незадовільним станом доріг, недостатнім використанням потенціалу Запорізького аеропорту, морського та річкового транспортних шляхів тощо.

Оскільки Запорізька область граничить із Донецькою, близькість до місць бойових дій у зоні проведення антитерористичної операції (АТО) теж є певним негативним чинником, що впливає на інвестиційну привабливість та загальний економічний розвиток регіону.

Проблемним чинником не лише для регіону, а й України в цілому, є зношення обладнання на АЕС.

Негативним фактором є значний рівень експортної орієнтованості індустриального сектору економіки регіону на традиційні ринки РФ та країн СНД, що потребує її подальшої диверсифікації.

Рейтинг регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Детальна характеристика рейтингів по кожному блоку реформ **в рамках напрямку «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»** наведена нижче.

В рамках блоку реформ «Торгівля товарами» Запорізька область посідає у загальноукраїнському міжобласному рейтингу 21-ше місце із показником у розмірі 0,07415. Вказаний низький показник обумовлений багатолітньою експортною орієнтованістю провідних підприємств області на ринки РФ та пострадянських країн, а також економічними зв'язками із сусідніми Донецькою і Луганською областями.

В рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» Запорізька область посідає у загальнодержавному рейтингу 21-ше місце зі значенням показника – 0,00571. Один з найнижчих результатів серед інших областей пов'язаний із особливостями структури агропромислового комплексу Запорізької області, що характеризується переважним розвитком рослинництва, хоча саме тваринництва у більшій мірі стосуються індикатори цього блоку. Так, в структурі валового виробництва сільського господарства за 2014 рік рослинництво становить – 76 %, тваринництво – 24 %.

В рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» Запорізька область посідає у міжобласному рейтингу 23-тє місце зі значенням показника 0,12600. Передостанній результат серед інших областей у цьому блоці реформ, пов'язаний із особливістю структури економіки регіону, де відповідні напрямки займають далеко не перше місце, а також – багаторічною орієнтацією експорту наявних послуг до країн СНД, що зазнав скорочення. Також не сприяє збільшенню

інвестиційної привабливості області межування із зоною ведення бойових дій та відсутність ефективної діяльності із залучення внутрішніх та зовнішніх джерел інвестування.

В рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність» Запорізька область посідає у всеукраїнському рейтингу 7-ме місце зі значенням показника 0,11595. Вхідження до числа провідних областей за показником цього блоку є позитивним, але потенціал регіону є ще більшим.

В рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» Запорізька область посідає у міжобласному рейтингу 3-тє місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,98331.

В рамках блоку реформ «Прозорість регулювання» Запорізька область посідає у національному рейтингу 5-тє місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,90909.

Детальна характеристика рейтингів по кожному блоку реформ **в рамках напрямку «Економічне та галузеве співробітництво»** наведена нижче.

В рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики» Запорізька область посідає у загальноукраїнському міжобласному рейтингу 19-тє місце зі значенням показника 0,18873, що сформований за результатами аналізу витрат електроенергії, теплоенергії, палива, вторинних теплових та горючих ресурсів у 2014 році. Характеристика даного блоку пов'язана із неефективним використанням енергоресурсів у Запорізькій області та високою енергоємністю її провідних виробництв.

В рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» Запорізька область посідає у всеукраїнському рейтингу 16-тє місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,37703.

В рамках блоку реформ «Транспорт» Запорізька область посідає у загальноукраїнському рейтингу 8-ме місце зі значенням Індексу у розмірі 0,17095. Запорізький край має всебічно розвинену транспортну інфраструктуру, складовими якої є низка стратегічних трас, розгалужена мережа залізничних доріг, велика суднохідна артерія р. Дніпро. Але незадовільний стан доріг, інших складових перерахованих господарських об'єктів, а також близькість до зони ведення військових дій не дозволяє у повній мірі реалізувати даний потенціал.

В рамках блоку реформ «Навоколишнє природне середовище» Запорізька область посідає у вітчизняному міжобласному рейтингу 3-тє місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,42906. Місце у рейтингу за цим показником обумовлюється витратами на охорону та раціональне використання природних ресурсів (у більшій мірі), а також відсутністю ефективного незалежного моніторингу стану забруднення довкілля, що є вкрай техногенно перевантаженим і перебуває у критичному стані в розрізі даної сфери.

В рамках блоку реформ «Промислова політика» Запорізька область посідає у рейтингу 11-тє місце зі значенням Індексу у розмірі 0,14115. Промисловість характеризується високою ресурсо- і енергоємністю виробництва та значним ступенем зносу основних фондів, адже у області переважають галузі, що виробляють продукцію проміжного споживання, яка має високу енерго- і матеріаломісткість та низьку ефективність для забезпечення валової доданої вартості, що відповідно зменшує конкурентоспроможність підприємств області на світових і європейському ринках.

В рамках блоку реформ «Фінансові послуги» Запорізька область посідає у міжобласному рейтингу 9-тє місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,06072, що характеризує співставлення експорту та імпорту фінансових послуг. Значення його унаочнює особливості структури економіки регіону, а також загальнодержавну проблематику відсутності єдиного підходу до класифікації фінансових послуг. Адже порівняльний аналіз законодавства України із законодавством ЄС у сфері фінансових послуг засвідчує існування певних відмінностей у критеріях віднесення відповідних послуг до категорії фінансових.

В рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство» Запорізька область посідає у рейтингу 2-ге місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,07955, що сформований при співставленні регіональних даних про використання підприємствами і працівниками комп'ютерів, всесвітньої мережі Internet, можливостей автоматизованого обміну

даними, наявності веб-сайтів або домашніх сторінок, загальної кількості абонентів мобільного зв'язку та Інтернету, а також значення індексу RITS - рівня проникнення ІТ у життєдіяльність суспільства.

В рамках блоку реформ «Туризм» Запорізька область посідає у загальноукраїнському рейтингу 7-ме місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,08407, що, зважаючи на велику кількість об'єктів історико-культурної спадщини і рекреаційних зон, свідчить про недостатню реалізацію всього наявного туристичного потенціалу регіону. Адаже у межах області є багато всесвітньо відомих історичних, культурних, мистецьких брендів і територій природно-заповідного фонду місцевого та загальнодержавного значення.

В рамках блоку реформ «Сільське господарство» Запорізька область посідає у рейтингу 22-ге місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,05891. Низький показник регіону, що потенційно має достатньо сприятливі умови для ведення сільського господарства, багатогалузеву харчову і переробну промисловість, наявність трудових ресурсів, серед іншого обумовлений недостатньо розвинутою мережею збуту, інфраструктурою переробки та зберігання сільськогосподарської продукції, обмеженістю оборотних та кредитних ресурсів для розвитку, недостатньою технічною оснащеністю та невідповідністю міжнародним стандартам виробництва.

В рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» Запорізька область посідає у рейтингу 1-ше місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,09710, що ґрунтується на позитивній динаміці співвідношення показників щодо кількості організацій, що виконують наукові та науково-технічні роботи, їх обсягу фінансування з іноземних джерел, розробок зі створення нових видів ресурсозберігаючих технологій, кількості інноваційно активних промислових підприємств, кількості упроваджених нових технологічних процесів та освоєних інноваційних видів продукції і обсягу її реалізації, кількості принципально нових технологій.

В рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Запорізька область посідає у рейтингу 10-те місце із показником у розмірі 0,27287.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Запорізької області

Покращити положення Запорізької області у рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу можливо за виконання наступних рекомендацій:

1) Розробка і ефективне втілення Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року та Плану її реалізації, що мають передбачати розвиток переваг і подолання перешкод на шляху реформування і сталого

розвитку області, виходячи із визнання існування та об'єктивної оцінки наявних проблем.

2) Забезпечення ефективного врядування шляхом запровадження реальної відкритості органів влади і місцевого самоврядування через зміни суб'єктивних (навчання працівників та внесення відповідних змін до посадових інструкцій) і об'єктивних (максимальне інформаційне наповнення офіційних сайтів, зокрема публікація фінансових надходжень і видатків, подальше запровадження електронного документообігу та вчасних відповідей на звернення у електронній формі) факторів впливу.

3) Впровадження європейських екологічних нормативів і стандартів, контроль за їх неухильним дотриманням, шляхом забезпечення незалежного постійного і публічного моніторингу за підприємствами із широкою участю громадськості і експертів; всебічне сприяння створенню і діяльності підприємств з переробки та утилізації промислових і твердих побутових відходів; проведення широких еко-просвітницьких заходів.

4) Стимулювання розвитку підприємництва шляхом зменшення втручання органів влади у діяльність, зниження оподаткування, сприяння у залученні інвестицій і захисту прав інвесторів, спрощення дозвільних процедур, залучення представників бізнесу до розробки регіональної інвестиційної політики, а також проведення заходів з навчання підприємців і допомоги їм у виході та роботі на європейських ринках.

5) Забезпечення відродження і розвитку транспортної інфраструктури (почергове фінансування розроблених транспортних проектів за ступенем важливості), що включатиме якісні автомобільні і залізничні дороги, ефективне авіасполучення через сучасний аеропорт «Запоріжжя» та зручні морські і річкові транспортні артерії, у тому числі, за рахунок зовнішніх інвестицій та за допомогою механізму державно-приватного партнерства.

6) Стимулювання розвитку високих технологій та переходу до інноваційної економіки, шляхом створення найкращих умов співпраці науково-дослідних установ та інноваційного підприємництва, забезпеченого державно-приватним партнерством тощо.

7) Сприяння розвитку туристичної сфери, як одного з пріоритетних напрямків розвитку Запорізької області, у тому числі, через популяризацію за рахунок ресурсів обласної влади туристичної привабливості регіону як всередині держави, так і в ЄС, інших країнах світу.

8) Організація діяльності з пошуку інвесторів і партнерів для громад області з метою забезпечення розвитку спроможних територіальних громад Запорізької області, зокрема, через проведення презентаційних, консультативних та інформаційних заходів для потенційних інвесторів.

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Згідно загального рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Івано-Франківська область посідає 11-те місце з показником 0,01346. Даний результат є досить непоганим, але вказує на те, що керівництву області необхідно здійснити необхідні заходи для покращення та прискорення процесу Євроінтеграційного Поступу.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

В напрямі реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» згідно рейтингу Івано-Франківська область посідає 20-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,04451. Таке значення показника вказує на необхідність приділення значної уваги даному напрямку реформ.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Згідно напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» Івано-Франківська область в рейтингу посідає 2-ге місце зі значенням відповідного Індексу 0,01743. Даний показник вказує, що область обрала правильну стратегію розвитку в даному напрямі.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

В області промислове виробництво відзначається різноманітністю видів діяльності: промисловість, оптова та

роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, сільське, лісове та рибне господарство, будівництво тощо.

Зокрема, переробна промисловість займає провідні місця за обсягами реалізації своєї продукції. Впродовж останніх років підприємства з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, з виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічної діяльності та підприємства з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції розширювали ринки збуту, здійснювали пошук нових партнерів, нарощували свій потенціал тощо.

Машинобудівна галузь здійснює виробництво продукції за рахунок освоєння виробництва продукції з високим ступенем доданої вартості, в тому числі – електрокабельної продукції, автоматичних пральних машин, енергоефективного обладнання для нафтової і газової промисловості, трубопровідної арматури для атомних електростанцій, автомотрис для ремонту колій та рухомого складу залізниць, що дозволяє їй бути конкурентоспроможною на ринку товарів та послуг.

Підприємства легкої промисловості поволі адаптуються до ринкових умов господарювання, про що свідчить статистика. Практично всі підприємства легкої промисловості області шукають нові шляхи/напрями розвитку свої діяльність задля

зменшення залежності від давальницьких схем іноземних фірм.

Перешкодами на шляху до здійснення реформ є: слаборозвинуте, дрібнотоварне агропромислове виробництво; окремі види агропродукції та деякі інші види продукції не відповідають стандартам ЄС; відтік інтелектуальних ресурсів за кордон; в неповній мірі до процесу проведення реформ залучаються науковці університетів, не використовуються їхні наукові розробки та здобутки.

Перевагами області є: розвинута промислова інфраструктура; близьке розташування до кордонів ЄС; наявність кваліфікованих трудових ресурсів тощо.

Всі галузі народного господарства області нарощують свій конкурентний потенціал задля розвитку через освоєння нових видів продукції та виходів на нові ринки збуту.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

На рейтинг області **в рамках напряму реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»** вплинули рейтинги шістьох нижченаведених блоків.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Торгівля товарами» – 5 місце (значення даного показника - 0,30735) – показник вказує на зміни у структурі споживчого ринку області.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Санітарні та фітосанітарні заходи» – 7 місце (значення даного показника - 0,06000) – свідчить про поступове наближення товарів до технічних регламентів ЄС.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Торгівля послугами та інвестиції» – 4 місце (значення даного показника - 0,29518) – свідчить про інвестиційну привабливість області в багатьох секторах економіки.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Інтелектуальна власність» – 13 місце (значення даного показника - 0,05545) – підприємства ще не в необхідному обсязі використовують об'єкти інтелектуальної власності у своїй діяльності. Керівництву підприємств необхідно навчитися приділяти увагу охороні об'єктів інтелектуальної власності, стратегічно мислити в напрямку охорони та управління нематеріальними активами.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» - 23 місце (значення даного показника - 0,30697) – свідчить про бюрократичні підходи щодо тарифної політики, при встановленні платежів і зборів тощо.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Прозорість регулювання» – 10 місце (значення даного показника - 0,80214) - свідчить про застосування елементів прозорості регулювання з боку органів регіональної влади, про доступність та існування процесів вільного обміну інформацією тощо.

На рейтинг області **в рамках напряму реформ «Економічне та галузеве співробітництво»** вплинули рейтинги одинадцяти нижченаведених блоків.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Співробітництво у сфері енергетики» – 1 місце (значення даного показника - 0,42647) – свідчить про високу актуальність даного питання для регіональної влади та бізнес-сектору та розуміння того, що енергетична незалежність є важливим питанням для області. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу посилено працює над здійсненням ефективних заходів в розрізі даного питання.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Державний фінансовий внутрішній контроль» – 11 місце (значення даного показника - 0,44571) – свідчить про часткове прийняття норм та стандартів щодо ефективного здійснення заходів (у т.ч., щодо запобігання порушень) у даній сфері.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Транспорт» – 13 місце (значення даного показника - 0,14630) – пов'язаний з поганим станом доріг в області, що не дозволяє використовувати дану інфраструктуру на повну потужність, проте область має розгалужену мережу автомобільних доріг місцевого та державного значення, що дозволяє забезпечувати вантажні та пасажирські потоки.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Навколишнє природне середовище» – 2 місце (значення даного показника - 0,45153) – дане питання є надскладним і надважливим для області, тому в цій сфері задіяна значна частка капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів, у т.ч. й через те, що на території області розміщено ряд промислових підприємств, які дуже слабо приділяють увагу даному питанню.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Промислова політика» – 1 місце (значення даного показника - 0,22966) – оскільки перевагами області є розвинута промислова інфраструктура, близьке розташування до кордонів ЄС та наявність кваліфікованих трудових ресурсів тощо.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Фінансові послуги» – 12 місце (значення даного показника - 0,05295) – свідчить про зменшення фінансових установ на ринку області, які надають фінансові послуги.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Інформаційне суспільство» – 10 місце (значення даного показника - 0,04873) – область динамічно розвивається в даній сфері.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Туризм» – 4 місце (значення даного показника - 0,12390) – свідчить про туристичну привабливість області завдяки збереженню національного духу, автентичності, значній кількості цікавих історичних місцевостей, розвинутій мережі зеленого туризму, гірськолижного курорту «Буковель».

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Сільське господарство» – 17 місце (значення даного показника - 0,07660) – на це впливає той факт, що область є сировинною базою аграрного сектору, але відсутність потужних переробних підприємств не дозволяє розвиватися даній сфері економіки.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Наука, технології та інновації» – 9 місце (значення даного показника - 0,20954) – говорить про певний прогрес в даній сфері, порівняно з більшістю інших регіонів, але неналежна увага, що приділяється інтелектуальним ресурсам, не дозволяє в повній мірі використовувати науковий та інтелектуальний потенціал ВНЗ регіону.

Рейтинг області по Індексу в розрізі блоку «Співробітництво з питань громадянського суспільства» – 11 місце (значення даного показника – 0,22509) – викликаний послабленням ролі громадянського суспільства в житті регіону. Для покращення ситуації необхідно створити умови для врахування рекомендацій організацій громадянського суспільства при прийнятті рішень на місцевому рівні.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Івано-Франківської області:

Відповідно до результатів розрахунку Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу для Івано-Франківської області, а також стратегічного бачення розвитку та місії розвитку регіону («.....Регіон інноваційної економіки з комфортним та безпечним життєвим середовищем і високим рівнем соціально-духовного життя.....»), необхідно виконати ряд заходів з покращення існуючого становища:

- 1) Сприяти пожегавленню інвестиційного клімату та створити умови для залучення інвестицій.
- 2) Сприяти диверсифікації галузей народного господарства (промисловості, машинобудування, агросектору тощо).
- 3) Створити умови для підприємств, які переоснащуються для вироблення продукції відповідно до стандартів ЄС.
- 4) Сприяти традиційним підприємствам у технологічному переоснащенні та впровадженні інноваційних технологій.
- 5) Створити сприятливі умови для розвитку малого і середнього бізнесу.
- 6) Залучати до процесу реформ науковців з вищих навчальних закладів Івано-Франківської області.
- 7) Створити умови для пошуку іноземних партнерів та встановлення з ними контактів для розгалуження експортно-імпортних зв'язків.

КИЇВСКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

За результатами обчислення Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу для областей України Київська область очолила цей рейтинг зі значенням відповідного показника 0,01656.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

За показником, який характеризує поступ по напрямку реформ у сфері «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Київська область попереду себе пропустила лише Львівську область, досягнувши значення даного Індексу 0,05930, і зайняла друге місце.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

За показником Індексу, який відображає поступ у сфері реформ по напрямку «Економічне та галузеве співробітництво», Київська область нікому не залишила шансів, показавши максимальне значення показника відносно інших областей, значення даного Індексу - 0,01904.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Перший результат Київської області за результатами обчислення Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу та високі результати Київщини за напрямками реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво», пов'язані, насамперед, з безпосередньою близькістю столиці України до області, а м. Київ, в свою чергу, є беззаперечним лідером за цими напрямками. Фактично всі процеси, які стосуються м. Києва, таким чином впливають на стан речей у Київській області. Крім того, товаровиробники у нинішній ситуації, яка склалася в країні, все більше переорієнтовуються на європейські ринки та шукають партнерів по бізнесу в країнах ЄС, оскільки Угода про Зону вільної торгівлі, підписана між Україною та ЄС, відкриває нові можливості для українських підприємств.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

В рамках блоку реформ «Торгівля товарами» рейтинг Київської області зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,17590 - 11 місце. Попереду знаходяться переважна більшість областей західної України, Житомирська та Черкаська області. Це зумовлено тим, що західні області знаходяться в безпосередній близькості до кордонів країн Європейського Союзу і мають краще налагоджену торгівлю з країнами ЄС. Крім того, виробники товарів Київської області досі були більше зорієнтовані на східні ринки збуту (в першу чергу - Російську Федерацію), але, враховуючи ситуацію, яка склалася в стосунках з північно-східним сусідом та в результаті підписання Угоди про Асоціацію з ЄС, підприємці Київської області поступово переорієнтовуються на європейські ринки збуту.

В рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» Київська область займає друге місце зі значенням Індексу - 0,10286, поступаючись Вінницькій області. Лише 6 виробників сільськогосподарської продукції відповідають санітарним та фітосанітарним нормам для торгівлі товарами в країнах Європейського Союзу.

В рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» Київська область зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,27357, займає 6-те місце серед всіх регіонів України.

Причини такого рейтингу ідентичні тим, які стосуються і блоку реформ «Торгівля товарами».

В рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність» Київська область посідає 9-те місце зі значенням Індексу 0,07666. На такий рейтинг впливає близькість до області столиці країни - м. Києва, де фактично працює переважна більшість винахідників області.

В рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» Київська область посідає 7-ме місце зі значенням Індексу 0,94573. Це стало можливим завдяки відносно невеликій кількості перевірок суб'єктів господарювання Департаментом податкового та митного аудиту по Київській області.

В рамках блоку реформ «Прозорість регулювання» Київська область посідає 4-те місце зі значенням Індексу у розмірі 0,91979.

В рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики» Київська область посідає 11-те місце зі значенням Індексу - 0,29044.

В рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» Київщина зайняла 23-тє місце зі значенням Індексу - 0,22763.

В рамках блоку реформ «Транспорт» область посіла 9-те місце зі значенням Індексу - 0,16981.

В рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище» Київська область посіла 1-ше місце із максимальним значенням відповідного Індексу у розмірі 1.

В рамках блоку реформ «Промислова політика» Київська область посідає 14-те місце зі значенням Індексу - 0,12031.

В рамках блоку реформ «Фінансові послуги» регіон отримав 6-те місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,09771.

В рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство» Київська область знову посіла 6-те місце зі значенням Індексу - 0,05110.

В рамках блоку реформ «Туризм» Київська область посіла 23-тє місце зі значенням відповідного Індексу - 0,01941.

В рамках блоку реформ «Сільське господарство» Київська область посідає 18-те місце зі значенням Індексу - 0,07611.

В рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» Київська область отримала 17-те місце зі значенням відповідного Індексу, що сягає 0,01015. Такому низькому рейтингу Київщина «завдячує» м. Києву, оскільки майже весь науковий потенціал перетікає до столиці через можливість отримати більші доходи за свою роботу.

В рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Київська область очолює рейтинг зі значенням Індексу, що сягнув 1.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Київської області

- 1) Вжиття додаткових заходів для боротьби з корупцією.
- 2) Проведення інформаційних та освітніх кампаній для підвищення ділової культури українських бізнесменів та підвищення їх обізнаності у сфері законодавства ЄС.
- 3) Підвищення якості товарів та послуг до рівня європейських стандартів для конкурентної боротьби з виробниками країн ЄС.
- 4) Покращення стану автомобільних доріг, особливо тих, що мають сполучення з автомагістралями, що прямують до кордонів з країнами ЄС.

КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Кіровоградська область посідає 10 місце в загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу із величиною Індексу 0,01352.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Рейтинг Кіровоградської області за показником, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» становить 0,05235, що є дев'ятим показником за цією категорією серед усіх регіонів України.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Рейтинг Кіровоградської області за показником, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво» становить 0,01342, що є дванадцятим показником за цією категорією серед усіх регіонів України. За рахунок цього напрямку загальний рейтинг області по Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу було знижено.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Аналіз існуючого стану реформування економіки Кіровоградської області дозволяє виокремити наступні перешкоди та переваги на шляху здійснення реформ.

Слабкими місцями регіону є дуже невеликі обсяги наукової роботи і впровадження інноваційних продуктів у різних сферах виробництва, що негативно відображається як на напрямку «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», так і на напрямку «Економічне та галузеве співробітництво». Суттєвою перешкодою у цьому є відсутність потужних науково-дослідницьких центрів на території області і стабільний відтік перспективних наукових кадрів в інші регіони України.

Суттєвою перешкодою є також і невідповідність існуючих освітніх та наукових установ структурі виробництва області. Так, значний потенціал Кіровоградщини має у добувній галузі (одна з найбільш насичених мінеральними ресурсами областей України: розвідано 32 види ресурсів, налічується майже 300 родовищ корисних копалин, наявна низка унікальних ресурсів). Проте на Кіровоградщині немає провідних гірничих науково-дослідницьких центрів. Це обумовлює екстенсивний тип господарювання у добувній промисловості поряд з низьким рівнем залучення інвестицій.

Разом з тим варто зазначити і таку суттєву перешкоду для здійснення реформування, як незбалансований просторовий розвиток і значна диспропорція між рівнем розвитку різних територій області (соціальна «прірва» між обласним центром і віддаленими районами області).

Суттєвою перешкодою на шляху реформ є багаторічна орієнтація багатьох підприємств області, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, переважно на ринок Російської Федерації та країн пострадянського простору, яка змінюється повільними темпами.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

У рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» виокремлюються шість блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу:

Блок реформ «Торгівля товарами»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 14-те місце, маючи показник у розмірі 0,14011. Достатньо низький показник цього Індексу обумовлений багаторічною орієнтованістю потужних підприємств області переважно на ринки Російської Федерації та пострадянських країн. Це, передусім, стосується машинобудівної та видобувної галузі.

Блок реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 8-ме місце, маючи показник 0,05333. Відносно низьке значення Індексу у цьому блоці реформ обумовлюється структурою агропромислового комплексу Кіровоградщини, у якій переважає рослинництво, у той час, як індикатори цього блоку переважно стосуються продуктів тваринництва, яке є менш розвиненим на території області. Разом з тим підвищення рейтингу за цим блоком реформ забезпечується експортом продуктів бджільництва (найвищий показник по Україні). Крім того, на показник впливає структура виробництва, у якій великі підприємства, такі, як один з найбільших українських виробників рослинно-вершкових сумішей, маргаринів та майонезів ПАТ «Креатив», орієнтовані переважно на зовнішні ринки, а дрібні виробники – на внутрішній.

Блок реформ «Торгівля послугами та інвестиції»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 17-те місце зі значенням показника у розмірі 0,17923. Низький показник за цим блоком реформ обумовлений як структурою економіки регіону, в якій послуги мають невелику питому вагу, так і відсутністю комплексного підходу та непослідовною політикою місцевої влади щодо певних інвестиційно привабливих об'єктів (наприклад, область має значні поклади бурого вугілля, необхідні передумови для ефективного розвитку буровугільної галузі, пропозиції приватних та іноземних інвесторів в даній сфері, але видобуток вугілля не проводиться).

Блок реформ «Інтелектуальна власність»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 24-те місце, маючи значення показника у розмірі близькому до 0. Надзвичайно низький показник цього блоку обумовлений відсутністю провідних

науково – дослідницьких центрів на території області та суттєву нестачу наукових кадрів.

Блок реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 10-те місце зі значенням показника у розмірі 0,93028.

Блок реформ «Прозорість регулювання»: Кіровоградська область посідає у даному рейтингу 1-ше місце досягнувши максимального значення показника – 1,00000.

У рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» виокремлюються одинадцять блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу:

Блок реформ «Співробітництво у сфері енергетики»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 13-те місце зі значенням показника у розмірі 0,25490. Рейтинг регіону за цим показником пояснюється в цілому застарілою інфраструктурою, екстенсивним способом господарювання у переважній більшості галузей, яка врівноважується певною кількістю сучасних виробничих комплексів, введених в експлуатацію останнім часом.

Блок реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 12-те місце, маючи значення показника у розмірі 0,43754.

Блок реформ «Транспорт»: Кіровоградська область посідає у рейтингу за даним блоком 19-те місце зі значенням показника у розмірі 0,10314. Невисокий показник цього блоку випливає як із географічного розташування області, що знижує обсяг експорту транспортних послуг до країн ЄС, так і нерозвиненістю інших видів транспорту – із аеропорту Кіровограда не здійснюються регулярні міжнародні авіаперевезення.

Блок реформ «Навколишнє природне середовище»: область посідає у даному рейтингу 8-ме місце, маючи значення показника у розмірі 0,22109. Величина Індексу регіону в цьому блоці обумовлена високим рівнем техногенного навантаження на навколишнє середовище, пов'язана із наявністю в області забруднюючих виробництв і відсутністю системної політики в даній сфері.

Блок реформ «Промислова політика»: регіон посідає у рейтингу за даним блоком 16-те місце зі значенням показника у розмірі 0,11153. Значення Індексу обумовлене значною зношеністю основних фондів та переважно сировинно-орієнтованим промисловим виробництвом регіону.

Блок реформ «Фінансові послуги»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 8-ме місце, маючи значення показника у розмірі 0,08641.

Блок реформ «Інформаційне суспільство»: область посідає у даному рейтингу 13-те місце, маючи значення показника у розмірі 0,03944. На значення показника по цьому блоку суттєво впливають структура зайнятості населення, в якій переважають працівники робітничих професій, що не використовують сучасні технології у повсякденній роботі, а також тінізація ІТ-сфери регіону та загальна низька щільність населення Кіровоградщини.

Блок реформ «Туризм»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 20-те місце зі значенням показника у розмірі 0,03859. Низький показник по цьому блоку обумовлений нерозвиненістю туристичної інфраструктури Кіровоградщини і незначною питомою вагою експорту туристичних послуг.

Блок реформ «Сільське господарство»: регіон посідає у рейтингу за даним блоком реформ 5-те місце, маючи значення показника у розмірі 0,12025. Сільське господарство є провідною галуззю економіки Кіровоградщини і галуззю, яка найактивніше розвивається, проте, на значення показника негативно впливає рівень розвитку сільських територій.

Блок реформ «Наука, технології та інновації»: Кіровоградська область посідає у рейтингу 16-те місце, досягнувши значення показника 0,01162. Регіон не має потужних науково-дослідницьких центрів і в цілому рівень наукової активності є низьким.

Блок реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства»: область посідає у даному рейтингу 6-те місце, досягнувши значення показника 0,33361.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Кіровоградської області

Покращити положення Кіровоградської області у рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу дозволить досягнення позитивних результатів по наступних напрямках:

1) Розвиток наукової роботи і впровадження інноваційних продуктів у різних сферах виробництва, розвиток науково-дослідницьких центрів, чия спеціалізація відповідає би провідним галузям економіки області (сільське господарство, гірнична сфера, машинобудування). Цього можна досягти як за рахунок розвитку існуючих на території області вищих навчальних закладів, так і за рахунок евакуйованих з тимчасово окупованих частин Донецької та Луганської областей України наукових кадрів, а також через співпрацю існуючих освітніх та наукових установ із провідними європейськими центрами, реалізацію спільних дослідницьких проектів та залучення дослідницьких грантів.

2) Розвиток кооперації та інтеграції між аграрним і промисловим (зокрема, машинобудівним) комплексами

регіону, що дозволить уникнути загострення конкуренції між ними за бюджетні та інвестиційні ресурси.

3) Здійснення регіональної політики, спрямованої на запобігання вимиванню ресурсів з області, що перешкоджатиме подальшому розвитку ресурсного, енергетичного, екологічного, товарного та фінансового дисбалансу.

4) Створення ресурсної та консультаційної допомоги для підприємств середнього бізнесу щодо виходу на ринки Європейського Союзу.

5) Послідовна політика залучення інвестицій для відбудови та розвитку проблемних галузей (буровугільна галузь, річковий транспорт, повітряний транспорт тощо).

6) Розвиток рекреаційних об'єктів та туристичної інфраструктури, зокрема, на березі Дніпра (Світловодський район), що позитивно впливатиме не лише на туристичний рейтинг області, а і на її розвиток в цілому.

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Луганська область в загальному рейтингу регіонів по Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу посідає 20-те місце. Значення Індексу дорівнює 0,01199.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

В Рейтингу регіонів по показнику за напрямом реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Луганська область посіла 21-ше місце зі значенням Індексу 0,04243.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

В рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» Луганська область займає 8-ме місце. Значення Індексу по цьому показнику дорівнює 0,01405.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Луганська область традиційно вважається індустріальною територією, на якій розвинуті такі галузі економіки як металургія, виробництво хімічних речовин, добувна промисловість, машинобудування, тощо. В останнє десятиріччя ці галузі були не тільки локомотивом економіки області, але й об'єктом залучення інвестицій – як вітчизняних, так і іноземних.

Ще однією перевагою області завжди вважалося її прикордонне положення поряд із Російською Федерацією. Зокрема, завдяки цьому сусідству в області була розвинута транспортна інфраструктура, а російські компанії входили у керівні органи багатьох найбільших підприємств області, чим стимулювали експортну орієнтацію компаній.

Але як це часто буває – найсильніші переваги можуть стати найбільшими загрозами. Саме це й продемонструвала ситуація з окупацією Росією Луганської та Донецької областей. В результаті цього на непідконтрольній Україні території опинились найбільші підприємства металургійної, машинобудівної та добувної галузей.

З іншого боку військовий конфлікт на сході України став причиною того, що на цей регіон звернули свою увагу міжнародні організації. Наразі співробітництво по міжнародним стандартам вчаться як представники влади, так і громадського сектору. Це дає надію на формування позитивного мислення у жителів області щодо європейських цінностей та осмислення необхідності реформування економіки і управління за європейськими та міжнародними прикладами.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Блок реформ «Торгівля товарами»: рейтинг області – 22-ге місце; значення Індексу – 0,06004. При розрахунку Індексу до уваги брались тільки показники торгівлі із країнами ЄС. Основними факторами невисокого рівня показника стали: а) віддаленість Луганської області від кордонів з ЄС (а відтак – низька економічна доцільність продажу туди товарів через значні транспортні витрати), б) військові дії на промисловій частині Луганської області, через що великі промислові підприємства, які експортували свою продукцію до країн ЄС, майже зупинили свою діяльність.

Блок реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи»: рейтинг області – 22-ге місце; значення Індексу – 0,00000. Сільськогосподарська частина господарства Луганської області повністю працює на внутрішній ринок. Це пояснює низький показник цього блоку, тому що в розрахунок бралися тільки показники підприємств, яким надано право експорту сільськогосподарської продукції до ЄС (яких в Луганській області немає).

Блок реформ «Торгівля послугами та інвестиції»: рейтинг області – 18-те місце; значення Індексу – 0,17739. На розмір даного показника вплинув низький рівень імпорту послуг до країн ЄС, що пояснюється географічною віддаленістю регіону.

Блок реформ «Інтелектуальна власність»: рейтинг області – 8-ме місце; значення Індексу – 0,08465. Значна кількість заявок на винаходи та корисні моделі у порівнянні з іншими областями дозволила Луганській області посісти місце в десятці в рамках даного блоку.

Блок реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі»: рейтинг області – 1-ше місце; значення Індексу – 1,00000. Кількість підприємств, що зареєстровані де-юре, залишилася незмінною, але де-факто значна частина підприємств залишилася на непідконтрольній території, проте кількість їх перевірок зменшилися. Саме тому показник навантаження контролюючих органів виявився незначним.

Блок реформ «Прозорість регулювання»: рейтинг області – 20-те місце; значення Індексу – 0,44385. З одного боку цей показник можна розцінювати як негативний результат виявлених антиконкурентних дій органів влади, але з іншого боку – цей показник є відображенням якості роботи правоохоронних органів, що відповідають за дотримання законності роботи органів влади, в Луганській області.

Блок реформ «Співробітництво у сфері енергетики»: рейтинг області – 6-те місце; значення Індексу – 0,31127. Високе місце в цьому рейтингу пояснюється низькими втратами енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при розподілі, транспортуванні та зберіганні, з одного боку, та середніми показниками серед інших областей по рівню оплати населенням послуг ЖКГ – з іншого боку.

Блок реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль»: рейтинг області – 8-ме місце; значення Індексу – 0,45418. Низькі показники недоотриманих фінансових ресурсів і нецільового (незаконного) використання коштів дозволили Луганській області посісти місце в десятці по рейтингу в рамках цього блоку реформ.

Блок реформ «Транспорт»: рейтинг області – 11-те місце; значення Індексу – 0,15592. Низький рівень ДТП у співвідношенні до пасажирообороту дозволив Луганській області залишитися в середині рейтингу в рамках цього блоку реформ, незважаючи на низьку питому вагу експорту/імпорту транспортних послуг до/з країн ЄС.

Блок реформ «Навколишнє природне середовище»: рейтинг області – 5-те місце; значення Індексу – 0,28992. Високий показник співвідношення капітальних інвестицій до витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів дозволив посісти Луганській області місце в п'ятірці в рамках цього блоку реформ.

Блок реформ «Промислова політика»: рейтинг області – 13-те місце; значення Індексу – 0,13077. Місце в середині блоку

дозволив зайняти показник частки прямих іноземних інвестицій у промисловість (модернізація та оснащення крупних промислових підприємств області мало місце протягом останніх 10-12 років). В той же час в області існує проблема з водопровідними мережами – Луганська область є лідером серед інших з показником у 54% частки ветхих та аварійних водопровідних мереж.

Блок реформ «Фінансові послуги»: рейтинг області – 2-ге місце; значення Індексу – 0,17342. Значний показник частки імпорту фінансових послуг (більшою мірою з Кіпру) в загальному обсязі імпорту послуг та велика частка підприємств фінансової та страхової діяльності в загальній кількості підприємств дозволили Луганській області посісти місце в верхній частині рейтингу в рамках цього блоку.

Блок реформ «Інформаційне суспільство»: рейтинг області – 22-ге місце; значення Індексу – 0,02885. Низький індекс RITS (рівня проникнення ІТ в життя суспільства) поряд із посередніми і низькими показниками комп'ютеризації та інформатизації населення та підприємств і їх працівників в Луганської області стали причинами низького рейтингу Індексу в цьому блоці реформ.

Блок реформ «Туризм»: рейтинг області – 22-ге місце; значення Індексу – 0,02468. Луганська область має найменшу частку суб'єктів туристичної діяльності у загальній кількості підприємств регіону, а також найменший показник обслуговування туристів. Все це спричинило низький рейтинг області по Індексу в даному блоці реформ. Ситуацію незначно покращили посередні показники питомої ваги експорту/імпорту послуг, пов'язаних із туризмом.

Блок реформ «Сільське господарство»: рейтинг області – 19-те місце. Значення Індексу – 0,06605. Найнижчі показники серед інших областей з виробництва валової с/г продукції та погана ситуація з іноземними інвестиціями у сільське господарство Луганської області спричинили низький рейтинг Індексу регіону в рамках даного блоку реформ. Незначно ситуацію покращили середні показники рентабельності с/г виробництва та продуктивності праці на с/г підприємствах.

Блок реформ «Наука, технології та інновації»: рейтинг області – 21-ше місце; значення Індексу – 0,00800. Один з найнижчих по Україні показників частки організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи, у загальній кількості, а також відсутність реалізованої інноваційної продукції протягом 2014 року призвели до того, що Луганська область опинилася в нижній частині рейтингу в рамках цього блоку реформ.

Блок реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства»: рейтинг області – 16-те місце; значення Індексу – 0,12953. Незважаючи на те, що на території області

zareєстровано більше трьох тисяч громадських організацій, цей показник виявився доволі незначним у порівнянні із показниками відношення zareєстрованих ОГС до чисельності населення в інших областях України.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Луганської області

Значною мірою на рейтинг Індексу впливатиме ситуація військового конфлікту на території Луганської та Донецької областей. З цього треба виходити, надаючи рекомендації для його підвищення.

1) Беручи до уваги те, що значна кількість великих промислових підприємств залишилися на непідконтрольній українській владі території, створюються умови для розбудови сільськогосподарського потенціалу Луганської області. Враховуючи низькі показники області майже у всьому, що стосується сільського господарства, це дозволить покращити рейтинг Луганщини по Індексу.

2) Не дивлячись на те, що сьогодні в області діє незначна кількість підприємств, що надають туристичні послуги, саме цей напрям може допомогти Луганській області покращити економіку та підняти у рейтингу. На підконтрольній території залишилися чудові рекреаційні райони області, розвиваючи які, можна досягти чудових результатів. Однак, треба зауважити, що розвиток туризму досить сильно залежить від військово-політичної ситуації в області.

3) Необхідний ремонт мереж водопостачання області. Створення комфортних умов для проживання неможливо без налагодження відповідної інфраструктури. Зменшення частки ветхих та аварійних мереж дозволить покращити позиції області.

4) Створення нових громадських організацій та їх ефективне функціонування у всіх аспектах життя області є запорукою розбудови громадянського суспільства. Присутність на території області великих міжнародних організацій буде ще одним стимулом для реєстрації громадських організацій, а відтак – покращення позицій області в рейтингу.

5) У зв'язку з військовою інтервенцією РФ до східних областей України нагальним є питання пошуку нових ринків збуту та налагодження співпраці із новими країнами. В цьому сенсі цікавим є обмін досвідом із підприємствами із західних та центральних регіонів, які працюють на експорт своєї продукції до країн ЄС та налагодження виробництва товарів для такого експорту. Це дозволить поступово покращити рейтинг Луганської області в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальні рейтинги регіону

Львівська область займає другу позицію в загальному рейтингу регіонів України за показником Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу, поступаючись лише Київській області. Величина Індексу становить 0,01587.

В рамках напрямку реформ «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею» в контексті взаємовідносин з Європейським Союзом Львівщина лідирує серед областей України зі значенням показника 0,06511.

В рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво», з країнами Європейського Союзу, що охоплює широкий спектр питань (енергетику, транспорт, фінансові послуги, промисловість, сільське господарство, туризм, науку й технології), Львівська область займає десяте рейтингове місце серед регіонів України.

Інформація про існуючі в регіоні переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Львівська область належить до високоурбанізованих, орієнтованих на послуги регіонів з середнім рівнем розвитку. Приналежність області до цієї групи регіонів зумовлена: високим рівнем урбанізації (60,4%); високою питомою вагою сфери послуг в структурі економіки (61,2% від загального обсягу реалізованої продукції, товарів та послуг) та значною часткою зайнятих у цій сфері. Згідно з типологізацією регіонів України, що запропонована в Державній стратегії

регіонального розвитку України до 2020 року, Львівська область належить до регіонів з орієнтацією на сферу послуг. Тип економіки регіону є сталим.

Визначальну роль у формуванні валової доданої вартості області відіграють сільське господарство (9%), обробна промисловість (11 %), торгівля (17 %), транспорт і зв'язок (9%). Промисловий комплекс Львівщини представлений різноманітними сферами діяльності: від видобутку корисних копалин до виробництва товарів першої необхідності. Серед галузей спеціалізації Львівської області є харчова промисловість (33% промислової продукції), машинобудування (9%), деревообробна (9%). Міжобласний порівняльний аналіз обсягів реалізованої промислової продукції вказує на те, що за промисловим потенціалом Львівська область займає перші позиції у Західному регіоні України.

Львівська область є регіоном з високою інвестиційною привабливістю. За даними рейтингу «Європейських міст і регіонів майбутнього» FDI Magazine вона належить до ТОП-10 регіонів Східної Європи: за ефективністю вкладеного капіталу; за стратегією залучення прямих іноземних інвестицій; за ефективністю промислової оренди. У 2014 році область посіла перше місце в рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України, сформованого Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій. Львівська область посідає лідерські позиції саме за «м'якими

факторами»: діловим кліматом, відкритістю влади, правилами та процедурами.

Львівська область забезпечена розвинутою мережею транспортних комунікацій, ділянки яких проходять за напрямками міжнародних європейських доріг, сприяють пропуску транзитних транспортних потоків через регіон. В межах Львівської області довжина українсько-польського кордону складає 280 км. На межі області функціонують: шість міжнародних автомобільних пунктів пропуску; чотири залізничних пункти пропуску і пішохідний пункт пропуску. Усі пункти пропуску мають статус міжнародних. Однак рівень технічного оснащення та пропускна спроможність пунктів пропуску не відповідає реальним потребам і міжнародним нормам.

З огляду на географічне розташування, існуючу структуру економіки Львівської області та налагоджені зовнішньоекономічні зв'язки, європейський напрямок інтеграції та співробітництва для Львівщини є найбільш пріоритетними та фактично безальтернативним. Значний вплив на розвиток області матиме імплементація Угоди про асоціацію України з ЄС, зокрема, введення в дію Угоди про Зону вільної торгівлі, що обумовлено значною зовнішньою торговельною відкритістю економіки Львівщини. Область була і залишатиметься імпортоорієнтованою. Поряд з цим, Львівська область є експортноорієнтованою у сфері послуг. Динаміка показує стійке зростання (крім кризового 2008 року) співвідношення експорт/імпорт до 5:1 у 2014 році. У 2014 році мала місце товарна диверсифікація зовнішніх ринків підприємств області: експорт товарів в ЄС збільшився на понад 10%, послуг – на 36%.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Напрямок реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»:

З показником 0,38884 Львівська область займає другу позицію в рейтингу регіонів України в рамках блоку реформ «Торгівля товарами». Порівняно з 2013 року експорт товарів у країни ЄС зріс на 8,7%, імпорт скоротився на 14,3%. Найбільші обсяги експортованої продукції припали на Польщу (23,8% від загальнообласного експорту) і Німеччину (12,9%). Зі 124-х країн, з яких здійснювався імпорт товарів в область, найбільші обсяги припали на Польщу (22,4% від загальнообласного імпорту).

Можливості експорту харчових продуктів до країн ЄС не використовуються повною мірою через існуючі правила застосування санітарних та фітосанітарних норм й неготовність виробників до їх імплементації. Відтак кількість об'єктів у Львівській області, яким надано право експорту продуктів харчування (молокопродукції, м'ясопродукції, яєць та яйцепродуктів, меду та продуктів бджільництва, майонезу, майонезних соусів та маргарину) до країн ЄС є однією з найнижчих в Україні. В рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» Львівська область займає двадцяту позицію в рейтингу.

В рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» Львівська область посідає п'яту позицію в рейтингу регіонів з величиною показника 0,27836. В 2014 році в економіку Львівщини вкладено 46,6 млн. дол. прямих іноземних інвестицій. У цілому з урахуванням переоцінки, утрат, курсової різниці за 2014р. в економіці області відбулося зменшення сукупного обсягу іноземного акціонерного капіталу на 326,5 млн.дол. або – на 19,2 % відносно початку року.

Львівська область демонструє достатньо високий рівень дієвості механізмів набуття правової охорони у сфері інтелектуальної власності, займаючи п'яту позицію в загальнонаціональному рейтингу в рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність» зі значенням відповідного показника 0,16905.

Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі опосередковано проявляється у кількості звернень фізичних та юридичних осіб у розрізі зон діяльності митниці, а також кількості перевірок суб'єктів господарювання Департаментом податкового та митного аудиту. В рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» зі значенням відповідного Індексу 0,96560 Львівська область займає шосте місце в рейтингу.

В рамках блоку реформ «Прозорість регулювання», що, зокрема, включає в себе кількість доступних послуг базового

переліку у регіональному центрі надання адміністративних послуг і кількість припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади, Львівська область займає восьму позицію в рейтингу серед регіонів (величина Індексу – 0,85027).

Напрямок реформ «Економічне та галузеве співробітництво»:

В рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики», який відображає ефективність використання основних видів енергетичних ресурсів, Індекс складає 0,20343, що відповідає 17-й позиції в рейтингу регіонів за даним показником.

Співробітництво в галузі управління державними фінансами спрямовується на забезпечення розвитку бюджетної політики і надійних систем внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту, що базуються на міжнародних стандартах. В рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» Львівська область демонструє низький рівень спроможності та прогресу, займаючи дев'ятнадцяту позицію в рейтингу регіонів зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,35082.

Рівень співпраці Львівщини і країн Європейського Союзу на ринку транспортних послуг є не надто інтенсивним та розвинутим. Львівська область в рамках блоку реформ «Транспорт» займає чотирнадцяту позицію в рейтингу відповідного Індексу. Всі види вантажних та пасажирських перевезень характеризуються уповільненням темпів зростання, а автомобільний – прискоренням темпів зниження. У 2014 році усіма видами транспорту перевезено (відправлено) 13,1 млн. т вантажів, що на 4,1% менше обсягу 2013 року. Тоді як вантажооборот становив 10,2 млрд. ткм і порівняно з 2013 р. збільшився на 4,2%.

Спостерігається поступова інтеграція Львівської області в систему ЄС в контексті охорони навколишнього середовища, що проявляється зокрема у масштабах використання вторинної сировини і капітальних інвестицій, спрямованих на охорону та раціональне використання природних ресурсів. Львівщина є одним з лідерів за цим показником, займаючи в рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище» четверту позицію в рейтингу регіонів. У 2014 році на охорону навколишнього природного середовища у Львівській області підприємствами, установами та організаціями за фактичними цінами витрачено 390,8 млн. грн., що на 3,5% більше відносно 2013 року.

За показниками, які відображають якість взаємодії Львівщини і країн ЄС в сфері промисловості та підприємництва (з особливою увагою до малих та середніх підприємств) Львівська область посідає низьку двадцяту позицію в рейтингу регіонів в рамках блоку реформ «Промислова політика». Протягом 2014 року в області спостерігався спад промислового виробництва і зменшилася кількість підприємств даної галузі. Погіршується ситуація щодо зайнятості на промислових підприємствах області.

За рівнем взаємодії з ЄС в сфері фінансових послуг Львівська область займає десяте місце в загальнонаціональному рейтингу в рамках блоку реформ «Фінансові послуги» зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,05364.

Львівщина демонструє достатньо високий рівень співробітництва з ЄС в інформаційній сфері, яка охоплює, зокрема, сприяння широкомасштаговому доступу, поліпшення безпеки мереж та широкому використанню ІКТ приватними особами, бізнесом та адміністративними органами шляхом розвитку локальних ресурсів Інтернет і впровадження онлайн-послуг. В рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство» Львівська область займає дев'яте рейтингове місце за відповідним Індексом.

Туристична галузь Львівщини динамічно розвивається – в розрізі розвитку туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур Львівська область посідає високе третє місце в рейтингу Індексу в рамках блоку реформ «Туризм» зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,12832.

Львівська область демонструє низьку результативність співробітництва з країнами ЄС та розвитку сфери сільського господарства та сільських територій. За цим показником (зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,06028) Львівщина займає двадцяту позицію в рейтингу в рамках блоку реформ

«Сільське господарство». У Львівській області у 2014 році здійснювали господарську діяльність 164 великі та середні підприємства, які виробляли продукцію рослинництва і тваринництва та надавали послуги в сільському господарстві. Ними отримано 1517,5 млн. грн. прибутку, рівень рентабельності за 2014 рік становив 35,9%. Збитковими були 53 підприємства (32,3%).

Брак фінансування та недостатня продуктивність системи управління науковою сферою та дослідних установ Львівської області дозволили регіону зайняти лише дванадцяте місце в рейтингу в рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» (зі значенням відповідного Індeksu у розмірі 0,01860). Обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних науковими організаціями у 2014 році, у фактичних цінах зменшився порівняно з 2013 роком на 6,6% і становив 294,2 млн. грн. На виконання наукових робіт установами, організаціями та підприємствами області витрачено коштів на 5,8% менше, ніж у 2013 році. Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2014 році зменшився і склав 2,1% від загального обсягу реалізованої промислової продукції. Більшість реалізованої інноваційної продукції була новою тільки для підприємства (70,9% від її загального обсягу), решта було новою для ринку.

З точки зору інституційної розбудови та консолідації організацій громадянського суспільства, що, зокрема, проявляється у кількості легалізованих об'єднань громадян у співвідношенні до чисельності населення області Львівщина займає третю позицію в рейтингу регіонів в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» (після Київської та Одеської областей).

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індeksu Євроінтеграційного Економічного Поступу Львівської області:

1) Місцевим органам публічної адміністрації необхідно повною мірою використовувати доступні на регіональному рівні регуляторні механізми й розширені повноваження (в контексті реформи децентралізації) для сприяння розвитку прикордонної торгівлі.

2) Необхідно продовжувати здійснювати подальші заходи з розробки, просування та реалізації інвестиційних та інвестиційно-інноваційних проєктів та розглянути можливість

запровадження спеціального режиму інвестиційної діяльності на окремих територіях.

3) Посилення міжрегіональної співпраці може допомогти консолідувати ресурси для вирішення пріоритетних проблем та сприяти усуненню значних диспропорцій у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць Львівської області.

4) Активізувати роботу зі створення мереж трансграничної співпраці та впровадження проєктів у сфері міжнародної співпраці.

5) Для покращення умов зовнішньої торгівлі необхідно провести реструктуризацію експертно-імпортерських потоків регіону шляхом зниження частки сировинних товарів.

6) Потрібно здійснити невідкладні заходи для технічної модернізації та належного оснащення усіх прикордонних пунктів пропуску.

7) Зменшити надмірну енерговитратність виробництва та житлово-комунального господарства Львівської області шляхом впровадження енергозберігаючих технологій, модернізації підприємств та стимулювання розвитку альтернативної енергетики.

8) Для посилення науково-технологічного потенціалу Львівської області необхідно повною мірою використовувати інноваційні форми організації та розміщення підприємств – логістичні центри, технопарки, технополіси. Також необхідною є підтримка кооперації науково-дослідних інституцій та приватного сектора.

9) В сфері сільського господарства пріоритетним завданням залишається розвиток інформаційної та маркетингової інфраструктури аграрного ринку Львівської області, а також організація кластерів за окремими напрямками виробництва.

10) Необхідно розробити план заходів та акумулювати ресурси для комплексного та планомірного вирішення проблем забруднення атмосферного повітря та водних ресурсів, неналежного поводження та накопичення побутових і промислових відходів, порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму річок Львівської області, низької якості питної води через забруднення підземних водоносних горизонтів. Потрібно на практиці впровадити європейські стандартів у поводженні з відходами.

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Миколаївська область в загальному рейтингу Індeksu Євроінтеграційного Економічного Поступу знаходиться на 12-му місці з величиною відповідного показника 0,01328.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Дуже прогнозований рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» - 14-те місце зі значенням відповідного Індeksu у розмірі 0,04937. Причину можна побачити, виходячи з кількості підприємств, які займаються торгівлею з країнами ЄС: 259 підприємств на 52 тисячі зареєстрованих підприємств в Миколаївській області. У відносному значенні це менше 0,5%.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Інша ситуація спостерігається за рейтингом регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»: 5-те місце з 24-ох областей зі значенням показника 0,01428. Найбільш впливовим індикатором в рамках даного напрямку була кількість підприємств, які співпрацюють з країнами ЄС.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Рівень економічної євроінтеграції Миколаївської області є доволі закономірним: вона не має прямих кордонів з країнами ЄС, що робить доступ до європейських ринків трохи складнішим, ніж для прикордонних регіонів. Повітряне сполучення також доступне тільки через сусідні Одеську, Херсонську області, а також через Київську області. Таким чином, вести торгівельну діяльність, не маючи прямого доступу до кордонів з ЄС важко. З іншого боку – в Миколаївській області є 4 порти, в які можуть заходити судна великої тоннажності. Однак, цей напрямок не працює на

малий та середній бізнес. Навіть до Чорноморських країн не можливо дістатися з Миколаївської області, вже не кажучи про країни Середземномор'я.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Напрямок реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею».

Блок реформ «Торгівля товарами»:

Згідно статистичних даних, наданих Миколаївським обласним управлінням статистики, Миколаївська область займає останнє 24-те місце в рейтингу за даним блоком реформ зі значенням відповідного Індeksu у розмірі 0,02539, що в 18 разів менше за найвищий показник в Україні, який притаманний Тернопільській області. Показник складається з двох факторів: імпорту та експорту товарів до та з країн ЄС, де експорт товарів до країн ЄС з Миколаївської області є найнижчим в Україні.

Блок реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи»:

Миколаївська область посіла 3-тє місце в рейтингу за даним блоком реформ зі значенням відповідного Індeksu у розмірі 0,08571.

Блок реформ «Торгівля послугами та інвестиції»:

В рейтингу за даним блоком реформ Миколаївська область посіла 19-тє місце зі значенням відповідного Індeksu у розмірі 0,16601. Показник містить три фактори впливу: частка експорту та імпорту послуг Миколаївської області до/з країн ЄС, а також частка прямих інвестицій нерезидентів ЄС в Миколаївську область.

Блок реформ «Інтелектуальна власність»:

Безперечним лідером в рейтингу за даним блоком реформ у 2014 році була Харківська область зі значенням відповідного Індeksu у розмірі 0,50000. В той час, як Миколаївська область посіла 10-тє місце зі значенням відповідного Індeksu у розмірі 0,07646. На значення даного

показника впливають дві складові: кількість заявок на винаходи – 68; кількість заявок на корисні моделі від національних заявників – 166.

Блок реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі»:

В рейтингу за даним блоком реформ Миколаївська область посіла 9-те місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,94068, де головну роль зіграв індикатор «кількість перевірок суб'єктів господарювання Департаментом податкового та митного аудиту відносно до кількості суб'єктів господарювання».

Блок реформ «Прозорість регулювання»:

Даний показник ґрунтувався на кількості припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади, що в чисельному значенні дорівнює 25-ом випадкам. Миколаївський регіон став 7-им в рейтингу за даним блоком реформ зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,88235.

Напрямок реформ «Економічне та галузеве співробітництво».

Блок реформ «Співробітництво у сфері енергетики»:

Формування цього показника відбувалося з урахуванням витрат електроенергії, теплоенергії, палива, вторинних теплових та горючих ресурсів по області. В рейтингу за даним блоком реформ Миколаївська область здобула 7-ме місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,30515.

Блок реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль»:

Показник ґрунтується на врахуванні незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат, недостачі (розкрадання) коштів і матеріальних цінностей та недоотриманням Миколаївською областю фінансових ресурсів. В рейтингу за даним блоком реформ Миколаївська область займає 13-те місце зі значенням Індексу 0,43326.

Блок реформ «Транспорт»:

В основі рейтингу за даним блоком лежить аналіз експорту та імпорту транспортних послуг в країни ЄС з області, а також кількості дорожньо-транспортних пригод за 2014 рік в Миколаївській області. В рейтингу за даним блоком реформ область зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,17694 зайняла 7-ме місце.

Блок реформ «Навколишнє природне середовище»:

В рейтингу за даним блоком реформ Миколаївська область посіла 19-те місце з 24-ох можливих, що сталося через низьку частку (6,48%) капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів в регіоні.

Блок реформ «Промислова політика»:

Показник складений з багатьох факторів: частка прямих інвестицій у промисловість, імпорт послуг з переробки продукції на місцях з країн ЄС, частка експорту промислової продукції до країн ЄС, частка ветхих та аварійних водопровідних, теплових та парових мереж до загальної протяжності та інше. Миколаївська область в рейтингу за даним блоком реформ посіла 17-те місце зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,10689.

Блок реформ «Фінансові послуги»:

Цей показник показує рівень фінансових послуг, які імпортуються та експортуються до та з країн ЄС. В рейтингу за даним блоком реформ зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,01535 Миколаївська область посідає передостаннє 23-тє місце.

Блок реформ «Інформаційне суспільство»:

Показник формувався на основі даних про використання підприємствами комп'ютерів, всесвітньої мережі Інтернет, можливості обміну електронними даними, наявність веб-сайтів, загальну кількість абонентів мобільного зв'язку та Інтернету в регіоні та індекс RITS рівня проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства. В рейтингу за даним блоком реформ зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,04699 Миколаївський регіон посів 11-ту позицію.

Блок реформ «Туризм»:

Не дивлячись на те, що Миколаївська область одна з 5-ти областей, в яких є морське узбережжя, вона займає в рейтингу за даним блоком реформ 16-те місце, що пояснюється застарілою туристичною інфраструктурою.

Блок реформ «Сільське господарство»:

Миколаївська область посіла 16-те місце в рейтингу за даним блоком реформ зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,07752.

Блок реформ «Наука, технології та інновації»:

В рейтингу за даним блоком реформ Миколаївська область посіла 11-те місце, що є вищим за середнє.

Блок реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства»:

В рейтингу за даним блоком реформ Миколаївська область посіла 4-те місце (зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,49832) та кількістю легалізованих об'єднань громадян в обсязі 2794 інституцій.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Миколаївської області

1) Розвиток умов у сфері інфраструктури з використанням фінансової допомоги за рахунок програм співпраці з ЄС.

2) Створення умов для легкого транспортного доступу до країн ЄС: відкриття міжнародного транзитного аеропорту на базі вже існуючого, збільшення обсягів пасажирських та вантажних перевезень наявними водними шляхами.

3) Проведення щомісячних заходів (фестивалів, конкурсів, форумів, конференцій і т.д.) за участю представників з країн ЄС.

4) Залучення прямих та непрямих інвесторів покращення якості дорожньої інфраструктури Миколаївської області.

5) Створення комфортних умов для залучення інвесторів в туристичну галузь: підготовка земельних ділянок з усіма необхідними комунікаціями та дорожнім сполученням.

6) Освоєння та використання нових засобів фінансування та інвестування (краудфандінг і т.п.) в розвиток наукової та інноваційної діяльності на базі навчальних, наукових та промислових підприємств, які ще залишилися в Миколаївській області.

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Одеська область посідає 8-ме місце серед всіх областей України відповідно до розрахованого Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу (значення Індексу - 0,01357) після західних областей України, які доволі інтенсивно розвивають зовнішньоекономічні зв'язки з країнами ЄС, загалом, та транскордонне співробітництво зокрема, та після Київської області, в якій традиційно засновується більшість підприємств країни, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Варто зазначити, що за напрямом реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Одеська область посідає 11-те місце, що нижче, ніж за загальним рейтингом, поступившись, окрім західних областей, областям центральної України (Вінницькій, Кіровоградській), а також такому потужному економічному регіональному центру країни, як Харківська область. Значення Індексу за цим напрямом реформ становить 0,05105.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Такий програв області частково компенсується вищим рейтингом за напрямом «Економічне та галузеве співробітництво» - тут Одеська область займає 6-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,01428. Цікаво, що Одеська область посунула в рейтингу такі осередки промислового виробництва, як східні області України: Донецьку, Луганську, Дніпропетровську.

Загалом, нижчі рейтинги західних областей за інтегральним показником «Економічне та галузеве співробітництво» дозволили Одеській області посісти восьме місце в загальному рейтингу.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Якщо зупинитися більш детально на перевагах та перешкодах на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво», характерні саме для Одеської області, які визначають поточний стан відповідних реформ в регіоні, то варто виділити наступні:

Переваги:

- стратегічне розташування Одеської області (проходження територією області міжнародних автомобільних трас,

розгалужена мережа морських та річкових портів, наявність спільних кордонів з країнами ЄС);

- наявність висококваліфікованої робочої сили, значна частка якої задіяна на підприємствах, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю;

- високий рівень розвитку малого та середнього підприємництва.

Перешкоди:

- недостатня ефективність використання потенціалу стратегічного розташування Одеської області, включно з високим рівнем корумпованості митної діяльності;

- суттєва частка тіньового сектору в малому та середньому підприємстві;

- відносно недостатній розвиток транскордонного співробітництва з країнами ЄС;

- відносно недостатня обізнаність широкого загалу щодо можливостей економічного та галузевого співробітництва з ЄС, недостатня кількість та якість наявних компетенцій задля здійснення такого співробітництва;

- відсутність системного підходу до розвитку відносин між Одеською областю та країнами ЄС.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Підтвердження зазначеним перевагам та перешкодам на шляху до здійснення реформ за обраними головними напрямками можна віднайти при провадженні детального покрокового аналізу окремих блоків реформ.

В рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» розглядаються такі блоки реформ:

Блок реформ «Торгівля товарами»:

Маючи чи не найбільші можливості для розвитку зовнішньої торгівлі товарами, Одещина займає 18-те з 24-ох можливих місць зі значенням відповідного Індексу 0,10416 за цим блоком реформ. Дійсно, питома вага країн ЄС в вартісних обсягах експорту та імпорту Одеської області є нижчою ніж, наприклад, в східних областях. Слід зазначити, що протягом тривалого періоду часу велика кількість продукції металургії і пов'язаних галузей експортувалась з Одеської області до країн СНД та інших країн світу, водночас до Одеси інтенсивно імпортують товари легкої промисловості Китай, Туреччина. Таким чином, спостерігається низький рівень товарної і, відповідно, географічної диверсифікації експорту та імпорту Одеської області.

Блок реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи»:

Водночас, трохи кращою є ситуація з наданням підприємствам Одеської області дозволів на експорт продуктів харчування, що дозволило Одещині посісти 12-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,03619 за блоком «Санітарні та фітосанітарні заходи». Навіть незначна різниця в кількості підприємств, яким було надано такий дозвіл, дозволила Одеській області якісно відрізнитися від іншої половини областей України.

Блок реформ «Торгівля послугами та інвестиції»:

Вигідно відрізняється і стан торгівлі послугами, свободи заснування та інвестицій - за цим блоком Одеська область посідає 14-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,19459. Цей показник міг би бути вищим, за умови більш низького рівня розвитку тіньової економіки в регіоні.

Блок реформ «Інтелектуальна власність»:

Справжній прорив Одещини - це 4-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,18121 за блоком «Інтелектуальна власність», що не дивно, зважаючи на те, що Одеська область є науковим осередком півдня країни - більшість державних класичних ВНЗ з розгалуженою мережею філій розташована саме тут. Такі високі показники безперечно є запорукою поліпшення показників за попередніми блоками реформ.

Блок реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі»:

За блоком реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» Одеська область посідає 11-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,90785 через відносно велику кількість перевірок суб'єктів господарювання по відношенню до їх загальної кількості: ця обставина вже побічно зазначалася при визначенні перешкод на шляху до здійснення реформ в області у напрямку євроінтеграції.

Блок реформ «Прозорість регулювання»:

За блоком реформ «Прозорість регулювання» область посідає 12-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,75936 через велику кількість припинених порушень у вигляді

антиконкурентних дій органів влади, що знову говорить на користь відносно високого рівня корумпованості регулювання господарської діяльності підприємств області.

В рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» розглядаються такі блоки реформ:

Блок реформ «Співробітництво у сфері енергетики»:

Одеська область посідає 10-те місце за значенням відповідного Індексу 0,29779 за блоком «Співробітництво у сфері енергетики»: це місце могло б бути іншим за умови вищого рівня оплати населенням послуг ЖКГ. Втім, останнє більше залежить від підвищення життєвого рівня постійного населення регіону.

Блок реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль»:

Низьким є і рівень державного фінансового внутрішнього контролю - за цим блоком Одеська область займає чи не передостаннє 22-ге місце зі значенням відповідного Індексу 0,24498. Звичайно, такі результати ставлять під сумнів успішність будь-яких зусиль у напрямку євроінтеграції.

Блок реформ «Транспорт»:

За блоком реформ «Транспорт» Одеська область посідає 1-ше місце зі значенням відповідного Індексу 0,30426 завдяки тому, що країни ЄС є основними партнерами області в сфері торгівлі транспортними послугами. Це зумовлено передусім тим, що Одещина є «морськими воротами країни», через які здійснюється експорт та імпорт товарів на користь більшості інших областей країни.

Блок реформ «Навколишнє природне середовище»:

Нажаль, маючи високий рекреаційний потенціал, рейтинг області за показником «Навколишнє природне середовище» є критичним (23-тє місце), причиною цьому є низькі обсяги інвестування в охорону навколишнього середовища, що, скоріш за все, пов'язано з незначною кількістю відповідних програм в області, які б були затверджені та підтримувались державними органами влади.

Блок реформ «Промислова політика»:

Відставання спостерігається і за блоком реформ «Промислова політика» - 22-ге місце зі значенням відповідного Індексу 0,06266, що сталося передусім через те, що мало уваги приділяється експорту послуг з переробки продукції на місцях, та через велику кількість аварійних водопровідних мереж: як в місті Одесі, так і в інших населених пунктах області. Проте, за належного підходу до управління стан цих сфер може бути покращений.

Блок реформ «Фінансові послуги»:

Відносно невеликі частки експорту та імпорту фінансових послуг до/з країн ЄС в загальному обсязі експорту та імпорту послуг були компенсовані відносно великою кількістю підприємств фінансової сфери, розвиток яких передусім пов'язаний з розвитком житлового та нежитлового будівництва в області. Таким чином, Одеська область посіла 13-тє місце в рейтингу за блоком реформ «Фінансові послуги».

Блок реформ «Інформаційне суспільство»:

Зважаючи на те, що в Одеській області значного розвитку набули сфера фінансових послуг, ІТ-сектор та інші сектори, діяльність яких неможлива без використання послуг мережі Інтернет або стільникового зв'язку, Одеська область займає перше місце зі значенням відповідного Індексу 0,08342 за блоком реформ «Інформаційне суспільство».

Блок реформ «Туризм»:

За блоком реформ «Туризм», в якій, як здавалось, Одеська область могла б займати одне з провідних місць, Одещина поступається всім областям Західної України, а також Харківській, Дніпропетровській, Вінницькій областям. Причиною цьому є вкрай неефективна діяльність відносно великої кількості діючих на території Одеської області туристичних підприємств стосовно країн ЄС - відповідні відносні частки експорту та імпорту туристичних послуг є меншими ніж по вище зазначеним областям. Більшість в'їзних туристів області - це студенти або тимчасові мігранти з близького сходу та Азії, виїжджають з області найчастіше до Туреччини та Єгипту. За цим блоком Одещина займає 12-тє місце зі значенням відповідного Індексу 0,06781.

Блок реформ «Сільське господарство»:

Одеська область - один з провідних сільськогосподарських регіонів України, її житниця, потужний центр виноградарства та виноробства, проте обсяги іноземного інвестування в цю сферу є порівняно низькими, також низьким є показник рентабельності сільськогосподарських підприємств, посередніми є показники продуктивності праці та валового

збору на одинцю робочої сили. Скоріш за все, це пов'язано з низьким рівнем прозорості здійснення відповідної діяльності, а тому – неповним відображенням її результатів в офіційній статистиці. Місце області в рейтингу за цим блоком – 23-тє, значення відповідного Індексу – 0,05253.

Блок реформ «Наука, технології та інновації»:

За блоком «Наука, технології та інновації» Одеська область займає 13-тє місце зі значенням відповідного Індексу 0,01647. Варто зазначити, що незважаючи на відносно невелику кількість підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, кількість упроваджених нових технологій, освоєних видів інноваційної продукції і т.д., вартісні показники реалізації продуктів відповідної діяльності є одними з найвищих по Україні, це свідчить про те, що в Одеській області реалізуються великі, але одиничні інноваційні проекти. При оцінці результатів такої діяльності, в принципі, важко спиратися тільки на кількісні показники.

Блок реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства»:

За блоком реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Одещина посідає почесне 2-ге місце зі значенням відповідного Індексу 0,58607 та знаходиться після Київської області, передусім, завдяки великій кількості легалізованих НГО на одну особу наявного населення – близько 7-ми організацій. Втім, має досліджуватися і ефективність такої діяльності.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Одеської області

Проведений аналіз тільки підтверджує загальні висновки щодо стану реформ у напрямку Євроінтеграційного Економічного Поступу Одеської області, також більш наочними стає існування певних диспропорцій та несумісностей в розвитку регіону.

З огляду на це, в якості рекомендацій щодо підвищення рейтингу області за Індексом Євроінтеграційного Економічного Поступу можуть бути запропоновані наступні напрями діяльності:

- 1) Диверсифікація зовнішньої торгівлі товарами та послугами.
- 2) Виведення діяльності підприємств сфери туризму, сільського господарства, ІТ і т.д. з тіні.
- 3) Створення сприятливих умов для розвитку інноваційної діяльності підприємств сфери послуг та виробництва.
- 4) Використання зусиль НГО в напрямку боротьби з неефективною роботою органів влади, припинення практик фінансових зловживань органами влади.
- 5) Оновлення інфраструктури для здійснення підприємницької діяльності, інвестування в промислове переоснащення виробництва, ремонт мереж загального призначення (водопроводи, газ і т.д.).
- 6) Проведення екологічно доцільних практик ведення бізнесу.
- 7) Посилення просвітницької діяльності щодо ЗВТ Україна-ЄС та ролі всіх суб'єктів економічної діяльності, НГО та органів влади в її імплементації.

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Полтавська область за результатами рейтингової оцінки здійснення поступу регіонів України у напрямку європейської інтеграції займає 23-тю позицію в рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

За рейтингом по Індексу в рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Полтавський регіон посідає передостанню 23-тю позицію. Значний вплив на такий низький рейтинг здійснило високе значення показника кількості порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій органів влади, який зріс у 2014 році на 102% у порівнянні з 2013 роком, тим самим, забезпечивши передостаннє місце для області в рамках рейтингу по блоку реформ «Прозорість регулювання». В рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» область посідає 22-ге місце, оскільки частка прямих іноземних інвестицій з країн ЄС в економіці області становить близько чверті від всіх інвестицій, що є набагато нижчим значенням даного показника, порівняно з аналогічними даними по інших регіонах.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

За рейтингом по Індексу в рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» Полтавська область посідає 19-тє місце. На низьку результативність реформ за цим напрямком вплинули рейтинги в рамках наступних блоків реформ: «Державний фінансовий внутрішній контроль» — 20-та позначка рейтингу, «Транспорт» — 23-тє місце та «Наука, технології та інновації» — 19-та сходинка у рейтингу.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

У Полтавській області підприємства області мали історично сталі торгівельні партнерські зв'язки з Російською Федерацією, тому значна кількість виробництв була орієнтована на таке співробітництво. В останні роки відбувається постійне збільшення частки Європейського Союзу у географічній структурі експорту товарів області за рахунок відповідного скорочення частки експорту товарів з області до Російської Федерації. Вільному доступу продукції області на ринки ЄС заважають існуючі проблеми технічного регулювання та стандартизації продукції. Режим сприяння українським товаровиробникам для доступу на ринки ЄС не використовується у повній мірі. Тому у 2016 році може виникнути загроза системного скорочення виробництва товарів полтавськими аграріями, особливо – у сфері

тваринництва, яке стане не конкурентоздатним щодо продукції європейських виробників, що імпортуватимуть на українські ринки. У 2015 році в області активізувалася робота щодо таких напрямків співробітництва з Європейським Союзом як: реформування цивільного сектору безпеки, реформування системи технічного регулювання, підвищення енергоефективності та збільшення використання відновлювальних джерел енергії.

Рейтинг регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Розглянемо більш детально рейтинги області за окремими показниками в рамках блоків реформ, які вплинули на рейтинг області **в рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»**.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Торгівля товарами» - 15-та сходинка. На показник рейтингу вплинули такі показники, як: частка підприємств області, що здійснюють зовнішню торгівлю товарами, яка складає лише 7 % від загальної кількості підприємств; питома вага експорту товарів з області до країн ЄС у загальному обсязі — 26%; питома вага імпорту товарів в області з країн ЄС у загальному обсязі — 39%. У 2014 році найбільш вагомими у структурі експорту були поставки мінеральних продуктів (51,6% у загальному обсязі експорту), продуктів рослинного походження (10,9%), засобів наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів (10,0%), готових харчових продуктів (9,9%), машин, обладнання та механізмів, електротехнічного обладнання (5,6%). Основу товарної структури імпорту області склали мінеральні продукти (33,3% у загальному обсязі імпорту), машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання (16,0%), готові харчові продукти (10,5%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (10,2%), недорогоцінні метали та вироби з них (7,4%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (4,6%).

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» - 22-ге місце. В області існує незначний відсоток підприємств, що здійснюють зовнішню торгівлю послугами — 2,5% від загальної кількості.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність» — 12 позиція.

За рейтингом Індексу в рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» Полтавська область посіла 20-тє місце, а за рейтингом Індексу в рамках блоку реформ та «Прозорість регулювання» — 23-тю сходинку.

Деталізуємо складові показники, що вплинули на рейтинг регіону **за напрямком реформ «Економічне та галузеве співробітництво»**.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики» — 5-те місце, що стало можливим завдяки високому значенню показника використання вторинних горючих ресурсів.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» — 20-те місце, на що вплинуло високе значення показника незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат, недостач, коштів і матеріальних цінностей та недоотриманих фінансових ресурсів.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Транспорт» — 23-тє місце, що викликано незначними обсягами експорту та імпорту транспортних послуг — 9% та 3% відповідно у структурі зовнішньої торгівлі послугами.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище» — 11-та позиція серед всіх регіонів України.

Рейтинги області в рамках блоків реформ «Промислова політика» та «Фінансові послуги» є досить високими — 4-те місце у кожному з рейтингів.

Рейтинг регіону в рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство» — 7-ма сходинка, що пояснюється високими значеннями показників проникнення ІТ у життєдіяльність суспільства області.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Туризм» — 14-те місце.

Рейтинг області в рамках блоку реформ «Сільське господарство» — 13-те місце, найбільше на даний рейтинг вплинув відносно низький обсяг експорту та імпорту сільськогосподарських товарів до країн ЄС.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» — 19-те місце.

Рейтинг Полтавської області в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» — 8-ма сходинка.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Полтавської області

1) Створити пільгові умови для отримання фінансових ресурсів на модернізацію виробництва підприємств малого бізнесу відповідно до умов та стандартів ЄС.

2) Посилити інформаційно-просвітницьку діяльність з метою впровадження на підприємствах області стандартів якості та безпеки продукції відповідно до вимог ЄС з метою пришвидшення їх виходу на ринки Європейського Союзу.

3) Забезпечити виконання законодавства для захисту економічної конкуренції від порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади. В першу чергу, це вимагає підвищення прозорості тендерних закупівель, можливостей реального оскарження суб'єктами господарювання результатів тендерів, дії або бездіяльності органів влади у вищестоящих інстанціях та судах.

4) Полтавська область має інтенсивніше реалізувати потенціал щодо нарощування тісного співробітництва у науковій сфері: від обміну досвідом та навчання – до спільних дослідницьких проектів з європейськими науковими установами.

5) З урахуванням зупинки промислового виробництва у м. Кременчук та Кременчуцькому районі органам влади слід поглибити роботу з пошуку реальних споживачів продукції металообробки та машинобудування у країнах ЄС.

6) Необхідно підвищити рівень використання логістичних можливостей Полтавщини у частині відновлення та створення транспортної інфраструктури авіасполучень на базі Полтавського аеропорту, в т.ч. через залучення послуг європейських «лоу-кост» авіакомпаній.

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Рівненська область в загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу займає останню позицію з величиною Індексу 0,00916, що на 1,8 разів менше від лідера рейтингу Київської області (0,01656).

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Рівненська область в рейтингу регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», знаходиться на останній сходинці із значенням показника 0,02963.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Рівненська область в рейтингу регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво», знаходиться на 18-й позиції з 24-х досліджуваних регіонів зі значенням показника 0,01222.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Економіка Рівненської області належить до аграрно-промислового типу з вповільненим розвитком. У сукупній валовій продукції області питома вага сільського господарства становить 27,4%, а промисловості – 27,3%. Частка області у валовій доданій вартості (ВДВ) та валовому регіональному продукті (ВРП) України з 2008 року залишається незмінною і становить 1,5%. Основним видом економічної діяльності в області залишається промисловість, проте, питома вага її у ВДВ області зменшилась, а сільського господарства – зросла. Питома вага області у загальному обсязі валової продукції сільського господарства України становить 2,8%. В агропромисловому комплексі області зайнято понад 40% сільського населення. У звітному періоді в загальному обсязі зросла частка експорту до країн ЄС і становить 44,2%, а імпорту – 54,9%.

У структурі реалізованої промислової продукції показники зросли тільки щодо виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності, виробництва хімічних речовин і хімічної продукції та виробництва гумових, пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції.

Темпи зростання експорту до ЄС почали знижуватися, так як ресурс зниження тарифів у межах наданих Угодою про Асоціацію з ЄС автономних преференцій вже вичерпано. Тому для подальшого нарощування експорту до ЄС необхідно змінювати внутрішні правила ведення бізнесу. Через гальмування реформ індекс інвестиційного клімату в Україні (проводиться Європейською Бізнес Асоціацією і ґрунтується на регулярному моніторингу бізнес-клімату першими особами компаній-членів Асоціації) суттєво погіршився і має негативне значення – 2,56 бали.

На економічний ландшафт області у звітному періоді найбільше впливали такі фактори: а) низький рівень конкурентоспроможності промислової продукції; б) значний ступінь зносу основних фондів та їх застарілість; в) значний міжрайонний дисбаланс у розвитку економіки; г) низька ефективність сільськогосподарського виробництва.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Інформація про рейтинги Рівненської області по показникам, що характеризують величину Індексу по блокам реформ, вказує на суттєве розсіяння значень показників.

У рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» виокремлюються шість блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу.

Рівненська область в рамках блоку реформ «Торгівля товарами» посідає 7-ме місце зі значенням показника 0,27133. Візуалізація показника вказує на зв'язок регіону з географічним положенням. Західна частина України спонукає до нарощування торгівельних зв'язків з країнами ЄС.

В рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» Рівненська область посідає 17-те місце із значенням показника 0,01714. Це пояснюється тим, що окрім трьох підприємств, яким надано право експорту меду та продуктів бджільництва до країн ЄС, жодне інше підприємство не отримало такого права у 2014 році.

В рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» Рівненська область посідає 12-те місце із значенням показника 0,21246. Частка експорту та імпорту послуг з/до країн ЄС вказує на зміцнення проведених реформ

(асиметричність) в регіонах, наближених до західних кордонів України.

Блок реформ «Інтелектуальна власність» передбачає рейтинг Рівненської області на 19-й сходинці серед регіонів України із значенням показника 0,02549. Негативний вплив на значення показника справила нульова кількість поданих заявок на видачу охоронних документів в інших країнах світу.

Низька кількість звернень фізичних та юридичних осіб у розрізі зон діяльності митниці (3 звернення) спричинило зниження значення показника в рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі», де Рівненська область посіла останнє 24-те місце у рейтингу.

Кількість доступних послуг базового переліку у центрах надання адміністративних послуг області та кількість припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади позитивно вплинули на рейтинг області в рамках блоку реформ «Прозорість регулювання». Рівненська область займає 13-те місце із значенням показника у розмірі 0,73797.

У рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» виокремлюються одинадцять блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу.

В рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики» Рівненська область посідає 16-те місце із значенням показника 0,21814. Рівень використання вторинних теплових ресурсів (87,3%) та найвищий коефіцієнт використання вторинних горючих ресурсів стали наслідками успішного виконання реформ у сфері енергетики.

В рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» Рівненська область посідає 9-те місце із значенням відповідного Індексу в розмірі 0,44807, що вказує на поліпшення ситуації щодо незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат, недостач (розкрадання) коштів і матеріальних цінностей.

Питома вага експорту транспортних послуг у загальному обсязі експорту послуг до країн ЄС (56,7%) та питома вага імпорту транспортних послуг у загальному обсязі імпорту послуг з країн ЄС (27,6%) спонукає до нарощування транспортного потенціалу Рівненської області, яка займає 4-те місце в рамках блоку реформ «Транспорт» із значенням показника 0,19779.

Відсутність проектів співробітництва з ЄС у сфері сталого розвитку погіршує прогрес реформ Рівненської області в рамках блоку «Навколишнє природне середовище» до рівня 18-ї сходинки у відповідному рейтингу із значенням показника 0,02970.

Висока додана вартість на одного працівника у промисловості області та значна частка прямих іноземних інвестицій у промисловість регіону в загальному обсязі сприяли потраплянню Рівненської області на 8-ме місце рейтингу по блоку реформ «Промислова політика» зі значенням показником 0,15601.

Відносно невелика частка експорту/імпорту фінансових послуг у загальному обсязі експорту/імпорту послуг Рівненщини призводить до рейтингу Рівненської області на

14-й сходинці в рамках блоку реформ «Фінансові послуги» із значенням відповідного показника Індексу 0,03796.

Частка підприємств, яка використовує комп'ютери у загальній кількості підприємств (88,6%) сприяє рівню інформатизації суспільства. Відповідно за блоком реформ «Інформаційне суспільство» Рівненська область посідає 12-те місце із значенням показника 0,04060.

Частка суб'єктів туристичної діяльності у загальній кількості суб'єктів господарювання області повільно зростає. Разом з тим значна частка суб'єктів туристичної діяльності знаходиться у тіньовому секторі надання туристичних послуг. Амбівалентна ситуація призводить до рейтингу Рівненської області в рамках блоку реформ «Туризм» на 13-й сходинці зі значенням показника 0,06679.

Висока додана вартість на одного працівника в сільському господарстві та продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах сприяли виведенню Рівненської області на 9-те місце у межах блоку реформ «Сільське господарство» із значенням відповідного Індексу у розмірі 0,09921.

Низька кількість запроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах та кількість освоєних інноваційних видів продукції на промислових підприємствах відкинула Рівненську область на 15-те місце в рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» із значенням показника 0,01198.

Величина частки легалізованих об'єднань громадян у співвідношенні до чисельності населення Рівненської області призвела до пониження рейтингу Рівненщини до останньої сходинки рейтингу в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства».

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Рівненської області

Аналізуючи положення Рівненської області у рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу, виходячи з результатів показників, що характеризують блоки реформ, рекомендуємо наступні кроки з підвищення рейтингу Індексу регіону:

- 1) Сприяти залученню місцевої влади до проектів трансграничного та регіонального співробітництва та збільшити кількість проектів співробітництва з ЄС у сфері сталого розвитку.
- 2) Залучати інвестиції у створення принципово нових технологій та переорієнтовувати структуру експорту товарів із сировинних продуктів на продукти виробництва.
- 3) Підтримувати підприємства у напрямку відкриття дозволів на трансграничні перевезення товарів, що підлягають екологічному ліцензуванню, до країн ЄС.
- 4) Сприяти отриманню підприємствами права експорту м'ясопродукції до країн ЄС, експорту яєць та яйцепродуктів до країн ЄС, права експорту майонезу, майонезних соусів та маргарину до країн ЄС.
- 5) Підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва та рівень конкурентоспроможності промислової продукції області.

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Сумська область в загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу займає 15-те місце. Інтегральний показник Індексу області – 0,01295 (Індекси всіх областей знаходяться в інтервалі: 0,00916 (Рівненська область) – 0,01656 (Київська область)). Сумська область по величині Індексу співрозмірна з Вінницькою областю (14-те місце). Сусідні з Сумською областю мають нижчі показники рейтингу: Харківська – 16 місце, Чернігівська – 21 місце, Полтавська – 23 місце.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

У рейтингу по напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» область займає 12-те місце. Значення Індексу області в цьому напрямі становить 0,05098 (Індекси всіх областей знаходяться в інтервалі: 0,02963 (Рівненська область) – 0,06511 (Львівська область)). Сумська область співрозмірна по величині Індексу з Одеською областю (11

місце), на 10 місці – Вінницька область (значення Індексу – 0,05223).

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

У рейтингу по напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» область займає 17-те місце. Величина значення Індексу області – 0,01239 (Індекси всіх областей знаходяться в інтервалі: 0,00983 (Харківська область) – 0,01904 (Київська область)). Сумська область по співрозмірності Індексу належить до групи таких областей: Рівненська область (18-те місце у рейтингу), Полтавська область (19-те місце у рейтингу).

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Напрямок реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею». Провідні галузі промисловості області є надмірно експортнозалежними (зокрема, в хімічній промисловості та машинобудуванні експортні поставки становили 60%-80%),

до 40% загального обсягу реалізованої продукції – це продукція проміжного, а не кінцевого споживання.

Основним торгівельним партнером Сумщини до 2014 року була Російська Федерація. Військова агресія останньої на сході держави, подальше погіршення торгівельних економічних зв'язків, насамперед, зумовило істотне зменшення обсягів торгівлі (експорт, імпорт) з Росією. Позитивною є поступова переорієнтація області на інші, в тому числі і європейські, ринки збуту. Частка РФ у загальній структурі експорту у 2015 році, порівняно до 2013 року, зменшилась з 52% до 37%. Частка експорту товарів до країн ЄС зросла з 18,6% у 2014 році до 22,6% у 2015 році.

Імпорт з країн СНД у 2015 році становив 25,1% (у тому числі з РФ – 20%) від загального обсягу імпорту товарів області, а з країн ЄС імпортовано 45,1% товарів. У 2015 році спостерігається загальне зменшення обсягів імпорту та експорту товарів (на 26% і 28%).

Переважаючий обсяг інвестицій надійшов в область саме з країн ЄС (85%). В області незначний рівень експорту та імпорту послуг до та з країн ЄС (20%; 37,2%), при цьому у 2015 році спостерігається тенденція зменшення загального обсягу експорту (на 15%) та збільшення імпорту (на 35%).

Напрямок реформ «Економічне та галузеве співробітництво». У 2015 році вдалося стабілізувати ситуацію в промисловості області (у 2014 році спостерігався суттєвий спад).

Спостерігається достатньо висока (порівняно з іншими регіонами) інноваційна активність промислових підприємств, що має сприяти конкурентоспроможному експорту, збільшенню обсягів наукомісткої продукції. Проте, у розвинутих країнах зазначений показник має значно вищий рівень.

Аграрний сектор області залишається лідером економічного розвитку і залучення інвестицій, займає високі показники у загальноукраїнському рейтингу. Триває розбудова інфраструктури аграрного ринку.

Харчова промисловість області швидко розвивається, в цій галузі активно здійснюються продуктивні інновації, реалізуються інвестиційні проекти.

Перешкодами у здійсненні реформ щодо розвитку економічного потенціалу, залученню інвестицій в область є: недостатній рівень розвитку інфраструктури області, низька ефективність банківської кредитної політики для підприємств (у зв'язку з браком власних оборотних коштів), кризовий стан житлово-комунального господарства, висока енергозалежність виробництва та низька енергоефективність у багатьох секторах економіки).

Перспективним є розвиток туризму області, проте зазначений потенціал слабо розкритий (відповідна інфраструктура застаріла або недостатньо розвинута, відсутня система туристичного маркетингу та промоції регіону в цій сфері, у т.ч. – на зовнішньому ринку).

В області активно проводяться заходи щодо дерегуляції господарської діяльності, спрощення дозвільних процедур для суб'єктів господарювання тощо, що має сприяти розвитку бізнесу в контексті євроінтеграційних стандартів. Проте, на низькому рівні перебуває процес фінансування програм розвитку малого та середнього бізнесу, діяльність інституцій з їх підтримки. В області успішно проходить реалізація проектів міжнародної технічної допомоги.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Рейтинги області в розрізі блоків реформ серед інших регіонів **в рамках напряму реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» наведені нижче.**

Блок реформ «Торгівля товарами» – 16-те місце (значення Індексу по блоку – 0,13562). На невисокий рейтинговий рівень вплинуло низьке значення складової інтегрального показника – питомої ваги експорту товарів до країн ЄС (18,6%; 22-ге місце серед регіонів). За імпортом товарів до країн ЄС область займає 10-те місце (питома вага у загальному обсязі імпорту товарів в область – 45,5%). Питома вага країн СНД в структурі експорту регіону залишається досить значною і за 2014 рік склала 60,2%, вага імпорту з країн СНД в загальному обсязі становила 25,1%. У цілому за 2014 рік зовнішньоторговельний оборот товарами зменшився на 18,8%, при чому обсяг експорту зменшився на 20,1%.

Блок реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» – 11-те місце (значення Індексу по блоку – 0,04000). На зазначений результат вплинули «нульові» показники ряду складових даного Індексу – в області відсутні об'єкти, яким надано право експорту наступних товарів до країн ЄС: м'ясопродукції, яєць та яйцепродуктів, меду та продуктів бджільництва, майонезу, соусів з нього та маргарину. Такі ж низькі показники мають більшість областей.

Блок реформ «Торгівля послугами та інвестиції» – 20-те місце (значення Індексу по блоку – 0,15095). На невисокий рейтинговий рівень регіону в рамках даного блоку вплинуло низьке значення двох складових інтегрального показника – часток експорту послуг до країн ЄС (20,1%; 20-те місце серед регіонів) та імпорту послуг з ЄС (37,2%; 23-те місце). За часткою прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в області у загальному обсязі Сумщина займає середні показники по Україні (84,7%; 13-те місце).

Блок реформ «Інтелектуальна власність» – 15-те місце (значення Індексу по блоку – 0,04548). Область має середні показники складових рейтингу – по кількості заявок на винаходи (займає 13-те місце серед регіонів), на корисні моделі від національних заявників (займає 15-те місце серед регіонів). Лідерами рейтингу є промислові регіони, проте існує можливість збільшення рівня обласних показників, враховуючи значний інтелектуальний потенціал установ та підприємств області.

Блок реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» – 8-ме місце (значення Індексу по блоку – 0,94172). Даний достатньо високий результат зумовлений єдиним складовим показником даного Індексу – відношення кількості перевірок суб'єктів господарювання відносно до кількості суб'єктів господарювання в області, яке склало близько 1,6% (значення даного показника по інших областях знаходиться в інтервалі 0,8% - 14%).

Блок реформ «Прозорість регулювання» – 3-тє місце (значення Індексу по блоку – 0,92513). На високий результат області вплинув єдиний складовий показник в рамках даного Індексу – відносно невелика кількість припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади (17), середнє значення по регіонах – 64.

Рейтинги області в розрізі блоків реформ серед інших регіонів **в рамках напряму реформ «Економічне та галузеве співробітництво» наведені нижче.**

Блок реформ «Співробітництво у сфері енергетики» – 22-ге місце (значення Індексу по блоку – 0,16544). Зазначений результат зумовлений високим показником втрат енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при розподілі, транспортуванні та зберіганні до загального обсягу в області. По іншій складовій Індексу (рівень оплати населенням житлово-комунальних послуг) – область займає середні показники (95,3%; 16-те місце у рейтингу по показнику; середнє значення по регіонах – 96,7%).

Блок реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» – 17-те місце (значення Індексу по блоку – 0,36327). Область недовтримала значний обсяг фінансових ресурсів (26,1 млн.грн., 19-те місце в рейтингу по даному показнику серед регіонів), що насамперед і зумовило низький рейтинговий рівень по даному Індексу. Відносно іншої складової Індексу (незаконні і не за цільовим призначенням проведені витрати, недостачі (розкрадання) коштів і матеріальних цінностей в розрахунку на 1 суб'єкта) область займає 6-те місце у рейтингу серед регіонів по даному показнику.

Блок реформ «Транспорт» – 15-те місце (значення Індексу по блоку – 0,13285). Середній рейтинговий рівень Індексу зумовлений відповідними значеннями по 2-ох основних складових інтегрального показника – питомої ваги експорту та імпорту транспортних послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту та імпорту (відповідно) послуг по області: 7,3% (21-ше місце в рейтингу за даним показником; середнє значення по регіонах – 31,4%) та 26,3% (11 місце в рейтингу за даним показником; середнє значення по регіонах – 22,%) відповідно. Відносно третьої складової Індексу по даному блоку реформ (кількість ДТП у співвідношенні до пасажирообороту наземного виду транспорту) область займає 6-те місце.

Блок реформ «Навколишнє природне середовище» – 16-те місце (значення Індексу по блоку – 0,04289). Даний середній

результат зумовлений єдиним показником, на якому вибудовується Індекс по даному блоку, – частка капітальних інвестицій на охорону та раціональне використання природних ресурсів у загальному обсязі склала 7,8% (середнє значення по регіонах – 19,2%).

Блок реформ «Промислова політика» – 10-те місце (значення Індeksu по блоку – 0,14412). На достатньо високий рейтинг Індeksu по даному блоку вплинули значення двох основних складових інтегрального показника: прямі іноземні інвестиції у промисловість області у загальному обсязі інвестицій займають 66% (8-ме місце серед інших областей), а питома вага експорту послуг з переробки матеріальних ресурсів у загальному обсязі експорту послуг в область – 48,1% (10-те місце). За іншими двома складовими (частка ветхих та аварійних водопровідних та теплових і парових мереж у % до загальної протяжності) область зайняла в рейтингу областей полярні позиції: 3-тє місце (22%; середнє значення по регіонах – 32,6%) та 24-тє місце (39,5%; середнє значення по регіонах – 19,5%) відповідно.

Блок реформ «Фінансові послуги» – 22-ге місце (значення Індeksu по блоку – 0,02101). Фінансові послуги Сумська область не експортує та не імпортує. За часткою підприємств, що надають фінансові послуги та послуги зі страхування у загальній кількості підприємств область зайняла 17-тє місце серед регіонів України (0,52%; середнє значення показника по регіонах – 0,66%).

Блок реформ «Інформаційне суспільство» – 16-тє місце (значення Індeksu по блоку – 0,03484). На невисокий рейтинг області в рамках Індeksu по даному блоку вплинуло низьке значення трьох (всього шість) складових інтегрального показника: останнє 24-тє місце в Україні по показнику питомої ваги підприємств, які мали доступ до Інтернет у загальній кількості підприємств, які використовували комп'ютери (90,3%; середнє значення по регіонах – 94,1%); 21-ше місце в Україні по показнику питомої ваги таких підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку (30,1%; середнє значення по Україні – 35,4%); останнє 24-тє місце в Україні по показнику питомої ваги підприємств, що здійснювали автоматизований обмін даними (52,2%; середнє значення по Україні – 64,2%).

Блок реформ «Туризм» – 9-тє місце (значення Індeksu по блоку – 0,07930). Достатньо високий рейтинговий рівень зумовлений значеннями двох із чотирьох складових показників у структурі Індeksu по даному блоку реформ: питома вага експорту послуг, що пов'язані з подорожами, у загальному обсязі експорту послуг – 8,7% (5-тє місце по Україні); питома вага імпорту таких послуг у загальному обсязі імпорту послуг в область – 15,82% (6-тє місце по Україні). Інші показники лишилися на низькому рівні.

Блок реформ «Сільське господарство» – 8-ме місце (значення Індeksu по блоку – 0,10324). По основній складовій показника – частці прямих іноземних інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі – область займає 15-тє місце по Україні (3,2%; середнє по регіонах – 6,9%). По іншим

складовим показникам область займає лідерські позиції в Україні: виробництво продукції с/г на 1 особу – 8-ме місце, продуктивність праці на 1-го зайнятого – 2-ге місце, рівень рентабельності виробництва в с/г підприємствах – 8-ме місце (28,4%; середнє по регіонах – 24,8%), 100 % підприємств в секторі сільського господарства області є малими або середніми.

Блок реформ «Наука, технології та інновації» – 2-ге місце (значення Індeksu по блоку – 0,08530), що підтверджує високий науковий потенціал області. Сумська область – лідер по кількості реалізованої інноваційної продукції промисловості у загальному обсязі продукції промисловості (9%). 17,6% промислових підприємств області займалися інноваційною діяльністю (3-тє місце по Україні). По іншим складовим Індeksu область також займає високі місця.

Блок реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» – 9-тє місце (значення Індeksu по блоку – 0,30668), що зумовлено середнім значенням кількості легалізованих об'єднань громадян у співвідношенні до чисельності населення області (1,6%; середнє значення показника по регіонах – 1,6%).

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індeksu Євроінтеграційного Економічного Поступу Сумської області

Враховуючи результати аналізу, інтегральні показники Індeksu по окремим блокам реформ та методику дослідження, підвищення загального рейтингу Індeksu можливе за рахунок наступних чинників:

1) Створення умов для підвищення обсягу експорту та імпорту товарів до та з країн ЄС, переорієнтація товаровиробників на нові ринки збуту, стимулювання диверсифікації експорту.

2) Проведення заходів зі створення позитивного інвестиційного клімату та середовища (у т.ч. підготовка інвестиційних продуктів, промоція можливостей регіону, модернізація підприємств, впровадження інноваційних технологій).

3) Проведення комплексу маркетингових, дерегуляційних заходів, сприяння підприємствам в отриманні відповідних юридичних документів для збільшення частки експорту/імпорту послуг (зокрема, в галузях транспорту, туризму) до/з країн ЄС.

4) Впровадження програм з розвитку малого та середнього бізнесу, зокрема, діяльності інституцій з їх підтримки.

5) Проведення комплексу заходів щодо зменшення енергозалежності виробництва, підвищення енергоефективності у різних секторах економіки.

6) Впровадження ІТ-технологій в діяльність підприємств.

7) В області повинні активно продовжуватись започатковані заходи щодо дерегуляції господарської діяльності, спрощення дозвільних процедур для суб'єктів господарювання, інші заходи для підтримки підприємництва, стандартизації товарів та послуг, що в цілому сприятиме розвитку бізнесу в контексті європейської інтеграції.

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

В загальному рейтингу Індeksu Євроінтеграційного Економічного Поступу Тернопільська область посідає 3-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з величиною Індeksu 0,01464. Тернопільщина поступилася лише Київській та Львівській областям. За умови, що область, протягом останніх років, вважається депресивним регіоном, не має прямого виходу до кордону і по структурі економіки є сільськогосподарською – такий результат може дати їй поштовху до подальшого економічного розвитку.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

По показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Тернопільщина посідає 3-тє місце в загальному рейтингу регіонів України зі значенням Індeksu 0,05815. Даний показник досягнутий за рахунок того, що більше 80-ти% економіки області зорієнтовано на співробітництво з країнами Заходу. Лише біля 10-ти% зовнішнь-економічної діяльності області займає ринок країн СНД.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

По показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво», Тернопільщина посідає 11-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з Індeksu у розмірі 0,01374. Такий результат область займає у зв'язку з тим, що по ряду показників, що характеризують даний напрям, Тернопільщина займає далеко не лідируючі позиції.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Суспільно-політична ситуація в державі протягом останніх двох років негативно позначилася на розвитку усіх регіонів України, у тому числі і Тернопільської області. За цей час лише в одному секторі економіки України відбувалися позитивні тенденції – зростання аграрного виробництва. Оскільки Тернопільська область є аграрною областю, то даний фактор сприяв більш-менш позитивному розвитку регіону. Якщо у більшості регіонів України спостерігаються негативні тенденції у промисловості, то на Тернопільщині

спостерігається незначний приріст промислового виробництва. У випадку, якщо керівництво області буде сприяти створенню сприятливого середовища для подальшого економічного розвитку регіону, Тернопільщина має досить непогані шанси вирватися з категорії «депресивного регіону» та поступово зміцнювати свої економічні показники відносно інших регіонів України.

Як уже зазначалося вище, Тернопільщина, в основному, експортує товари та послуги на ринки ЄС. Все більше представників бізнесу починають приділяти увагу питанням співпраці з країнами ЄС. Але тут є ряд факторів, які сповільнюють даний процес. В першу чергу, це низький рівень поінформованості бізнесу про умови виходу на європейський ринок, питання сертифікації продукції відповідно до вимог ЄС, впровадження новітніх технологій у виробництві та сфері послуг, використання альтернативних джерел енергії, модернізація існуючих виробництв, та ін. Вирішення цих проблем сприятиме створенню конкурентного продукту, який зможе завоювати зовнішні ринки.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Нижче приведено інформацію про рейтинги Тернопільської області по блокам реформ, що формують рейтинг **в рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»**.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Торгівля товарами».

По даному блоку реформ Тернопільська область посідає 1-ше місце в загальному рейтингу регіонів України з величиною Індексу 0,45047. Питома вага експорту товарів до країн ЄС на Тернопільщині складає 70,1%, а імпорту з країн ЄС – 85,2%. Досить малою є частка підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність у відношенні до усіх підприємств області. Вона складає лише 1,88%, в той час, як у Львівській області цей показник складає 12,27%.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає 23-тє місце в загальному рейтингу регіонів України зі значенням Індексу, близьким до 0,0000. При тому, що область є аграрною, на Тернопільщині немає жодного підприємства, яке б отримало право експорту до ЄС молочної чи м'ясної продукції, яєць та яйцепродуктів, продуктів бджільництва, майонезу, соусів та маргарину протягом 2014 року. Це при тому, що в області є підприємства, які працюють в даних напрямках. Це зумовлено тим, що дані виробництва працювали виключно на внутрішній ринок та частково – на ринок країн СНД.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає 2-ге місце в загальному рейтингу регіонів України з Індексом у розмірі 0,31695. Як і у випадку з торгівлею товарами, питома вага експорту послуг до країн ЄС на Тернопільщині складає 83,1%, а імпорту послуг з країн ЄС – 88,1%. Частка прямих інвестицій з ЄС в економіку області по відношенню до усіх інвестицій складає 95,78%. Цим ще раз підтверджується те, що економіка області зорієнтована виключно на ринки країн ЄС.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність».

По даному блоку реформ Тернопільська область посідає 11-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з величиною Індексу 0,07406.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає 13-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з Індексом у розмірі 0,89698. На даний показник вплинуло те, що в області проводиться достатня кількість перевірок суб'єктів господарювання з боку Департаменту податкового та митного аудиту, а також відсутність дозволів на трансграничні перевезення товарів, що підлягають екологічному ліцензуванню до країн ЄС.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Прозорість регулювання».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає 19-тє місце в загальному рейтингу регіонів України зі значенням Індексу 0,49733. На даний показник вплинуло те,

що в області існує відносно мала кількість доступних послуг базового переліку у центрах надання адміністративних послуг відносно інших регіонів України.

Нижче приведено інформацію про рейтинги Тернопільської області по блокам реформ, що формують рейтинг **в рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво»**.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики».

По даному блоку реформ Тернопільська область посідає 14-тє місце в загальному рейтингу регіонів України зі значенням Індексу 0,25123. На даний показник вплинуло те, що в області практично не впроваджуються енергоощадні технології та заходи з використання альтернативної енергетики.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає 3-тє місце в загальному рейтингу регіонів України зі значенням Індексу 0,48247. На рівень даного показника вплинуло те, що на території області протягом 2014 року утворилася відносно мала сума незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат, розкрадання коштів і матеріальних цінностей, а також невелика сума недоотриманих фінансових ресурсів, порівняно з іншими регіонами України.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Транспорт».

По даному блоку реформ Тернопільська область посідає 12-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з величиною відповідного Індексу 0,15511. На рівень даного показника вплинув відносно середній рівень експорту та імпорту транспортних послуг до та з країн ЄС.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає 10-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з Індексом 0,21042. В області існує достатня кількість (порівняно з іншими регіонами України) проектів співробітництва з ЄС у сфері сталого розвитку, рівень використання вторинної сировини – більше 50%, але при цьому область має відносно невисокий рівень капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Промислова політика».

По даному блоку реформ Тернопільська область посідає 19-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з Індексом у розмірі 0,08686. На рівень даного показника вплинув обсяг прямих іноземних інвестицій у промисловість, рівень доданої вартості на одного працівника у промисловості, зношеність мереж водо- та теплопостачання.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Фінансові послуги».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає 16-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з величиною відповідного Індексу 0,03643. На рівень даного показника вплинуло те, що в економіці області практично відсутній експорт фінансових послуг у загальному обсязі експорту, а також достатньо низький рівень залучення вкладів населення у банках області.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає передостаннє 23-тє місце в загальному рейтингу регіонів України з Індексом у розмірі 0,02716. Якщо порівнювати фактори, які формують даний показник, то відносно інших регіонів України в Тернопільській області вони є одними з найнижчих: частка працівників, що використовували комп'ютер серед загальної кількості працівників; частка підприємств, що мають веб-сайт або домашню сторінку у загальній кількості підприємств та які використовують комп'ютери; частка підприємств, що здійснюють автоматизований обмін даними; кількість абонентів мобільного зв'язку; індекс RITS рівня проникнення ІТ в життєдіяльність суспільства.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Туризм».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає передове 2-ге місце в загальному рейтингу регіонів України з рівнем Індексу 0,13324. Враховуючи, що туризм є

одним із пріоритетних напрямків розвитку Тернопільщини, то таке значення показника є достатньо прогнозованим.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Сільське господарство».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область також посідає 2-ге місце в загальному рейтингу регіонів України зі значенням відповідного Індексу 0,14267. Враховуючи, що сільське господарство є основною галуззю економіки Тернопільської області, то такий показник є достатньо прогнозованим. Тут варто відзначити, що частка прямих іноземних інвестицій в сільське господарство є другою по величині відносно інших регіонів після Херсонської області. Також однією з найвищих є частка експорту сільськогосподарської продукції у загальному обсязі експорту товарів до країн ЄС.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації».

В межах даного блоку реформ Тернопільська область посідає 7-ме місце в загальному рейтингу регіонів України зі значенням Індексу 0,03699. Тут варто зазначити, що в Тернопільській області одними з найвищих по Україні є: частка організацій, що виконували наукові та науково-технічні роботи у загальній кількості підприємств; частка розробок зі створення нових видів ресурсозберігаючих технологій. Натомість, в області одні з найнижчих по Україні показників реалізованої інноваційної продукції промисловості у загальному обсязі продукції промисловості, кількості принципово нових технологій, створених організаціями області та кількості грантів, отриманих від міжнародних фондів.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства».

По даному блоку реформ Тернопільська область посідає 19-те місце в загальному рейтингу регіонів України зі значенням Індексу 0,08659. На величину даного показника вплинула відносно низька кількість легалізованих громадських організацій у співвідношенні до чисельності населення області.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Тернопільської області

Третє місце в рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу для Тернопільської області є досить непоганим показником. Але для того, щоб ситуація не погіршилася і покращилася, потрібно вжити ряд заходів:

1) Подальше стимулювання розвитку галузей сільського господарства та туризму, як основних в економіці області. Тут необхідно приділити увагу збільшенню інвестицій, впровадженню нових технологій. Не виключено, що більшому стимулу розвитку даних галузей сприятиме створення сільськогосподарського та туристичного кластерів.

2) Стимулювання розвитку переробки сільськогосподарської продукції та тваринництва з одночасним орієнтуванням їх на ринки країн ЄС.

3) Проведення інформаційних кампаній серед бізнесу області з метою збільшення рівня його поінформованості стосовно налагодження збуту продукції в країні ЄС. Окремо варто створити консультативний орган, який би допомагав представникам бізнесу в питаннях підготовки та оформлення усіх необхідних документів, сертифікатів і т.п., що дозволить реалізовувати продукцію та послуги місцевого бізнесу в країні ЄС.

4) Стимулювання технічної модернізації існуючих підприємств з метою зменшення споживання енергоносіїв, які складають значну частку в собівартості продукції. Пропагування використання альтернативних джерел енергії.

5) Впровадження ефективних механізмів захисту довкілля, в тому числі і за рахунок впровадження новітніх технологій у діяльності підприємств області.

6) Активізація роботи з пошуку додаткових джерел фінансування для розвитку інфраструктури області (інвестиції, участь у грантових програмах, використання державних фондів для впровадження інноваційних проектів).

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

В загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Харківська область посідає 16-те місце із значенням величини Індексу 0,01278. Тобто, серед 24-ох областей України Харківська область посідає місце нижче середнього, що, насамперед, зумовлено низькими показниками по деяких блоках базових реформ, а саме: «Торгівля товарами» (23-тє місце), «Державний фінансовий і внутрішній контроль» (24-тє місце), «Транспорт» (22-ге місце), «Промислова політика» (24-тє місце). В той же час область має кращі позиції за такими блоками реформ, як «Інтелектуальна власність» (1-ше місце), «Фінансові послуги» (3-тє місце), «Туризм» (1-ше місце), «Інформаційне суспільство» (4-тє місце), «Наука, технології та інновації» (3-тє місце).

Рейтинг регіону за показником, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

За напрямком реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Харківська область посідає 6-тє місце із значенням величини Індексу 0,05474. Тобто, область входить у десятку областей України з найкращими показниками реформ у цій галузі. Такі показники зумовлені, насамперед, високим потенціалом і динамікою реформ у сфері інтелектуальної власності, фінансових послуг, високою долею прямих інвестицій із країн ЄС в економіку області та імпорту послуг з цих країн.

Рейтинг регіону за показником, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

За цим напрямком реформ Харківська область посідає 24-тє (останнє) місце із значенням величини Індексу 0,00983. Такий показник зумовлений специфікою географічного положення Харківської області та особливостями її економіки, яка значною мірою орієнтована на співробітництво з Російською Федерацією та іншими країнами СНД. Звідси – низькі показники євроінтеграційного розвитку по таких напрямках реформ, як «Транспорт», «Промислова політика».

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Переваги:

Харківська область входить до числа регіонів, які мають найвищий рівень демографічного потенціалу та якості людського капіталу. Крім того, Харківська область посідає одну з перших сходинок в рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України, що зумовлено її багатим природно-ресурсним потенціалом, який складає приблизно 4,5% від сумарного оціненого в Україні. Головними природними ресурсами області є земельні та мінеральні. Зокрема, Харківщина має найбільші в Європі розвідані поклади природного та сланцевого газу, а також бурого вугілля, розроблення яких може суттєво поживавити притік іноземних інвестицій та економічне і галузеве співробітництво. Про це, приміром, свідчить інтерес до такого співробітництва транснаціональної компанії «Шелл» та інших іноземних компаній. Наразі в Харківській області працюють сотні інвесторів із 60 країн світу.

Перешкоди:

Специфічне географічне положення Харківської області та її статус як прикордонного регіону, що межує з Російською Федерацією і Донбасом, останнім часом негативно вплинули на розвиток економіки області та її інвестиційну привабливість. За даними Міністерства економічного розвитку та торгівлі, станом на 02.12.2015 року в економіці Харківської області спостерігалось падіння промислового виробництва (-15,9%) і падіння сільськогосподарського виробництва (-4,1%), а також зниження прямих іноземних інвестицій (-7,4%) та падіння зовнішньої торгівлі товарами (експорт) (-34,5%). За січень–вересень 2015 року відтік інвестиційного капіталу з економіки області склав 13,8 млн. дол. Значною мірою це викликано військовими діями на Донбасі та розривом традиційних економічних зв'язків з підприємствами цього регіону та підприємствами Російської Федерації. Наразі одним з пріоритетних завдань є диверсифікація міжнародної торгівлі та переорієнтація на європейські ринки. Угода про Асоціацію

та Зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом відкриває перед Харківщиною вікно можливостей – як із розширення ринків збуту продукції та встановлення нових коопераційних зв'язків, так і з широкого залучення інвестицій у промисловість, агропромисловий сектор, житлово-комунальну інфраструктуру, енергетику, інші сфери реального сектору економіки.

Рейтинги регіону за показниками, що характеризують блоки реформ

У рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» виокремлюються шість блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу:

Рейтинг в рамках блоку реформ «Торгівля товарами»: 23-те місце. Низький рейтинг за цими напрямком реформ зумовлений специфікою регіональної економіки, яка значною мірою зорієнтована на ринки РФ та країн СНД. Питома вага експорту товарів до країн ЄС складає близько 17% від загального обсягу, імпорту – 25,5%. Частка підприємств, які здійснюють зовнішню торгівлю товарами з країнами ЄС складає лише 2,1% від їх загальної кількості. За 9 місяців 2015 року експорт товарів до країн ЄС склав лише 57,5% до відповідного періоду 2014 року, імпорту – 68,2%. Торгівельне сальдо має від'ємний баланс і складає – 99381,6 тис. дол. США.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи»: 16-те місце. Як свідчить статистика, частка експорту продукції сільського господарства до країн ЄС складає 35,8% від загального експорту товарів до ЄС. В основному – це зернові культури. В той же час, через санітарні та фітосанітарні заходи жодне підприємство області у 2014 році не мало дозволу на експорт до країн ЄС молокопродукції, яєць і яйцепродуктів, продукції бджільництва, майонезів та маргаринів, лише 1 підприємство мало право експорту м'ясопродукції.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції»: 13-те місце. У структурі торгівлі послугами частка імпорту послуг з країн ЄС займає 71%, а частка прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в економіку області – 88,3%. У той же час, частка підприємств області, які здійснюють зовнішню торгівлю послугами з країнами ЄС, складає лише 0,63% від їх загальної кількості. Тобто в торгівлі послугами Харківська область є імпортоорієнтованою.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність»: 1-ше місце. Область має найбільшу кількість заявок на винаходи та заявок на корисні моделі, що свідчить про її високий науковий потенціал та активність у сфері інтелектуальної власності. Це, зокрема, зумовлено великою кількістю наукових та науково-дослідницьких інститутів, які займаються інноваційною діяльністю на території області.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі»: 14-те місце. На території Харківської області діють 11 митних постів ДФС, в розрізі зон діяльності яких фіксується висока кількість звернень фізичних та юридичних осіб. Це свідчить про високу зовнішньоекономічну активність суб'єктів господарювання, для обслуговування яких ДФС запроваджує електронний документообіг та спрощені системи проходження платежів.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Прозорість регулювання»: 16-те місце. За останні кілька років суттєво зменшився адміністративний тиск на суб'єктів господарювання Харківської області. Про це, зокрема, свідчить відносно невелика кількість перевірок суб'єктів господарювання Департаментом податкового та митного аудиту, яка складає лише 0,02% від загальної кількості суб'єктів господарювання області. Також в усіх районах області діють центри з надання адміністративних послуг, які збільшують перелік своїх базових послуг.

У рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» виокремлюються одинадцять блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу:

Рейтинг в рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики»: 15-те місце. Промисловість області має високий рівень енергоємності та низький рівень енергозбереження. Зокрема, рівень використання вторинних горючих ресурсів

складає лише 76%, а рівень використання вторинних теплових ресурсів – 70,7%. При цьому втрати вторинних теплових ресурсів складають 13% від їх виходу, а відношення витрат палива до його випуску – майже 20%.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль»: 24-те місце. За показниками виявлених незаконних і нецільових витрат, кількості недостач і розкрадання фінансових та матеріальних цінностей Харківська область посідала перше місце в Україні. У 2014 році тільки з цієї причини бюджетами різних рівнів було недоотримано 15 млн.173 тис. грн. За даними Держфінінспекції в Харківській області тільки за 10 міс. 2015 року в області було виявлено незаконних витрат бюджетних коштів на суму 316 млн. 910 тис. грн., з яких було відшкодовано лише 17 млн. 777 тис. грн.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Транспорт»: 22-те місце. Харківська область має розвинену транспорту інфраструктуру. Але з огляду на географічне положення області та орієнтованість її економіки на ринки Росії, країн СНД та Азії питома вага експорту транспортних послуг з області до країн ЄС складає лише 1,57% від загального експорту послуг до ЄС, а імпорту – 3,37%. Ці показники найбільше вплинули на низький рейтинг області по цьому блоку реформ.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище»: 13-те місце. Більшість території області характеризується сприятливою екологічною обстановкою. У 2014 році Харківська область мала 16 проєктів співробітництва з ЄС у сфері сталого розвитку. При цьому частка капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів складала лише близько 10%, що є середнім значенням серед показників інших областей України.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Промислова політика»: 24-те місце. Харківська область має потужний промисловий потенціал, основу якого складає машинобудування. Зокрема, область є головним центром енергетичного машинобудування в Україні. Проте, загальний розвиток промисловості гальмує висока зношеність основних засобів і висока матеріало- та енергозатратність виробництва. Енергоефективність промисловості складає лише 30%. При цьому лише 17 % інвестицій спрямовується у промисловий сектор, а питома вага експорту послуг з переробки промислової продукції до країн ЄС складає лише 7,6% від загального обсягу експорту послуг до ЄС. Загалом імпорт промислової продукції до області переважає над експортом.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Фінансові послуги»: 3-те місце. Харківська область має розвинений фінансовий сектор, основу якого складають підприємства банківської та страхової сфер. Станом на 01.10.2014 року в Харківському регіоні нараховувалось 1246 філій (відділень) банків, які здійснювали банківські та страхові операції. За часткою підприємств цього сектора серед загальної кількості підприємств область посідала перше місце в Україні. При цьому питома вага імпорту фінансових послуг до області суттєво переважала експорт і складала більше 30% від загального обсягу імпорту послуг.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство»: 4-те місце. Область має високий рівень інформатизації та комп'ютеризації, про що свідчить високий рівень використання працівниками комп'ютерів, Інтернету та Інтернет-технологій і засобів мобільного зв'язку. Крім того, Харківська область є одним з лідерів за розвитком сфери IT-послуг.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Туризм»: 1-ше місце. Харківська область має високий туристичний потенціал і розвинений ринок туристичних послуг. Зокрема, за часткою суб'єктів туристичної діяльності до загальної кількості суб'єктів господарювання область посідає третє місце після Рівненської, Закарпатської та Дніпропетровської областей. У загальному обсязі експорту послуг туристичні послуги займають 16,2%.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Сільське господарство»: 14-те місце. Сільське господарство традиційно є однією з найпотужніших галузей економіки Харківської області. За виробництвом продукції сільського господарства Харківщина посідає провідні позиції серед регіонів України. Позитивним є і той факт, що частка експорту продукції сільського

господарства до країн ЄС складає 35,8% серед всього товарного експорту в ЄС. В той же час домінування великих агропідприємств та сировинна орієнтація аграрного експорту без переробки зібраної продукції веде до зростання безробіття серед сільського населення області та деградації сільських територій. Зокрема, на сьогодні лише 14 % сіл області мають водопровід і третина газифіковані.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації»: 3-тє місце. Харків є одним з найбільших наукових центрів України і одним з лідерів за рівнем інноваційної діяльності. У 2014 році частка промислових підприємств, що займались інноваційною діяльністю складала 22,2% до загальної кількості промислових підприємств області, поступаючись за цим показником лише Запорізькій області. Також Харківська область була лідером за кількістю впроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах (273) та за кількістю проведених міжнародних наукових конференцій (308).

Рейтинг в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства»: 14-тє місце. Харківська область має один з найнижчих показників за кількістю легалізованих об'єднань громадян у співвідношенні до чисельності населення області. Проте, цей показник не відображає справжнього стану громадянського суспільства області, яке вимірюється не тільки кількісними, а й якісними показниками. Після Революції гідності потенціал громадянського суспільства Харківської області суттєво зріс за рахунок появи волонтерських рухів і груп та нових громадських ініціатив, значна частина яких не легалізована.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Харківської області

Виходячи з результатів даного дослідження та останніх тенденцій в економічній і соціальній сфері Харківської області,

зокрема, враховуючи те, що з 1 січня 2016 року почне діяти Зона вільної торгівлі між Україною і ЄС, можна сформулювати такі рекомендації, спрямовані на покращення Євроінтеграційного Економічного Поступу області:

1) Необхідно переглянути Стратегію розвитку Харківської області на період до 2020 року, чіткіше виділивши в ній шляхи досягнення стратегічних цілей, зокрема, через посилення економічної і галузевої співпраці з країнами ЄС та збільшення притоку європейських інвестицій. Поки що така співпраця носить фрагментарний і нескоординований характер.

2) Необхідно запроваджувати проектні підходи до управління економічним розвитком, активніше залучаючи до реалізації проектів регіонального розвитку європейські кампанії та європейських експертів і консультантів, а також проекти міжнародної технічної допомоги. З цією метою доцільно створити в Харківській області Агентство регіонального розвитку та Агентство сприяння експорту, відділення яких працюватимуть не тільки в обласному центрі, а й в районах області.

3) Необхідно створювати пільгові умови для розвитку переробної промисловості, зокрема в сільській місцевості, з орієнтацією на випуск продукції, що відповідає європейським стандартам якості та екологічності.

4) Необхідно зміцнювати місцеву демократію, в т.ч. через сприяння розвитку і діяльності інститутів громадянського суспільства та волонтерських організацій, які підтримують євроінтеграційний та євроатлантичний вектор розвитку України.

5) Необхідно посилити боротьбу з корупцією та зловживаннями в бюджетній сфері, забезпечуючи більшу прозорість в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, в т.ч. через запровадження електронного врядування у всіх сферах їхньої діяльності.

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

Херсонська область в загальному рейтингу по Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу посідає 19-тє місце. Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу по Херсонській області складає 0,01242. У порівнянні із сусідніми регіонами Херсонщина посідає останнє місце.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Херсонська область по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» посідає 16-тє місце. Значення складової Індексу Євроінтеграційного Поступу по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», по Херсонській області складає 0,04717. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає лише Дніпропетровщину (17-тє місце), і програє Миколаївщині (14-тє місце), Одещині (11-тє місце), Запорізькій області (13-тє місце).

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Херсонська область по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво», посідає 15-тє місце. Значення складової Індексу Євроінтеграційного Поступу по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво», по Херсонській області складає 0,01283. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина посідає останнє місце і програє Дніпропетровщині (9-тє місце), Миколаївщині (5-тє місце), Одещині (6-тє місце), Запорізькій області (3-тє місце).

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Значною перевагою регіонального розвитку Херсонщини є вигідне фізико-географічне положення області, яке позитивно впливає на успіхи сільськогосподарського виробництва, створює високий транспортний потенціал, визначає соціокультурні і економічні перспективи розвитку туризму. Особливе значення для розвитку регіону мають акваторії – чорноморське і азовське узбережжя, басейн і дельта Дніпра.

Головними перешкодами на шляху соціально-економічного розвитку є старіння, деградація господарської інфраструктури (дороги, система зрошення, комунальні мережі тощо).

На регіональному розвитку негативно позначається руйнування і занепад великих промислових підприємств, які становили основу економічного виробництва в області в попередній період.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

В рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Херсонщина посідає 16-тє місце у загальноукраїнському рейтингу. Цей показник можна охарактеризувати по нижченаведених блоках.

В рамках блоку реформ «Торгівля товарами» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 20-тє місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає Миколаївщину (24-тє місце), Запорізьку область (21-ше місце) і програє Одещині (18-тє місце) та Дніпропетровщині (19-тє місце).

В рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 15-тє місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає Запорізьку область (21-ше місце) і програє Миколаївщині (3-тє місце), Одещині (12-тє місце) та Дніпропетровщині (10-тє місце).

В рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 21-ше місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає лише Запорізьку обл. (23-тє місце) і програє Миколаївщині (19-тє місце), Одещині (14-тє місце) та Дніпропетровщині (16-тє місце).

В рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 17-тє місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина програє Миколаївщині (10-тє місце), Запорізькій області (7-ме місце), Одещині (4-тє місце) та Дніпропетровщині (2-ге місце).

В рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 15-тє місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає лише Дніпропетровщину (17-

те місце) і програв Миколаївщині (9-те місце), Запорізькій області (3-те місце) та Одещині (11-те місце).

В рамках блоку реформ «Прозорість регулювання» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 2-ге місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає Миколаївщину (7-ме місце), Запорізьку область (5-те місце), Одещину (12-те місце) та Дніпропетровщину (22-ге місце).

В рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» Херсонщина посідає 15-те місце. Цей показник можна охарактеризувати по нижченаведених блоках.

В рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 18-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає лише Запорізьку область (19-те місце) і програв Миколаївщині (7-ме місце), Одещині (10-те місце) та Дніпропетровщині (8-ме місце).

В рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 18-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає Одещину (22-те місце) та Дніпропетровщину (21-ше місце) і програв Миколаївщині (13-те місце), Запорізькій області (16-те місце).

В рамках блоку реформ «Транспорт» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 5-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає Миколаївщину (7-ме місце), Запорізьку область (8-ме місце) та Дніпропетровщину (16-те місце) і програв лише Одещині (1-ше місце).

В рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 14-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає Миколаївщину (19-те місце), Одещину (23-те місце) і програв Запорізькій області (3-те місце) та Дніпропетровщині (9-те місце).

В рамках блоку реформ «Промислова політика» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 23-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина програв Миколаївщині (17-те місце), Запорізькій області (11-те місце), Одещині (22-ге місце) та Дніпропетровщині (12-те місце).

В рамках блоку реформ «Фінансові послуги» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 18-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає лише Миколаївщину (23-те місце) і програв Одещині (13-те місце), Запорізькій області (9-те місце) та Дніпропетровщині (1-ше місце).

В рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 15-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина програв Миколаївщині (11-те місце), Запорізькій області (2-ге місце), Одещині (1-ше місце) та Дніпропетровщині (5-те місце).

В рамках блоку реформ «Туризм» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 17-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина програв всім сусіднім регіонам.

В рамках блоку реформ «Сільське господарство» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 1-ше місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає усі регіони.

В рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 4-те місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає Миколаївщину (11-те місце), Одещину (13-те місце) та Дніпропетровщину (5-те місце) і програв лише Запорізькій області (1-ше місце).

В рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» у порівняльному рейтингу Херсонщина посідає 7-ме місце. У порівнянні із сусідніми регіонами по цьому показнику Херсонщина випереджає, Запорізьку область (10-те місце), Дніпропетровщину (15-те місце) і програв Одещині (2-ге місце) та Миколаївщині (4-те місце).

Можливі причини таких рейтингів.

Херсонщина – це регіон, у якому головна увага приділяється розвитку сільського господарства, плануванню

сільських територій, розвитку транспортної структури, прозорості регулювання, розвитку науки, технологій та інновацій, про що свідчать результати проведеного дослідження, а саме:

- відповідно до результатів по блоку реформ «Сільське господарство» Херсонщина посідає 1-ше місце. Область розташована в степовій зоні, на нижньому плінні Дніпра. Територія області становить 28 461 км². Херсонська область має значний потенціал розвитку сільськогосподарського виробництва, великі площі сільськогосподарських угідь із родючими землями (1968,4 тис. га, у тому числі 1770 тис. га ріллі). На півночі Херсонщини в основному мають місце південні чорноземи з лісовими ґрунтами. На півдні вони переходять у темно-каштанові й каштанові ґрунти, які розташовані разом із солончакми. Велике значення має значна сума ефективних температур, що обумовлено помірно-континентальним кліматом. Це створює необхідні природні передумови для виробництва значних обсягів рослинницької й тваринницької продукції. Херсонська область – є лідером серед других регіонів України по вирощуванню якісного продовольчого зерна, озимої пшениці, кукурудзи, рису, соняшника.

Наявність розвиненої переробної промисловості дозволяє переробляти зроблену продукцію безпосередньо в області, тим самим знижуючи витрати на її транспортування й запобігаючи відтік доходів в інші регіони. Потенційно область має можливість вирощувати щорічно не менш 2 млн. тонн. продовольчого зерна, 1 млн. тонн. овоче-баштанової продукції, 35 тис. тонн. рису, 100 тис. тонн. плодів, 50 тис. тонн. винограду й багато іншої продукції.

- відповідно до результатів по блоку реформ «Туризм» Херсонщина посідає 17-те місце у загальноукраїнському рейтингу. Херсонська область на півдні омивається Чорним та Азовським морями. Головною особливістю географічного розташування є вихід до Азово-чорноморського басейну й Дніпровської водної магістралі. Це відкриває широкі можливості для подальшого розвитку морських і річкових перевезень, індустрії відпочинку.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Херсонської області

1) Сприяти проведенню в області реформи децентралізації державної влади.

2) Вживати заходи, спрямовані на пропагування інвестиційного потенціалу регіону.

3) Стимулювати органи місцевого самоврядування до участі у міжнародних проектах із залучення технічної допомоги для вирішення питань соціально-економічного розвитку.

4) Посилити роботу, спрямовану на розвиток туристично-рекреаційної сфери, зокрема – на завершення будівництва лікувально-оздоровчого центру на Арабатській стрілці, виведення «із тіні» курортної індустрії приморських сіл Скадовського, Голопристанського і Генічеського районів області, будівництва сучасних доріг, які забезпечать зручний трансферт відпочиваючих на морські курорти Херсонщини.

5) Промислова політика і розвиток підприємництва є тими напрямками, які є проблемними для Херсонської області. Дуже важливо хоча б частково відновити той потужний промисловий потенціал області, який в кризовий період розвитку був втрачений. Доцільно розробити план дій по відновленню промислового потенціалу області, перш за все, обґрунтовано визначити, які підприємства доцільно і реально відновити, які відбудувати, а які відновлювати недоцільно і неможливо.

6) Інвентаризувати і упорядкувати зусилля, спрямовані на підтримку і відновлення інфраструктури: ремонт доріг, замовлення і ремонт транспортних засобів, мереж зрощення і комунальної інфраструктури, активно залучати до відновлення інфраструктури малий і середній бізнес. Оскільки за фінансування будівництва, ремонту та утримання доріг загального користування відповідають органи місцевого самоврядування, які доволі часто зволікають із залученням коштів, то актуальною є необхідність пошуку альтернативних джерел. Такими джерелами можуть виступати державно-приватні партнерства.

7) Спрямувати зусилля на заходи по енергозбереженню. Одним з дієвих фінансових механізмів у сфері покращення

енергоефективності, з урахуванням найбільш ефективного використання обмежених фінансових ресурсів місцевого бюджету є «револьверний» механізм фінансування енергоефективних заходів та проектів (револьверний фонд), доцільно широко впровадити цей механізм в регіоні. Основною метою діяльності цього фонду є не отримання

прибутку, а скорочення споживання енергетичних ресурсів і можливість економічного розвитку сфери енергоефективності. Револьверний фонд – це безвідсотковий кредит на впровадження енергоефективних заходів, споживачами якого можуть бути ОСББ, бюджетні установи, підприємства і населення.

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

У рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Хмельниччина зайняла 22-ге місце із 24-ох можливих.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Успіхи Хмельницького регіону у питанні економічної євроінтеграції в розрізі напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» є досить низкими. За даним Індексом області зайняла також 22-ге місце.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

Аналогічна ситуація (22-ге місце) склалася щодо економічної євроінтеграції Хмельниччини в розрізі напрямку «Економічного та галузевого співробітництва».

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

За результатами проведених досліджень питома вага експорту товарів з Хмельницької області до країн ЄС становить 35,4% від загального обсягу експорту. А частка імпорту товарів з країн ЄС в область – 50,3%. Серед інших областей України лідерами у цьому напрямку є Львівська, Київська та Тернопільська області.

Лише кілька підприємств області займаються експортом продуктів харчування на європейський ринок. Це може свідчити про те, що у структурі експорту області до країн країн переважає експорт сировини. Що ж стосується зовнішньої торгівлі послугами, то в даній сфері показники є значно кращими. Так, питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту області займає 69,1%, що є одним з найвищих показників в Україні, а питома вага імпорту послуг в область у загальному обсязі – 71,3%.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

У рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» виокремлюються шість блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу:

Рейтинг в рамках блоку реформ «Торгівля товарами»: за даним показником Хмельниччина займає 9-те місце. У розрізі імпорто-експортних операцій, імпорт товарів з ЄС займає половину всього імпорту до області. Рівень експорту за даним показником сягає 35,4% від усього експорту. Даний показник може значно зрости через нарощення виробництва товарів в області та підвищення їх якості та відповідності сертифікатам ЄС.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи»: Хмельницька область займає 4-те місце за даним рейтингом, оскільки має значну кількість підприємств харчової промисловості, яким надано право експорту продукції до країн ЄС. Зважаючи на те, що в межах області є підприємства, які потенційно можуть мати відповідні права і вже мають аграрну спрямованість діяльності, то можна сподіватись, що найближчим часом даний показник підвищиться.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Торгівля послугами та інвестиції»: за рейтингом по даному блоку Хмельниччина зайняла 9-те місце. Частка прямих інвестицій нерезидентів з ЄС в економіку області є значною та становить 77,69% від усіх зовнішніх інвестицій в область. Це свідчить про досить комфортні умови на території області для зовнішніх інвесторів з країн ЄС. Але низький рівень експорту товарів з області до європейських країн свідчить про сировинну орієнтованість експорту.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Інтелектуальна власність»: за даним показником Хмельницька область займає 21-ше місце. Дана інформація показує, що в регіоні є слабо розвинена науково-інноваційна діяльність. Незначна

кількість різноманітних заявок на винаходи та корисні моделі, здійснених в Хмельницькій області, порівняно з іншими областями, спричинила низьку позицію Хмельницького регіону в даному рейтингу. Даний рейтинг очолюють Харківська та Дніпропетровська області.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі»: в розрізі цього рейтингу Хмельниччина посідає 19-те місце, що обумовлюється низькою кількістю звернень фізичних та юридичних осіб у розрізі зон діяльності митниці.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Прозорість регулювання»: за даним блоком реформ Хмельницька область займає останнє 24-те місце в рейтингу.

У рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» виокремлюються одинадцять блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу:

Рейтинг в рамках блоку реформ «Співробітництво у сфері енергетики»: Хмельниччина за цим показником займає 21-ше місце. В області досить низький рівень ефективності використання основних видів енергетичних ресурсів.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль»: за даним блоком реформ Хмельницька область зайняла високе 4-те місце в рейтингу. Високий рівень державного контролю за використанням фінансових ресурсів дозволив зайняти відповідну позицію.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Транспорт»: у розрізі даного блоку реформ Хмельницька область займає 21-ше місце. Обсяг експорту транспортних послуг з регіону займає 40% у загальному обсязі експорту послуг до країн ЄС. Щоб підвищити даний показник, потрібно, перш за все, створити розгалужену мережу якісних доріг на території області.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Навколишнє природне середовище»: за даним блоком реформ Хмельниччина займає останнє 24-те місце у рейтингу, у т.ч. й через те, що в області відсутні програми співробітництва з ЄС у сфері сталого розвитку.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Промислова політика»: Хмельницька область в рамках рейтингу по даному блоку реформ зайняла 6-те місце, що свідчить про значний рівень співпраці між підприємствами країн ЄС та підприємствами області.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Фінансові послуги»: Хмельниччина за даним показником займає 17-те місце у рейтингу. Проте регіон не експортував у 2014 році фінансових послуг до країн ЄС, але мав певну частку імпортованих фінансових послуг з країн ЄС у структурі загального обсягу експортованих послуг.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Інформаційне суспільство»: у рейтингу по даному показнику Хмельницька область займає 14-те місце.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Туризм»: 10 місце. Збільшення експорту туристичних послуг в майбутньому дозволить значно підвищити позиції області у даному сегменті.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Сільське господарство»: за даним показником Хмельницька область займає 3 місце. Оскільки область має усі умови для ведення агробізнесу, то в майбутньому регіон може стати лідером у даному секторі співпраці з ЄС.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Наука, технології та інновації»: за даним блоком реформ Хмельниччина займає останнє 24-те місце у всеукраїнському рейтингу, що свідчить про низьку активність наукоємних підприємств області.

Рейтинг в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства»: в рамках даного блоку реформ область займає 18-те місце в рейтингу. Підвищити свій рівень

у рейтингу область може через підвищення інтенсивності сприяння та підтримки новостворених громадських об'єднань.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Хмельницької області

Підвищити рейтинг Індексу Євроінтеграційного Економічного поступу області можуть дозволити наступні заходи:

1) Сприяння розвитку наукоємних підприємств та підвищення ефективності інноваційної роботи ВНЗ області.

2) Підвищення обсягів експорту туристичних послуг області.

3) Збільшення кількості базових послуг у центрах надання адміністративних послуг області.

4) Проведення ремонту існуючих та побудова нових якісних шляхів транспортного сполучення.

5) Збільшення кількості заходів з популяризації енергоефективності та підвищення рівня екологічності енергії шляхом вироблення її з відновлювальних джерел.

6) Диверсифікація економіки та підвищення кількості інноваційних технологій на підприємствах.

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

В загальному рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Черкаська область займає вісімнадцяте місце за цією категорією серед усіх регіонів України із значенням величини Індексу 0,01271. Даний показник розрахований на основі показників «Торгівля і питання пов'язані з торгівлею» і «Економічне та галузеве співробітництво». Примітно, що сусідні області, крім Полтавської області (23-тє місце), суттєво випереджають Черкащину в частині Євроінтеграційного Економічного Поступу, а саме: Київська область посідає перше місце в рейтингу, Кіровоградська та Вінницька області відповідно посідають десяте та чотирнадцяте місця.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

За напрямом реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Черкаська область посідає дев'ятнадцяте місце серед усіх регіонів України зі значенням показника у розмірі 0,04563. Знову ж таки, сусідні області суттєво випереджають Черкаську по даному напрямку, зокрема, Київська область посіла друге місце, Кіровоградська – дев'яте місце, Вінницька – десяте місце. Пршу ситуацію має лише Полтавська область із двадцять третьою позицією у рейтингу.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

За напрямом реформ, що характеризує «Економічне та галузеве співробітництво», Черкащина посідає четверте місце серед усіх регіонів України зі значенням відповідного Індексу 0,01453. Це є високим значенням Індексу у порівнянні з найближчими сусідніми областями: традиційно лідером у даному рейтингу є Київська область, яка посіла перше місце, найнижчий рейтинг за даним напрямом має Вінницька область – двадцяте місце.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Аналіз стану реформування економіки Черкаської області дозволяє виокремити наступні перешкоди та переваги на шляху здійснення реформ.

Слабкими місцями регіону є низькі темпи торгівлі послугами, низький рівень свободи заснування та інвестицій, що, в свою чергу, негативно відображається на напрямку «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею». Суттєвою перешкодою в цьому є відсутність потужних науково-дослідницьких центрів на території області, низька ділова активність регіону та стабільний відтік перспективних наукових кадрів у інші регіони України. В частині торгівлі перешкодою на шляху реформ є багаторічна орієнтація підприємств області, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність на ринок Російської Федерації та країн пострадянського простору.

Значною перешкодою є також невідповідність існуючих освітніх та наукових установ структури виробництва області. Традиційно значний потенціал Черкащина має в аграрній, харчовій, переробній галузях. І це, в свою чергу, обумовлює екстенсивний тип господарювання поряд із низькими темпами залучення інвестицій.

Ще однією перешкодою у здійсненні реформування є незбалансованість просторового розвитку та значна диспропорція між рівнем розвитку різних територій області (наявність двох (лівого і правого) берегів області обабіч річки Дніпро, віддаленість районів від обласного центру).

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

У рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» виокремлюються шість блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу:

Блок реформ «Торгівля товарами»: Черкаська область серед усіх регіонів України посідає в даному рейтингу 10-те місце зі значенням показника у розмірі 0,18184. Цей показник обумовлений багаторічною зорієнтованістю підприємств області переважно на ринки Російської Федерації та країн пострадянського простору.

Блок реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи»: Черкаська область посідає в даному рейтингу 14-те місце, маючи значення показника у розмірі 0,02571. Доволі низьке значення показника в рамках цього блоку реформ обумовлюється агропромисловою зорієнтованістю Черкащини, в якій домінує рослинництво, в той час, коли індикатори, обраховані для визначення Індексу по цьому блоку, переважно стосуються продуктів тваринництва, яке меншою мірою розвинене на території області.

Блок реформ «Торгівля послугами та інвестиції»: Черкаська область посідає в цьому рейтингу 24-те місце зі значенням показника у розмірі 0,11544. Це найнижче значення Індексу серед усіх регіонів України. Таке значення показника за цим блоком реформ обумовлене як структурою економіки регіону, в якій обсяги послуг мають незначну питому вагу, так і відсутністю єдиного стратегічного бачення та непослідовною політикою місцевої влади щодо інвестування в певні перспективні об'єкти економіки.

Блок реформ «Інтелектуальна власність»: область посідає в рейтингу 20-те місце, маючи значення показника у розмірі 0,02321. Низьке значення показника в рамках цього блоку обумовлене відсутністю провідних науково-дослідницьких центрів на території області та суттєвою нестачею якісних наукових кадрів.

Блок реформ «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі»: регіон посідає в даному рейтингу 12-те місце, досягнувши значення показника 0,90768.

Блок реформ «Прозорість регулювання»: Черкаська область посідає в рейтингу 14-те місце зі значенням показника у розмірі 0,69519.

У рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» виокремлюються одинадцять блоків реформ, рейтинги за якими впливають на загальний рейтинг регіону в розрізі Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу:

Блок реформ «Співробітництво у сфері енергетики»: регіон посідає в даному рейтингу 9-те місце, досягнувши значення показника 0,30147. Рейтинг регіону за цим показником пояснюється в цілому застарілою інфраструктурою, екстенсивним способом господарювання у переважній більшості галузей.

Блок реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль»: Черкаська область посідає в рейтингу 2-ге місце, маючи значення показника у розмірі 0,48438.

Блок реформ «Транспорт»: область посідає в даному рейтингу 6-те місце зі значенням показника у розмірі 0,18826. Доволі високе значення показника в рамках цього блоку реформ отримано внаслідок географічного розташування області, що дає можливість нарощувати обсяги експорту транспортних послуг до країн ЄС, проте, має також місце нерозвиненість інших видів транспорту, зокрема, мізерна завантаженість аеропорту «Черкаси» та слабо розвинений річковий транспорт.

Блок реформ «Навколишнє природне середовище»: Черкаська область посідає в рейтингу за даним блоком 15-те місце, маючи значення показника у розмірі 0,04725. Показник регіону в цьому блоці обумовлений високим рівнем техногенного навантаження на навколишнє середовище, що, в свою чергу, пов'язано з наявністю в області забруднюючих виробництв (аграрна, хімічна галузі) та, водночас, відсутністю системної політики в даній сфері.

Блок реформ «Промислова політика»: Черкаська область посідає в рейтингу за даним блоком 5-те місце зі значенням показника у розмірі 0,16911.

Блок реформ «Фінансові послуги»: область посідає в рейтингу 7-ме місце, досягнувши значення показника 0,08648.

Блок реформ «Інформаційне суспільство»: Черкаська область посідає в рейтингу 8-ме місце зі значенням показника у розмірі 0,05066. Головним чином на значення цього показника впливає поселенська структура населення, темпи зростання ІТ-сфери регіону (особливо в м. Черкаси) та загальна низька щільність населення Черкащини.

Блок реформ «Туризм»: регіон посідає в рейтингу 19-те місце, маючи значення показника у розмірі 0,03865. Не зважаючи на значний туристичний потенціал Черкащини, таке низьке значення показника обумовлене відсутністю розвинутої туристичної інфраструктури в області і незначною питомою вагою експорту туристичних послуг закордон.

Блок реформ «Сільське господарство»: Черкаська область посідає в рейтингу 7-ме місце зі значенням показника у розмірі 0,10679. Сільське господарство є провідною галуззю економіки Черкащини і галуззю, яка активно розвивається, проте на значення цього показника негативно впливає як рівень розвитку сільських територій, так і незначний рівень диверсифікації сільськогосподарського виробництва в поєднанні з низькою діловою активністю регіону.

Блок реформ «Наука, технології та інновації»: Черкаська область посідає в даному рейтингу 18-те місце, досягнувши значення показника 0,00875. В регіоні відсутні потужні науково-дослідницькі центри, а також в цілому рівень наукової активності в області є низьким.

Блок реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства»: Черкаська область посідає в рейтингу за даним блоком реформ 13-те місце, маючи значення показника у розмірі 0,20760.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Черкаської області

Покращити положення Черкаської області у рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу дозволить досягнення позитивних результатів за наступними напрямками:

1) Оптимізація регіональної політики, спрямованої на запобігання вимивання ресурсів з області, що перешкоджатиме подальшому розвитку ресурсного, енергетичного, екологічного, товарного та фінансового дисбалансу.

2) Політика сприяння розвитку наукової діяльності та активне впровадження інноваційних продуктів у різні сфери виробництва, розвитку науково-дослідних центрів, спеціалізація яких відповідала би провідним галузям економіки області (агропромисловий сектор, харчова, переробна галузі, машинобудування). Це можливо досягти за рахунок розвитку вже існуючих на території області вищих навчальних закладів, а також завдяки налаштуванню співпраці освітніх закладів, наукових установ з провідними європейськими науковими центрами, реалізації спільних дослідницьких проектів та залучення грантів.

3) Сприяння розвитку кооперації та інтеграції між агропромисловим та харчовим, переробним комплексами регіону, що дозволить уникнути загострення конкуренції між ними за бюджетні та інвестиційні ресурси.

4) Створення ресурсної бази та консультативної допомоги підприємствам середнього бізнесу щодо виходу на ринки Європейського Союзу.

5) Здійснення послідовної політики із залучення інвестицій для відбудови та розвитку проблемних галузей регіону (харчова, переробна, хімічна, річковий та повітряний транспорт тощо).

6) Розвиток туристичної інфраструктури, зокрема, на Дніпрі, а також у Звенигородському (Тарасів край), Уманському (Софіївка), Чигиринському (Холодноярські землі) та інших районах області, що, безперечно, позитивно вплине не лише на туристичний потенціал області, але й на розвиток регіону в цілому.

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

За результатами розрахунку Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу, Чернівецька область займає 5-те місце в загальному рейтингу зі значенням Індексу 0,01379, що значною мірою зумовлено непоганим рейтингом у напрямку реформ «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею».

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

Чернівецька область займає 7-ме місце в рейтингу за Індексом, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», зі значенням 0,05452. Це вказує на позитивну кон'юнктуру комерційного сектору регіону, що випереджає за розвитком середнє значення по Україні. Така ситуація є характерною для регіону, який не має розвинутої промисловості, але використовує переваги свого прикордонного положення.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

У рейтингу регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво», Чернівецька область займає 13-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,01306. Рівень області у даному випадку є досить посереднім та відповідає рівню Тернопільської та Кіровоградської областей.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Високі показники в рамках напрямку «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» є наслідком сприятливого географічного розташування на кордоні з Румунією, країною-членом ЄС, на зовнішньоторговельний оборот з якою у 2014 р. припало 21,5%. За узагальнюючим показником в рамках блоку реформ «Торгівля товарами» область знаходиться на

6-му місці, що свідчить про високу спроможність використання свого географічного положення та традиційних економічних зв'язків.

Перешкодою до покращення позицій області у торгівлі з ЄС та пов'язаних з нею питаннями є значний рівень тінізації торгівлі області, високий рівень контрабанди та корупції у сфері контролю за кордоном. Торгівля товарами з низьким ступенем переробки (ліс-кругляк, продукція с/г та ін.) не дозволяють повною мірою використати потенціал області для збільшення валового регіонального продукту. Зміни законодавства у сфері регулювання експорту продукції лісового господарства також можуть негативно вплинути на обсяги торгівлі з ЄС.

Не зважаючи на прикордонне положення області та відносно високий рівень забезпеченості залізничними колями, питома вага експорту транспортних послуг до країн ЄС є відносно невеликою — 17,7%, але імпорту — 64,1%. Така ситуація зумовлена неефективною мережею залізничного сполучення, поганим станом автомобільних доріг, непрацюючим міжнародним аеропортом «Чернівці», високим рівнем тінізації послуг з перевезення.

Область не використовує потенціал виходу на ринки ЄС з продукцією тваринництва та птахівництва.

Вартою уваги є участь області в міжнародних проектах, в тому числі — транскордонних, що позитивно впливає на економічний розвиток території, проте ефективність багатьох проектів є недостатньо високою, а система їх обліку — недосконалою, відсутні система навчання та методичні рекомендації для регіональних органів влади, органів місцевого самоврядування, бюджетних організацій щодо підготовки та реалізації транскордонних проектів.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

Рейтинги Чернівецької області по показниках, що характеризують блоки реформ, є досить неоднорідними як всередині кожного окремого напрямку, так і загалом в розрізі сукупності всіх блоків. У рамках блоку «Співробітництво у сфері енергетики» напрямку «Економічне та галузеве співробітництво» область займає 2-ге місце із значенням Індексу в розмірі 0,40564. У той же час, в рамках двох блоків, а саме: «Санітарні та фітосанітарні заходи» напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Інформаційне суспільство» напрямку «Економічне та галузеве співробітництво», область займає останнє 24-те місце зі значеннями показників 0 та 0,01522 відповідно.

Детальна характеристика рейтингів по кожному блоку реформ **в рамках напрямку «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»** наведена нижче.

В рамках блоку реформ «Торгівля товарами» Чернівецька область займає 6-ту сходинку у рейтингу зі значенням Індексу 0,30307, що стало можливим внаслідок використання прикордонного положення та традиційних економічних зв'язків.

Місце області в рейтингу в рамках блоку «Санітарні та фітосанітарні заходи» є останнім – 24-м – зі значенням Індексу, яке наближається до 0, що зумовлено відсутністю у підприємств області прав на експорт продукції тваринництва та птахівництва до країн ЄС.

В рамках блоку «Торгівля послугами та інвестиції» область займає 8-е місце. На відносно високе значення Індексу – 0,25728 – найбільше вплинув обсяг інвестицій, залучених в область протягом звітного року.

Рейтинг за блоком реформ «Інтелектуальна власність» є поганим, порівняно з іншими показниками. Відповідний Індекс знаходиться на рівні 0,04031 і відповідає 16-му місцю області в рейтингу.

У рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», найвищий рейтинг було здобуто Чернівецькою областю по блоку реформ «Спрошення митних процедур та сприяння торгівлі». Значення відповідного Індексу – 0,96571 – є одним із найвищих по Україні та відповідає 5-й сходинці в рейтингу, що зумовлено відносно невисокою долею перевірок.

За блоком реформ «Прозорість регулювання» область займає 17-те місце зі значенням показника у розмірі 0,64171, що відбулося внаслідок вчинення відносно великої кількості антиконкурентних дій органів влади в регіоні за звітний період.

В рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» також спостерігається неоднорідна ситуація.

Так, за блоком реформ «Співробітництво у сфері енергетики» Чернівецька область займає 2-ге місце зі значенням Індексу 0,40564, поступаючись лише Івано-Франківській області.

Значення Індексу за блоком реформ «Державний фінансовий внутрішній контроль» - 0,45757, що відповідає 7-му місцю в рейтингу та свідчить про відносно невисоку кількість порушень фінансового законодавства в області.

Область займає 10-те місце за рейтингом в рамках блоку реформ «Транспорт» зі значенням Індексу – 0,15614, що зумовлюється недостатнім використанням транзитного потенціалу.

Рейтинг області є одним з найнижчих в країні, відповідаючи 21-му місцю, за блоком реформ «Навоколишнє природне середовище» зі значенням відповідного Індексу у розмірі 0,01828 через низьку частку капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів.

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Загальний рейтинг регіону

У 2014 р. у рейтингу Євроінтеграційного Поступу регіонів Чернігівська область посіла 21-ше місце зі значенням Індексу, що дорівнює 0,01137.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»

У рейтингу регіонів по показнику, що характеризує напрям реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Чернігівська область посіла 18-те місце зі значенням відповідного Індексу, яке становить 0,04571.

Негативна тенденція простежується для блоку «Промислова політика» (переважно через значну зношеність мереж промислової інфраструктури) та блоку «Фінансові послуги», в рейтингу за якими область посіла 18-те та 20-те місця зі значеннями показників – 0,09344 і 0,02250 відповідно.

Як було зазначено вище, блок реформ «Інформаційне суспільство» є другим, в рамках якого рейтинг Чернівецької області є надзвичайно низьким, порівняно з іншими областями України, та відповідає останньому місцю зі значенням відповідного Індексу 0,01522, що зумовлено відносно низьким розвитком інформаційної інфраструктури та забезпеченістю інформаційно-комунікаційними технологіями.

Досить хорошими є показники області в рамках блоків реформ: «Туризм» (5-те місце зі значенням Індексу 0,10993), що зумовлено достатньо великою кількістю суб'єктів надання туристичних та експортованих послуг в області; «Сільське господарство» (10-те місце зі значенням Індексу 0,09839); «Наука, технології та інновації» (8-ме місце зі значення відповідного Індексу – 0,03677).

Критично низьким є значення показника Індексу в рамках блоку реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства», що становить 0,00375. Дане значення відповідає 23-му місцю в рейтингу внаслідок низької формалізації громадських рухів.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Чернівецької області

Суттєво покращити положення області у рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу може здійснення комплексу заходів на державному та регіональному рівнях.

1) Зміна податкового законодавства та контроль за його виконанням, боротьба з корупцією та покращення контролю за кордоном сприятиме збільшенню облікованого ВРП та обсягів зовнішньоекономічної діяльності, що краще відображатиме участь області у процесах економічної інтеграції з ЄС, сприятиме підвищенню культури ведення бізнесу.

2) Оптимізація залізничної сітки та ремонт колій, ремонт автомобільних шляхів області, облаштування пунктів перетину кордону у відповідності до сучасних стандартів, запуск міжнародного аеропорту «Чернівці», наприклад, шляхом передачі у довгострокову оренду, повинні реалізувати транзитний потенціал Чернівецької області шляхом збільшення її ваги у міжнародних транспортних коридорах.

3) Робота з сільськогосподарським виробниками через інформування про санітарне та фітосанітарне регулювання ЄС, процедури отримання прав на експорт сільськогосподарської продукції до ЄС не лише збільшить обсяги експорту сільськогосподарської продукції до ЄС, валютну виручку, але й сприятиме підвищенню стандартів якості продукції в регіоні та запровадженню сучасних ділових практик.

4) Підвищення обізнаності органів місцевої влади та самоврядування, бюджетних установ щодо можливостей трансграничної співпраці та програм їх підтримки, фінансованих ЄС, повинно бути одним з пріоритетів. Таку роботу можуть взяти на себе ОГС.

5) Формалізація громадських рухів та їх легалізація дозволить структурувати суспільство області, дасть можливість громадянам вирішувати свої проблеми та брати відповідальність за своє життя. Відповідальність за це мають взяти на себе існуючі ОГС та донорські організації шляхом надання методичної допомоги та через сприяння інституціональному розвитку в даній сфері.

Рейтинг регіону по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво»

У рейтингу регіонів по показнику, що характеризує напрям реформ «Економічне та галузеве співробітництво», Чернігівщина серед 24-ох областей зайняла передостаннє 23-тє місце зі значенням Індексу 0,01037, обійшовши при цьому тільки Харківську область.

Переваги та перешкоди на шляху до здійснення реформ у напрямках «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» та «Економічне та галузеве співробітництво»

Протягом останніх років Чернігівщина займала не найкращі (нижчі за середні по Україні) позиції за показниками обсягів реалізованої промислової продукції, експорту та імпорту, обороту роздрібної торгівлі та реалізованих послуг. Проте, зовнішньоекономічна діяльність Чернігівщини у 2010-2014 роках характеризувалась поступовою активізацією. Так (відповідно до результатів соціально-економічного аналізу Чернігівської області, проведеного при розробці Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року), у 2014 році підприємства Чернігівщини наростили обсяги зовнішньої торгівлі товарами до 2010 року у 1,7 разів за рахунок збільшення експорту товарів у 2,2 рази та імпорту в 1,4 рази.

При цьому, порівняно з попереднім роком, у 2014 році зовнішній товарообіг збільшився на 7,6% завдяки росту експорту на 26,1%. Експорт товарів до Російської Федерації порівняно з 2010 роком зменшився з 35,4% до 17,7% у загальному обсязі експорту, натомість, до країн ЄС – зріс з 22,0% до 31,9%. Це, в свою чергу, вимагало поступового покращення ситуації у сфері здійснення санітарних та фітосанітарних заходів для збільшення кількості об'єктів, яким надано право експорту продукції до країн ЄС.

Чернігівщина має значний потенціал у галузі сільського господарства. Загальна площа сільськогосподарських угідь становить 2068,4 тис. га або 64,8% земель області. Природно-кліматичні умови Чернігівщини здавна обумовили розвиток скотарства, у якому традиційно домінує молочном'ясна галузь. Характерною тенденцією останніх років є зростання частки сільського господарства у валовій доданій вартості.

Область має багатогалузевий промисловий комплекс, який об'єднує близько 250 підприємств. Промисловий потенціал області представлений переважно галузями, які здійснюють переробку сільськогосподарської продукції за наявності в регіоні потужної сировинної бази. Якщо питома вага харчової промисловості у загальному обсязі реалізації не зазнала протягом останніх п'яти років суттєвих змін, то питома вага такої високотехнологічної галузі, як машинобудування, розвиток якої потребує постійного інвестування в модернізацію застарілих основних фондів, впровадження сучасних енергоефективних технологій, в умовах кризової ситуації значно зменшилась.

Підприємства регіону мають високий ступінь фізичного (більше 70%) й морального зносу основних фондів, потерпають від нестачі обігових коштів і недоступності кредитних ресурсів для їх поповнення. Запровадження нових технологій у промисловості здійснюється досить повільно.

В цілому за останні роки прослідковується динаміка зменшення витрат паливно-енергетичних матеріалів, що обумовлено як зменшенням обсягів виробництва окремих видів продукції, так і впровадженням на підприємствах енергоефективних заходів та новітніх технологій.

Область належить до регіонів з дефіцитом інвестицій, при цьому головним джерелом фінансування капітальних інвестицій протягом останніх років залишаються власні кошти підприємств та кошти населення на житлове будівництво. За підсумками 2014 року спостерігалось зниження інвестиційної активності. Обсяг освоєних капітальних інвестицій зменшився на 21,5%, порівняно з відповідним періодом 2013 року, та склав 2431,1 млн грн. Область за темпом росту посідає 17-те місце, питома вага освоєних капітальних інвестицій у загальному обсязі по Україні складає 1,2%.

Житлово-комунальне господарство області характеризується високим рівнем зношення виробничих фондів на підприємствах житлово-комунального господарства, високою енергоемністю та низькою ефективністю комунальних систем.

В Чернігівській області зосереджений значний історико-культурний та туристичний потенціал, що робить територію регіону привабливою для розвитку різних видів туризму. Проте досі існують проблеми у розгалуженні відповідної інфраструктури для розвитку даної галузі.

Рейтинги регіону по показникам, що характеризують блоки реформ

На рейтинг Чернігівської області в рамках напрямку реформ «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» вплинули шість основних показників Індексу Євроінтеграційного Поступу по шістьом блокам реформ.

Показник Індексу для Чернігівщини в рамках блоку реформ «Торгівля товарами» становить 0,16987, внаслідок чого область посіла 12-те місце у всеукраїнському рейтингу по даному показнику.

Питома вага експорту товарів з області до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів становила у 2014 році 31,91%, а вага імпорту товарів з країн ЄС до області у загальному обсязі імпорту – 42,35%. За даними показниками область посіла у загальноукраїнському рейтингу 12-те та 13-те місця відповідно, тому в рейтингу по даному блоку реформ Чернігівська область займає середню позицію. Однією з можливих причин такої ситуації є поступове закриття ринків Митного союзу для українських товарів, що поступово спонукає підприємства регіону до переорієнтації на західні ринки.

У рейтингу регіонів по Індексу, що характеризує блок реформ «Санітарні та фітосанітарні заходи» Чернігівська область зайняла 13-те місце зі значенням відповідного показника у розмірі 0,03000, маючи при цьому не надто оптимістичні тенденції до збільшення кількості об'єктів, яким надано право експорту базової продукції сільського господарства до країн ЄС. Така досить висока позиція в рейтингу пояснюється здебільшого схожою ситуацією в більшості інших областей України.

В рамках блоку реформ за напрямом «Торгівля послугами та інвестиції» Чернігівська область увійшла в десятку лідерів та посіла 7-ме місце зі значенням Індексу по даному блоку, який становить 0,25737. До цього призвели: дуже висока частка імпорту послуг з країн ЄС до області у загальному обсязі імпорту послуг (90,27%) та достойні позиції регіону серед інших областей за величиною частки експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг (12 місце) та величиною питомої ваги прямих іноземних інвестицій з ЄС в область (14 місце).

У рейтингу регіонів України за показником, що відображає ефективність економічних реформ за блоком «Інтелектуальна власність» Чернігівському регіону належить передостання позиція (23-тє місце) зі значенням відповідного Індексу 0,00608, таким чином за даним показником регіон випереджає тільки Кіровоградську область. Такий низький рейтинг даного показника пояснюється низькою кількістю заявок на винаходи та корисні моделі, поданих у 2014 році від національних заявників Чернігівської області, що, в свою чергу, викликане зниженням реальної активності суб'єктів наукової та науково-технічної сфери та зменшенням витрат на інновації протягом останніх років.

Рейтинг Індексів регіонів за блоком «Спрощення митних процедур та сприяння торгівлі» демонструє, що Чернігівщина займає 22-ге місце за даним показником з його значенням у розмірі 0,69931. Протягом останнього звітного року показник кількості перевірок суб'єктів господарювання Департаментом податкового та митного аудиту відносно кількості суб'єктів господарювання був одним з найбільших по Україні.

У рейтингу регіонів по Індексу, що характеризує блок реформ «Прозорість регулювання», Чернігівська область зайняла 11-те місце зі значенням відповідного показника у розмірі 0,77005, що пояснюється відносно невеликою для України кількістю припинених порушень у вигляді антиконкурентних дій органів влади.

На рейтинг Чернігівської області в рамках напрямку реформ «Економічне та галузеве співробітництво» вплинули одинадцять показників Індексу Євроінтеграційного Поступу по одинадцяти відповідним блокам реформ.

У рейтингу регіонів по Індексу, що характеризує блок реформ «Співробітництво у сфері енергетики» Чернігівська область зайняла передостаннє 23-тє місце зі значенням відповідного показника у розмірі 0,15931, що (виходячи з методики розрахунку даного показника) пояснюється значними, порівняно з середніми по Україні, втратами енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти при їх розподілі, транспортуванні та зберіганні – 2,3% до загального обсягу.

В рамках блоку реформ за напрямом «Державний фінансовий внутрішній контроль» Чернігівська область увійшла в п'ятірку лідерів та посіла 5-те місце зі значенням Індексу по даному блоку, який становить 0,46408. За обсягом незаконних і не за цільовим призначенням проведених витрат (недостач/розкрадання коштів і матеріальних цінностей)

область у 2014 році посіла 6-те місце серед всіх регіонів України, проте за загальним річним обсягом недоотриманих фінансових ресурсів – 21-ше місце, саме тому за показником Індексу по даному блоку реформ регіон займав лідерські позиції протягом звітного року.

У рейтингу регіонів України за показником, що відображає ефективність економічних реформ за блоком «Транспорт», Чернігівському регіону належить остання позиція зі значенням відповідного Індексу 0,05417. Це пов'язано з низькою питомою вагою імпорту транспортних послуг з країн ЄС до області у загальному обсязі імпорту послуг (за даним показником область зайняла 24-те місце у загальному рейтингу зі значенням – 1,67%) та значною, порівняно з іншими областями, кількістю дорожньо-транспортних пригод на дорогах і вулицях області у співвідношенні до пасажирообороту наземного виду транспорту (даним показником область зайняла 23-ше місце у загальному рейтингу). Проте, питома вага експорту транспортних послуг з Чернігівської області у загальному обсязі експорту послуг до країн ЄС у розмірі 23,13 % допомогла зайняти 11-те місце у всеукраїнському рейтингу за даним показником.

Рейтинг Індексів регіонів за блоком «Навколишнє природне середовище» демонструє, що Чернігівщина займає 12-те місце за даним показником з його значенням у розмірі 0,08036, оскільки частка капітальних інвестицій у загальному обсязі витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів по Чернігівському регіону є близькою до середнього значення по Україні і становить 10,97%.

У рейтингу регіонів по Індексу, що характеризує блок реформ «Промислова політика» Чернігівська область зайняла 7-ме місце зі значенням відповідного показника у розмірі 0,15697. Вхідження Чернігівщини до десятки лідерів серед регіонів України за даним показником було обумовлене високою питомою вагою експорту послуг з переробки продукції на місцях до країн ЄС у загальному обсязі експорту послуг до країн ЄС, яка у 2014 році становила 61,24%.

Показник Індексу для Чернігівщини в рамках блоку реформ «Фінансові послуги» становить 0,02218, внаслідок чого область посіла 21-ше місце у всеукраїнському рейтингу по даному показнику, що пояснюється близьким до нуля обсягом експорту фінансових послуг з Чернігівської області у загальному обсязі експорту послуг та дуже малою, порівняно з іншими регіонами, питомою вагою імпорту фінансових послуг з області у загальному обсязі імпорту послуг.

У рейтингу регіонів по Індексу, що характеризує блок реформ «Інформаційне суспільство» Чернігівська область зайняла 21-ше місце зі значенням відповідного показника у розмірі 0,03062. Це пояснюється низькими по Україні значеннями показників використання комп'ютерів, мережі Інтернет та мобільного зв'язку у сфері підприємницької діяльності (відповідно до останніх даних статистичного бюлетеня «Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України»).

В рамках блоку реформ за напрямом «Туризм» Чернігівська область, незважаючи на існуючий потенціал для розвитку туристичної галузі, посіла 18-те місце зі значенням Індексу по даному блоку, який становить 0,04152. Це пов'язано із досить низькими, порівняно з іншими областями, значеннями показників частки суб'єктів туристичної діяльності у загальній кількості суб'єктів господарювання та питомої ваги експорту послуг, що пов'язані з подорожами, у загальному обсязі експорту послуг з області (протягом останнього звітного року).

У рейтингу регіонів України за показником, що відображає ефективність економічних реформ за блоком «Сільське господарство» Чернігівському регіону належить 15-те місце зі значенням відповідного Індексу 0,07948. Поряд з високим значенням показника виробництва валової продукції сільського господарства на 1 особу серед областей України протягом останнього звітного року (9531 грн., що вивело регіон на 7-ме місце у загальноукраїнському рейтингу за даним показником), Чернігівщина досягла близьких до середніх по Україні значень таких показників як: продуктивність праці в сільськогосподарських підприємствах на 1 зайнятого, частка малих та середніх підприємств у % до загальної кількості підприємств сільського господарства та частка прямих іноземних інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі даного типу інвестицій. Проте, за

показником рівня рентабельності сільськогосподарського виробництва в сільськогосподарських підприємствах область зайняла останнє місце, що негативно вплинуло на рейтинг регіону за даним блоком реформ.

Рейтинг Індексів регіонів за блоком «Наука, технології та інновації» демонструє, що Чернігівщина увійшла в десятку лідерів та посіла 6-те місце зі значенням Індексу по даному блоку, який становить 0,04990. Цьому сприяли висока частка фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок коштів іноземних джерел та значна кількість освоєних інноваційних видів продукції на промислових підприємствах Чернігівщини у 2014 році.

У рейтингу регіонів по Індексу, що характеризує блок реформ «Співробітництво з питань громадянського суспільства» Чернігівська область зайняла 21-ше місце зі значенням відповідного показника у розмірі 0,04369, що відповідає рейтингу області за кількістю легалізованих громадських організацій у співвідношенні до чисельності населення області.

Рекомендації щодо підвищення рейтингу Індексу Євроінтеграційного Економічного Поступу Чернігівської області

1) Впровадження нових енергоощадних технологій, модернізація застарілого обладнання паливно-енергетичного комплексу області, використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії шляхом застосування інструменту приватно-державного партнерства та залучення інвестицій допоможе наблизити область до європейських стандартів енергозбереження, що призведе до підвищення рентабельності стратегічних підприємств області.

2) Активна участь регіональних органів влади у нарошуванні міжнародної технічної допомоги та залученні прямих іноземних інвестицій (у вигляді стратегічних інвестиційних проектів) для області на розвиток інфраструктурного кластеру нівелює технічну зношеність об'єктів житлово-комунального господарства та соціальної сфери. При цьому варто сконцентрувати зусилля на найкритичніших точках, які можуть стати точками зростання економіки області: особливу увагу слід приділити інфраструктурі для аграрного сектору і сільських територій, адже їх розвиток поліпшить сферу прикладання праці, сприятиме створенню нових робочих місць.

3) Значна кількість історико-культурних пам'яток, природно - заповідних територій, відносно сприятлива екологічна ситуація, багаті флора і фауна можуть сприяти зростанню інтересу населення України та іноземних туристів (в т.ч. в більшій мірі з найближчих країн Європи) до екскурсійного, паломницького та сільського зеленого туризму Чернігівської області. Проте для цього слід здійснювати заходи з підвищення популярності об'єктів історико-культурної спадщини, унікальних пам'яток архітектури та історії області, а також здійснювати пошук інвестицій в розвиток туристичної інфраструктури для полегшення доступу туристів до туристичних об'єктів, чому сприятиме наявний транзитний потенціал (міжнародні пункти пропуску, транспортні коридори та європейські автомагістралі) та сусідство зі столичним регіоном.

4) Розвитку промисловості області сприятимуть законодавчі зміни щодо спрощення ведення бізнесу та інвестиційної діяльності, що стимулюватиме виробників підвищувати якість товарів та послуг. Оскільки промисловий комплекс області представлений підприємствами двадцяти п'яти основних видів економічної діяльності (з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності, машинобудування, металообробки, легкої промисловості та ін.), то вищезгадана законодавча підтримка сприятиме розвитку багатогалузевого промислового комплексу, що дозволить послабити вплив можливого закриття ринків Митного союзу для українських товарів, натомість створюючи передумови для збільшення експорту промислової продукції на ринки ЄС, а також допоможе загальмувати відтік кваліфікованих кадрів за межі області, на що також може позитивно вплинути наявність в області підприємств, що займаються впровадженням власних наукових розробок.

5) Впровадження угоди про Зону вільної торгівлі з ЄС і гармонізація законодавства України із законодавством ЄС

послабить такі фактори, як невідповідність більшості видів сільськогосподарської та харчової продукції стандартам ЄС, надмірна експортна орієнтація підприємств Чернігівської області на ринки Митного союзу, зокрема Російської Федерації, і в підсумку стимулюватиме виробників підвищувати якість товарів та послуг, а також дозволить

поліпшити загальну економічну активність та зайняти нові ніші на ринку ЄС. При цьому місцеві та регіональні органи влади мають активно провадити ресурсну та консультаційну допомогу для підприємств середнього бізнесу області щодо виходу на ринки Європейського Союзу.

Індекс Євроінтеграційного Економічного Поступу в Україні

Над публікацією працювали:

Розділ 1, розділ 2:	Тетяна Зосименко, експерт проекту, к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського державного технологічного університету
Інфографіка:	Володимир Харченко, експерт проекту, експерт Центру досліджень регіональної політики
Розділ 3:	Оксана Гречко, громадська організація «Подільська агенція регіонального розвитку» (Вінницька область) Дмитро Безвербний, Луцька міська громадська організація «Центр політичного аналізу та виборчого консалтингу» (Волинська область) Олексій Літвінов, громадська організація «Інститут Громадської Експертизи» (Дніпропетровська область) Жанна Соловійова, Житомирська обласна молодіжна громадська організація «Сучасний Формат» (Житомирська область) Володимир Феськов, громадська організація «Закарпатський громадський центр» (Закарпатська область) Ігор Зубко, громадська організація «Запорізька правозахисна ліга «Універсал» (Запорізька область) Леся Вербовська, Громадський центр «Ділові ініціативи» (Івано-Франківська область) Василь Гуменюк, всеукраїнська молодіжна громадська організація «Особистість» (Київська область) Ольга Гріднева, Новоукраїнська громадська організація «Прес-клуб реформ» (Кіровоградська область) Денис Плішко, громадська організація «Центр аналітичних досліджень» (Миколаївська область) Алла Кобилянська, громадська організація «Сприяння міжкультурному співробітництву» (Одеська область) Анжеліка Саїдова, Полтавська обласна громадська організація «Аналітичний центр «Бюро економічних та соціальних досліджень» (Полтавська область) Віталій Лебедюк, Острозька міська громадська організація «Школа політичної аналітики «Поліс» (Рівненська область) Володимир Харченко, Сумська міська громадська організація «Центр досліджень регіональної політики» (Сумська область) Віктор Козоріз, Харківська обласна громадська організація «Фонд місцевої демократії» (Харківська область) Володимир Коробов, Херсонська міська громадська організація «Центр досліджень південноукраїнського прикордоння» (Херсонська область) Олег Черненко, громадська організація «Хмельницька ініціатива» (Хмельницька область) Любов Ропало, громадська організація «Академія стратегічних досліджень» (Черкаська область) Микола Ляхович, Чернівецька обласна громадська організація «Буковинська агенція регіонального розвитку» (Чернівецька область) Ігор Гірчак, Тернопільська обласна громадська організація «Дослідницький центр соціальних технологій» (Тернопільська область) Дмитро Курочка, громадська організація «Агентство стійкого розвитку Луганського регіону» (Луганська область) Елізавета Рехтман, Донецька обласна організація ВГО «Комітет Виборців України» (Донецька область) Олександр Неберікут, Львівська обласна організація Всеукраїнської громадської організації «ОПОРА» (Львівська область) Максим Корявець, Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень (Чернігівська область)

Відповідальний за випуск – Корявець М.А.

Формат 60 x 84/8. Гарнітура Arial.
Тираж 500 прим.

Видавництво:
ФОП Пущенко Павло Михайлович
14037, Чернігівська область, м.Чернігів, проспект Миру, 189, кв. 2.
Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
Серія В00 № 843301 від 09.12.2005 р.